

ASIA

CORNELL
UNIVERSITY
LIBRARY

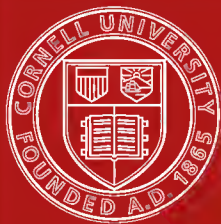

ORANG KAPAL

ROBBIE (KAPITAN) TOOK DEEL- OP LUCHTVAART

ROBBIE & NIEMEN

UITGEVERIJ W. VAN HOEVE DEVENTER

Cornell University
Library

The original of this book is in
the Cornell University Library.

There are no known copyright restrictions in
the United States on the use of the text.

<http://www.archive.org/details/cu31924020365494>

ORANG-KAPAL

Maleis leerboek voor Zeeman en Vliegenier

door

RADEN S. NIMPOENO

Leraar aan de Kweekschool voor de Zeevaart te Amsterdam

SPRAAKKUNST – GESPREKKEN – WOORDENLIJST

Met een inleidend woord van

F. DE BOER

Directeur der Stoomvaart Mij. „Nederland”

2e druk

UITGEVERIJ W. VAN HOEVE, DEVENTER

D. J.

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van Raden Nimpoenom om een inleiding te schrijven voor zijn Maleische handleiding „Orang Kapal”.

De wijze, waarop in het algemeen aan boord onzer Indische lijnen Maleisch wordt gesproken, is wel vaak een bron van vermaak en vele anecdotes, maar draagt er gewoonlijk niet toe bij om een gemakkelijk elkaar begrijpen van Europeanen en Inheemschen te bevorderen.

In dit boekje, waarin juist genoeg grammatica gegeven wordt om eenig inzicht in de structuur der Maleische taal te krijgen, die zoozeer van die der Hollandsche taal verschilt en welk inzicht toch zoo noodig is om niet al te gekke fouten te maken, wordt overigens zeer terecht alle aandacht aan gesprekken en woorden besteed, die op het scheepsleven betrekking hebben.

Mij is geen ander leerboekje van de Maleische taal bekend, waarin dit in zulk een mate gedaan wordt; ik ben er daarom zeker van, dat dit werkje in een groote behoefte zal voorzien en een zeer gewaardeerde handleiding voor de Europeesche opvarenden onzer Indische lijnen zal worden.

F. DE BOER,

Directeur der Stoomvaart Mij.
„Nederland”

WOORD VAN DEN SCHRIJVER.

Bij de samenstelling van dit boekje heb ik in de eerste plaats beoogd een geschikte leidraad te verkrijgen voor zelfstudie in het omgangs-Maleis voor de bemanning onzer Indische lijnen, zowel de Scheep- als de Luchtvaart.

Eenvoud van opzet is daarbij het leidende beginsel geweest. De grammaticale vormen zijn verduidelijkt door voorbeelden en de technische uitdrukkingen vinden hun toepassing in de gesprekken.

Voor de Luchtvaart is er een lijst van materieel en werktuigen bijgevoegd; terwijl in de lijvige woordenlijst tal van scheepstermen en uitdrukkingen, welke in het Maleis vertaald kunnen worden, zijn opgenomen.

Ten slotte betuig ik mijn welgemeenden dank aan de heren deskundigen, die mij hebben geholpen met de technische uitdrukkingen op scheepvaartgebied en in de machinekamer. De uitdrukkingen op Luchtvaartgebied dank ik aan de welwillendheid van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij.

Voor de op- en aanmerkingen van deskundigen op dit gebied houd ik me gaarne aanbevolen.

S. NIMPOENO

UITSPRAAK.

Het Maleise alfabet heeft bijna dezelfde letters als het Nederlandse, echter zonder c, f, q, v, x en y. Wel heeft het enkele dubbele letters nl. dj - nj - ng - tj, die als de Nederlandse ch of sch niet afgebroken mogen worden.

dja-ga	passen op	Pe-ka-long-an	Pekalongan
dja-di	worden, dus		(plaats)
dja-lan	straat, weg	dja-ngan	niet doen!
sa-dja	slechts		(verbod)
ra-dja	vorst	ta-ngan	hand
njo-njah	mevrouw,	ba-ngoen	opstaan
	dame	di-ngin	koud
ba-njak	veel	pi-tjah	kapot, stuk
mi-njak	olie	ka-tja	spiegel, ruit
ta-nja	vragen	koe-tjing	kat
menja-nji	zingen	tjoe-tji	wassen,
			reinigen
		kan-tjing	knoop

De g klinkt als de Duitse g in gut.

go-rèng	bakken	Te-gal	Tegal (plaats)
gi-la	gek	ga-me-lan	Jav. muziek
goe-la	suiker	ting-gi	hoog

De b klinkt aan het eind van een lettergreep als een uitgeblazen h.

soe-dah	al, reeds	bah-wa	dat (voegw.)
soe-sah	moeite, zorg	tjah-ja	glans, gloed
roe-mah	huis	boe-ah	vrucht

De k wordt aan het eind van een woord iets teruggehouden, de adem laat men niet door de mond uit, maar door de neus.

ba-pak	vader	roe-sak	beschadigd
mi-njak	olie	sa-lak	vruchtsoort
ma-sak	koken	a-nak	kind
ba-njak	veel	ma-soek	naar binnen
			gaan

De r klinkt rollend, vooral aan het einde van een lettergreep.

ba-jar	betalen	ra-dja	vorst
bi-jar	laat maar!	roe-pi-ah	gulden
la-jar	zeil	roe-sak	kapot
ba-kar	branden	ran-tai	ketting
toe-kar	wisselen	ro-kok	rokerij
be-la-djar	leren	ram-pas	afnemen

De s heeft een scherpe sisklank.

soe-sah	verdriet, zorg	bésoek	morgen
soe-dah	al	ma-soek	naar binnen
soe-ling	fluit		gaan
si-a-pa	wie	boe-soek	lelijk
		sim-pan	bewaren

De a klinkt als in het Nederlands.

a-pa	wat?	sa-kit	ziek, pijn
si-a-pa	wie	ma-ti	dood
a-da	er is	ta-di	zoëven
ma-kan	eten	nan-ti	straks
na-si	rijst	ba-wa	brenghen
ma-ta	oog	ta-li	touw

De e is toonloos als de Nederl. e in bedrag.

De klemtoon valt dan op de laatste lettergreep, in stede van de voorlaatste lettergreep.

be-sar	groot	se-bab	want, omdat
ke-tjil	klein	le-kas	vlug
te-rang	licht, duidelijk	be-li	kopen
ge-lap	donker	ken-tang	aardappelen

De é klinkt lang als de ee in het Nederl. woord: zee.

bé-soek	morgen	bé-da	verschillen
lé-bar	breed	kré-ta	wagen, rijtuig
bo-léh	mogen	pa-ké	gebruiken
sé-wa	huren	sam-pé	tot, bereikt

De *i* klinkt zowel in een open lettergreep als in de gesloten voorlaatste lettergreep, lang als de *i* in het Nederlandse woord: zien.

ti-da	niet, neen	ting-gal	blijven
i-ni	dit, deze	ring-git	rijksdaalder
i-toe	dat, die		(rienggit)
ha-ri	dag	pin-ter	slim, knap
		sim-pan	bewaren

In de gesloten laatste lettergreep klinkt de *i* meestal kort als in het Nederl. *dit* (uitgezonderd enkele woorden, waarop men gaarne de nadruk legt, zoals: *ketjil* (ketjiel) - klein, *poetih* (poetieh) - wit, enz.)

sa-kit	ziek, pijn	le-bih	meer, over
ambil	halen, nemen	ta-rik	trekken
tjang-kir	kopje	le-tih	zwak, mat
moe-rid	kwekeling	koe-tjing	kat

De *o* klinkt meestal kort als in het Nederl. woord: kort, bot.

po-tong	snijden	so-rong	duwen
ko-song	leeg	bo-doh	dom
omong	praten	ko-tor	vuil
bo-tol	fles	ro-ti	brood

Soms klinkt de *o* lang als in het Nederl. woord: boom.

to-ko	winkel	ko-wé	jij
o-bat	medicijn	tem-po	tijd

De *oe* in een gesloten laatste lettergreep klinkt als *oo*, maar kort uitgesproken. In een open lettergreep klinkt het als in het Nederl. *oe* in *koe*.

Ban-doeng	plaatsnaam	bé-soek	morgen
boe-roeng	vogel	toem-boeh	groeien
ta-roeh	leggen, zetten	toen-djoek	aanwijzen
poe-toes	stuk	doe-doek	zitten

GRAMMATICALE BEHÄNDELING.

Lidwoorden en meervoudsvorm als in het Nederlands onderscheiden wij in 't Maleis niet.

roemah	- een huis, huizen
kapal, praoe*)	- een boot, boten
médja	- een tafel, tafels
krosi	- een stoel, stoelen

De aanwijzende voornaamwoorden zijn: ini - dit, deze, itoe - dat, die; ze worden achter een zelfstandig naamwoord geplaatst.

roemah ini	- dit huis	piring ini	- deze borden
kapal itoe	- die boot	sèndok itoe	- die lepels
boekoe ini	- dit boek	garpoe ini	- deze vorken
médja itoe	- die tafel	piso itoe	- die messen

Staat ini of itoe evenwel voor een zelfstandig naamwoord dan betekent het: dit is, dit zijn of dat is, dat zijn.

ini roemah	- dit is een huis.
itoe kapal	- dat is een boot
ini sendok ketjil	- dit is een kleine lepel
itoe garpoe besar	- dat is een grote vork

Persoonlijke voornaamwoorden.

Saja	- ik, mij
kowé	- jij, jou, je
kamoe	- u
dia	- hij, hem, zij haar
kita (kami)	- wij, ons
dia orang	- zij (meerv.), hun, hèn

Opmerking: Het gebruik van de 2e persoon wordt zoveel mogelijk vermeden. Het woord „kowé” - jij - is grof, men gebruikt dit meestal tegenover een koeli (arbeider uit de laagste klasse van het volk). Men noemt liever de naam of de positie

---

*) Praoe is de algemene naam voor boot, kapal is een uitheemse benaming voor grote schepen.

van den aangesproken persoon of men laat het woord „kowé” helemaal weg. B.v.:

Simin, wat wil je?	- Simin maoe apa?
Wat vraag je, djongos?	- Djongos minta apa?
Ben je ziek?	- Apa sakit?

Bijvoegelijke naamwoorden staan achter de zelfstandige naamwoorden.

praoe ketjil	- een kleine boot
roemah besar	- een groot huis
médja pandjang	- een lange tafel
piso tadjam	- een scherp mes

Bijwoorden: tida (niet), beloem (nog niet), soedah (al), masih (nog), sering (dikwijls), djarang (zelden), komen voor het werkwoord.

saja tida taoe	- ik weet (het) niet
Simin beloem makan	- Simin heeft nog niet gegeten
Dia soedah minoem	- Hij heeft al gedronken
Amat sering datang dikota	- Amat komt dikwijls in de stad
Saja djarang lihat Ali	- Ik zie je zelden, Ali!

Bezittelijke voornaamwoorden.

mijn huis	- roemah saja of saja poenja roemah
jouw huis	- roemahmoe of kamoe poenja roemah
zijn huis	- roemahnja of dia poenja roemah
ons huis	- roemah kita of kita poenja roemah

Het huis van Simin	- roemahnja Simin
Meneer zijn boek	- Boekoe(nja) toean

Trappen van vergelijking.

Deze boot is groot	- Praoe ini besar
Deze boot is groter dan	
die boot	- Praoe ini lebih besar dari praoe itoe
Deze boot is erg groot	- Praoe ini besar sekali
Deze boot is het grootst	- Praoe ini paling besar of praoe ini besar sendiri
Deze boot is te groot	- Praoe ini terlaloe besar

Deze boot is even groot als
 die boot - Praoe ini besarnja sama
 dengan praoe itoe

Deze boot is niet zo groot
 als die boot - Praoe ini tida begitoe besar
 seperti praoe itoe

Verbuigingen en vervoegingen als in 't Nederl. kent het
 Maleis niet.

een hoge boom - pohon tinggi
 een grote stoel - krosi besar

ik eet, at, heb gegeten - saja makan
 ge eet, at, hebt gegeten - kamoe makan
 hij eet, at, heeft gegeten - dia makan
 wij eten, aten, hebben gegeten - kita makan
 zij eten, aten, hebben gegeten - dia orang makan

Tida - boekan - djangan - dilarang.

Tida is een ontkenning behorende bij het werkwoord of
 bij het bijv. nmw.

Saja tida makan - ik eet niet
 Karto tida maoe minoem - Karto wil niet drinken
 Praoe ini tida ketjil - deze boot is niet klein
 Djalannja tida baik - de weg is niet mooi

boekan is een ontkenning behorende bij het zelfstandig
 naamwoord of bij het persoonlijk voornaamwoord.

itoe boekan praoe dagang - dat is geen koopvaardijschip
 djoeaga boekan kapal

toempangan - ook geen passagierschip
 dia boekan djongos - hij is geen bediende
 saja boekan Ali - ik ben Ali niet

djangan is een rechtstreeks verbod van den spreker.

djangan tidoer - slaap niet
 djangan bikin kotor disini - maak hier niet vuil

dilarang is een algemeen verbod van derden (van hoger
 hand).

- dilarang minoem rokok - verboden te roken
- dilarang loedah - verboden te spuwen
- dilarang masoek - verboden toegang

Woordschikking.

Voor de woordschikking is de regel als volgt: Van een groep woorden wordt datgene wat het belangrijkste is, vooraan geplaatst.

- kapal-perang besar - een groot oorlogsschip
  - kapal-perang besar/itoe - dat grote oorlogsschip
  - kapal-perang itoe/besar - dat oorlogsschip is groot
  - itoe/kapal-perang besar - dat is een groot oorlogsschip
- Besar (sekali)/kapal-perang itoe - (wat) groot is dat oorlogsschip

Opmerking: In het Maleis staat het belangrijkste woord altijd voorop, terwijl het in 't Nederlands juist achteraan wordt geplaatst.

- post-kantoor - kantor-pos
- brieven-bus - kalèng-soerat
- straat-lantaarn - lentéra lorong
- deze stoel - krosi ini

Zinsbouw.

Voor de zinsbouw geldt deze regel: Onderwerp - werkwoord - bepaling.

Het onderwerp en het werkwoord mogen niet van plaats verwisseld worden, ook al staat de zin in de vragende vorm.

- Simin eet rijst - Simin makan nasi
  - eet Simin rijst? - Apa Simin makan nasi?
  - wat eet Simin? - Simin makan apa?
-

Vragende zinnen.

Vragende zinnen worden voorafgegaan door het woord „apa”, tenzij zich reeds een vragend woord in de zin bevindt.

Amat eet rijst.	Amat makan nasi.
Eet Amat rijst?	Apa Amat makan nasi?
Wat eet Amat?	Amat makan apa?
Waarom eet Amat?	Sebab apa Amat makan?
Wanneer heeft Amat gegeten?	Kapan Amat makan?
Djongos, wat drink je?	Djongos minoem apa?
Ik drink stroop, meneer.	Saja minoem setroep, toean.
Drink je geen ijswater?	Apa djongos tida minoem air-ès?
Wil je weggàan, Simin?	Apa Simin maoe pergi?
Waarom wil je weggaan?	Sebab apa maoe pergi?
Wil je niet hier blijven?	Apa tida maoe tinggal disini?
Wil Kromo hier komen?	Apa Kromo maoe datang disini?
Wanneer zal hij hier komen?	Kapan dia akan datang disini?
Ben je ziek?	Apa sakit?
Wat mankeert je?	Sakit apa?
Ik heb koorts.	Saja sakit panas.
Neem je geen medicijn in?	Apa tida minoem obat?
Is Simin al terug? Nog niet.	Apa Simin Soedah datang kembali? Beloem.
Waarvan is die ring gemaakt?	Tjintjin itoe dibikin dari apa?
Waar woont Ali?	Roemahnja Ali dimana? (waar is het huis van Ali?)
Hoe is dat?	Bagimana?
Hoe laat is het nu?	Poekoel berapa sekarang?
Wat kost dat?	Itoe harga berapa?
Hoeveel mensen zijn er?	Ada orang berapa?
Waarom komt hij niet?	Sebab apa dia tida datang?
Wie is dat? Dat is Kasan.	Itoe siapa? Itoe Kasan.
Wat is dat? Dat is koffie.	Itoe apa? Itoe kopi.
Wie ben je? Ik ben Sidin.	Kamoe siapa? Saja Sidin.
Hoe heet je? Ik heet Anoe.	Namamoe siapa? Nama saja Anoe.
Wat wil je? Niets.	Maoe apa? Tida maoe apa-apa.
Waar kom je vandaan?	Dari mana? Dari kota.
Van de stad.	
Waar ga je naar toe?	Pergi kamana?
Naar huis.	Poelang (ka roemah).

Wat zoek je hier? Ik zoek Vader. Tjari apa disini? Tjari bapak.

Wat is er? Ada apa? Saja bawa soerat.

Ik kom een brief brengen.

Waar ben je? Kamoe ada dimana?

Ik ben hier in de keuken. Ada didapoer.

Wanneer ben je gekomen? Kapan datang? Kemarin.

Gisteren.

Hoeveel geld heb je? F 1.50. Wangmoe berapa?

Seroepiah setengah.

Waarvoor is Karto hier? Perloe apa Karto disini?

Waarmee schrijft men Orang toelis soerat dengan apa?

een brief?

Met wie ga je naar de rivier? Kamoe pergi ka kali sama siapa?

Waarover sprak Sidin? Sidin bitjara perkara apa?

Waarop wacht je? Kamoe toenggoe apa?

Op antwoord.

Toenggoe balasan.

Waarin heb je de olie Minjaknja disimpan dalam apa?

bewaard? In een fles. Dalam botol.

Heb je honger? Ja. Apa lapar? Saja.

Heb je dorst? Neen. Apa aoes? Tida.

Is dat je broer? Neen. Apa itoe soedaramoe? Boekan.

Is het dat? Dat is het niet. Apa itoe? Boekan itoe.

Ben je verzadigd? Ja. Apa soedah kenjang? Soedah.

Gebiedende wijs.

Kom hier!	Datang disini!
Ga zitten!	Doedoek!
Ga weg!	Pergi!
Zwijg!	Diam!
Spreek!	Bilang!
Vooruit!	Madjoel!
Achteruit!	Moendoer!
Stop!	Brentil of berhenti!
Ga terug!	Kembali!
Laat los!	Lepas!
Pak aan!	Pégang!
Haast je!	Lekas!
Eet!	Makan!
Drink!	Minoem!
Blijf staan!	Tinggal berdiri!
Vier het touw!	Lepaskan tali!
Maak vuur!	Bikin hidoep api!
Doe het vuur uit!	Bikin mati api!
Steek de lamp aan!	Pasang lampoe!
Doe de lamp uit!	Bikin mati lampoe!
Maak het dek schoon!	Bikin bersih dek!
Leg het in de zon!	Djemoer! (Taroeh dipanasan!)
Houdt de lijn aan!	Tahan tali!
Knoop het touw vast!	Ikat tali jang betoel!
Voorzichtig!	Ati-ati!
Kijk uit!	Awas!
Denk eens na!	Ingat! Pikir!
Sta op!	Bangoen!
Ga naar bed!	Tidoer!
Zeg het maar ronduit!	Bilang teroes terang!
Neem het op!	Diangkat!
Breng hem weg!	Dibawa!
Bewaar het!	Disimpan!
Vertrek!	Berangkat!

Verbiedende wijs.

Wees niet bang!	Djangan takoet!
Lieg niet!	Djangan djoesta!
Rook niet!	Djangan minoem rokok
Stop niet!	Djangan berhent!
Ga niet weg!	Djangan pergi!
Slaap niet!	Djangan tidoer!
Haast je niet!	Djangan kesoesoe!
Neem het niet weg!	Djangan diambil!
Geef hem niets!	Djangan dikasih apa-apa!
Geef het hem niet!	Djangan dikasihkan!
Klets niet!	Djangan omong-kosong!
Maak geen gekheid!	Djangan main gila!
Verboden!	Dilarang!
Verboden te roken!	Dilarang minoem rokok!
Verboden te spuwen!	Dilarang loedah!
Streng verboden!	Dilarang keras!

Wil men echter het gebod in een vriendelijker vorm zetten, dan plaatst men het woord „tjoba” (proberen) vóór aan de zin, wat gelijk staat met „wil je als je belieft”.

Wil je hier komen?	Tjoba datang disini?
Wil je borden halen?	Tjoba ambil piring?
Zeg me eens a.u.b.!	Tjoba bilang!
Wil je deze bagage dragen?	Tjoba bawa barang ini?
Ga naar het postkantoor en koop postzegels voor mij!	Tjoba pergi ke kantor-pos, lantas belikan saja kepala-radja!
Roep Simin a.u.b.!	Tjoba panggil Simin!
Wil je een taxi zoeken?	Tjoba tjari taxi?

Het lijdend verleden deelwoord wordt gevormd door het woord koe- of saja, kau- of kamoe, di-, of kita vóór de stam van het werkwoord te plaatsen.

soeratnja koe-toelis (saja toelis).	- de brief is door mij geschreven.
soeratnja kau-toelis (kamoe toelis)	- de brief is door U geschreven.
soeratnja di-toelis	- de brief is (door hem) geschreven.

- soeratnja di-toelis (oléh) Ali - de brief is door Ali
geschreven.
soeratnja kita toelis - de brief is door ons
geschreven.

Opmerking: Bij den Maleier is dit de manier van zeggen, wanneer hij de nadruk wil leggen op het lijdend voorwerp: daarom plaatst hij het betreffende voorwerp liefst vooraan als het onderwerp van de zin. Hij drukt dus de toestand uit. In het Nederlands zou men de zin aldus vormen:

Ik heb de brief geschreven, enz. en niet „de brief is door mij geschreven”.

Bedrijvende vorm. De overgaankelijke werkwoorden, die een actie uitdrukken, krijgen een voorvoegsel *me-*. Doch naar gelang de beginletter van het grondwoord, verandert dit voorvoegsel in: *mem*, *men*, *meng* of *menj*, of het blijft *me-*. Is de beginletter een *klinker* of een *h*, dan krijgt het werkwoord een voorvoegsel *meng-*:

- Simin meng-ankat peti - Simin tilt een kist op
Mandor meng-oekoer keboen - De mandoer meet een
tuin op
Koki meng-iris daging - De kok snijdt vlees
Baboe meng-emban anak - De baboe draagt een
kind in een doek
Orang dagang meng-hitoeng - De koopman berekent
oentoengnja zijn winst
batja - lezen
Sidin membatja soerat-kabar - Sidin leest een krant
pikoel - dragen
Kromo memikoel barang, - Kromo draagt een last
(de p vervalt)
dengar - horen
Saja mendengar soeara - ik hoor een geluid
djaga - bewaken
Orang djaga mendjaga roemah - de wacht bewaakt een huis
tahan - tegenhouden
Koeli menahan tali, - de koeli houdt 't touw tegen
(de t vervalt)
tjari - zoeken
Orang mentjari ikan dikali - men zoekt vis in de rivier

sapoe - bezem

Amat menjapoe kamar, - Amat veegt de kamer
(de s vervalt) schoon

giling - malen

Ranoe menggiling kopi - Ranoe maalt koffie

koepas - schillen

Mardjan mengoepas kentang, - Mardjan schilt aardappelen
(de k vervalt)

Voor de overige beginletters blijft het voorvoegsel me- ongewijzigd.

Opmerking: In de gebiedende wijs gebruike men steeds het grondwoord, behalve in de ontkenning.

lees! - batja!

schrijf een brief - toelis soerat!

schrijf geen brief - djangan menoeljs soerat.

In het woordenboek staan meestal enkel de grondwoorden aangegeven.

Het voorvoegsel *ber-*, dat voor het grondwoord wordt geplaatst, wordt dikwijls gebezigd om uit te drukken, dat men bezig is met de handeling, het Néderl. tegenwoordig deelwoord dus.

lari	vluchten	berlari	vluchtende
main	spelen	bermain	spelende

Wanneer *ber-* vóór een zelfstandig naamw. wordt geplaatst, dan betekent het: voorzien van, bezitten of met.

berboenga - bloemen dragen

berpakaian - kleren aanhebben

berdoea - met zijn tweeën

Het voorvoegsel *ter-*, dat eveneens vóór het grondwoord wordt geplaatst, drukt een toestand uit, of een onopzettelijke handeling.

terdengar	hoorbaar	tertawa	aan het lachen
terboek	open staan	terkedjoet	aan het
terkenal	bekend staan		schrikken
terlepas	los geraakt	terantjam	bedreigd
		terpégang	worden aangeraakt (onopzettelijk)

Het voorvoegsel *ke-* en het achtervoegsel *-an* drukken evenals het voorvoegsel *ter-* een toestand uit.

kedengaran - hoorbaar
kelihatan - zichtbaar

Bij een onovergangelijk werkwoord of een zelfst. naamw. betekent de *ke-an* vorm: getroffen of verrast door.

kedjatoehan batoe - getroffen door de val van een steen
kedatangan tamoe - verrast door de komst van een bezoek
kehoedjanan - door de regen overvallen
kebakaran - door de brand getroffen

Soms duidt het de plaats of het gebied aan van wat het grondwoord uitdrukt:

keradjaan - het koninkrijk
kemajoran - de woning van den majoor

Van een werkwoord afgeleid, kan de *ke-an* vorm ook een zelfstandige betekenis hebben.

kemaoean - de wil, de wens
kepoenjaan - het bezit

Bij een bijvoegelijk naamwoord heeft de *ke-an* vorm eveneens een zelfstandige betekenis.

kekoerangan - het tekort
kekajaan - de rijkdom, de overvloed
keroegian - de schade

Het voorvoegsel *pe-* duidt aan de verrichter of datgene waarmede men de werking verricht. Evenwel naar gelang de beginletter van het grondwoord wordt *pe-*, evenals het voorvoegsel *me-*, veranderd in: *pem*, *pen*, *peng* of *penj.* of het blijft *pe-*.

pembatja - de lezer
penoelis - de schrijver
pengirim - de afzender
pemoetar - de draaier

enz.

Het voorvoegsel *pe(r)* en het achtervoegsel *-an* duiden aan de plaats waar de werking geschiedt of het middel tot de werking.

pekerdjaan	- het werk
pelaboehan	- de haven
pembayaran	- de betaling
permintaan	- de vraag, het verzoek
perkoempoelan	- de vereniging
pertjobaan	- de proef
permandian	- de badplaats

Het voorvoegsel *se-* heeft de betekenis van het onbepaald lidwoord „een”.

sepoeloeh	- een tiental
sehari	- een dag
setahoen	- een jaar
semèter	- een meter

Soms drukt het een vergelijking uit:

besarja segoenoeng	- zo groot als een berg
tingginja seponon kelapa	- zo hoog als een klapperboom

Soms is het een tijdaanduiding:

sebeloem	- voordat
sesoedah	- nadat
sedatang	- bij aankomst
seterima soerat	- bij ontvangst van de brief

Met het achtervoegsel *-an* vormt men zelfstandige naamwoorden:

makan	- eten	makanan	- het eten
minoem	- drinken	minoeman	- de drank
pikir	- denken	pikiran	- de gedachte
timbang	- wegen	timbangan	- weegschaal
tanam	- planten	tanaman	- de aanplant
toelis	- schrijven	toelisan	- het handschrift
bagi	- delen	bagian	- het deel

Soms betekent het een plaatsaanduiding:

dokteran	- woning van den dokter
residenan	- woning van den resident
koempoelan	- vergaderplaats, vergadering

Het kan ook de betekenis hebben van een *gezamenlijke handeling*:

knikkeran	- samen knikkeren
doedoekan	- samen zitten
bitjaraan	- samen praten

Het *achtervoegsel -i*. Bij het gebruik van het *achtervoegsel -i* wil men doen uitkomen, dat men zijn aandacht vestigt op het voorwerp, dat het doel en tevens de plaats van *handeling* is. Het komt bijna in betekenis overeen met het Nederlands *voorvoegsel be-*.

menaiki pohon	- de boom beklimmen, klimmen in de boom
mengobati orang sakit	- de zieke bemediceren, medicijn geven aan den zieke

tanamannja soedah disirami	- de planten zijn reeds besproeid
krosinja didoedoeki Doelah	- de stoel is door Doelah bezet

Het *achtervoegsel -i* heeft soms de betekenis van de *herbaling der handeling*.

kebonnja ditahami djagoeng	- de tuin is beplant met mais (dus meer dan eens planten)
barangnja dipilihi	- de goederen zijn uitgezocht (gesorteerd)

Het *achtervoegsel -kan*. Bij het gebruik van het *achtervoegsel -kan*, denkt men in de eerste plaats aan het voorwerp, dat door de *handeling in beweging* wordt gebracht, of dat het in een *andere toestand* komt.

menadjamkan piso	- een mes scherper maken
membetoelkan krosi roesak	- een kapotte stoel herstellen

Wanneer het afgeleid wordt van *onovergankelijke werkwoorden* heeft de *-kan-vorm* bijna dezelfde betekenis als het Nederlandse „laten” of „doen”.

mendjalankan mesin	- machine doen lopen
mendjatoehkan batoe	- steen doen vallen
mendatangkan tamoe	- gasten laten komen

Wanneer *-kan* gevormd wordt van *overgankelijke werkwoorden*, dan heeft het vaak de betekenis van *ten behoeve van*.

menoeliskan soerat Sidin	- een brief schrijven voor Sidin
membawakan barang adiknja	- <u>bagage</u> dragen voor zijn broertje

Telwoorden

- 0 das, noel
- 1 satoe
- 2 doea
- 3 tiga
- 4 ampat
- 5 lima
- 6 anam
- 7 toedjoeh
- 8 delapan
- 9 sembilan
- 10 sepoeloeh
- 11 sebelas
- 12 doea belas
- 13 tiga belas
- 14 ampat belas
- 15 lima belas
- enz.
- 20 doea poeloeh
- 21 doea poeloeh satoe
- 22 doea poeloeh doea
- enz.
- 30 tiga poeloeh
- 40 ampat poeloeh
- 50 lima poeloeh
- 75 toedjoeh poeloeh lima
- 100 seratoes
- 123 seratoes doea poeloeh tiga
- 987 sembilan ratoes delapan poeloeh toedjoeh
- 1000 seriboe
- 1942 seriboe sembilan ratoes ampat poeloeh doea
- 6543 anam riboe lima ratoes ampat poeloeh tiga
- 10.000 selaksa
- 25.678 doea laksa lima riboe anam ratoes
- toedjoeh poeloeh delapan
- 100.000 seketi
- 300.000 tiga keti
- 1000.000 sejoeta
- 5000.000 lima joeta

$\frac{1}{2}$ setengah
 $\frac{2}{3}$ doea pertiga
 $\frac{3}{4}$ tiga prapat

$\frac{1}{3}$ sepertiga
 $\frac{1}{4}$ seprapat
 $\frac{3}{5}$ tiga perlina

Rangtelwoorden

de eerste jang pertama
 de derde jang ketiga
 de vijfde jang kelima
 de laatste jang penghabisan

de tweede jang kedoea
 de vierde jang keampat
 enz.

Regels:

- a) Telwoorden komen achter het zelfstandig naamwoord en de daarbij behorende bijvoeg. naamw. te staan.

2 huizen	- roemah doea
2 grote huizen	- roemah besar doea
1 boot	- prahoe satoe
6 kleine bootjes	- prahoe ketjil anam
3 theekopjes	- mangkok tèh tiga

- b) Wanneer een getal behoort bij de benaming van hoeveelheid of maat, dan komt het vóór het zelfst. nw. te staan.

1 m	- satoe mèter of semèter
2 l	- doea liter
3 kg	- tiga kilogram
4 gulden	- ampat roepiah
5 cent	- lima sèn
6 jaar	- anam taheen
7 maanden	- toedjoeh boelan
3 weken	- tiga minggoe
8 dagen	- delapan hari
9 uren	- sembilan djam
2 kopjes thee	- téh doea mangkok
1 pakje tabak	- tembako seb e ingkoes
5 balen rijst	- beras lima karoeng

Munten.

wang, oeang
 wang kertas
 ringgit
 roepiah
 setengah roepiah
 tali
 talèn
 pitjis, ketip
 kelip (Jav.)
 gobang
 gobangan
 sén
 sepésér

geld
 bankbiljet
 rijksdaalder
 gulden
 1 halve gulden
 kwartje (als waarde)
 kwartje (als munt)
 dubbeltje
 stuiver
 $2\frac{1}{2}$ cent (als waarde)
 $2\frac{1}{2}$ centstuk (als munt)
 cent
 1 halve centstuk

Hoeveel geld heb je?

Ik heb vijf gulden.

Wil je voor mij een tientje wisselen op de Bank?

Vraag 1 Rijksdaalder, 5 gulden, 4 kwartjes, en 15 dubbeltjes; want ik heb helemaal geen klein geld meer. Wacht, ga maar naar de winkel en koop voor mij een doos sigaretten!

Die kost 60 cent, geloof ik. Hier heb je het geld, het briefje van tien!

Kamoe poenja wang berapa?

Saja poenja wang lima roepiah.

Tjoba toekarkan saja wang kertas dari sepoeloeh roepiah dikantor Bank.

Tjoba minta ringgit satoe, roepiah lima, talèn ampat dan pitjis lima belas; sebab saja tida poenja wang ketjil lagi. Nanti, pergi sadja ka toko dan bilikan saja rokok sigarét satoe doos!

Saja kira harganja anam pitjis. Ini wangnja, wang kertas dari sepoeloeh roepiah!

Opmerking: Bij het noemen van een bedrag wordt zoveel mogelijk de grootste munt genomen. B.v. :

f 3.60 - tiga roepiah anam pitjis (niet: tiga roepiah anam poeloeh sén)
 2 kwartjes - setengah roepiah (niet: doèa talèn of lima pitjis of lima poeloeh sén)

Let op het plaatsen van het getal, vóór dan wel achter het zelfstandig naamwoord. (Zie regels „Telwoorden” bladz. 24).

Op de klok zien.

het is drie uur

het is half drie

het is kwart voor drie

het is kwart over drie

het is vijf minuten voor drie

het is tien minuten voor

half drie

het is twee minuten over

half drie

seconde

poekoel tiga

poekoel setengah tiga

poekoel tiga koerang seprapat

poekoel tiga liwat seprapat

poekoel tiga koerang lima menit

poekoel setengah tiga koerang

sepoeloeh menit

poekoel setengah tiga liwat

doea menit

sekon

jaar maand week	tahoen boelan minggoe	dag uur	hari djam
	Zondag		hari Ahad, hari Minggoe
	Maandag		hari Senén
	Dinsdag		hari Selasa
	Woensdag		hari Rebo
	Donderdag		hari Kemis
	Vrijdag		hari Djoemahat
	Zaterdag		hari Saptoe

Mohammedaanse maanden.

de eerste maand	Moeharram	30	dagen
de tweede maand	Safar	29	dagen
de derde maand	Rabi'oel-awal	30	dagen
de vierde maand	Rabi'oel-achir	29	dagen
de vijfde maand	Djoemadi'l-awal	30	dagen
de zesde maand	Djoemadi'l-achir	29	dagen
de zevende maand	Radjab	30	dagen
de achtste maand	Saj'ban	29	dagen
de negende maand	Ramadan (vasten-poeasa)	30	dagen
de tiende maand	Sjawwal	29	dagen
de elfde maand	Zoe'lka'edah	30	dagen
de twaalfde maand	Zoe'lhidjdjah	29 of 30	dagen
			354 of 355 dagen

Opmerking: 1 Sjawwal, dus de eerste dag na de vastenmaand, is een feestdag, het Lebaranfeest. De Europeanen noemen deze dag ten onrechte *Inlands Nieuwjaar*.

Europees jaar: 1940

Arabisch jaar: 1360

In de eetsalon.

Hofmeester: Mandoer, laat de djongos nu de tafels dekken? Het is nu bijna etenstijd!

Mandoer: Ja meneer, hoeveel tafels moeten gedekt worden?

Hofm.: Dek voor 150 per-

Di kamar makan.

Mandor, soeroeh djongos toe-toep médja sekarang. Sekarang soedah ampir waktoe makan.

Saja toean. Médja berapa jang mesti disediakan?

Sedia makan boeat orang se-

sonen. Wilt ge er voor zorgen, dat over een kwartier alles klaar is?

Mand.: Ja meneer. Ali, roep Amat en de andere jongens. Ze moeten vlug de tafels dekken.

Plaatst in 't midden van de zaal 8 kleine tafeltjes en aan de beide kanten van het schip ieder 6 lange tafels.

Er moet voor 150 personen gedekt worden.

De tafellakens en servetten kunnen jullie krijgen bij de linnenjuffrouw, de borden, lepels, vorken en messen kunnen jullie halen in de keuken. Denk er om Amat, je bent hier nog niet lang in dienst, dat je het eten bedient van de linkerkant.

Als alles gereed is, moet je maar gongen, Amat.

Dame A. Djongos, de soep is niet hartig genoeg. Geef me wat zout.

Mevr. B. Djongos, is er peper? Wat is dit voor een croquetje?

Djongos: Hier is de peper, mevrouw! Dat is een garalencroquetje!

Meneer B. Djongos, geef me een fles moezelwijn. Wat voor merk heb je?

Djongos: Wij hebben rode Bordeaux meneer.

Meneer B. Geef me maar witte Moezelwijn.

ratoes lima poeloeh. Tjoba atoer, soepaja seprapat djam lagi semoea bérés.

Saja toean. Ali, panggil Amat dan djongos lain, dia orang mesti lekas toetoepe médja,

Ditengah kamar ditaroehi médja ketjil delapan, dan disebelah kanan kiri kapal ditaroehi médja pandjang anam.

Sedia makan boeat orang seratoes lima poeloeh.

Taplak-médja, dan serbèt boleh dapat dari nonah-djipro; piring, sendok, garpoe dan pise ambil di dapoe.

Amat beloem lama bekerdja disini, maka ingat kalau adjoe kan makanan mesti dari sebelah kiri.

Kalau semoea soedah bérés, Amat sekarang poekoel gong sadja.

Djongos, Sopnja koerang asin, tjoba kasih garam.

Djongos, apa ada meritja? Ini krokèt apa?

Ini meritjanja, njonjah! Itoe krokèt-oedang.

Djongos, tjoba kasih anggoer Moezel sebotol. Ada tjap apa?

Ada anggoer mérah tjap Bordeaux, toean.

Kasih saja sadja anggoer Moezel poetih.

Meneer C. Ik ook een fles!

Meneer X. En ik had graag spuitwater, Djongos!

Mevr. X. Wil je me nog wat meer van die lekkere jus geven? Zo, dank je!

Mevr. Y. Wat een mooie pudding is dat! Hij ziet er zo lekker uit!

Mandoer: En het smaakt ook inderdaad kostelijk mevrouw. De menage van de Nederl. mailboten is over het algemeen uitstekend. Trouwens er wordt in alle opzichten veel aandacht besteed ten gerieve van de passagiers.

Boeat saja djoega satoe botol. Djongos, saja minta air belanda!

Tjoba kasih sedikit lagi saos jang énak rasanja itoe. Sampai, terima kasih!

Wah, bagoes sekali poddeng itoe! Roepanja énak amat (njaman)!

Rasanja mémang djoega njaman, njonjah. Makanan dikapai-penoempang belanda itoe jang oemoem énak sekali. Apa lagi barang apa sadja diperhatikan soenggoeh² soepaja mendjadi-kan kesenangan toean² dan njonjah² penoempang.

Europees-eten.

Soep: groentesoep, vlees-soep, tomatensoep, schildpaddesoep.

Aardappelen, rijst, pap.

Groenten: kool, salade, prei, andijvie, spinazie, postelein, komkommer, erwten, ui, wortelen, asperges, radijs, sperci-boontjes, snijboontjes, witte boontjes, tuinboontjes, selderij, pieterseli, peper, spaansepeper, notemuskaat, laurierblad.

Sausen: botersaus, vlees-jus.

Vlees: rund-, kalfs-, varkens-, rook-, zout-, ham, spek, worst, biefstuk, lever, nieren, hersenen, tong, gehakt, zeevis, gevoelste.

Eieren: omelet, gekookt ei, spiegelei, zachtgekookt ei, eendenei.

Zout, zuur, suiker.

Brood: geroosterd brood, witbrood, bruinbrood, roggebrood.

Boter, kaas, jam, koek.

Gebak: taart, pudding, confituren.

Vruchten: appel, peer, pruim, sinaasappel, banaan, druiven, meloen, dadels, ananas, mandarijn.

Dranken: water, ijswater, melk, limonade, kwast, bier, spuitwater, wijn, port, whisky-soda, jenever, champagne, thee, koffie, cacao.

Makanan Belanda.

Sop: sop-sajoeran, sop-daging, sop-tomat, sop-penjoer.

Kentang, nasi, boeboer.

Sajoeran: kobis, selat, prei, sawi, bajem, krokot, ketimoen, ertjes, bawang, wortel, aspersi, lobak, boentjis, boentjis-irisan, katjang poetih, katjang kara, seldri, peterseli, meritja, (lada) lombok, pala, daoen-salam.

Saos: saos-mentéga, saos daging.

Ikan daging: daging-sapi, daging-pedèt, daging babi, daging-asep, daging asin, ham, gemoek babi, sosis, bestik, ati, djantoeng, oetak, lidah, bergedèl, ikan-laoet, boeroeng.

Telur: telur-dadar, telur masak, (-reboes) telur-mata-sapi, telur-masak setengah matang, telur-bèbèk.

Garem, atjar, goela.

Roti: roti garangan, roti poetih, roti mérah, roti rogge.

Mentéga, kédjoe, sèlei, koewih,

Koewih-koewih: taart, pod-deng, manisan.

Boeah-boeah: boeahappel, boeah peer, boeah pruim, djeroek, pisang, boeah anggoer, semangka, koerma, nanas, djeroek manis.

Minoeman: air, air ès, soesoe, air-setroep, air djeroek, bier, air-blanda, anggoer, port, seplit, sopi, sampanje, tèh, kopi, soklat (tjoklat).

In de rooksalon.

Djongos, kun je hier aan boord ook sigaren krijgen? Ja zeker meneer, U kunt aan het buffet allerlei rookwaren krijgen, sigaren, sigaretten, pijptabak enz.

Zeg, wil je voor mij een doosje sigaretten halen?

Ja meneer, wat voor merk? Turmac Special!

Als U belieft, meneer! Hij kost 30 cent.

Zeg, ik heb geen Indisch geld, wil je me helpen het voor mij te wisselen?

Maar U kunt hier aan boord ook wel betalen met Hollands geld.

O ja? Dat is goed, hier heb je 35 cent, de rest is voor jou.

Dank U meneer!

Heb je een doosje lucifers bij je?

Ja meneer, ik heb er een. Als U belieft!

Ik zie hier geen asbak; wil je er één gaan halen voor mij?

Heb je hier ook een schaakspel?

Ja zeker meneer, er zijn hier schaak- en damspelen, triktrak en andere spelletjes.

Ik zal een schaakspel voor U vragen aan den hofmeester.

Di rooksalon.

Djongos, apa dikapal sini djoega bisa dapat rokok?

Saja toean, di buffet bisa dapat barang rokok roepa², rokok seroetoe, rokok sigarèt, tem-bako pipa dan lain lainnja.

Tjoba, belikan saja rokok sigaret satoe doos.

Saja toean, tjap apa?

Tjap Turmac Special!

Ini toean, harganja tiga pitjis.

Saja tida poenja wang-Hindia, tjoba tolong, toekarkan wang saja.

Dikapal sini djoega boleh bajar dengan wang-Belanda.

Apa betoel? Baik, ini wang tiga poeloeh lima sen, kelebihannja boeat djongos.

Terima kasih, toean.

Apa bawa korek-api?

Ada toean! Ini toean.

Disini saja tida lihat tempat-aboe; tjoba, ambilkan saja.

Apa disini ada mainan-tjatoer (mainan-koeda?)

Saja toean, disini ada mainan-tjatoer dan dam, mainan triktrak dan lain lainnja.

Nanti saja mintakan mainan-tjatoer pada hofmeester.

Een haven binnenlopen.

Op de brug: Ga de Hollandse vlag en de Maatschappijvlag opzetten.

Hijs de loodsvlag aan de ra van de voormast.

De wacht te kooi moet uitgepord worden.

Maak de loodstrap klaar aan stuurboord.

Vraag of de eerste stuurman hier komt.

De haven-roerganger moet aan het roer komen.

Daar komt de loodsboot.

Bakboord het roer.

Stop de machine.

Ga het koffertje van de loods halen en breng het in de kaartenkamer.

Midscheeps het roer.

Recht zo die gaat.

Bootsman, ieder op zijn werk.

Laat de loodsvlag neerhalen.

Op de bak: Baas, laat het ankerspil draaien.

Maak de ankers klaar om te vallen.

Neem de sjorringen los.

Haal twee kanaallijnen.

Leg de stuurboordtros hier klaar om te vieren, dat wordt de sleeptros.

Wij komen met bakboordzij aan de kant.

Steken de sleeptros.

Nog meer. Nu beleggen.

Masoek di pelaboehan.

Di djembatan: Pasang bendèra Olanda dan bendèra Maatschappij.

Pasang bendèra loods di proewan tiangmoeka.

Orang djaga jang masih tidoer mesti dibangoenkan.

Sidiakan tangga loods dikanan kapal.

Minta datang toean opsir satoe disini.

Toekang kemoedi pelaboehan soeroeh datang pégang kemoedi.

Praoe loods soedah datang.

Kemoedi mesti kekiri.

Mesin dibrentikan.

Ambil kopernja toean loods, lantas dibawa didalam kamar-gambar.

Kemoedi ditengah.

Teroes seperti djalan sekarang.

Sérang, masing² orang mesti toeroet bekerdja.

Toeroenkan bendèra loods.

Di agil: Toekang kajoe, poeter poeteran-djangkar.

Sediakan djangkar maoe' didja-toehkan.

Boeka gelang ikatan.

Ambil tali-anak doea bidji.

Sediakan disini tali-kanan besar maoe' diaréa, itoe nanti boeat tali gandèng.

Kapalnja nanti terletah disebelah kiri didarat.

Tali-gandèng aréa.

Lagi. Sekarang di-ikat jang betoel.

Wij zijn nu dicht bij de wal.
Gooi de kanaallijn over.

Hé daar aan de wal, vang
de lijn op.

Zet nu de lijn op de bak-
boordtros vast met een paal-
steek.

Vlug vieren de tros.

De tros moet aan de wal
ver naar voren vastgezet
worden.

Zet hem nog een meerpaal
verder.

Neem de tros op het spil.
Langzaam hieuwen.

Stop. Zet de stopper er op.
Draai de spil langzaam terug.

Nu de tros vlug beleggen.

Geef nu het stalen spring
aan de wal, en hieuw de
sleeptros door.

Met vier trossen ligt het
schip van voren goed vast.

Laat de valreep vieren, dan
kunnen de mensen aan boord
komen.

Als er brieven komen, breng
ze dan naar de hut van den
eersten stuurman.

Die zal ze straks uitdelen.

Er moeten nog geen koelies
aan boord komen.

Je krijgt de wacht bij de
valreep.

Ga eerst schone kleren aan-
trekken.

Sekarang soedah dekat darat.
Boeang tali-anak ka darat.

Hei orang darat, pégang tali.

Ikut talinja ditali besar sebelah
kiri dengan kolongan mati.

Tali besar aréa lekas.

Tali didarat mesti di ikat dja-
oeh kamoeka.

Ikut tali di paal-tambat djaoeh
satoe lagi.

Taroeh talinja di poeteran.

Tarik pelahan-lahan.

Brenti. Pasang tali tahan.

Poeter kembali pelahan- la-
han.

Sekarang talinja lekas di ikat
jang betoel.

Kasih tali kawat-dalam kada-
rat, lantas, tarik tali gandèng.

Dengan tali ampat kapalnja
dimoeke sekarang mesti diam-
betoel.

Aréa tangga soepaja orang²
penoempang bisa naik kapal.

Kalau ada soerat-pos datang,
dibawa ka kamar opsir satoe.

Nanti dia jang bagi.

Koeli² beloem boleh naik kapal.

Kowé djaga ditangga.

Doeloe ganti pakéan jang
bersih.

Luiken openen en Laden.

Mandoer, 2 gangen in luik 1, en 1 gang in luik 2.

Leg luik 1 helemaal open, en van luik 2 de voorkant.

Hoeveel secties, stuurman? 3 secties, en leg de luiken netjes op stapel langs het luikhooft.

Stuurman, er is nog geen stroom bij de winches van luik 1.

Ik kom dadelijk met de sleutel.

Mandoer, hieuw de midden-boom op tot boven de vierde sectie.

Op de voorkant komt een walkraan.

De eerste gang in 't onder-ruim begint tapiocameel te laden, van voren af tot 't luikhooft.

De tweede gang werkt met de bomen in dek 1, achterkant dwarsover kistenrubber.

Van boventussendek 1, 2 en 3 de voorste secties open leggen, hieuw de merkels op met de kraan, denk om de merkelbouten.

Stuurman, er is geen merkel-spruit.

Zoek maar in het luik.

Mandoer luik 2, ga boventussendek 1 voorkant garne-

Boeka petakan dan moeat barang.

Mandor, di petakan (pelokah) satoe paké koeli doea gang, dan di petakan doea paké koeli satoe gang.

Petakan satoe diboeka sama sekali, dan petakan doea di-moea sadja.

Berapa kotak (potong), toean? Tiga kotak, dan papannja mesti disoesoen jang baik sependjang kepala-petakan.

Stuurman, boeat poeteran petakan satoe beloem ada stroom.

Nanti saja lekas datang dengan bawa koentji.

Mandor, angkat tangan poeteran (derik) tengah sampé diatas kotak keempat.

Dimoea nanti ada kraan darat.

Koeli gang satoe dibawah soeroeh moelai moeat tepoeng-gaplèk, moelai dari moeka sampé dikepala-petakan.

Koeli gang kedoea soeroeh mergerdjai poeteran di dèk satoe dibelakang, djalan kentjang, liwat peti-peti karèt.

Dari dèk tengah diatas dari petakan satoe, doea dan tiga, kotakan moeka diboeka; angkat mèrkel dengan kraan, ingat mèrkelbout diboeka doeloe.

Stuurman, tida ada selingmèrkel.

Tjari di petakan.

Mandor petakan doea, tjoba dèk tengah diatas satoe disebelah

ren met dubbele sasaks op dek,
en enkele tegen de schotten.

Bestel aan de wal 10 bos
katjang-matten.

Er komen 1000 zakken koffie.

Stuurman, er zijn maar 2
stroppen.

Laat 2 man 4 stroppen halen
bij den bootzman.

En zet de binnengei van de
walboom meer naar achteren
vast.

Zet hem goed door.

Hé Krani, welke partij koffie
komt eerst?

Partij robusta 103, 250 zak.

Mandoer, begin met de koffie
aan stuurboordzij van voren
tot 't luikhoofd.

Maak aan de achterkant een
sluitlaag, en stuw goed tussen
de dekbalken.

Mandoer luik 1, vier de wal-
boom nog vier schalmen af,
hij staat niet ver genoeg over
de wal.

Neen, neem de toppe niet
los op de winch, dat is ge-
vaarlijk.

Zet de tamp goed vast.

Nu langzaam afvieren; trek
aan de reep, jij.

Die winchdrijver kan het niet,
ik zal zelf de winch nemen.

moeka ditoetoepi sasak rangkep
didèk dan didinding dengan
sasak lembar sadja.

Pesan didarat tikar-katjang se-
poeloeh bongkok.

Nanti ada kopi datang seriboe
karoeng.

Stuurman, tjoema ada tali-ko-
longan doea.

Soeroeh orang doea ambil tali-
kolongan ampat ditempatnja
sérang.

Tambat (ikat) tali gei dari boom-
darat kebelakang sedikit.

Ditambat jang betoel.

Hei Krani, barang-kopi jang
mana mesti dimoeat doeloe?

Barang-kopi Robusta seratoes
tiga; ada doea ratoes lima poe-
loeh karoeng.

Mandor, moelai moeat kopi dise-
belah kanan dari moeka sampé
kepala-petakan.

Bikin lapisan pinggirang dibe-
lakang dan padjat jang baik
diantara balok dèk.

Mandor petakan satoe, aréa lagi
boomdarat ampat gelang ranté,
boomnja koerang djaoeh dari
darat.

Djangan lepaskan kawat-tarik
dari poeteran. Itoe berbahaja
(bikin tjilaka).

Tambat hoedjoeng kawat-tarik
jang tetap betoel.

Sekarang aréa pelahan; tarik
reep kawat, kowé.

Toekang poeteran itoe tida bisa,
nanti saja kerdjai poeteran sen-
diri.

Pas op de geien, vooruit
mandoer, zet er nog een paar
mensen bij.

Zo, zet de ketting vast.

Schroef de bout helèmaal in.

Pas op je handen.

Nu kunnen wij beginnen met
de rubber.

Er is geen 'garnering' nodig.

Stuurman, wilt U een lamp
in 't onderruim geven? Het is
er erg donker.

Daar in het dekhuis ligt één
lamp.

Breng hem naar dek 3, daar
zàl ik hem aansluiten. Brandt
hij al?

Hij brandt niet, stuurman, hij
is stuk.

Neen, ik zàl stroom vragen.
Dat komt, omdat er geen
stroom is.

Hé reepgast, stop mèt dat
merkel.

Leg eerst de planken er
onder.

Pak vast dat merkel, niet
laten slingeren.

Langzaam vieren nu, niet
smijten.

Nu, maak de reep los, dan
kan de kraan met het meel
beginnen.

Afgelopen.

Awat tali gei, ajo mandor, tam-
bah koeli doea lagi.

Begitoe, tambatkan ranténja.

Boutnja disekroep sama sekali.

Awat tanganmoe.

Sekarang bisa moelai moeat
karèt.

Tida oesah paké toetoepan.

Stuurman, tjoba kasih lampoe
dibawah, disini gelap sekali.

Diroemah dèk sana ada lampoe.

Bawa ka dèk tiga, nanti saja
pasang lampoe. Apa sekarang
soedah menjala?

Stuurman, beloem menjala,
lampoenja roesak.

Tida roesak, nanti saja minta-
kan stroom doeloe. Sebabnja
tida ada stroom.

Hei orang komandir, brentikan
merkelnja.

Doeloe taroeh papan dibawah.

Pégang betoel merkelnja, dja-
ngan gojang.

Sekarang aréa pelahan², dja-
ngan boeang.

Sekarang lepaskan kawat, lantas
bisa moelai moeat tepoeng
sama kraan.

Abis. (Soedah).

Lossen.

Mandoer, hier staan 500 melk-kisten voor Batavia, die moeten op borden gelost worden.

Er zijn aan de wal geen borden meer, stuurman.

Ze zijn allemaal in de andere luiken in gebruik.

Dan nemen we netten.

Maar leg in 't net eerst 2 sasaks, en niet meer dan 30 kistjes in een hijs.

Waar moet de andere gang werken, stuurman?

Die begint met de balen kunstmest aan de achterkant.

Ophieuwen in stroppen met het kraantje aan bakboord.

Is er een kraandrijver?

Ja stuurman, maar er zijn te weinig stroppen.

4 stroppen zijn genoeg voor één gang. Je krijgt er niet meer.

Dan kunnen we niet hard werken.

Onzin, mandoer, begin nu maar!

Hé mandoer, hier ligt een melkblik. Je menschen stelen uit de kisten. Als ik het zie, gaat de dief van boord.

Dat is een oud blikje, stuurman. De koelies van Priok stelen niet.

Bongkar.

Mandor, disini ada soesoe lima ratoes peti boeat Betawi, itoe nanti mesti dibongkar diatas papan.

Didarat tida ada papan lagi, stuurman.

Papannja semoea 'dipaké didalam petakan (pelokah) lain,

Kalau begitoe, paké djala sadja.

Tapi didalam djala mesti ditaroehi sasak doea doeloe, dan saben kali djangan angkat lebih dari tiga poeloeh peti.

Koeli gang (regoe) lain mesti bekerdja dimana, stuurman?

Koeli gang lain mesti moelai bongkar barang karoeng-raboek diblakang.

Angkat keatas dalam kolong tali (seling) dengan senggot (kraan) sebelah kiri kapal.

Apa ada orang jang poeter kraan?

Saja stuurman, ada, tapi kolongan tali (seling) koerang.

Boeat satoe gang soedah sampé paké kolongan tali empat. Mandor tida dapat lagi.

Kalau begitoe, tida bisa bekerdja dengan lekas.

Masa, ajo sekarang moelai sadja!

Hé mandor, disini ada kaléng soesoe kosong. Koelimoe ambil barang dari peti. Kalau konangan malingnja dioesir dari kapal.

Itoe kaléng lama, stuurman.

Koeli Priok tida mentjoeri (menjolong).

Dat zal wel, maar je bent gewaarschuwd. De stuurman betaalt de schade, jullie niet.

De partij melk is afgelopen, stuurman. Moeten die grote kisten er allemaal uit?

Ja, maar let goed op! De langscheepse kist is 4 ton, die nemen we 't laatst met de dubbele reep van de boom.

De andere kisten zijn 2 ton, dus voorzichtig!

Neem 2 nieuwe stroppen rond elke kist.

Stuurman, we willen een koevoet.

Goed, haal maar bij de bootsmann.

Licht de kist een beetje op.

Schuif die houten rol eronder.

Kom hier met de reep.

Kort de stroppen op.

Maak de haak vast.

Nu heel langzaam hieuwen, houd aan tot de reep op en neer staat.

Houd de kist tegen, dat hij niet tegen de stut opslaat.

Al klaar? Hieuw maar door.

Is er beneden nog meer lading voor Batavia?

Neen, je kunt nu dichtleggen.

Moeten alle merkels erin?

Bolehjadi, tapi, mandor soedah di-ingatkan. Jang mesti bajar keroegian itoe stuurman sendiri, boekan kamoe.

Barang soesoe semoea soedah dibongkar, stuurman. Apa peti² besar itoe mesti djoega dike-loearkan?

Saja, tapi ati-ati! Peti jang ada sepandjang kapal itoe beratnja ampat ton, nanti sadja diangkat, penghabisan dengan kawat rangkep dari derik (tiang senggotan)

Peti jang lain itoe beratnja doea ton, maka jang ati-ati!

Paké kolongan-tali baroe doea boeat dioebengkan tiap² peti, Stuurman, kita maoe paké linggis.

Baik, minta sadja kepada sérang.

Petinja diangkat sedikit.

Taroeh balok dibawahnja.

Bawa kawat kemari.

Kolongannja dipendekkan sedikit.

Kantjingnja ditambatkan.

Tarik pelahan², tahan sadja sampé kawatnja tergantoeng kentjang loeroes.

Tahan peti, djangan sampé toebroek dinding.

Apa soedah? Sekarang tarik keatas sadja.

Apa dibawah masih ada barang boeat Betawi?

Tida ada, sekarang toetoe petakan (pelokah).

Apa merkel semoea dima-soekkan?

Ja dat is beter.

En straks drie presennings
over 't luik.

Leg vlug dicht, mandoer,
dan kunnen de mensen naar
huis.

Wordt er vannacht niet ge-
werkt?

Neen, het schip is klaar en
vertrekt om 5 uur.

Saja, itoe lebih baik.

Kalau soedah lantas taroeh
lajar lipat tiga (trapal) diatas
petakan.

Mandor bèrèskan dengan lekas,
lantas koelinja disoeroeh poe-
lang,

Apa nanti malam tida bekerdja?

Tida, kapalnja soedah bèrès,
nanti soré berangkat poekoel
lima.

*Pelgrims. (Mekka-gangers.)**Hadji.*

Waar zijn de 100 Semarang-hadjis?

Jullie moeten allemaal naar voren gaan, naar luik 1.

Leg hier de bagage neer, die niet op reis nodig is.

Je kunt niet alle bagage meenemen in 't luik.

Dat neemt te veel plaats in.

Neem alleen naar beneden wat je aan boord erg nodig hebt.

De rest wordt goed en veilig opgeborgen in luik 4.

Ga één voor één naar beneden.

Nu even wachten, niet dringen.

Er is plaats voor iedereen (allen).

Blijf even staan, jullie.

Jij komt aan stuurboord voor-
kant, helemaal in de zij.

Jij daarachter enz.

Laat hier wat ruimte open,

Er moet een gangetje vrij blijven, van de zijde van het midden, en van voren naar achteren aan beide kanten.

Jij moet wat opschikken, je plaats is wat te groot.

Stuurman, dat gaat niet, mijn plaats is veel te klein.

Dimana hadji sératoes orang jang naik kapal di Semarang?

Kamoe semoea mesti pergi kamoeaka, ka polkah satoe.

Barang jang tida perloe dipaké didjalan mesti ditaroeh disini.

Barangnja tida semoea boleh dibawa didalam polkah.

Itoe nanti mengoerangkan tempat.

Tjoema barang jang mesti perloe dipaké dikapal sadja boleh dibawa ka bawah kapal

Barang jang tida perloe dipaké itoe disimpan baik didalam

polkah ampat.

Sekarang pergi ka bawah satoe per satoe.

Toenggoe sebentar, djangan desekan.

Dibawah ada tempat tjoekoep boeat orang semoea.

Toenggoe sebentar, hé orang itoe.

Kamoe dapat tempat dikanan kapal dimoeaka, dipinggir sama sekali.

Kamoe dibelakangnja, begitoe seteroesnja.

Disini diselakan (dilenggarkan) sedikit.

Soepaja orang bisa djalan dari pinggir ka tengah, dari moeka ka belakang kanan kiri.

Desak sedikit, tempatmoe kebesaran.

Toean, tida bisa, tempat saja mendjadi ketjil sekali.

Ik heb een vrouw en twee kinderen.

Waar kunnen we water halen, en wanneer en hoeveel?

Ik moet een telegram verzenden, waar moet ik zijn?

Bij den marconist, boven.

Heidaar, niet roken beneden.

Dit is streng verboden. Als ik het weer zie, dan neem ik je pas af, en dan kun je dieterughalen bij den kapitein. Die zal je straffen.

Stuurman, mijn vrouw is ziek, waar is de dokter?

De zieken, die lopen kunnen, moeten allemaal om 10 uur in de midscheeps komen.

Daar zal de dokter helpen,

Leider, ga mee, dan zal ik de W.C. en de badkamer voor jullie aanwijzen.

En denk er goed om, alleen wassen in deze badkamer en voor niets anders gebruiken. Anders sluit ik hem af!

Jij bent verantwoordelijk!

Saja poenja bini dan anak doea.

Dimana bisa dapat air, waktoe apa dan boleh dapat berapa?

Saja maoe kirim soerat-kawat. Dimana?

Dikantornja marconist, diatas.

Hé, dibawah kapal dilarang

minoem rokok. Itoe dilarang

keras! Kalau saja melihat lagi,

pasmoe nanti saja rampas,

lantas kamoe bisa ambil kem-

bali ditempatnja toean kaptin.

Nanti kamoe mesti dihoekoem.

Toean, bini saja sakit, toean

dokter dimana?

Orang sakit jang bisa berdjalan

semoea mesti datang ditengah-

kapal poekoel sepoeloeh.

Toean dokter akan tolong

disana.

Kepala, tjoba toeroet saja, nanti

saja toendjoekkan kakoes dan

kamarmandi.

Ingat betoel, dikamar-mandi

tjoema boleh dibikin mandi,

tida boleh dipaké apa-apa lagi!

Kalau tida begitoe, nanti ka-

marnja mandi saja toetoep.

Kepala jang menangoeng.

Scheepstermen.

1. Haal de laadreep met de de bijbehorende blokken uit het kabelgat.   Ambil tali moeatan dengan kérékannja dari pétak-tali.
2. Stuur 1 streek stuurboord!   Kemoedikan ke kanan satoe [soenting!]
3. Roep de bootzman!   Panggil serang!
4. Maak het anker klaar (om uit te werpen).   Sediakan boeang djangkar!
5. Steek 45 vadem ketting!   Toeroenkan rantai ampat poe-loeh lima depa!
6. Vier de log uit!   Arja topdal!
7. Ga de log aflezen!   Periksa topdal!
8. Kapitein, stuurlieden en leerlingen zijn dekofficiëren.   Kapitein, djoeroemoedi dan moerid-djoeroemoedi itoe semoea opsir dèk.
9. De leerling moet een loding verrichten.   Moerid djoeroemoedi mesti boeang batoe-doega.
10. De reddingboten hangen in takels.   Sampan pertolongan tergan-toeng di kérékan.
11. Het schip ging volle kracht vooruit.   Kapalnja madjoe sekoeat-koeatnja.
12. Het schip ging halve kracht achteruit.   Kapalnja moendoer setengah koeat.
13. De goederen in ruim 1 gestuwd (geregeld).   Barangnja diatoer di petaksetoe.
14. Het schip ligt aan de kade.   Kapalnja terletah dipangkalan.
15. Mijn 1e reis voer ik op een vrachtboot, mijn 2e reis op een passagiersboot.   Pelajaran saja jang pertama saja naik kapal moeatan, pelajaran jang kedoea, saja naik kapal toempangan.
16. De reis duurt 3 maanden.   Pelajaran itoe lamanja tiga boelan.
17. Het schip heeft 3° slagzij.   Kapalnja miring tiga grad.
18. De kapitein gaf den 1en stuurman de orders.   Toe an kaptein kasih perintah kepada djoeroemoedi kesatoe.
19. Wij veranderen vankoers.   Kita ganti haloean.
20. Wij zetten koers naar 2 mijlen bewesten het vuurschip Haaks.   Kita ambil haloean ke kapal lampoe Haaks (kapal menara) doea mijl sebelah barat.

21. Wij hielden deze koers aan totdat wij een vuurtoren in peiling kregen. Kita meneroeskan haloean ini sampai kita dapat mendoega menara.
22. Wil je even mijn sextant uit mijn hut halen? Tjoba ambilkan sextant (kéker matahari) dari kamar saja.
23. De uitkijk praaide „land vooruit"! Penindjau menjeroe „ada darat dimoeke"!
24. Het schip liep averij op. Kapalnja mendapat keroegian.
25. Het stuurgerei moest nagekeken worden. Perkakas kemoedi mesti diperiksa.
26. Ga de kaartenkamer schoonmaken. Bikin bersih kamar-gambar.
27. Breng de springen en de trossen uit. Toeroenkan tali-dalam dan tali² besar semoea.
28. De matrozen moeten het dek wassen. Matroos² mesti tjoetji dèk.
29. De bootsman had de leiding. Serang jang mendjadi pemimpin (kepala).
30. Er werden kompaspeilingen genomen. Mengoekoer dengan pedoman.
31. Het schip is aan de grond gelopen. Kapalnja kandas.
32. Er werd een anker uitgeworpen. Melaboeh (memboeang) djangkar.
33. De 2e stuurman heeft het middagbestek uitge-rekend. Djoeroemoedi kedoea menghi-toeng tempat keadaan kapal waktoe siang.
34. De matrozen roeiden den kapitein naar de wal. Matroos² mendajoeng toean kaptin kedarat.
35. De goederen werden in de loodsen opgeslagen. Barangnja pada disimpan di-goedang.
36. Er werden herstellingen in de machinekamer verricht. Mesinnja lagi dibikin baik.
37. De diepte is 5 vadem. Dalamnja lima depa.
48. De roerganger werd afgelost. Toekang kemoedi diganti.
39. De schroef werd vernieuwd. Sekeroepnja diganti baroe.
40. Wij passerden Kaap De Goede Hoop. Kita meliwati Tandjoeng De Goede Hoop.

41. Het schip ligt in het dok. Kapalnja ada didok (di limboeng) (droogdok - galangan).
  42. Op de werf is het druk. Di galangan pekerdjaan ramai sekali.
  43. Wij gingen door de straat Bali. Kita berlajar meneroesi Selat Bali.
  44. Die maatschappij heeft veel nieuwe schepen laten bouwen. Maatschappij itoe soeroeh bikin kapal baroe banjak.
  45. In de pakhuizen is geen plaats meer. Di goedang tida ada tempat lagi.
  46. Er is een matroos over boord geslagen. Ada seorang matroos ketjem-ploeng dilaoet.
  47. Gedurende de reis werd er sloepenrol gehouden. Ditengah perdjalaan diadakan pertjobaan toeroenkan sekotji.
  48. Iedereen werd van zwem-vesten voorzien. Masing² penoempang mesti pakai perkakas bernang.
  49. Het tuig werd nagezien. Tali² tiang pada diperiksa.
  50. De stuurmansleerling moet roestbikken. Moerid djoeroemoedi mesti boeang tahi-besi.
-

Kompasstreek.

Mata-pedoman.

Noord	oetara, lor (Jav.)
N. t. O.	oetara dikiri djaroem pèndèk
N.N.O.	oetara timoer laoet
N.O. t. N.	timoer laoet dikanan djaroem pèndèk
N.O.	timoer laoet
N.O. t. O.	timoer laoet dikiri djaroem pèndèk
O.N.O.	timoer timoer laoet
O. t. N.	timoer dikanan djaroem pèndèk

Oost	timoer, wétan (Jav.)
O. t. Z.	timoer dikiri djaroem pèndèk
O.Z.O.	timoer menenggara
Z.O. t. O.	tenggara dikanan djaroem pèndèk
Z.O.	tenggara
Z.O. t. Z.	tenggara dikiri djaroem pèndèk
Z.Z.O.	selatan menenggara
Z. t. O.	selatan dikanan djaroem pèndèk

Zuid.	selatan, kidoel (Jav.)
Z. t. W.	selatan dikiri djaroem pèndèk
Z.Z.W.	selatan barat-daja
Z.W. t. Z.	barat daja dikanan djaroem pèndèk
Z.W.	barat daja
Z.W. t. W.	barat daja dikiri djaroem pèndèk
W.Z.W.	barat barat daja
W. t. Z.	barat dikanan djaroem pèndèk

West	barat, koelon (Jav.)
W. t. N.	barat dikiri djaroem pèndèk
W.N.W.	barat barat laoet
N.W. t. W.	barat laoet dikanan djaroem pèndèk
N.W.	barat laoet
N.W. t. N.	barat laoet dikiri djaroem pèndèk
N.N.W.	oetara barat laoet
N. t. W.	oetara dikanan djaroem pèndèk

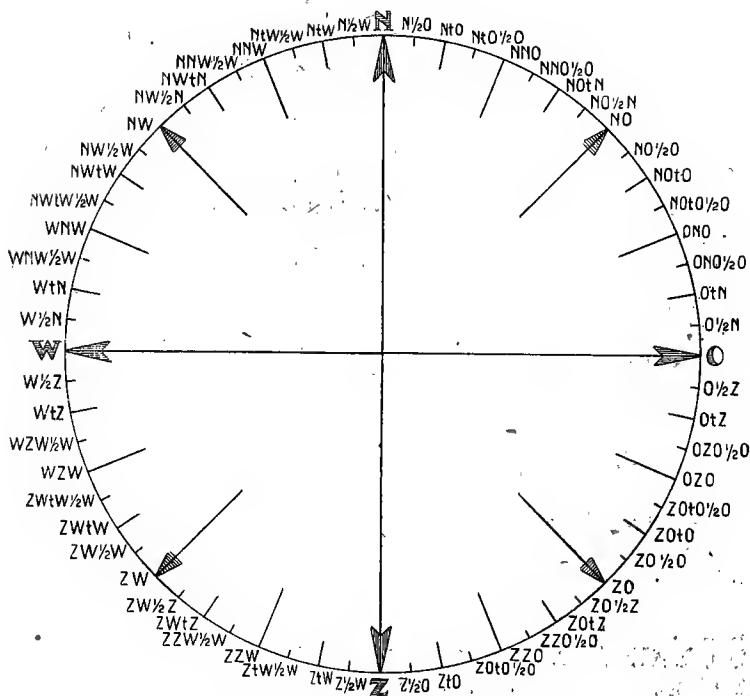
N.N.O. $\frac{1}{2}$ O.	oetara timoer laoet dikiri setengah soerat
Z.O. t. O. $\frac{1}{2}$ O.	timoer menenggara dikiri setengah soerat
Z. $\frac{1}{2}$ O.	selatan dikanan setengah soerat

Z.W. $\frac{1}{2}$ W.
 N.W. t. W. $\frac{1}{2}$ W.
 N. t. W. $\frac{1}{2}$ W.

barat daja dikiri setengah soerat
 barat barat laoet dikiri setengah soerat
 oetara barat laoet dikiri setengah soerat

N.O. $\frac{3}{4}$ N.
 Z.O. t. O. $\frac{3}{4}$ O.
 Z. $\frac{3}{4}$ W.
 W.Z.W. $\frac{1}{4}$ W.
 N.W. $\frac{1}{4}$ W.
 N. t. W. $\frac{1}{4}$ W.

timoer laoet dikanan tiga-prapat
 timoer menenggara dikiri seprapat
 selatan dikiri tiga-prapat
 barat barat daja dikiri seprapat
 barat laoet dikanan seprapat
 oetara barat laoet dikiri seprapat

*In de machinekamer.
Ketels bedrijfsklaar maken.*

Ketels inwendig inspecteren.
Gereedschappen hieruit halen.

Vetvlekken door middel van een sterke soda-oplossing verwijderen.

Onderste mangatdeksels sluiten.

Alle appendages aan de ketels dichtzetten, uitgezonderd de peilglaskranen en het manometerkraantje.

De ketel wordt nu gedeeltelijk opgevuld met zoet water, tot een waterkolom van ongeveer 3 cm in beide peilglazen zichtbaar is.

Het opvullen van water geschiedt door middel van een slang, waarbij gebruik gemaakt wordt van het bovenste mangat.

Is de ketel op peil, dan waterslang wegnemen.

Bovenste mangat sluiten.

De vuren worden nu ontstoken; hierbij wordt gebruik gemaakt van stukken in olie gedrenkte poetskatoen en houtspaanders.

Daarna de vuren afdekken met een dunne laag steenkool. Het opstoken moet zeer langzaam geschieden.

Na ongeveer 24 uur mag de volle stoomdruk bij een

*Didalam kamar mesin.
Kétél² disediakan semoea.*

Keadaan didalam kétél diperiksa.
Perkakas² dikeloearkan.

Selékéh gemoeok dihilangkan lantaran dengan hantjoeran soda jang keras.

Pintoe mangat jang dibawah sendiri mesti ditoetoep.

Seroepa hoeboengan jang ada dikétél mesti ditoetoep, melainkan kraan gelas pendoeaga dan kraan manometer.

Sekarang 'kétélnja sebahagian mesti dipenoehi air tawar sampai isi dalam gelas pendoeaga kedoeanja kelihatan kira² 3 cm

Mempenoehi kétél dengan air itoe lantaran dengan pipa jang dipasang dipintoe mangat diatas sendiri.

Kalau kétél soedah terisi air menoeroet atoeran, pipa lantas diambil.

Pintoe mangat jang diatas sendiri mesti lantas ditoetoep.

Sekarang apinja mesti dipasang; pemasangnja api itoe pakai kain gosok dan bilah kajoe jang dibasahi dengan minjak.

Sesoedahnjaitoeapi mestiditoe-doeng sedikit dengan arang.

Mengopak api itoe mesti dengan pelahan².

Kalau pakai kétél Schot tindih asap baroe bisa terdapat sege-

Schotse ketel pas zijn bereikt. Voor ontluchting worden de bovenste proppen van de peilglazen losgenomen.

Zodra het water handwarm is, moet met het doorpompen worden aangevangen.

Het temperatuurverschil van het water aan onder- en bovenzijde mag niet meer dan 4° à 5° bedragen.

Ieder half uur worden deze temperaturen opgenomen.

Zodra de stoomvorming begint, de proppen van de peilglazen aanbrengen.

Mangatdeksels worden nu nageetrokken, evenals de op nieuw verpakte kranen en afsluiters.

Verder langzaam opstoken tot volle stoomdruk is bereikt.

Hierbij wordt gebruik gemaakt van een temperatuurstaat.

Het doorpompen moet zo lang mogelijk plaats hebben.

napnja sesoedah kira² 24 djam. Boeat boeang hawa soembat² diatas gelas pendoega mesti diboeka.

Kalau air soedah angat mesti dimoelaikan teroes pompa.

Béda panas air dibawah dan diatas tida boléh lebih dari pada 4° à 5° C. banjaknja.

Tiap² setengah djam panasnja mesti diperiksa.

Kalau asap moelai terdjadi, soembat² gelas pendoega mesti dipasang.

Toetoe pintoe mangat sekarang mesti dikentjangkan, begitoe djoega kraan² dan afsluiters jang baroe diboengkoes.

Sasoedah begitoe api diopak pelahan² sampai tindih asap segenapnja terdapat.

Mengopak api itoe mesti diperiksa dengan daftar-panas.

Maka mompa itoe seboléh² diteroeskan.

Het voorverwarmen van de machine.

Memanasi mesin.

Oliebakken opvullen en likkers aanbrengen.

Alle draaipunten worden uit de hand gesmeerd.

Aan den 1^{en} stuurman vragen of schroef en roer vrij zijn.

Stuurmachine voorwarmen en probereren.

Stroomafsluiters voor ankerspil en fluit openzetten.

Nazien of de as-leiding vrij is.

Gereedschappen tussen de machine verwijderen.

Tornmachine uitschakelen.

Aftappen aan onderzijde van cylindere en schuifkasten openen.

Circulatiepomp voor hoofdcondensor bijzetten.

De schaarbeweging op volaan vooruit zetten.

Een weinig stoom door de machine laten stromen.

Na ongeveer 10 minuten de scharen heen en weer bewegen van vol vooruit naar vol achteruit; dit geschiedt met een draaitoestel.

De stoom stroomt nu door de machine, waarbij de krukken over een kleine hoek heen en weer draaien.

Is de machine voldoende warm, dan schaarbeweging op vol vooruit zetten en de

Tempat² minjak dipenoehi minjak dan pendjilat dipasang.

Tempat poeteran semoea dioerapi minjak dengan pakai tangan. Tanja kepada djoeroemoedi pertama apa sekeroep dan kemoedi soedah lenggar.

Mesin pengatoer-kemoedi dipanasi dahoeloe lantas ditjoba.

Penoetoep asap kisi djangkar dan soeling asap mesti diboeka.

Periksa apa pimpinan poros lenggar adanja.

Seroepa barang perkakas jang ada diantara mesin diambil.

Tornmesin dilepaskan.

Tjerat dibawah cylinder dan boeka kotak² sorongan.

Pompa peredaran condensor besar dikentjangkan.

Pergerakan goenting dipasang madjoe keras.

Alirkan asap sedikit didalam mesin.

Sesoedah kira² 10 menit goentingnja digerakken kesana-kemari dari madjoe keras ke moendoer keras; perboeatan ini didjalankan dengan perkakas poetaran.

Sekarang asap mengalir didalam mesin lagipoela tombal² dihoe-djoeng pada bergojang kesana-kemari.

Kalau mesin soedah tjoekoep panasnja penggerakan goenting lantas didjalankan madjoe keras

machine enige omwentelingen laten maken.

Daarna de scharen op vol achteruit zetten en de machine enige omwentelingen achteruit laten draaien.

Dit wordt enige malen herhaald.

Het voorwarmen duurt ongeveer $\frac{3}{4}$ uur.

Nu stoomafsluiter dichtzetten, en wachten op het vertreksein, dat door de telegraaf van de brug gegeven wordt.

De machine is voor het vertrek gereed.

Als de machine wordt voorverwarmd, moeten eerst alle vuren zijn schoongemaakt.

De volle wacht op de stookplaats en in de machinekamer moeten, tijdens het voorverwarmen, aanwezig zijn.

Bij het vertrek en binnkomen van een schip in een haven of op de rede behoort de hoofdwerktuigkundige ter controle in de machinekamer aanwezig te zijn.

Wachtindeling.

Hondenwacht: 12—4 uur of 1—5 uur 's nachts.

Dagwacht: 4—8 uur of 5—9 uur v.m.

Voormiddagwacht: 8—12 uur of 9—1 uur.

Vervolgenskomtiederewacht op zijn beurt verder op.

dan mesinnja dipoesingkan beberapa kali.

Kalau soedah begitoe goenting lantas didjalankan moendoer keras dan mesinnja dipoesingkan kembali.

Petjobaan ini didjalankan beberapa kali.

Memanasi mesin itoe lamanja kira² tiga prapat djam.

Sekarang penoetoe' asap mesti ditoetoe' dan toenggoe tanda berangkat, jang diberikan dari djembatan lantaran kawat.

Sekarang mesinnja telah siap akan berangkat.

Kalau mesin dipanasi, api² semoea mesti dibersihi dahoe.

Waktoe memanasi mesin, orang² pendjaga didapoer dan di kamar mesin semoea mesti hadir.

Waktoe kapal berangkat dan waktoe kapal masoek di pelabuhan atau dimoeara kepala masinis haroes hadir didalam kamar mesin perloe periksa.

Atoeran djaga.

Djaga malam: djam 12—4 atau djam 1—5 malam.

Djaga pagi. 4—8 atau 5—9 pagi.

Djaga siang: 8—12 atau 9—1 siang.

Sesoedah itoe orang pendjaga mesti mendjaga berganti-ganti seteroesnja.

Vertrek.

Order vanaf de brug met „de telegraaf”.

„Stand bij!” deze order terug-telegraferen.

Deze order beduidt, dat alles klaar moet zijn om te manoeuvreren.

Alle machinisten, olielui, stokers en kolentremmers op hun post.

Trossen worden losgemaakt en het schip komt los.

Nu worden de commando's vanaf de brug naar de machinekamer gegeven, zoals: „langzaam vooruit!”, of „langzaam achteruit!”, „halve kracht vooruit!” of „halve kracht achteruit!”, „volle kracht vooruit!” of „volle kracht achteruit”, „stop!” enz.

Al deze orders worden direct terug geseind per zelfde telegraaf, als zijnde „begrepen”.

Als het schip buitengaats komt, gaat de loods van boord.

Is de loods van boord, dan wordt „volle kracht” gedraaid.

Nu wordt alles in de machinekamer en stookplaats klaargemaakt voor lange tijd varen. In de machinekamer worden de diverse hulpmachines en pompen afgezet.

Berangkat.

Perintah dari djembatan dengan kawat.

„Kedoeoekan baik!” perintah ini mesti dibalas dengan kawat. Perintah ini artinja, bahwa semoea mesti lengkap akan bergerak.

Orang² masinis, toekang minjak, toekang opak api dan toekang arang semoea mesti ada ditempatnja sendiri sendiri.

Tali² pada dilepaskan dan kapal soedah terlepas.

Sekarang perintah dari djembatan diberikan kepada kamar mesin, oempamanja: „madjoe pelahan²”, atau „moendoer pelahan²”, „madjoe setengah kentjang” atau „moendoer setengah kentjang”, „madjoe kentjang keras” atau „moendoer kentjang keras”, „brenti!” d.l.l.

Perintah² ini semoea mesti pada waktoe itoe dibalas dengan „kawat” djoeja, jang bermaksoed „soedah mengarti”.

Kalau kapal soedah datang diloear pelaboeahan, pandoe lantastoeoen dari kapal.

Kalau pandoe soedah toeroen dari kapal, mesin lantastodjalkan dengan „kentjang keras”. Sekarang dikamar mesin dan didapoer diatoer boeat berlajar lama.

Dikamar mesin semoea mesin² dan pompa² pembantoe dilepaskan dari mesin besar.

De afgewerkte stoom wordt op de hoofdcondensor overgezeten en de kleine condensor buiten dienst gesteld; ook wordt de stoom aan dek, als deze niet meer nodig is, afgesloten.

Na het vertrek moet veel aandacht besteed worden aan die draaipunten, die opnieuw zijn nagezien of pas gemaakt.

Daarna ook drie wachten lopen.

Asap jang tida mempoenjai kekoeatan lagi mesti dipindah di condensor besar, dan condensor ketjil di berhentikan, lagi poela asap boeat dek, kalau tida perloe lagi dipakai, mesti ditoetoep.

Sesoedah kapal berangkat orang masinis mesti memperhatikan periksa tempat² poeteran jang tadi soedah disperiksa atau jang baroe dibetoelkan.

Sesoedah itoe mesti diadakan pendjagaan tiga regoe.

Luchtvaart.

Reservering van plaatsen.

Het ticket is persoonlijk.

Dit ticket is zonder omslag ongeldig.

De datum van aangifte.

In het prijsvierkant vindt U een aanduiding omtrent het tarief.

Op de achterzijde (binnenzijde, buitenzijde, voorkant) van de omslag.

Een uittreksel van de voorwaarden.

Wilt U vooral het bagagebewijs bewaren?

De vliegtuigen op deze diensten zijn over het algemeen goed bezet.

In het reis seizoen is er steeds een druk verkeer.

Geen plaats meer vrij.

Door gebrek aan plaatsen kunnen wij geen ticket meer afgeven.

U kunt kiezen waar U wilt overstappen.

Daar is geen bezwaar tegen.

Goeden dag, Heren!

Goeden dag, meneer!

Waarmee kan ik U helpen?

Ik wilde graag een dienstregeling hebben.

Voor welk traject, meneer?

Voor heel Europa, als het kan.

Pelajaran kapal-oedara
(peterbangan).

Mentjadang tempat.

Soerat perdjalan an itoe tjoema berlakoe boeat orang penoempang sendiri.

Soerat perdjalan an ini tida berlakoe kalautida pakai pembaloet. Hari pemberian.

Didalam kotakan harga itoe terdapat hal daftar harga.

Disebelah belakang (didalam, diloea, dimoea) dari pembaloet.

Poengoetan dari perdjandjian pembawa.

Soerat barang itoe mesti disimpan jang betoel.

Mesin terbang diperdjalan an ini biasa sering penoeh.

Kalau waktoe orang pepergian disini selamanja ramai sekali.

Tida ada tempat lagi.

Oléh karena kekoerangan tempat kami tida bisa memberi soerat perdjalan an lagi.

Toean boléh pilih, maoe pindah mesin dimana.

Itoe tida ada halangan.

Tabé toean!

Tabé toean!

Apa saja bisa tolong toean?

Saja soeka terima daftar atoe ran djalan.

Boeat djalan kemana, toean?

Kalau ada boeat benoea Europah.

*) Ontleend aan het Aviatisch A.B.C., met toestemming van de Directie der K.L.M.

Als het U belieft, kent U het gebruik?

Ja, dat is mij bekend; ik reis dikwijls met de K.L.M. Dank U wel!

Kunt U een plaats voor mij reserveren in het vliegtuig, dat a.s. Zaterdag naar A. vertrekt?

Zeker, hoe is Uw naam en Uw adres, meneer?

Hebt U ook telefoon?

Gaat U een ogenblik zitten; ik zal de plaats voor U aanvragen.

Is het vliegtuig volgeboekt?

Waarschijnlijk niet.

In het vliegtuig van a.s. Zaterdag zijn nog 3 plaatsen vrij.

Ik zou U aanraden een retourbiljet te nemen.

Wat zijn daar de voordelen van?

U geniet dan ... % reductie per enkele reis, of wel ... % van het enkele reistarief op het terugreisgedeelte.

Juist, geeft U maar een retourbiljet.

Wacht eens, hoe lang is het eigenlijk geldig? Want ik kom niet voor 19 October terug.

Dat gaat precies. De geldigheidsduur is ... dagen, U kunt het tot en met 20 October gebruiken.

Ini toean. Apa toean taoe pe-makainja?

Saja, saja taoe; seringkali saja pepergian dengan K.L.M. Terima kasih!

Apa toean bisa mentjadangkan saja tempat dimesin terbang, jang bésoek hari saptoe berangkat ka A.?

Saja toean, nama toean siapa dan roemah dimana?

Apa toean poenja tilpoen?

Tjoba, toean doedoek sebentar, saja mintakan tempat doeloe.

Apa boekoe penoempang soe-dah penoeh?

Barangkali tida.

Dimesin terbang jang berangkat bésoek hari saptoe ini masih ada tempat kosong tiga.

Lebih baik toean ambil kartjis pergi datang.

Apa oentoengnja?

Toean terima wang potongan ... % dari seperdjalanan, atau ... % dari dafrar seperdjalanan boeat poelang.

Baik, kasih sadja kartjis pergi datang.

Toenggoe sebentar, kartjis itoe berlakoe sampai berapa lama? Sebab saja tida datang kembali sebelom tanggal sembilan belas October.

Itoe tjotjok betoel. Lamanja lakoe kartjis itoe ... hari, djadi toean bisa pakai sampai pada hari dua puluh October.

Kortingen.

Van plan zijn de jaarbeurs te bezoeken en in aansluiting daarop aan het congres deel te nemen.

Voor nemens zijn.

Het hiermede gemoeide reductiebedrag.

Een reductie toestaan.

Bij afname van . . .

Een aantal reizen.

Het zogenaamde passagecheque-boek.

De geldigheidsduur van het passage-bonboekje.

Het tijdsverloop doet veel ter zake.

Desnoods een supplement nemen.

Zo nodig bijstorten.

Voor iemands rekening reizen. De bepalingen vinden toepassing op.

Ik wilde graag een biljet hebben voor een reis naar X, en dan via Y naar Z, en weer terug.

Kunt U mij daar de prijs van zeggen?

U maakt dan een z.g. rondreis, waardoor U recht hebt op . . . % reductie, zodat het passagebedrag fl. . . wordt.

Zijn hierin ook de kosten voor hotels, uitstapjes enz. begrepen?

Wang potongan.

Berniat melihat pasar raja ta-hoenan dan berhoeboeng itoe lantas maoe toeroet berkoempoel di konggrés.

Berniat.

Wang potongan jang karena itoe.

Memberi potongan.

Kalau ambil banjaknja . . .

Beberapa perdjalan.

Jang dinamai soerat cheque djalan pergi datang.

Lama lakoe soerat bon djalan pergi datang.

Lama waktoe itoe perloe sekali.

Djikalau ada perloenja mesti ambil tambahan (supplement). Djikalau ada perloenja tambah bayar lagi.

Pepergian atas nama orang lain. Atoeran itoe berlakoe kepada.

Saja minta kartjis boeat pergi ka X, dari sana mampir Y ka Z, lantas kembali lagi.

Apa toean bisa kasih tahoe ongkosnja berapa?

Kalau begitoe toean maoe pepergian keliling, maka toean mempoenjai hak dapat potongan . . . %, sehingga wang toempangan banjaknja . . . roepiah.

Apa wang djoemlah ini soedah masoek terhitoeng boeat ongkos hotel, berdjalan bermain² dan lainlainnja?

Neen, of U zoudt een reisbestek moeten laten maken, dan wordt U een totaalprijs voor reis- en verblijfkosten opgegeven.

Ben ik verplicht de gehele route per vliegtuig af te leggen, of kan ik gedeeltelijk van een ander vervoermiddel gebruik maken?

Tida, kalau toean soeka begitoe toean mesti bikin rentjana per-djalanan, dan nanti toean dapat tahoe wang djoemlah ongkos djalan dan menoempang.

Apa sepandjang djalan saja wadjib naik mesin terbang, apa sebahagian boléh naik pembawa lain?

Vervoer voor kinderen.

De leeftijd bereikt hebbende.
Zuigelingen en in het algemeen kinderen van zeer jeugdige leeftijd.

De jongste twee.

De beide oudsten.

Voor Uw oudsten zoon betaalt U.

De korting houdt verband met de leeftijd.

Het doet er niet toe of hij al dan niet meerderjarig is.

De minderjarigheid speelt geen rol.

Dit kind reist in gezelschap van zijn ouders.

Kinderen van . . tot . . jaar, die zich in gezelschap van volwassenen bevinden.

Kinderen zonder begeleiders kunnen onder toezicht gesteld worden van . . .

U kunt Uw kinderen gerust aan ons toevertrouwen.

De toezichthoudende persoon mag geen deel uitmaken van de bemanning, die met het besturen van het vliegtuig belast is.

Moet ik voor mijn kinderen ook vol-betalen, of reizen die tegen half geld?

Hoe oud zijn Uw kinderen?
Mijn oudste jongen is . . jaar, mijn dochter is . . jaar en de baby is . . maanden oud.

Pembawaan akan anak².

Bersampai oemoer.

Anak menoesoe dan anak ketjil oemoem jang masih terlaloe moeda.

Anak doea jang moeda sendiri.

Anak doea jang toea sendiri.

Boeat anak toean jang toea sendiri toean tentoe bajar.

Wang potongan itoe diberikan menoeroet oemoer anak.

Tida mengapa apa dia soedah 'akil balig, atau beloem.

Keadaan beloem 'akil balig itoe tida meroebahkan 'atoeran.

Anak ini pergi bersama sama deengan orang toeanja.

Anak beroemoer dari . . sampai . . tahoen, jang disertai orang besar.

Anak jang tida dihantarkan orang besar, beléh dipimpinkan oléh . . .

Toean boléh serahkan anak toean kepada kami dengan tida oesah takoet.

Orang jang memimpin anak itoe tida boleh sedjabat dengan orang jang melakoekan mesin terbang.

Apa saja mesti bajar, genap boeat anak², apa ongkosnja tjoema separoeh?

Anak toean beroemoer berapa?
Anak saja laki² jang toea beroemoer . . tahoen, anak saja perempoean beroemoer . . tahoen dan jang ketjil sendiri oemoernja . . boelan.

De oudste betaalt vol, de tweede reist tegen . . % en de baby kunt U meenemen tegen . . % van het normale tarief.

Moet ik voor de baby ook betalen, als ik hem op schoot houd, dan neemt hij toch geen afzonderlijke plaats in?

Anak jang toea sendiri bajar genap, jang kedoea bajar . . % dan jang ketjil sendiri boléh dibawa dengan bajar . . % dari daftar ongkos oemoem.

Apa boeat anak baji mesti djoega dibajar, kalau saja pangkoe tentoe tida ambil tempat berasing?

Bagage.

Recht op vrije bagage.

De afmetingen van de bagage mogen de voorschriften niet overschrijden.

De weegschaal toont aan, dat de bagage het toelaatbare gewicht te boven gaat. Een deel der bagage per andere gelegenheid zenden. Grote bagage kan vooruit gezonden worden.

De hutkoffer wordt nagezonden.

Deze handkoffer moet in het bagageruim.

Naar Uw bagage behoeft U niet meer om te kijken.

Persoonlijke benodigdheden kunt U onder Uw berusting nemen.

Alles, wat in het bagagenet opgeborgen kan worden, zoals actetassen, damestasjes, regenjassen en mantels, reisdekens, parapluies, wandelstokken enz.

Fototoestellen kunt U beter in de koffer pakken.

Het meenemen van vuurwapens en munitie.

Wilt U geen etiketten op mijn koffers plakken?

Aan deze hoedendoos is nog geen label bevestigd.

Een zindelijk hok voor dieren. De kennel wordt gereinigd en ontsmet.

Het terugvoeren van gebruikte kennels.

Barang.

Mendapat hak bawa barang dengan pertjoema.

Oekoeran barang tida boléh terlebih dari atoeran.

Timbangan menoendjoekkan bahwa berat barang melebihi berat jang soedah diidjinkan. Sebahagian barang dikirimkan waktoe lain.

Barang besar² boléh dikirimkan dahoeloe.

Barang hutkopper dikirimkan belakang.

Kopper ketjil ini mesti ditaroeh diroelang.

Toean tida oesah pikir lagi barang toean itoe.

Barang jang toean perloe pakai, boléh dibawa sendiri.

Semoea barang jang boléh ditaroeh didjala seperti actetas, tas njonjah, djas hoedjan dan mantel, selimoet, pajoeng, toengkat dan lain lainnja.

Perkakas gambar lebih baik dišimpan di kopper.

Bawa senapan dan bekal penembak.

Djangan témpél alamat dikopper saja?

Doos topi ini beloem dipasang kartjis-alamat.

Kandang bersih akan binatang. Kandang andjing dibersihi dan diboeangkan toelar.

Kirim kembali kandang andjing jang soedah dipakai.

Verkeer op Indië.

De verbinding met het verre Oosten.

De plaatselijke vertegenwoordigers verlenen gaarne hun bemiddeling.

De passagiers worden in goede hotels ondergebracht.

De voeding voldoet aan hooggestelde eisen.

De maaltijden worden gedeeltelijk aan boord genuttigd.

De uitrusting moet aan het tropische klimaat aangepast worden.

De klimaatwisseling op deze lange lijn doet zich meer gevoelen, naarmate de snelheid van de overtocht toeneemt.

De moesson is van invloed op de dienstuitvoering.

Op de hoeveelste denkt U op reis te gaan naar de Oost?

Bij het aanbreken van de dag wordt de reis voortgezet.

Het traject wordt in Oostwaartse richting afgelegd.

Oerwouden en onherbergzame streken worden vermeden.

Aan de rand van de woestijn. Alleen de dokter is tot afgifte van een inentingsattest bevoegd.

n spoedgevallen zal de

Laloe lintas ditanah Hindia.

Perhoehoengan dengan benoea Timoer.

Wakil ditempat itoe soeka memberi pertolongan.

Orang² penoempang ditoempangkan di hotel baik.

Hal makanan mentjotjoki permintaan tinggi.

Makanan sebahagian dimakan didalam kapal.

Kelengkapan pakaian mestimentjotjoki keadaan hawa panas.

Pergantian hawa diperdjalanandjaoeh ini lebih terasa menoe-roet ketjepatan berdjalan bertambah.

Moesim hoedjan dan moesim panas itoe perloe diperhatikan akan melakoekan perdjalan.

Toe an maoe pergi ka tanah Hindia kira² bésoek tanggal berapa?

Kalau matahari terbit perdjalan diteroeskan lagi.

Djalannja menoedjoe ke timoer.

Rimba dan djadjahan jang tida ditempati orang itoe akan dihindarkan.

Ditepi goeroen.

Tjoema toean dokter jang mempoenjai hak memberi soerat soentik.

Kalau ada keperloe an jang

luchtvaartmedicus zijn bemiddeling verlenen.

Deze maatregel is genomen om het gevaar van ziekte zoveel mogelijk uit te schakelen.

Bij het optreden van zulke verschijnselen.

Een cautie stellen.

penting toean dokter kapal akan memberi tolong.

Atoeran ini diadakan soepaja kalau ada berbahaja penjakit bisa diasingkan.

Kalau berbahaja begitoe moelai kelihatan.

Memberi tanggoengan.

Materieel.

accu
 aileron
 antenne
 autogiro
 bakboord
 benzine-tank
 bocht maken, een
 bommenwerper
 bougie
 brandkraan
 brandvrij
 chronometer
 contact
 dakantenne
 dalen
 drukkajuit
 eendekker
 garderobe
 geluiddemping
 golfengte
 gondel
 handrem
 hoogdekker
 hoogtemeter
 hoogteroer
 ijsbreker
 instrumentenbord
 isolatie
 jager
 kajuit
 keuken
 kielvlak
 klep
 kleppen (w.w.)
 kompas
 koptelefoon
 kruissnelheid
 kunstmatige horizon
 laagdekker

Perkakas.

accu
 kemoedi sajak
 antenne
 kisaran terbang
 kiri
 tempat benzine
 melioek
 pemboeang perioek api
 dián lilin
 kraan pemadam
 tida bisa terbakar
 arlodji detik
 hoeboengan
 antenne atap
 toeroen
 koeroeng tindihan hawa
 bersajak satoe pasang
 kamar pakaian
 pemboenoehan boenji
 pandjang ombak oedara
 sampan
 rém tangan
 bersajak tinggi
 oekoeran tinggi
 kemoedi tinggi
 pemetjah és
 papan perkakas haloes
 pengasingan
 pemboeroe
 koeroeng
 dapoer
 rata loenas
 toetoep
 ketak ketoek
 pedoman
 tilpoen
 ketjepatan oemoem
 kaki langit tiroean
 bersajak rendah

land	tanah, darat
landen (w.w.)	toeroen didarat
landingsgestel	perkakas toeroen didarat
landingsgestel, intreikbaar	perkakas toeroen didarat jang boléh dilipat kedalam
landingskleppen	toetoep toeroen didarat
landingssnelheid	ketjepatan toeroen didarat
landvliegtuig	mesin terbang daratan
lichtfakkels	damar obor
loskomen	lepas
luchtband	roda angin
luchtdeining	ombak oedara
luchtgekoeld	didinginkan hawa
middendekker	bersajap tengah
militair vliegtuig	mesin terbang militér
mist	kaboet
molenvliegtuig	kisaran terbang
morsetekens	tanda-morse
motor	motor, montor
motor aanzetten	djalankan motor
motorkap	toedoeng motor
navigatie (voor de scheepvaart)	pelajaran
navigatie (v. d. luchtvaart)	penerbangan
navigatielichten	terang penerbangan (pelajaran)
neuswiel	roda hidoeng
onderdelen	bahagian perkakas
ontsteking	pemasang
ontsteking (ziekte)	barah
opklapbed	tempat tidoer lipatan
opklaptafel	médja lipatan
postruim	roeang pos
radiateur	perkakas penjala
radio	radio
radio-ontvanger	radio penerima
radio-zender	radio pengirim
rem	rem
revisie	periksaan poela
richtingroer	kemoedi haloean
rijden (taxiën)	berdjalan
rolroer	kemoedi sajak

romp
 ruitenwisper
 schakelaar
 schokbreker
 schroef (spiraalspijker)
 schroef (rader)
 schroef, bestuurbare
 schroef, tweebladige
 schroef, verstelbare
 schroefwind
 seinsleutel
 sleepantenne
 snelheid
 sportvliegtuig
 staart
 staartlicht
 staartsteun
 staartwiel
 stabilo
 starten
 starter
 stijgen
 stoel
 stroomlijn
 stuurboord
 stuurhut
 stuurstok
 stuurwiel
 stuwbuis
 taxiën
 rochtvrij
 toilet
 trapje
 tweedekker
 uitlaat
 ventilatie
 verbandtrommel
 verkeersvliegtuig
 verkenner
 verlichting
 verstelbaar

badan
 pembersih katja
 penghoeboengan
 penahan banting
 sekeroep
 djentera
 djentera atoeran
 djentera bertangan doea
 djentera pindahan
 angin djentera
 koentji tanda
 antenne sérét
 tjepat, ketjepatan
 perkakas terbang sport
 ékor
 lampoe ékor
 sokong ékor
 roda ékor
 penetap
 berangkat
 pemberangkat
 naik
 krosi
 sikap alir
 kanan
 kamar kemoedi
 batang kemoedi
 roda kemoedi
 pipa padat
 berdjalan
 loear angin
 djamban
 tangga
 bersajap doea pasang
 djalan keloea
 djendéla
 peti bedoeng
 mesin terbang tambangan
 penjoeloeh
 penerangan
 boléh dipindah

verwarming
vleugel
vliegboot
vloeistof
voetstuur
vrachtruim
vrachtvliegtuig
waschgelegenheid
watervliegtuig
wiel
zuurstoftoevoeging
zweefvliegtuig

panas
sajak
kapal terbang
barang tjair
kemoedi kaki
roeang moeatan
mesin terbang moeatan
tempat tjoetji
mesin terbang air
roda
tambahan zat asam
perkakas terbang melajang

Werktuigen.

Perkakas toekang.

aambeeld
 amaryl
 beitel
 bijl
 blaasbalg
 boor
 borstel
 bout
 dommekracht
 duimstok
 els, priem
 gewicht
 gieter
 hamer, ijzeren —
 hamer, houten —
 katrol
 koevoet
 kompas
 kraan
 kwast
 ladder
 lap
 meetinstrument
 meetketting
 mes
 moer
 nijptang
 pakkingstof
 passer
 poetskatoen
 schaaf
 schop, spade
 schroef
 schroevendraaier
 sleutel, Engelse —
 schuurpapier
 spijker
 stamper
 stang

landasan
 kertas gosok
 pahat
 kampak
 oeboeban, emboesan
 boor
 sikat.
 baoet
 dongkerak
 kajoe oekoeran
 oentjek, djaroen
 batoe timbangan
 siraman, tjérét
 poekoel besi, martil
 gandén
 kérék
 linggis
 pedomán
 kraan, pantjoeran
 sikat, sapoe
 tangga
 lap, kain gosok
 perkakas oekoer
 rantai oekoeran
 pisau
 moer
 kakatoéa, sepit, soepit
 kain bebat
 djangka
 kain gosok
 ketam seroet
 sekop
 sekeroep
 obéng, pemoetar sekeroep
 koentji inggeris
 kertas gosok
 pakoe
 paloe
 soepit sepit

trechter

vijn

vijzel

weegschaal

ijzerwaren

zaag

tjorong, torong

kikir

loempang

timbangan

barang besi

gergadji

NEDERLANDS—MALEIS.

A.

aal	ikan beloet, lindoeng	aanhechten	samboeng
aambeeld	landasan	aanhoren	dengarkan
aan		aanhouden,	
(voorzetsel)	ke, kepada	tegenhouden	tahan
(plaatsbep.)	pada, di	op een schip	menoedjoe
— de grond	kandas	aankijken	pandang
— de wind	rapat angin	aanklagen	da'wa, toedoe
aanbieden	oendjoek (meng-)	aankloppen	ketoek
bij e. koop	tawar	aankomen	datang, sampai
aanbod	penawaran	't komt er	
aan boord zijn	dikapal	niet op aan	tida mengapa
'komen	naik kapal	aankondigen	memberi tahoe
leg —	rapat kapal	aanleggen,	
aanbranden	angoes	schieten	pasang
aanbrassen,		naderbij komen	rapatkan
zeilen of raas		aanleiding	sebab
langsscheep		aan lij beneden	
richten	tarik tali kelat	wind —	dibawah angin
aanbrenggeld	wang kepala	aanlijken, touwen	
aandoen,		boordsel maken	
aantrekken	pakai	rondom zeil	bikin pinggir
aanleggen	singgha kepada,		lajar, ris
	mampir (J)	aanloeven	diatas angin
aaneenknopen	menjangboeng	aanloopen dicht	djalan rapat
aangaan,		onder de wal	darat, minggir
ergens		aanmaken, vuur	pasang
aan —	mampir (J)	vervaardigen	bikin boeat
aangaande	tengtang, akan	aanmatigen	sombong
aangelegenheid	perihal, perkara	aanmelden	hadap
aangenaam	senang	aanmerken	salahkan
aangeven	hoendjoek,	aanmerking op	
	adoekan	iets maken	tegoer
aangezicht	moeka	aanmoedigen	adjak, beri hati
aangezien	sebab	aannemen,	terima
aangrijpen	pégang	veronderstellen	sangka, kira
aangroeien	toemboeh,	v. verzoek	kaboelkan,
	bertambah		loeloeskan
aanhaken	kait, gantjok	v. schepelingen	tempah
aanhalen	tarik, kentjangan	aannemer	pemborong
vleien	boedjoe	aanpakken	pégang
schoot —	tarik tali daman	aanpassen	biasakan
aanhangsel	tambahan	aanplakken	témpékan
aanhebben	pakai	aanplant	tanaman
		aanprijzen	poedji

aanraken	kenai	abuis	salah
aanreiken	oendjoek, beri	acht	delapan
aanschaffen	beli, adakan	achten	hormati
aanslaan zeilen	ikat lajar	achter	belakang
aanspraak, recht	hak	achterblijven	tinggal
aansprakelijk	tanggoeng	achterdocht	tjemboeroe
aanspreken	berkata kepada	achterhalen	soesoel
aanstaande v. tijd	bésoek, moeka	achterhouden	sembuojikan
aanstellen,		achterlaten	tinggalkan
benoemen	angkat	achterste	jang dibelakang
zich —	bertingkah		sekali
aanstands	sebentar djoega	achterlasting	berat dibelakang
aansturen	toedjoekan	achter-lijk	ris belakang
aantal	djoemlah,	achtterruim	pétak belakang
	banjaknja	achterschip	belakang kapal,
aantekening	peringatan		boerit kapal
aantonen	toendjoekkan	achterspring	spring belakang
aantreden	baris	achtersteven	linggi belakang
aanvaarden	terima		(boeritan)
aanvallen	serang	achtertros	tali tros belakang
aanvang	moelai,	achterruit	moendoer
	permoelaan	achterruit slaan	djalat moendoer
aanvangen	moelai	aching	hormat
aanvaren	langgar, tempoeih	achtien	delapan belas
aanvaring	langgaran	adel	bangsawan
aanvegen	sapoe, menjapoe	adem	napas
aanverwanten	sapak saudara	ader	oerat
aanvoerder	kepala	adres	alamat
aanvraag	permintaan	af geëindigd	habis, soedah
aanvragen	minta	van —	dari
aanvullen	lengkapi, tambahi	af en aan	pergi datang
aanwezig	ada	afbakenen	pasang andjir
aanwijzen	toendjoek	afbeelding	gambar, pétá
aanwinst	oentoeng,	afbetalen	bajar
aanzetten,		afbranden	bakar
in elkaar zetten	pasang	afbreken	rombak
scherpmaken	tadjamkan	afdak	sengkoecap
aanzetter van		afdanken	tida dipakai lagi
een kanon	lantak meriam	van schepelingen	kasi lepas
aanzien,	lihat	afdeling	bahagian, pihak
voorkomen	roepa	afdingen	tawar
aanzienlijk	besar, moelia	afdrijven	hanjoet
aap, dier	kera, monjet (J)	afgekeurd	ditolak, tida
aard	boedi pekerti		dipakai lagi
aardappel	kentang	afgerond	boelat
aardbeving	gempa, lindoe (J)	afgevaardigde	wakil, oetoesan
aarde	tanah, boemi	afgeven	berikan, kasikhan
aardig	manis	afgunst	dengki
aardigheid, grap	goerau, main	afhandelen	soedahkan
	gila(J)		poetoeskan
aarzelen	bimbang	afhouden, korten	potong

afhuren	séwa	afvieren	aria, aréa oeloer
afkeer	geli, bentji	afvuren	pasang,
afkomen van			tèmbakkan
de valreep	toeroen	afwaaien	dibawa angin
afkoelen	sedjoekkan	afwachten	nantikan,
afkomstig	berasal		toenggoe
afleveren	kirinkan	afwennen	tinggalkan
afloop, einde	penghabisan	afwentelen	goelinkan
aflopen v. e. schip	toeroen dari	afweren	tangkis, tolak
	galangan	afwezig	tida hadir,
tij	air soeroet, air		tida ada
	toeroen		
aflossen van		afwisselen	berganti
de wacht	ganti djaga	afwijken	simpang, berbéda
afmeten	oekoer	afwijzen	tolak
afnemen	ambil, angkat	afzakken, rivier	milir
afraiden	tegahkan	afzenden	kirinkan
afreizen	berangkat,	afzender	pengirim
	berdjalan	afzetten,	
afrekenen	djelaskan	bedriegen	samoen, tipoe
africhten	adjari	afzonderlijk	sendiri-sendiri
afschaffen	berhentikan, tida	akelig	ngeri
	dipakai lagi	al, reeds	soedah, telah
afscheid nemen	bermohon		barang apa
afschieden	asingkan	— wat	barang siapa
afschepen	kirinkan	— wie	terlaloe
	dengan kapal	— te	hoeroe hara
afschieten van		alarm	selaloe, sadja
een geweer	pasang, tèmbak	aldoor	oemoem
afschillen	koepas	algemeen	semoea, segala,
afschrift	salinan,	alle	sekalian
	toeroenan (J)	alledaags	biasa
afschudden	kebas, korjok (J)	alle hens aan dek	orang semoea
afslechten	bikin rata	alleen	sendiri
afsluiten,		enkel	tjoema
versperren	palangi	slechts	sadja
afsnauwen	tengking	alleenlijk	melainkan
afspreken	berdjandji	allerlei	roepa-toepa
afstaan	tinggalkan,	alles	semoea
	biarkan	allicht	moedah-
afstand	kedjaoehan	alom	moedahan
	djaoehnja	als, indien	dimana-mana
afstappen	toeroen	even —	djikalau, kalau
afsteken met		wanneer	seperti
een sloep	tolak	— dokter	apabila
afsteken, de loef	dahoeloei	alsof	djadi dokter
afstakelen	toeroenkan	doen —	seperti
	kelengkapan	althans	poera-poera
aftrekken	koerangkan,	altijd	sadja
	potong	alvorens	selama, selaloe
afval	kotoran, ampas	ambacht	sebeloem
			pekerdjaan

ambachtsman	toekang	ankerschacht	batang djangkar
ambt	djabatan	amen	amin
ammeraal	gosokan kainlajar	ankertouw	tali djangkar
ander, andere.	lain	ankeren	laboehkan,
andermaal	sekali lagi		djangkar
anders	lain	antwoord	djawab, belasan
straks	nanti	antwoorden	mendjawab,
angst	takoet		membalas
anker	djangkar, saoe	apotheek	kamar obat
is voor de	djangkar dimoek	arbeid	kerdja, oesaha
kluis	loebang	arbeiden	bekerdja,
boeg —	djangkar moeka		beroesaha
t — lichten	bongkar djangkar	arm,	
t — werpen	laboehkan	onvermogen	misikin
	djangkar	boven —	lengan
— werp	djangkar terbang	onder —	tangan
— arm	tangan djangkar	armband	gelang
— ketting	rantai djangkar	armoede	kemiskipan
— blad	koekoe djangkar	artikel	pasal
— boei	lampoeng	as	aboe
	djangkar	staaf	poros, gantar
— kluis	oeloep	asbak	tempat aboe
— plaats	pelaboehan	avond	soré
— klauw	tjandit	avondeten	makan malam
— ring	tjintjin djangkar	azijn	tjoeka

B.

baadje	badjoe	bakspier, hout tot	kajoe landasan,
baat, inham	teloek	vastm. v. sloepen	lorboom?
wollen stof	kain panas	baksteen	batoe bata
baak, baken	andjir, pandoe	bal, speelgoed	bola
baal, zak	karoeng	balie, tobbe	pasoe
baard, sik	djanggoet,	spijsbak	tempat makan
	djèngot (J)		baldi?
bäär, golf	ombak	balk	balok, palang
nieuweling	orang baroe	ballast	tolak bara, alas
baas	toekang		moeatan
baat, voordeel	oentoeng	ballasten	moeatkan tolak
babbelen	omong-omong		bara dalam kapal
baden	mandi, bermandi	balling	boeangan
badkamer	kamar mandi	banaan	pisang
badplaats	permandian	band	simpai
baggermachine	mesin keroek	bandijzer	besi simpai
baggermolen	kapal keroek	bandiet	penjamoen
bajonet	sangkoer	bang	takoet
bak, d. v. e. schip	agil	bank, kantoor	kantor bank
vereniging	perkoempoelan	rust —	bangkoe,
vat	tempat		balé-balé
bakboord	kiri kapal	ondiepte	alangan, gosong
baken	pandoe		beting, tohor
bakken	gorèng	doft, roei —	sengkar

bankbiljet	wang kertas	bederven	binasakan,
barbier	tœkang tjoekoer		roesakkan
bark	apal tengah tiga tiang	bedevaart,	
barkas	barkas, sekotji	naar Mekka	naik-hadji
barmhartig	taroeh kasihan	bedevaartganger	hadji, orang hadji
barsten	merekah,	bediende	boedak, kawan,
	bentét (J)		djongos
barometer	baromèter,	bedienen	
	oekoeran tekenan	aan tafel	lajan
	hawa	bedoelen	bermaksoed
bascule	timbangan,	bedoeling	niat, maksoed
	baskoel	bedorven	roesak, boeroek
batterij,		van spijzen	boesoeck
geschut-		bedrag	djoemlah
bedding	meriam-merian,	bedreigen	antjam
	koeboe	bedreven, knap	pandai
beambte	pegawai	bedriegeu	tipoean
beangst	ketakoetan	bedrijf, werk	kerdja,
beantwoorden	sahoeti,		pekerdjaan
	djawabi, balas	daad	parboeatan
beantwoording	sahoetan, djawab,	bedroefd	doeka, sedih
	balasan		soesah hati
bearbeiden	kerdjakan,	bedrog	tipoe, bentjana
	oesahakan	bedweimd	maboek
bebloed	berdarah	bedwingen	tahan, ta'loekkan
bed	tempat tidoer	beëdigd	bersoempah
bedaard	perlahan	beëindigen	soedahkan
bedachtzaam	ingat, awas		selesaikan
bedanken	menerima kasih	beek	anak soengai,
bedding van	paloeng soengai,		aliran
een rivier	tali air	beeld	patoeng, péta
bede, verzoek	permintaan,		retja
	permohonan	beeltenis	gambar, péta
bedeesd,		been, bot	toelang
beschroomd	maloe	voet	kaki
zedig	sopan	beer	beroeang
bedekken	toetoepi,	beest	binatang, hëwan
	toëdoengi	beetje	sedikit
bedékking	toetoepan,	begaafd	boediman, pandai
	toëdoengan	begaan, betreden	djalani
bedekt, beschut	terlindoeng	begeren	ingin
overdekt	ketoeptoepan	begeleiden	iring, hantar
bedelaar	orang, minta-	begenadigen	ampoeni,
	minta		ma'atkan
bedelen	minta-minta	begieten	siram
bedenklijk,		begiftigen	beri
moelijk	soesah	begin	moela,
gevaarlijk	berbahaja		permoelaan
bedenken	pirikiran, timbang	beginnen	moelai
		begraafplaats	pekoebroeran
		begraven	tanam, keboerkan

begrenzen	perbataskan	bekeuren,	
begrepen, in —	masoek	beboeten	menenda
begrijpelijk	terang, njata	bekijken	lihati
begrijpen	mengarti	beklaagde	orang jang ditoe
begrip	pengartian		doeh, jang ken
begroeten	beri salam,		da'wa
	beri tabik	beklagen	sajangi
begroten	kirakan	zich — over	
begunstigd	ditolong	iemand	menoedoe
behagen,		beklagenswaard	jang patoet
iemand —	berkenan kepad		disajangi
behalen,		bekleding	pakaikan, melapi
verkrijgen	beroléh, dapat	bekleden	lapisan, alasan,
behalve	melainkan, lain		saloeta
	dari pada	beklemmen	sepit
behandelen	lakoekan,	beklimmen	naiki.
	kerdjakan	bekneld	terapit
behandeling	perboeatan	beknijpen.	
behartigen	perhatikan	masseren	loeloet, pidjat (J)
beheren	pégang	beknopt, bekort	ringkas
behoeden	djagai,	beknorren	marahi
	peliharakan	bekomen,	
behoedmiddel	djimat penangkal	verkrijgen	beroléh, dapat
behoedzaam	ingat, awas	bekommeren	perdoeli
behoefte	kekoerangan	bekoorlijk, aardig	manis
behoeve,		bekostigen	bajar belandja
ten — van	oentoek akan	bekrachtigen	tetapkan,
behoorlijk	patoet, haroes		tegoehka
behouden, gered	selamat	bekrassen	toréh, tjorék
behulp	pertolongan	bekrimpen	koerangkan
behulpzaam	soeka menolong		belandj.
beide	kedoea, berdoea	bekwaam	pandai
beitel	pahat	bekwaamheid	kepandaian
bejegenen,		bel, klok	lontjèng
goed —	berboeat baik	schelletje	kelinting
	kepada	belachelijk	jang memberi
kwaad —	berboeat		tertaw
	djahat kepada	beladen	moeatkan
bek, mond	moeloet	belanden	djatoeh
snavel	paroeh,	belang, nut	goena
	tjoetjoe (J)	voordeel	oentoeng
bekampen	perangi	gewichtig	penting
bekend,		belangloos	tida mentjari
gekend	terkenal		oentoen
beroemd	masjhoer	belangrijk	penting, perloe
bekende, kennis	kenalan	belangstellen	perdoeli akan,
bekend maken	beri tahoe		hira
bekennen,		belasten	moeatkan,
erkennen	mengakoe		tanggoengka
bekentenis	pengakoean	belasting,	
bekeren, zich —	bertobat	schatting	bia, tjoekai

beledigen	bentjanakan,	benadelen	roegikan
beleefd	maloekan	benaderen	dekati
belenen	beradat, taoe adat	benaming	nama
beleg,	gadaikan	benauwd	sesak, sempit
omsingeling	kepoengan	bende, troep	kawan
belegeraar	orang jang	beneden, onder	dibawah
	mengepoeng	beneden den	wind, dibawah angin
belegerde	orang jang	beneveld,	redoepp,
	dikepoeng	betrokken	balam-balam
belegeren,			serta
een srad —	kepoeng negeri	benevens	orang Benggala
beleggen,		Bengalees	hilir
bekleden m.	metaal	benedenloop	anak nakal
v. touw	saloet, lapis	bengel	gojang,
beleg hout	ikat mati	bengelen	kontal-kantil
belemmeren	tokoh		ingin tahoe
belemmering	rahan, ganggoe	benieuwd	dengki, iri hati
	sangkoetan,	benijden	diangkat djadi
	rintangan	benoemen tot	perkakas pegawai
beletsel	'aral, gendala	benoodigdheden	disebelah oetara
beletten	tagahkan, palangi	benoorden	pergoenakan
beleven,		benuttigen	kemenjan
ondervinden	tahoe melihat	benzoë	oesahakan
believen,		beoefenen	poetoekan,
welgevallen	soeka, soedi	beoordelen	hoekoemkan
belofte	djandji		perangi
belonen,		beoorlogen	disebelah timoer
vergelde	balas	beoosten	tentoekan
beloning	gandjaran,	bepalen	galai
	ba'asan	bepekken	pagari
beloven	berdjandji	beperken	témpéli
beluisteren	dengar-	beplakken	tanami
	dengarkan	beplanren	padoekan
bemannen	lengkap	bepleiten	katai
	dengan anak	bepraten	tjoba
	perahoe	beproeven	berbitjara
bemanning	anak perahoe,	beraadslagen	oepajakan
	anak kapal	beramen	betoelkan
bemerken	melihat,	beredderen	siap, sedia
	mendapat	bereid, gereed	soedi
bemiddelaar	pengantara	genegen	
bemiddeld	hartawan	bereiden,	
beminde	kekasih	klaar maken	sediakan
beminnen	kasihi, tjintai	bereiken	sampai
bemoedigen	beranikan.	berekenen	hitoeng
	beri hati	berg	goenoeng, boekit
bemoeien	perdoeli akan	bergen, bewaren	simpan
bemoeilijken	rimbitkan,	zeilen strijken	toeroenkan lajar
	soesahkan	oprollen	goeloeng iajar
bemorsen	kotorkan	bergengte	djoerang

berghelling	léréng goenoeng	bespreken	bitjarakan
bergketen	barisan goenoeng	besproeien	sirami
bergland	tanah goenoeng	best, goed	baik
bergpas	djoerang	bestaan,	
bergplaats	tempat simpan,	aanwezig zijn	ada
	goedang	— uit	dari pada
bergtop	poentjak	leven	hidoep
	goenoeng	bestandtegen	betah, tahan
bericht	kabar, warta	bestanddeel	bahagian, sari
berichten	kabarkan,	besteden	pergoenakan
	wartakan	bestelen	tjoeri
berispen, laken	marahi, tjelakan	bestellen	pesan
beroemd	masihoer	bestemmen,	
beroep, bedrijf	pekerdjaan	bepalen	tentoekan,
ambt	djabatan		goenakan
beroven, op zee	membadjak,	bestemming,	
	merompak	plaats van	tempat jang
	merampas		ditoedjoe
berouw, spijt	sesal, bersesal	bestendig,	
bersten	meretak	duurzaam	kekal, tetap
berucht	boesoek nama	bestormen	menjerang
beschaafd	tahoe'adat	bestrijden	lawan
beschaamd	maloe	bestuderen	peladjar
beschadigd	roesak	besturen, regelen	perintah, oeroes
bescheiden,		v. e. voertuig	gembalakan
ingetogen	sopan	betalbaar	boléh dibajar
beschërmeri	lindoengkan	betalen	bajar
beschieten, m.		betasten	raba
vuurwapen	témbaki, bedili	betekenen	arti
beschrijven,		beter, goed	baik
definieëren	sifatkan	genezen	semboeh
beschuit	biscoeit	beting, staander	habit, perkakas
beschuldigen	toedoeh	van de fokkemast	ikat'tali djangkar
beseffen	mengarti, rasa	betrachten	
beslaan, bekleden	saloet	't goede	berboeat baik
bëslag, leggen op	rampas, tahan	betrappen	dapati,
beslagseizing,			konangan (J)
sjortouw	selampit, gasit	betreffende	tentang
beslissen	poetoëskan	betrekken	
besmeren	laboer, oerap	de wacht —	naik djaga
besmet,		in een zaak	tjampoerkan
geïnfecteerd	kedjangkitan,		dalam perkara
	ketoelaran	betrekking, werk	pekerdjaan,
besmettelijk	mendjangkit,		pankat
	toëlar (J)	betreuren	menjesal
besparen	simpan, tjadang	betrokken	
bespelen	main	van de lucht	redoep, moeram
bespieden	intai, soeloeh	wazig	balam-balam
bespoedigen	lekaskan	—van 't gelaat	soeram
bespotten	olok-olok,	betrouwbaar	boléh dipertjaja
	sindirkan	betuigen, zeggen	katakan

betwijfelen	koerang pertjaja sjak akan	beweegmiddel drijfriem, machine, veer, enz. beweegrad, bewegen	pesawat djentera pesawat bergerak, bergojang
betwisten	bantahi	beweren	katakan
beu	djemoe, moeal, bosen (J)	bewerken	kerdjakan, oesahakan
beurs	kantoeng, dompet	bewesten	disebelah barat
beurt	giliran, penggantian	bewijs, teken — materiaal	tanda
beurtelings	berganti-ganti	bewijzen	boekti
bevaarbaar	boléh didjalani prahoe	bewilligen, vergunnen	njatakan, terangkan
bevatten	moeat, berisi	bewolkt	beri idjin, kaboelkan
beveiligen	berlindqengkan	bewonderen	berkaboeot
bevel	perintah	bewonen	poedji amat
bevelen	soeroeh, kasih perintah	bewoner	didoedoeki, ditempati
bevelhebber		bewusteloos	pendoedoek
in de oorlog	penglima perang	bezaansmast	pingsang, tida ingat
legerhoofd	hoeloebalang	bezaanzeil	tiang penjorong, tiang belakang
aanvoerder	penghoeloe	bezadigd, bedaard	lajar penjorong, lajar baksi
van een schip	kaptin, djoeragan	bezeerd	sabar, sopan
beven,, sidderen	gemetar	bezeild	loeka
bevestigen	soenggoehkan, benarkan	bezem	ladjoe belajar
hechten	sangkoetkan	bezet, geen tijd hebben	sapoe
bevinden zich	ada	met diamanten	tida sempat
aantreffen	dapati	bezichtigen	berterap
bevinding	pendapatan	bezig	lihati
bevochtigen	basahkan	bezijden	lagi bekerdja, lagi . . . . .
bevoegd	berkoeasa, berhak	bezinken	disebelah
bevoegdheid,		bezinksel	enap
recht	hak	bezitten	ampas
gezag	koeasa	bezitter	poenja
bevolking	anak boemi, orang boemi	bezoek	jang mempoenjai
bevooroordeeld	poetera		tandang,
bevorderen	taroeh sjak	bezoeken	perkoendjoengan
bevordering	naikkan pangkat	bezoeker	bertamoe,
bevrachten	naik pangkat		mengoendjoengi
bevredigd	moeatkan dalam		orang,
bevreemden	poeas. senang		berkoendjoeng
bevreesd	herankan		tamoe (J)
beviend	takoet		
	bersahabat, bersobat		
bevriezen	bekoe		
bevrijden	lepaskan		
bewaken	djaga		
bewapening	alat sendjata		
bewaren	simpan		
beweegbaar	dapat digerakkan		

bezoldiging	gadji	binden	ikat, tambat
bezorgd	bimbang, kogatir	van een boek	djilid
bezorgen,		bindsel	ikatan
brenghen	bawa, sampaikan	bindtouw	tali pengikat
bezuiden	disebelah selatan	binnen	dalam, didalam
bezuinigen	hémat-hémat	binnengaan	masoek
bezwaar	keberatan	binnenbrengen	masoekkan
bezwaarlijk	soesah	binnenkomen	masoek
bezwijken	téwas	binnenkrijgen	
bibberen	geletar	v.e. vaartuig	
bidden	minta do'a	water —	keairan
biechten	mengakoe dosa	binnenland	darat
bieden		binnenloods	moe'allim darat
bod doen	tawar	binnenloodsen	bawa masoek,
hulp —	tolong		pandoekan
't hoofd —	tagak	binnenlopen	
bij, dier	tawon, kombang	in een rivier-	
bij, dichtbij	dekát	monding	masoek di koeala
bijbel	kitab indjil	in een haven	masoek
bij de wind zeilen	berlajar. rapat		dipelaboehan
	angin	binnenzeilen	berlajar masoek
bijdoen	tambah	binnenzijde	sebelah dalam
bijdraaien		binocle	teropong kembar
van een schip	bélok, menjong-	bioscoop	komidi gambar
	song angin		hidoep
bijgedraaid		bis	sekali lagi
liggen	selembana	bitter	pait, pahit
bijdrage	pemberian	bivak	pondok, bivak
bijeen	soembangan (J)	blaar, puist	bintil, lepoe
bijeenbrengen	berkoempoel	blaasbalg	emboesan
bijgaand	koempoelkan	blaaspijp	soempitan
bijl	jang disertakan	blad, v. planten	daoen
bijna	kampak	bladkoper, voor	
bijrivier	hampir	't koperen van	
	sérok, batang	vaartuigen	tembaga lapisan
	soengai	bladstil	kematian angin
bijstaan, helpen	tolong, bantoe	bladtin	timah perada
bijten	gigit	bladzilver	pérak perada
bijvieren	aria lagi	bladzijde	moeka soerat
bijvoegen	tambah	blank	poetih
bijvoorbeeld	oempama,	blauw	biroe
	seandainja	blazen	tioep
bijwonen, tegen-		bleek, flets	poetjat
woordig zijn	ada hadir	bleker	menatoe
bijzetten, zeilen	pasang lajar	blesseren	loeka
bijzonder, zeer	terlampau,	blij	soeka hati
	amat, terlaloe	blijdschap	soekatjita
ieder in 't—	masing-masing	blijkbaar	njata, terang
buitengewoon.	loear biasa	blij maken	soekakan
billijk betamelijk	patoet	blijmoedig	dengan soeka
rechtvaardig	adil		hati

blijven	tinggal	boeg,	
blijvend	kekal, tetap	over de andere	
blik, oogopslag	kedjap	boeg wenden	bélokkan haloean
blik, bus	kaléng, blèk	boeganker	djangkar haloean
bliksem	kilat	boegseren,	
bliksemaffleider	penoeroen kilat	op sleeptouw	
blikslager	toekang kaléng	hebben	toenda
blind	boeta, pitjak (J)	boegseerlijn	tali toenda
blinddoeken	toetoeop mata	boegspriet	tjoetjoer,
	dengan kain		djoengoer
blindelings	boeta toeli	boegsprietzeil	lajar tjoetjoer
blinken	berkilap	boegstuk,	
bloed	darah	kanon a. d. boeg	meriam haloean
bloeden	berdarah	boegstang	tali penganggoek
bloedkoraal	merdjan	boei,	
bloedverwant	sanak, keloearga	voetboei,	
bloedzuiger	lintah, patjet	kluister	rantai kongkong
bloeien	berboenga	handboei	sengkela
bloem	boenga,	blok, kluister	belenggoe
	kembang (J)	drijfzon	pelampoeng, boei
bloemkoraal	karang boenga	gevangenis	pendjara, boei
bloemlezing	boenga rampai	boeireep	tali boei
bloemmeel	tepoeng haloes	boek	soerat, boekoe,
blok, rakel	kérék lorak		kitab
enkel —	kérék mata satoe	boekhouden	pégang boekoe
drieschijfs, —	kérék mata tiga	boender	sikat
dubbel —	kérék mata doea	boenen	menjikat,
gestropt —	kérék harsa?, tali		menggosok
kinnebaks —	maskar blok?	boenwas	lilin penggosok
	kalakata?	boer	orang peladang,
			orang. tani
staart —	blok tjat?	boete	denda
voet —	maskar blok?	bok, mannetjes-	
metijzeren beslag	kérék lapis besi	geit	kambing djantan
om iets op te		voor een mast	tjagak
leggen	landasan	kromhout om	
blokkade,		te bomén	soesang
met schepen	pair	om masten enz.	
blokkade breken	melintang pair	op te richten	serendang
blokschijf	kérék	schraag	koeda-koeda
blok nagel	pakoe kérék	bol, rond	boelat
bloktrop	djerat kérék	bolrond	boendar
blussen	padamkan,	bom, kogel	peloeroe api
	boenoeh api	bombardeeren	témbaki
bocht, in iets	keloek lengkoeng		dengan meriam
van een rivier			persekoetoean,
baai, inham	rantau		kongsi
bod	teloeok	bond	
bode	tawaran	bondgenoot	kawan, sekoetoe
bodem	soeroehan	bon	soerat bon
van een schip	dasar	boodschap,	
boedel	loenas kapal	bericht	kabar
	harta benda		

boef, deugniet	orang djahat, bangsat (J)	bord soep— plat — houten — schaak — school —	piring dalam piring tjépér papan papan tjatoer papan toelis soedji, soelam menggérek menémbak kapal penanggoeng, djamin
boeg dwars v. d.	haloean kapal	borduren	boren m. e. priem
boeg, komen	melintang haloean	schipi. d. grond	borg
boom, plant	pohon kajoe	borgen, op rekening · geven	beri oefang tanggoengan, petarohan
om vaartuig voort te duwen om vooruitgaan te beletten	galah	borgstelling	borrel, slokje bobbél, bel
slag — draagstok afsluitboom v. e. riviermonding	galahsanggamara palang 'pintoe pikoelan	borstel, schuier	sopi gelemboeng dada soesoe sikat menjikat dinding kota apitan
tolkantoor	batangan	borstelen	tokong, djambak hoetan, rimba ikan terompah toelang toempoel, ketoel (J)
boomstam	pembian	borstewering op schepen	mentéga roti dengan mentéga
boomtak	batang pohon	bos, bundel	tempat mentéga bertoemboek, terlanggar goedang minoeman
boon	dahan	woud	sepén, kasap berani lilin, dian lilin kaldoe
boor	katjang	bot, vis	karangan boenga pakoe kanting, pasak
boord, kant	djara, boor	been	kleti habit
boord, halskraag	tepi, pinggir (J)	stomp	bangoenkan, dirikan
boord, dikke	léhér badjoe,		memboeat belandja memboeat
lat langs het —	kraag		
aan —	rimbat		
aan — gaan	dikapal		
van — gaan	naik kapal		
boordlantaarns	toeroen dari kapal		
boordsel,	lentéra lamboeng		
aangezette rand	bingkai	boter	
boorijzer	besi goerdi	boterham	
boos	marah	botervloetje	
booswicht	orang doerdjana	botsen	
boot, algemeen	prahoe	bottelarij	
Inlandse —	sampan	bottelier	
sloep	sekotji, sampan, batil	boud	
grote stoom —	kapal	bougie	
bootsgesel,	orang kapal	bouillon	
matroos	orang prahoe	bouquet,	
bootshaak	galah berkaít	bloemruiker	
bootzman	serang, djoeroe tinggi, toekang kanan	bout, nagel	
bootsmat	tandil, toekang	beting —	
bootsmans-	kiri	bouwen,	
stoeltje	aram-aram	oprichten	
bootstouw	tali sampan	van een schip	
bootsvolk	anak prahoe, awak prahoe	bouwkosten	
bord, schotel	pinggan		
schoteltje	piring		

boven	atas, diatas	koevoet	linggis
bovenaau	diasas sekali	breeuwen	pakal, memakal
bovenal, vooral	hoebaja-hoebaja	breeuwamer	pemoekoel pakal
bovendek	dék atas	breeuwmes	pisau pemakal
bovendien	lagipoela,apalagi	breeuwer	toekang pakal
bovendrijven	timboel	breeuwijzer	besi pakal
bovineinde	hoeloe, pangkal	breien, v. netten	meradjoet
bovengemeld	jang terseboet		menjirat
	diatas	breigaren	benang radjoet
bovenkant	sebelah atas	breken	parahkan,
bovenlijk	ris atas, pinggiran		petjahkan
	lajar atas		poetoeskan
bovenwinds	diasas angin	brem, pekel	air garam
braaf	baik	brengen	bawa
braak,		breuk	boeroet, petjahan
onbebouwd	tandoes	breukband	pengikat boeroet
braden	goréng	brevet	soerat djabatan
brak, zoutachtig	anta	brief	soerat
braken,		bries	angin kentjang
overgeven	moentah	brievenbesteller	opas pos
bramra	pembahoean lajar	brievenbus	kaléng soerat
	pengepoeh	brij	boeboer
bramstreng	tiang pengepoeh	brik, tweemaster	kitji, kapal
bramzeil	lajar saboer		doea tiang
boven —	lajar pengepoeh	oorlogs—	kitji perang
— koelte	angin kentjang	handels—	kitji dagang
	kelat	bril	tesmak,
brancard	kréta tandoe		tjermin mata,
brand	api, terbakar		katja mata
branden	angoes, bernjala	brits, slaapstede	gerai
brandewijn	beréndi	broeder	saudara laki-laki
brandgevaar	bahaya api	broek	tjelana, seloea,
branding v. d. zee	petjahan ombak,		katok (J)
— vooruit	gelora, empasan	brok, stuk	potong
	petjahan ombak	brommen	menggeram,
	dimoeoka		mengomél (J)
brandkast	lemari besi	bron	mata air
brandschade	roegi oléh angoes	brons	soeasa
brandspuit	pompa,	bronwater	air séhat,
	pemadam api		air hidoep
brandwond	loeka angoes	brood	roti
bras	tali kelat,	broodbak	tempat roti
	tali daman	broodbakker	toekang roti
brassen, de —	tarik tali kelat	broos	rapoeh, getas
aanhalen	tarik tali kelat	brug	djembatan
breed	lébar	bruid	pengantin
breedboeg	prahoe tjopol		perempoean
breedte	lébar	bruidegom	pengantin
breedtegraad	daradjat lintang		laki-laki
breekbaar	getas, rapoeh	bruikbaar	dapat dipakai
breekijzer,		bruiloft	pekerdjaan kawin

bruin	mérah toea	buitenland	negeri asing
bruinvis	ikan loemba-	bukken	toendoek
	loemba	buks	senapan terkoef
bruisen der zee	bergelora	bulderen	gegak, gegap
brutaal,		v. storm	gemoeroeh
onbeschaamd	selamba, angkara,	bult, buil	bintjoel
	berani, koerang	bundel	boengkoesan,
	adjar (J)		beban
buffel	kerbau	bureau, kantoor	kantor
bui, windvlaag	bajoe, poepoet	schrijf-	médja toelis
	bajoe	burger	orang negeri
v. regen e. wind	hoedjan riboet,	burgerij	segala orang
	hoedjan angin		isi negeri
buiqen	toendoek	bus	kaléng
buik	peroet	buskruit	obat bedil
buikband	ikat pinggang	buskruitthoorn	tandoek obat
buikpijn	moelas peroet,		bedil
	sakit peroet	buskruitkamer	goedang obat
buis	teropong, tjorong,		bedil
buit	rampasan	buskruitkist	peti obat bedil
buiten	loear, diloear	busbruitlading	
buitengewoon	terlaloe,	v. geschut	isi meriam
	terlampau	v. geweer	isi bedil,
buitenboords	diloear kapal		isi senapan
buitenboordzijde	lamboeng	buskruitton	pipa obat bedil,
buitengaats	diloear		tong obat bedil
	pelaboehan	buurman	orang setangga
buitenkant	sebelah loear	buurt, wijk	kampoeng

C.

cacao	tjokelat	certificaat	soerat
cacaofoon	bidji tjokelat	chaos	tjampoer baoer
cadaver	bangkai, mait	chauffeur	sopir
caricatuur	gambar sindiran	chef	kepala, pembesar
carton	kertas djilid	chemie	ilmoe'lkimija
cassave	oebi		(Ar.)
castorolie	minjak djarak	Chinees	orang Tjina
casuaris	boeroeng	Chinees	Tjina
	kasoeari	Chinese taal	bahasa Tjina
catalogus	daftar	chocolade	tjokelat
catechismus	soerat soaldjawab	cholera	penjakit kolérah
categorie	bahagian	christelijk	maséhi
causerie	pertjakapan	christen	orang maséhi,
cavallerist	orang berkoeda		orang serani
ceel, huurceel	soerat séwa	christendom	agama maséhi
ceintuur	ikat pinggang		agama christen (J)
cement	perekat	Christus	Almasih
cent	sén	cijfer	angka
centraal	tengah, poesat	cijs, belasting	bia, tjoe kai
centrum	pertengahan	circulaire	soerat édaran,
ceremonie	oepatjara adat		sirkoelér

cirkel	lingkoeng boelat	compagnon	emodal,
citaat	poengoetan,		sekoetoe
	petikan	compleet	genap,
citroen	djeroek		engkap,
clown	alan-alan		djangkap (J)
	baaoet	compliment	tabé, tabik
club	perhimpoeanan	compôte	manisan
cocon	indoeng		boeah-boeah
cocos	kelapa	concept	rentjana
cognac	beréndi	concessie	idzin, idin
cognossement	soerat moeatan	concurreren	melawan,
	kapa		berlawan
collecte	poengoetan	concurrent	awan
	derma	conditie	djangji
collega	orang sedjaba	conform	setoedjoe
collier	kaloeng	constructie	perboeatan
colonne	ambalan	contant	toenai, kontan
comédie	komédi	contract	perdjandjian
comfort, gemak	ni' mat (Ar.	contributie	wang joeran
commandant	komandan	controleren	meriksa
leger—	lima bala-	contrôle	pemeriksaan
	era darat	copie	adan tjap
v. d. zeemacht	panglima	corresponderen	berkirim soerat
	angkatan lao	corrigeren	etoelkan
commanderen	perintahkan		salahnja
commando	perintah	corset	oetang
commensaal	orang	costuum	pakaian
	penoempang	courant,	
commies,		nieuwsblad	soerat kabar
ambtenaar	komis	couvert	saloetan,
commissie	komisi		ampelop (J)
goederen		crediet	oetang
in —	samboetan	critiek	bandingan
	dagangan	cultuur, veldbouw	peroesahan tanah
compagnie	koempeni	cylinder	boelat torak

D.

daad, handeling	perboeatan	dag, tegenover	siang
daags	sehari	nacht	tabé
daar	disitoe, disa'na	groet	sehari-har
omdat	sedang,	dagelijks	orang-koeli
	olé' sebab	dagloner	djaga pagi
daarentegen	akan tetapi,	dagwach	atap
	melainkan	dak	genténg
daarheen	kesitoe, kesana	dakpan	toeroen
daarna	lantas	dalen	gelingsir
daarom	maka itoe,	v. d. zon	toeroen harga
	sebab itoe	v. d. prijs	bendoengan
dadel	boeah koerma	dam	papan tjatoer
dadelijk	sekarang djoega	dambord	asap, oeap
dag, etmaal	hari	damp	

dampkring	oedara	degraderen	toeroenkan
damschijf	boeah tjatoer		pangkat
damspele, ook schaakspelen	main tjatoer, main apit-apitan	degelijk, braaf waarlijk	baik soenggoeh
dan, daarna	laloë, maka, kemoedian	degen	pedang loeroes
vergel. trap nu en dan	dari pada terkadang- kadang	degene, —die degenstok	jang tongkat pedang
dank	terima kasih	deining	gelombang, aloen
dankbaar	tahoe menerima kasih	deinzen	moendoer
dansen,		dek, v. e. schip	gêladak, dek
Europese —	dansa	bedekking	toedoeng,
Maleise —	main menari		selimoet
Javaanse —	djogê, tandak	dekbalk	gelegar dek
dapper	berani, perwira	dekdeel	papan tingkat
darm	tali peroe, oesoës (J)	dekspoelen	tjoetji dek
dàs	dasi, tali léhër	dekwabber	selebar, sikat dek
dat, dat is	itoe	deken	selimoet, kambeli
betr. vnw.	jang	dekken,	
voegwoord	bahwa	dichtstoppen	toetoeop
datum	tanggal	onder —	lindoengkan
dauw	air emboen	tafel —	sadjikan dimédja
dauwworm	koerap	deksel	toetoeop
david, stang om sloep op te hangen	besi gantoengan sekotji, déwi	dempen	seboe, tambak
debarkeren,		denkbeeld	pikiran
van boord gaan	toeroen dari kapal	denken	memikir, berpikir
debatteren	berdebat	derde	jang ketiga
debet	oetang	dergelijk	jang begitoe
debiet	lakoe	derhalve	dari itoe;
debiteur	orang beroetang		sebab itoe
decoratie	tanda hormat	dertien	tiga belas
decoreren,		dertig	tiga poeloeh
versieren	menghias	deserteren	lari
deeg	madjoen, tepoeng basah	naar de vijand	lari bélot
deel, plank	papan	deserteur	orang pelari
gedeelte	bahagian	deskundig	tahoe, pandai,
delen	bahagi		ahli
deelnemen	toeroet	desnoods	djika ada
defect	roesak		perloenja
definitie	sifat (Ar.)	dessert, nagerecht	tamboel
definitief	tentoe	destijds	pada masa itoe,
deftig	moelia, sopan santoen	deur	doeloe
		deutel, wig	pintoe
		deze	badji
		dezelfde	ini
		diagonaal	itoe djoega
		diamant	lintang boedjoer
		diameter,	intan
		middellijn	
		v. e. cirkel	garis menengah
		diarrhee	sakit tjirit

dicht, gesloten	tertoetoep	dingen, bieden	tawar
naast elkaar	kerap	Dinsdag	hari Selasa
bevolkt	banjak	dirk v. e.	
gedicht	pantoen	bezaanboom	mantil boem
dichtbij	dekak	dissel	patil, petél,
dichtdoen	toetoepkan		belioeng
dichtnaaien	djait	distributie	pembahagian
dichtstoppen, lek	djedjal botjor	dit	ini
die	itoe	ditmaal	sekali ini
diëet	pentang	divisie, leger-	
dief	pentjoeri, maling	afdeling	pasoekau, divisi
diefstal	pentjoerian,	dobbelen	berdjoedi,
	tjoerian		main dadoe
dienaar	hamba, abdi	dobberen	melampoeng
dienen bij	dalam pekerdjaan	doch	tetapi
	orang	dochter	anak perempoean
— tot	bergoena akan	document	warakat
behoren	patoetlah	doek, stof	kain
dienst	pekerdjaan	zeil—	kain lajar
dienstbewijs	djasa,	presenning—	kain trapal
	chidmat (Ar.)	vlagge—	kain bendéra
dienstbode	hamba, kawan,	doel, oogmerk	maksoed, kasad
	boedak	doelloos	sia-sia
dienstvrij	merdéka	doelwit	sasaran
diep	dalam	doen	memboeat,
diepgang	makan dalam		kerdjakan
diepgangmerk	tanda makan	doende	lagi bekerdja
	dalam	dof, beslagen	søeram
dieplood	batoe doega	dof, roeibank	sengkar,
diepte	dalam, dalamnja		poelangan
dier	binatang, kéwan	losse—	sengar lepas
dierbaar	kekasih		poelangan hidoep
dierenarts	dokter héwan	vaste—	sengkar tetap,
dierentuin	kebon binatang		poelangan mati
dievenbende	kawan pentjoeri	zeil	poelangan tiang
dij, bovenbeen	paha	dok	limboeng
dijk, dam	tambak,	dokter	dokter
	bendoengan	dol, roeipen	keliti
dik, vet	gemoek	woedend	gila
dik v. platte		dolen, zwerven	mengembara
voorwerpen	tebal	dolfijn	ikan dalfin,
— v. ronde			ikan ira-ira
voorwerpen	besar, gemang	dolk	keris, tjeriga,
— v.			pisau belati
vloeistof	kental	dom	bodoh
— v. rook	kepoel	domicilie	tempat
— bezinksel			kedoedoekan
v. koffie	ampas	dominee	pendéta
dikwijls	sering, kerap	dommekracht	bidjoe, toeil,
ding, voorwerp	benda, barang		dongkrak
zaak	perkara	dommelen	megantoek

dompelen	tjeloep	doorstaan	tahan
donder	goeroeh,	doorsteken	tikam
	goentoer (f)	doorvaart	
donderbus,		kanaal	teroesan
geweer	pemoeras	straat	selat
Donderdag	hari Kemis	geul, vaarwater	aloer
donker, duister	geláp	doorvaren	berlajar teroes
dood	mati	doorzetten	sampaikan
dode	orang mati	doos	tempat, doos
doden	matikan, boenoeh	dove	orang toeli
doder	pemboenoeh	dovejut, hefboom	
doodstil	senjap	voor anker	
v. h. water	tedoeh	lichten	déwi djangkar
doodstraf	hoekoem mati		sekol
doodtij, bij		doven, uitdoven	padamkan,
hoog water	pasang penoeh		matika
bij laag water	pasang goendah	dop, schil	koelit
doof	toeli	dor	kering
dooier	koening teloer	dorp	doesoen,
doop	baptis		kampoeng, dé
door, veroorzaakt	oléh	dorst	aoes, dahaga
— middel van	dengan	douane	menteri pebian
wegens	dari sebab	douwen	tolak
recht—	teroes	dozijn	losin
doorbreken	petjahkan	draad	benang
doorbrengen,		ijzer—	kawat
overnachten	bermalam	v. vlees of hout	oerat
doorbuigen,		draadbericht	kabar kawat
v. balk, stut,		draadloos	tida berkawat
mast	melentoer	draagstok	pikoelan
doordat	oléh sebab	draaibank	bindoe
dooreen	saboer, tjampoer	draaijas, licht	
doorgaan,		geschut	lila, rentaka
doorlopen	berdjalan teroes	draaibrug	djambatan poetar
voortgang		draaien	poetar
hebben	djadi, loeloes	v. wind of	
gelden voor	disangkakan	water	mengolak
doorheen	temboes	de boot doen	poesingkan kap
doorklieven	mentjentjang,	v. garen of touw	pintal
	membelah	draaierig	poesing kepala
doorklinken,		draaijer	pemoetar
weergalmen	bertaloen	schroeve—	pemoetar
doorkruisen	berdjalan keliling		sekoeroe
doorlaten,		v. e. lier	gasi djalan
laten passeren	loeloeskan		derik (
dóórloden	berdoega teroes	draaikolk	poesaran air,
doorloop	teroesan		olakan a
dóórlopen	berdjalan teroes	draaischijf	roda
doorn	doeri	stuurrad	oléng—oléng
doorroeren	katjau		kemoer
doorsnede	penampang	draailicht	lampoe poetar

draaiwind	angin olak	droogte	kering
draak	oelar naga	v. h. seizoen	kemarau
drabbig water	air boetak	ondiepte	tohor
dragen	bawa	schip op een	
aanhebben	pakai	droogte zetten	tohorkan kapal
dralen	berlambat	a. d. wal	darat
drang, dwang	paksa	droom	mimpi
drank	minoeman	dromen	bermimpi
drankje, medicijn	obat minoem	droppel, druppe	titik
dreg	saoeh	druij	boeah anggoer
dreigen	mengantjam	druipnat	basah koejoep
dreigement	pengantjam-	druk, 't druk	
	antjam	hebben	banjak
drenkeling	orang mati lemas		pekerdjaan
dresseren	adjar	druk, ellende	sangsara
drie	tiga	drukken,	
driedubbel	tiga lapis	onder—	tindih
driehoek	tiga pendjoeroe	kneden	pidjat
driemaal	tiga kali	v. boeken	tjetak
driemaster	kapal, tiga tiang	drukte, rumoer	ramai
driesprong v. e.		dubbel	lapis, lipat
weg	persimpangan	dubbelloop,	
	tiga	geweer	senapan kembar
driftig	marah, goesar		senapan
drijfhamer	pemoekoel		pengantin
	kajoe, ganden	dubbeltje	pitjis, ketip
drijfhout,		duf, muf	apak
boei, dobber	apoeng	duidelijk	terang, njata
drijfkracht	koeat pesawat	duif	boeroeng dara
drijfton, boei	pelampoeng	duikboot	kapal selam
drijven, dobberen	mengatoeng,	duiken	menjelam, selam
	mengambang	duiker	penjelam
rond-v. e. schip	terapoengapoeng	duim, vinger	iboe djari.
op zijn anker	larat		djempol (J)
bovenkomen	timboel	maat	dim
dwingen	paksa	duimstok	oekoeran
handel—	berdagang,	duister	gelap
	berniaga	Duits	Djerman
in metaal	pahat	Duitsers	orang Djerman
dringen	berdesak	Duitsland	negeri Djerman
dringend	perloe	Duitse taal	bahasa Djerman
drinkbaar	boléh diminoem	duizelig	poesing kepala
drinken	minoem	duizend	seriboe
droefheid	doekatjita,	duizenden	beriboe-riboe
	soesah hati	dulden	sabar, tahan
drogen	keringkan	dun	tipis
drogist	toekang rempah-	v. vloeistof	tjair
	rempah	duren,	
dronk, teug	tegoek	lang v.—	lama
dronken	maboek	durven	berani
droog	kering	dus, derhalve	djadi

dus, dusdanig dutton	demikian, mengantoeck, tidoer sekedjap	dwarsgang in mijnen seronggong
duur, v. prijs duurzaam duwen, stoten dwaas dwalen dwang, drang dwarrelstroom v. d. wind	mahal kekal awét (J) tolak gila, bodoh sesat, salah paksa air olak angin polang paling	dwarsslegger, bintbalk ambang v. e. schip galang dada dwarsliggen malang dwarsrib, spanrip kasau dwarsscheeps lintang kapa dwarszaling, dwarsklamp a. d. top v. d. mast tot bevestiging v. d. steng
dwaars dwarsaf dwarsbalk dwarsbomen dwarsdraad	lintang, alang disebelah kapal kajoe palang palangi benang pakan	tokoh malang kain kesat kesat orang katik, kata paksa

E.

eb echo echt, huwelijk juist zuiver echter echtgenoot echtgenote echtpaar echtscheiding eclips edel edelmoedig eed afleggen eedbreker	air soeroet gema, gaoeng kawin, nikah betoel, benar toelén tetapi, tapi laki, soeami bini, isteri orang laki bini talak gerhana, grahana moelia kemoerahan hati soempah bersoempah oràng makan soempah	eensklaps eensluidend eentonig eenvoudig eenzaam eer eerbewijzen eerbiedig eerder eergisteren eerlijk, betrouwbaar	tiba-tiba, sekonjong- konjong seboenji, sama boenji bosankan bersahadja soenji hormat memberi hormat, hormat dengan hormat dahoeloe kemarin dahoeloe
eelt een, telw. voor namen van maten eend eendekker	beloelang satoe se— itik, bébék mesin terbang bersajap sepasang	eerloos, laag eerst eerste eerste mandoer eerste officier, stuurman	kepertajaan, toeloes, setia kedji pertama, moela moela, dahoeloe jang pertama mandor besar, kepala mandor
eendracht eenmaal eenparig	moepakat sekali sepakat, setoedjoe	eetbaar eetbak eeuw eeuwig	djoeroemoedi kesatoe, opsir kesatoe boléh dimakan paloengan seratoes tahoen aba selama lamanja

effen	rata	enigermate	sedikit
effenen	ratakan	enkel, niet dubbel	selapis
egaliseren	samakan	enterdreg	saoeh terbang
Egypte	Mesir	enteren	kait
ei	teloer	enterladder	tangga pengait
gekookt —	teloer masak,	enternet	djaring pengait
	teloer reboes	envelop	ampelop, sampoei
gebakken—	teloer goréng	enzovoorts	dan lain lainnja
omelet	teloer dadar	equipage	anak kapal,
spiegel —	teloer mata sapi		awak kapal
zacht		eredegen,	
gekookt —	teloer setengah	—sabel	pedang akan
	masak		tanda
eigen,			kehormatan
persoonlijk	sendiri	eredienst,	
eigenaar	jang empoenja	godsdienst	'ibadat
eigenaardig	pelik, anéh (J)	erelid	sekoetoe
eigendom	kepoenjaan	eren	hormati,
eigenlijk	sebetoelnja		kehormatan
eigenschap	perihal, sifat	eretecken	tanda
eiland	poelau, poeloe		kehormatan
eilanden groep	goegoes	medaille	bintang
	poelau-poelau	erf	pekarangan
einde	achir,	erfenis	warisan
	penghabisan	erg, zeer	sangat, terlae
eindelijk	lama kelamaan	ergens	amat, sekali (J)
eindigen	soedahkan	ergernis	barang dimana
eis	permintaan	erkennen	sakit hati
el	élo	ernst	mengakoe
elders	pada tempat lain	ernstig	soenggoeh
elf	sebelas		soenggoeh
elk, elke	tiap tiap, saben	erts	bidjih, tanah
v. personen	masing masing		tambang
elft	ikan teroeboek	erwt	katjang
elleboog	sikoe	escadrille v.	
ellende	sengsara	vliegtuigen	bahagian
emballage	pemboengkoes		angkatan oedara
emigrant	orang berpindah	escadron	eskaderon,
	kenegeri lain		pasoekan orang
emmer	embér, timba		berkoeda
en	dan	escorteren	hantarkan
endossement	simpoeikan	eskader	bahagian
endosseren	simpoeik		angkatan laoet
eng, nauw	sempit	eten	makan
Engeland	negeri Inggeris	voedsel	makanan
Engels	Inggeris	etmaal	sehari semalam
Engelsman	orang Inggeris	etter	nanah
engelse sleutel	koentji inggeris	Europa	benoea Eropah
enig	toenggal, soeatoe	Europeaan	orang Eropah
enige, enkele	beberapa	evangelie	indjil
enig, alleen	sadja		

even, gelijk	sama,	excuus	ma'af, minta
ogenblik	sama djoega		ampoen
- als	sebentar	exerceren	baris
zo—	seperti	exercitie	baris meriam
eveneens	tadi	met geschut	baris bedil
evenmin	sama djoega	met geweer	
	demikian poen	expeditie	
	tida	bureau v.	
evenwicht	timbangan	verzending	kantor pengirim
evenwijdig	sama djaoh	militaire —	angkatan perang
examen	oedjian	exporteren	keloearkan
excellentie	seri padoekan	ezel	barang dagangan
	toean		keledai

F.

faam, roem	gah	fietsen	naik sepéda,
tijding	warta, kabar		naik piet
fabel	tjeritera	figuur, tekening	peta, gambar
fabriceren	perboeat,	fijn	haloes
	memboeat	film, rolprent	gambar hidoep
fabriek	paberik	filtrerdoek	kain penapis;
fabrikaat	perboeatan		kain saringan (J)
	paberik	filtreren	tapis, toeras,
factuur	daftar barang ²		saring (J)
	dagangan	financieel	perkara oeang
failliet	soedah djatoeh	firmament, hemel	langit
fakkel	damar, obor (J)	flacon, flesje	serahi
falen	tida djadi	flanel	kain panas
familie	sanak saudara	flank	sebelah, sisi,
fantasie,			pihak, lamboeng
verbeelding	waham	flauw, smakeloos	tawar
fatsoen, behoer-		flauwe koelte	angin lemah
lijk gedrag	kesopanan		lemboet
fatsoenlijk	sopan	flauwte, beroerte	pingsan
fauteuil	koersi tangan	fles	botol
fazant	boeroeng koeau	flikkeren	berkilat kilat
Februari	boelan Fébroeari	flikkering	kilat
feest	pésta	flink	sékah, gagah
feestdag	hari raja,	floers, rouw—	kain perka-
	hari besar		boengan
feestvieren	ramai ² makan	flokhout	kajoe gaboes
	minoem, kasih	fluisteren	berbisik-bisik
	keraméan (J)	fluit	soeling
feitelijk	soenggoeh-	fluweel	beloedoe,
	soenggoeh		beloedroe (J).
fel, hevig	sanggat, keras	foeil	tjis!
feliciteren	memberi selamat	foelie	boenga pala
fez	kopiah	fok, voorzeil	lajar topang,
fiat!	biarlah! baiklah!		lajar teringkat
fier, trots	hati besar	fokkemast	tiang, topang,
fiets	sepéda, piet		tiang hadap

fokken, v. vee	beternak héwan	fotograferen	memotrèt,
fokkera	andang ² topang		bikin gambar
fonds	pokok oeang	fouilleren	tafahoës (Ar.)
fontein	pantjaran air	fourier	poerir
fooi	persén,	fout	salah
	oeang sirih	fraai	élok, bagoes
foppen,		franco	perangko
bedriegen	tipoe	Frans, land	tanah Perantjis
forceren	paksa	— man	orang Perantjis
formaliteit	isti-adat	— taal	bahasa Perantjis
formeren	djadikan	fregat	kapal tiga tiang
fornuis	dapoer	fricadel, gehakt	perkadél
fors, krachtig	koeat, gagah	fris, koel	sedjoek
fort	benténg,	front, voorzijde	moeka, hadapan
	kota mara	fruit	boeah-boeah
fortificatie	kota	fuik	boeboe, loekah
fortuin	oentoeng	fusilleren	diderél
foto	portrèt	fust, groot vat	pipa, tong besar

G.

gaaf, onge-		galerij	serambi
schonden	tida bertjela	galg	pegantoengan
gaan,		galjoen, groot	
heengaan	pergi	zeilvaartuig	galioeng
vertrekken	berangkat	gang, pad, weg	lorong
lopea	berdjalan	wijze v. lopen	lakoe
achteruit —	moendoer	op —	
vooruit —	madjoe	brengen	djalankan
opzij —	menepi	gangbaar	lakoe
uitwijken	menjimpang	gangboord,	
binnen —	masoek	v. e. vaartuig	rimbat
naar		gangspil,	
buiten —	keloear	windas	poeteran,
naar		gangwerk	pesawat
boven —	naik	gangwiel,	
naar		vliegwiél	djentera pesawat
beneden —	toeroen	gans, dier	ganga
aan		geheel	segala, seloeroeh
boord —	naik kapal	gapen, geeuwen	mengoep
van		gaping	renggang
boord —	toeroen kedarat	garage	kandang auto
onderzeil —	berlajar	garanderen	menanggoeng
gaar	masak, mateng (J)	garantie	penanggoengan
gaarne	soeka	garde	kawal
gaas	kain kasa	garderobe	lemari pakaian
gadeslaan	lihati	garen	benang
gage	gadji	kabel —	tali anak
gaffelzeil	lajar goesi	schiemans —	benang toekang
gal	empedoe		agoeng
galakleed	pakaian	zeil —	benang lajar
	kebesaran	takel —	benang kérék

garnaal	oedang	gedachtenis	peringatan
garnituur,		gedecoreerd	terhiasi dengan
compleet stel	selenkap		bintang
garnizoen	garnisoen, segala	gedeelte, deel	bahagian
	soldadoe negeri	gedegradeerd	petjat daripada
gas	gas		pangkatnja
gast	tamoe	gedekt	terlindoeng dari
gastheer	toean roemah	gedelegeerde	oetoesan,
gasthuis,			soeroehan
ziekenhuis	roemah sakit	gedenkdag	hari peringatan
gat	loebang	gedenken	ingat
v. e. schip	pantat kapal	gedeponeerd	ditaroeh,
gauw	lekas, tjepat		disimpan
geacht, geëerd	terhormat	gedeporteerde	diboeng
geankerd	berlaboeh		keloear negeri
gebabbel	pertjakapan	gedeuks, plat	pénjé
gepak, koekjes	panangan,	gedicht	pantoen
	koewih ²	gedrag	kelakoan
gebed	salat, sembahjang	gedrang	sesak, desak
	do'a	geduld	sabar
gebergte	pegoeoengan,	gedurende	sementara
	boekit barisan	gedurig, steeds	selaloe
gebeuren	djadi	gedwongen	terpaksa
gebeurtenis	peristiwa	geel	koening.
gebied	daérah	geel koper	koeningan
gebieden	soeroeh	geen, niet	tida, boekan
gebit, de tanden	gigi	geenszins	sekali-kali tida
gebloemd	berboenga	geest, ziel	njawa, djiwa,
gebod	perintah		soekma
gebogen	bengkoeng,	geeuwen	merigoéap
	béngkok	gehaast	gopoh
gebonden	terikat	gehakt, fricadel	perkadél
geboorte	asal, kedjadian	gehalte	kadar
geboortedag	hari lahir	gehecht	berhoeboeng
geboren	lahir	geheel	antéro
gebouw	gedoeng, roemah	geheim	rahasia
gebrek, armoede	kekoerangan	geheimhouden	simpan rahasia
gebroeders	bersaudara	geheimzinnig	soelit
gebroken,		geheugen	ingatan
v. glas,		gehoor	pendengaran
aardewerk	petjah	gehoorzaam	toeroet perintah
v. touw,		gehucht	dokoh
band	poetoes	gehuwd	soedah kawin
v. been,		gei	(zie geitouw)
hout	patah	geien	singsing lajar
gebruik,		geit	kambing betina
gewoonte	adat	geitouw	tali boeboetan,
gebruiken	pakai		pentjeroet
gebruik, v. golven	gemoeroeh	gek	gila
gedaante	roepa	gelaat	moeka, paras
gedachte	pikiran, ingatan	geladen	bermoeat

geladen		gelukwensen	memberi selamat
zwaar—	moeat sarat	gemak	kesenangan
licht —	angal	gemakkelijk	moedah,
v. wapens	diisi		gampang
gelang, naar van	sekadar	gemanierd	tahoe adat
gelasten	soeroeh	gematigd,	
gelatine	agar-agar	ingetogen	sopan
geld	oelang, wang,	middelmatig	sedang
	doewit	gember	djahé, halia
geldig	lakoe	gemeen	'oemoem
geldlenen	pindjam wang,	algemeen	hina
	oetang	laag	
geldschieten	jang memberi	gemeenschap,	persekoetoean
	wang	vereniging	
geldwisselen	toekar wang	gemeenschap-	
geleden, voorbij	soedah,	pelik	bersama sama
	soedah laloe		oemat
gelegenheid	kesempatan	gemeente	bertjampoer
gelei	selai	gemengd	poekoel rata
geleide, escorte	penghantar	gemiddeld	ketiadaan
geleidelijk	dengan	gemis	hati
	peratoeran	gemoed	soengoet-
geleiden	hantarkan	gemor	soengoet
geleiding	penghantaran		karoenia, koernia
gelid, rij	djadjar	genade, gunst	ampoem
geliefde	kekasih	vergeving	itoe
gelieven	soeka	gene	obat
gelijk zonder		genesmiddel	soeka, soedi
verschil	sama	genegen	kasih
effen	rata	genegenheid	
— hebben	benar, betoel	geneigd, over-	
zoals	seperti	hellen tot	tjenderoeng
gelijken	seroepa	gezind	soeka
geloel v. wind		generaal	penglima perang,
of golf			djénderal
geloefte	gemoeroeh	generen, zich—	maloe
geloof,	kaoel, djandji	genezen	semboeh, baik
— vertrouwen		genie	
geloofsbriefven	pertjaja	— troepen	orang sapir
	soerat	bijzondere	
	kesoenggoehan	aanleg	akal boedi baik
geloven	pertjaja	genieten	rasai, beroléh
geluid	boenji	genoeg	tjoekoep, sampai
geluiddemper	pemboenoeh	genoegen	soeka, kesoeakaan
	boenji	genoemd	tersehoet
geluimd	senang hati	genootschap	perhimpoean
geluk, fortune	oentoeng	genot	rasa énak
— in z'n		geoorloofd	boléh, diidjinkan
handeling	betoeah	gepasseerd	laloe
heil	selamat	geraakt	kefa
gelukkig	selamat,	geraamte	rangka
	beroentoeng	geraas	gempar, gégér

gerafeld	djeroembai	gestand	tegoeh
geraken	mendjadi	gestold	bekoe
gerecht,		gestreep	bergaris,
rechtbank	madjelis		bertjorék
	hoekoem	gestrand	terdampar,
spijs	sadjian, makanan		kandas
gerechtigd	berhak	gestuit	bentjat, rentjat
gereed, afgedaan	soedah, habis,	getal	bilangan
	siap	getalmd	perlambatan
gereedschap	perkakas	getand	bergigi
gereedschapskist	peti perkakas	getekend	bertanda
gereedstaan	adalah sedia	getij	air pasang
geregeld,		hoog —	pasang besar,
ordelijk	beratoer		pasang poernama
voortdurend	selaloe	klein —	pasang anak
geribd	bergeloegoer	getijde	moesim
gericht naar	arah ke	getijgolf	bena
gering	sedikit, ketjil	getob	kesoesahan
geringschattend	hinakan	getornd, v.e. naad	retas
geroosterd	panggang	getraind,	
gerucht,		geoeffend	patjak, betah
tijding	kabar	getroffen	kena
los —	kabar angin	getrouw	setia, toeloes
gerust, v. hart	senang	getuige	saksi
geruststellen	bertetapkan hati	getuigen	saksikan
geschaafd,		getuigenis	kesaksian
geschramd	létjét	getuigschrift	soerat tanda
geschakeld,			tangan
ineen —	tjengkeling	geul, vaarwater	aloer, aloeran
geschenk	pemberian	geurig	baoe haroem,
gescheurd	robék		baoe wangi
geschieden	djadi	geus, boegsteng-	
geschiedenis	hikajat	vlag	bendéra
geschikt	pattoet		semedera
geschommel	pengajoenan	geusstok	tiang bendéra
geschonden	roesak	gevaar	bahaya
geschorst, uit		gevaarlijk	berbahaja
àmht ontzet	dilepas	geval, omstandig-	
geschrift	soerat	heid	perkara, hal
geschut	meriam	gevangen	tertangkap
geschutlading	isi meriam	gevangene	orang tawanan
geslaagd	loeloes	gevangenis	pendjara, boei
bij 't examen	dalam oedjian	gevangen nemen	tangkap, tawan
gesloten	tertoetoep	gevat, vlug	
gesp	gésper, tjatokan	begrip	tjerdik
gespleten	terbelah	gevecht	pekelahian
gesprek	pertjakapan	in de oorlog	perang
gespuis	orang djahat	geveinsd	poera-poera
gestaakt, v. werk	mogok	gevel	moeka roemah
gestadig	selaloe	geven	beri, kasih (J)
gestalte	sikap		

gevest	hoeloe,	gezing	njanjian
v. e. sabel	pégangan (J)	gezant	oetoesan
gevestigd,	hoeloe pedang	gezegd, vermeld	terseboet
woonachtig	tinggal, beroemah	gezel	kawan, teman
gevekt	berbelang	gezellig	soeka beramah
gevoel	rasa	gezelschap	ramahan
gevoelloos	mati, serban	gezicht, gelaat	perkoempoelan
gevolg	djadi	ver—	moeka, paras
gevolmachtigde	wakil	gezin	pemandangan
gevrijwaard	terhindar		isi roemah,
gevuld	berisi	gezindheid	anak bini
gewaad	pakaian	gezond	kehendak hati
gewaagd	berbahaja	gezonken	séhat, selamat
gewapend	bersendjata	gezouten	tenggelam
geween	tangis	gezwel	asin
geweer	bedil, senapan	gids	bengkak
geweerkogel	peloeroe bedil		pandoe,
geweerkolf	sikoe bedil	gier, roofvogel	pemimpin
geweerloop	laras bedil	gierbrug	boeroeng nasar
geweermaker	toekang bedil		djembanan
geweerrek	penjanga bedil		beralih
gewei	tandoek roesa	gieren, heen	
geweld	kekerasan	en weer	
geweldig	hébat, keras	wenden	réwang, atong(?)
gewelf	lengkoeng	gierig	kikir, kékél
gewend	biasa	gierigaard	orang kikir
gewenst	kesoekaan	gierpont	perahoe sasak
gewest	benoea	gieten	toeang
gewezen	dahoeloe, bekas	gieter	siraman
gewicht, zwaarte	berat	gif, vergif	bisa, oepas (J)
gewichten	batoe timbangan	gift, gave	ratjoen
gewichtig	penting	gij	pemberian, dana
gewijzigd	dioebahkan	gijzelaar	engkau, kamoe
gewild	lakoe, pajoe	gillen	sandera
gewillig	soeka menoeroet	ginds	berteriak
gewin	oentoeng, laba, hasil	gips	disana
		gissen	kapoer batoe
gewis	tentoe,	gist	kira-kira
	soenggoeh	gisten, rijzen	ragi
gewond	loeka	gisteren	moeai
gewoon	biasa	glad, effen	kemarin
gewoonlijk	biasanja,	glibberig	rata
	mémang	glans	litjin
gewoonte	adat, tjara	glas, de stof	tjahaja, gilap
gezag, macht	koeasa	drink—	katja, tjerman
gezaghebber	pengoeasa	glazig,	gelas
gezagvoerder,		niet melig	ganjoet
v. e. schip	nakoda,	glazuur, vernis	ngas
	djoeragan	gletscher	soengai és
gezamenlijk	bersama sama	gleuf	aloer, parit

glijden	gelintjir	granaat, vrucht	boeah delima
glimlach	senjoem	bom	perioek api,
glimmen	gemilang		peleoeroe api
glinsteren	berkilap	graniet	batoe besi
glippen	meroetjoet	grap	goerau,
globe	péta bolo boemi		permainan
gloed	bara api	grappig	loetjoe
glorie	kemoeliaan	gras	roempoet
gluren	mengintip	gratis, kosteloos	tjoema-tjoema,
God	Allah (Ar.)		dengan tiada
goddank	sjoekoer		bajaran
godsdienst	agama	graven	menggali, keroek
goed	baik	graveren	oekir
goedendag	tabik	grendel	kantjing
goedennacht	selemat tidoer	grens	batas, peminggir
goederen	barang	grievend	jang memper-
goedkeuren	benarkan,		sakiti hati
	kaboelkan	griffel	kalam batoe
goedkoop	moerah	grijpen	tangkap, pégang
golf	ombak	grijs	warna kelaboe
inham	telok	gril, kuur	tingkah
golfbreker	toempoean	grind, grof zand	batoe kelikir,
	gelombang		krikil
golfslag	kotjak	groeien	toemboeh
gom	getah	groen	hidjau
gom-elastek	karét	groente	sajoer
gondel, vaartuig	tambangan	groep	kelompok
goochelaar	orang soelap	groet	tabik
goochelen	bersoelap	groeten	memberi tabik
gooien	lémpar	met de vlag	beri hormat
goot, dak —	got, saloeran		dengan
gordel	saboek		bendéra
gordijn	kelamboe	grof	kasar
gort	beras belanda	grond	tanah
goud	emas, mas	rode —	tanah mérah
goudsmid	toekang mas,	rode zand —	tanah sirih
	pandai mas	magere —	tanah kering
gouvernement	goebermèn	vette —	tanah gemoek
goverzeil,		braak-	
topzeil	lajar pengapoeh	liggende —	tanah tandoes
graad, rang	pangkat	woeste —	tanah goeroen
v. kompas	mata, daradjat	onbebouwde —	tanah mati
graag, gaarne	soeka	bebouwde —	tanah hidoep
graan	gandoem	klei —	tanah liat
graat	doeri ikan	zand —	tanah pasir
gracht, sloot	parit, selokan	klip —	tanah batoe
gradueel,		losse —	tanah lembék
trapsgewijze	berpangkat-	modder —	tanah loempoer
	pangkat	harde —	tanah keras,
graf	koeboer		

n d			
schelp —	tanah kerang	grootvader	kakék
anker —	pelaboehan	grootzeil	lajar agoeng
grondgebied	daérah	gros	doea belas losin
grondig	beralas	grot	goeha,
grondkleur	dasar		geronggang
grondslag	alas	grotendeels	sebesar besar
grondwet	pokok oendang ²	gruwelijk	kegelian
groot	besar	gul	moerah hati
grootheid	kebesaran	gulden	roepiah
grootkruis	bintang besar	gunnen, toestaan	loeloeskan
grootluik	pelelah besar	gunst	kasih, réla
groot maken	besarkan	gunstig, v.	
grootmoeder	nénék	ligging	tampan
		guur, koud	sedjoek, dingin

H.

ha !	hai !	hagel	hoedjan air
haag, heg	pagar		bekoe,
haai	ikan hioe,		ramboen
	ikan joe		
haak	kait, gait,	hak, hiel	toemit
	gantjoe, galah	houweel	tjangkoel, patjoel
haakladder	tangga pengait	hakbijl	kampak
haal, streep	garis	haken, m. e.	
haal gelijk !	tarik sama sama!	haak vatten	mengait,
haal op gelijk!	dajoeng		menggantjoe
	sama sama!		
haal op		hakken	potong
bakboord !	dajoeng kiri!	hakmes	parang
haal op		halen	ambil
stuurboord!	dajoeng kanan!	half	setengah
haan	ajam djantan,	halfbroeder	soedara tiri
	djago (j)	halfdek	tingkat boeritan
haar, hoofdhaar	ramboet	halfdood	kapal, tjeteri
haard,		hals	setengah mati
stookplaats	dapoer	halsketen	léhér
haardtang	sepi api	halsstarrig	kaloeng
haardvuur	api dapoer	halt!	keras kepala
haarkam	sisir ramboet	halte	berhenti!
haarlok	tokong	halve maan	perhentian
haarnaald	toesok koendai	halveren	boelanlengkoeng
haas	kelintji, terwéloe	halverwege	bahagi doea
haast, spoed	lekas, segara,		pada tengah
	tjepat	ham	djalan
weldra	kelak, hampir	hamer	paha babi
haat	bentji		martil, pemoe-
hagedis,			koel, poekoel
huis —	tjetjak	hamersteel	besi
gekko	tokék	hand	sangkal
			pemoekoel
			tangan

hand		haring	ikan kemboeng
linker —	tangan kiri	hark	pengaroek
rechter —	tangan kanan	harpoen	seroeit, piarit
platte —	tapak tangan	harpuis,	
— opheffen	angkat tangan	stopse van	
bij de —	dekant	hars en kalk	gala-gala,
onder de —			damar mata
onderwijl	dalam pada itoe		koetjing
hand over hand	ganti tangan	hars	damar
hand v.e. anker	koekoe saoe	hart	djantoe, hati
handbijn	kampak ketijl	hartelijk	dengan soeng-
handboei	belenggoe		goeh hati
handboom	pengoengkil	hartewens	kehendak hati
handdoek	toeala, handoek	hartig, zout	asin
handel	perniagaan,	hartstocht	hawa nafsoe
	dagang	hatelijk	kebentjan
handelaar	orang saudagar,	haten	bentji
	orang dagang	haven, zeehaven	bandar
handelbaar	lemah	ankerplaats	pelaboehan
handeldrijven	berniaga,	baai	telok
	berdagang	rede	moeara
handelen, doen	berboeat	havenboom	batangan
handeling	perboeatan	havengeld	bia pelaboehan
handelsschool	sekolah	havenhoofd	pangkalan
	perniagaan	havenkantoor	pebian,
handelsstad	bandar		kantor boom
handgeklap	tepoek tangan	havenmeester	sjabandar,
handgemeen	berkelai		havenmeester
handhaven	peliharakan	havik	boeroeng
handig	pantas		radjawali
handlanger	kawan tangan,	hazardspel	main djoedi
	pembantoe	hebben, bezitten	poenja
handlood	lood ketijl	hecht, vast	tegoeh
handplaat,		hechten	samboeng,
zeilmakers —	papan lajar		hoeboeng
handschoen	saroeng tangan	hechtenis,	
handschrift	soerat naskah,	in — nemen	tangkap
	toelisan	heden	hari ini
handspaak	toel, pengoeakil	heel, niet stuk	beloem roesak
handtekening	tanda tangan	heelal	'alam
handvat	pégangan	heelhuids	dengan selamat
hanepoot	tjakar ajam	heengaan	pergi
hangbrug	djembatan	heenreis	djalan pergi
	gantoeng	de — en	
hangen	gantoeng	thuisreis	djalan pergi
hanger,			dan poelang
uitsteeksel		heenvaren	pergi berlajar
boven boord	tadjoek	heenvliegen	terbang
hap, mondvol	soeap	heer	toean
hard	keras	heerleger	balantentera
hardvochtig	bengis	heerlijk	moedia

heerlijk	sedap sekali	herder	gembala
van smaak	pemeritaan	Here (God)	Toehan (Allah)
heerschappij	perintahkan	herhaaldelijk	beroelang oelang, sering kali
heersen	serak	herinneren	ingat
hees, schor	panas	herinnering	peringatan
heet	pengoengkil	herkennen	kenal
hefboom	angkat	hersenen	otak
heffen	gagang	herstellen,	
heft, steel	pagar	repareren	betoelkan
heg	pelantak	hert	roesa
heiblok	padang tandoes	hervatten	moela poela
heide, woestland	orang kafir	heten, genaamd	
heiden	djahiliah	zijn	bernama
heidendom	lantak	hetzelfde	sama djoega
heien	selamat	hetzij . . .	baik . . , baik . .
heil	soetji	heup	paha
heilig	salam	heus, werkelijk	soenggoeh
heilwens	mesin	heuvel	boekit
heimachine	pemantjang	hevig	sangat
	pantjang	hiel	toemit
heipaal	pagar	hier	sini, disini
hek	neraka	hierachter	dibelakang ini
hel	orang prawira	hierbinnen	didalam ini
held	terang	hierheen	kemari
helder, licht	semboeh, baik	hij	dia
helen, genezen	setengah,	hijsblok	kérék
helft	separoeh	hijsen	tarik, naik
	miring	hijsijzer	koekoe tali kapi
hellen	galangan	hik	sedoe
helling	ketopong	hinder, beletsel	rintangan
helm	tjelaga, tangan	hinderen	rintangi
helmslok,	kemoedi	hinderlaag	pengadangan
roerpen	tolong	hindernis	rintangan
helpen	penolong,	Hindoe	orang Hindoe
helper	pembantoe	hinken	pintjang
	kemédja	hitte	panas
hemd	kemédja dalam	hol sta stil!	berhenti! diam!
onder—	kemédja loear	hobbelig	koerang rata
over—		hoe	bagaimana,
hemel,	langit	hoed	betapa
uitspansel	soerga, swarga	hoek	topi, toedoen
plaats der			oedjoeng,
zaligheid			tandjoeng
hemelstreek,		hoelang v. duur	berapa lama
windstreek	mata angin tepas	hoen, kip	ajam
hen, kip	ajam betina	hoepel	simpai
hengel	pantjing, kail	hoesten	batoek
hengsel, handvat	péngangan	hoeveel	berapa
hennepstros	tali rami	hoeveelmaal	berapa kali
herdenken	ingat akan	hoewel, ofschon	maskipoen

hofmeester	pendjawat	hoon, smaad	bentjana
hogeschool	santapan	hoop,	
hoge zee	sekolah tinggi	verwachting	pengharapan
hok	ombak besar	stapel	timboenan,
hol, grot.	kandang		toempoekan
bol	goea	hoorbaar	kedengaran
Holland	lengkoeng	hoom	tandoek
Hollander	negeri Belanda	blaas-	
Hollands	orang Belanda	instrument	selomprét
Hollandse taal	Belanda	hoos, water—	sengkajan
hollen, rennen	bahasa Belanda	wind—	olak angin,
holster,	lari		poeseran angin
voor pistool	saroeng kestoel	hoosvat	gajoeng
hommer	ikan djantan	hopeloos	poetoës asa
bond	andjing	hopen	harap
hondenwacht,		horen	dengar
aan boord	djaga dibelakang	horizon	tepi langit,
	malam		kaki langit
honderd	se-ratoes	horizontaal	boédjoer, datar
bij honderden	beratoes-ratoes	horloge	djam, arlodji
honderdduizend	se-keti	hospitaal	roemah sakit
honger	lapar	houden	pégang
honig	madoe	't anker houdt	djangkar makan
hoofd	kepala	hout	kajoe
haven—	pangkalan	brand—	kajoe api
v. e. luik	pintoe pelekah	dor—	kajoe mati
hoofdafdeling	bahagian jang	drijf—	kajoe anjoet
	pertama	gebogen—	kajoe béngkok
	pemerintahan	geschaafd—	kajoe aloes
hoofdbestuur	besar	rond—	kajoe boelat
		vermolmd—	kajoe dimakan
hoofdbureau	kantor besar		boeboek
hoofddoek	kain kepala	vlot—	kajoe géték
hoofdingang	pintoe besar	houturig	kakoe
hoofdkussen	bantal	houtschool	arang
hoofdman	hoeloebalang	houtworm	boeboek
hoofdpijn	sakit kepala	houweel	tjangkoel, patjoel
hoofdplaats	iboe negeri	houwen	memarang
hoofdstuk	fasal	houwitsen	meriam kodok
hoofdwacht	djaga besar	hozen, uithozen	timba
hoofdzeil	lajar agoeng	huichelaar	orang poera
hoog	tinggi		poera
hooggeacht	terhormat	huichelen	poera poera
hooghartig	hati besar	huid	koelit
hoogland	tanah tinggi	koperen —	
hoogmoed	sombong	v. e. schip	lapis tembaga
hoognodig	perloe sekali	huilen	menangis
hoogoven	dapoer peloeboer	huis	roemah
	besi	huisbediende	djongos
hoogwater	air besar	huishouding	roemah tangga
hooi	roempoet kering	huisraad	pekakas roemah

huisvrouw
huiveren
hulde
hulp
hulpmiddel
hulptroepen
hulsel
bini, isteri
ngeri
sembah, hormat
pertolongan
oepaja, daja
bala pembantoe
saroeng

hunkeren
huren
hurken
hut
— aan boord
huwelijk

ingin
séwa
berdjongkok
pondok
hut, pétak,
koeroeng
kawin

I.

ieder
v. personen
van zaken
iedereen
iemand
iets.

— of wat
een weinig

ijk
iijkantoor
ijs

ijver
ijzel
ijzer
ijzerdraad
ijzergaas

ijzerhard
ijzerroest

ik
illuminatie,
verlichting

illustratie, plaat
immers

importeren

in

in de wind

v. e. schip

in de zee

v. e. schip

in zijn gat

v. e. zwaar

beladen schip

in zijn kop, idem

inbeelden, zich—

inbegrip,

met — van

inbinden,

v. e. boek

masing-masing
tiap-tiap, saben(J)
sebarang orang
seorang, orang

apa-apa
sedikit
tjap, tera
kantor tera
air bekoe,
air batoe, ijs,

radjin
'ariz (Ar.)

besi
kawat besi
djaring dawai,
kawat kasa
keras seperti besi
kara besi,
tahi besi
saja, akoe, hamba

penerangan,
pelita seriboe

gambar

karena

masoekkan

dalam, didalam

angin dari moeka

ombak dari moeka

sarat di belekang

sarat dimoeka

sangka, kira

masoek bilangan

serta dengan

djilid

inbinden,
met touw
inblazen,
opstoken

inblijven
inboorling
inbraak
inbreken
inbrengen
incognito
indelen
indenken
inderdaad

inderhaast
indertijd
Indië
indien

indienen
indigo
indijken,

van de zee

indoën

indommelen

indompelen

Indonesiër

indraaien,

v. e. schroef

v. e. vaartuig

indrijven,

inslaan van

spijker

indruk, nagelaten

spoor

op het gemoed

induiken

industrie

ineendraaien,

v. touw

pintal

kat

toesoek-toesoek
tinggal didalam
boemipoetera
tetasan roemah
menetas roemah
masoekkan
dengan samar
bahagi
pikirkan
soenggoeh-
soenggoeh

gopoh-gopoh
tatkala itoe
tanah Hindia
dikalau, djika,
kalau
persembahkan
nila

ikat laoet
masoekkan
mengantoe
tjeloepp, selamkan
orang Indonésia

poetar
bélok masoek

pantakkan, lantak

bekas
makan dalam hati
menjelam dalam
peroesahaan
keradjinan

ineengerold,		inkomst	pendapatan
v. touw	lingkar	inkoop	pembelian
inenting	soentikan	inkorten	péndékkán
infanterist	sépantri,	inkrimpen	mengeroet
	soldadoe	inkt	dawat, tinta
infecteren	tjangkiti, toelari	inktkoker	tempat tinta
influisteren	bisiki	inktwis	tjoemi tjoemi,
informatie	keterangan		soetong
informerén	bertanja	inladen	moeatkan
ingaan,		inlander	boemi poetera
naar binnen	masoek	inlaten	soeroeh masoek
beginnen	moelai	inleg, inzet	pokok
ingang, deur	pintoe	inleggen v. tlood	tarik masoek lood
monding v.		inleiding,	
e. rivier	koeala	v. e. boek	pendahoeloean
ingedrukt, hol	lengkoeng	inleveren	bawa masoek
ingepakt	terboengkoes	inlichten	terangkan
ingescheurd	rabak, robék	inlichting	keterangan
ingestort	roboh	inloodsen	bawa kadalam
ingetogen,			pelaboehan
bescheiden	sopan	inlopen	berlajar masoek
ingeval, bijaldien	djikalau kiranja	inlossen	teboes
ingevolge	dari sebab,	inmaak,	
	oléh sebab	in zout	asinan
ingewand	isi peroet	in zuur	asaman
ingewikkeld,		in zoet	manisan
moeilijk	soekar, soesah (j)	inmengen	tjampoerkan
ingezetene	anak boemi	inmiddels	sementara
ingleten	toeang	innaajen	djahit
inglijden	gelingsir masoek	innemen,	bawa masoek
inhaken	kait	v. lading	moeat
inhalen,		v. genees-	
achterstallig		middel	minoem obat
werk —	sampaikan	v. zeilen	toeroenkan lajar
v. e. vlag	toeroenkan	v. reven	andak
v. e. touw	tarik masoek	v. vesting	alahkan
v. e. slap touw	tarik tali kendoer	v. 't hart	ambil hati
inham, v. d. zee	teloek	innen van	
v. e. rivier	rantau	belasting	poengoet
inhoud	isi, moeatan,	inpakken	berkemas,
	boenji		boengkoes
inhouden,		inpalmen v. touw	oemboet
bevatten	moeat, berisi	inrichten	atoerkan
inhout,		inrollen	goeloeng
v. e. vaartuig	gading-gading	inruilen	toekar
inkeer, berouw	sesal, bertobat	inruimen	beri tempat
inkijken	intai kedalam	inschenken	toeang
inklauteren	pandjat	inschepen,	
inklimmen	naik	zich aan boord	
inkomen, salaris	gadji, belandja	begeven	naik kapal
binnenkomen	masoek	inladen	moeatkan

inschikken,		integendeel	melainkan
toegeven	memberi hati	interessant	indah indah
inschrijven	soeratkan	interesseren	indahkan,
inschuiven	sorong kedalam		perdoelikan
insect	oelat, serangga	interest	boenga o'ang
insgelijks	begitoe djoega	intrede	masoek
inslikken	telan	intrek	menoempang
inspannen,		intrekken	tarik masoek
v: trekdieren	pasang	intussen	sementara
zich —	oesahkan diri	inval,	
inspanning	oesaha	v. e. vijand	penjerangan
inspecteren	periksai	invallen,	
inspreken	pertetapkan hati	v. e. vijand	serang
instaan	tangoeng	invaren	berlajar masoek
insteken	toesoek	invloed, macht	pangaroeh,
v. reven	rëbang (?)		koeasa
instellen,		invoegeen	sisipkan
vaststellen	tentoekan,	invoegsel	samboengan
	tetapkan	invoerchten	bia, tjoe kai
instemmen	benarkan,	invorderen,	
	setoedjoeh	v. schuld	tagih oetang
instevenen	berlajar masoek	invullen	tambahi, toelisi
instijgen	naik	inwendig	didalam
instoppen	djedjal	inwerpen	lëmpar
instormen	masoek riboet	inwilligen	kaboelkan
	riboet	inzamelen	koempoelkan
instouwen,		inzicht, verstand	akal, boedi
stuwen	padat	inzien	mengarti
instructie,		isoleren	asinkan
voorschrift	sjarat	Italiaan	orang Italia
instrument	perkakas	Italië	negeri Italia
intekenen,		ivoor	gading
zich abonneren	berlangganan		

J.

ja	saja	Jan en alle man	sebarang orang
jaaglijn	tali pentjemat	janmaat	orang kapal
jaar	tahoen	Januari	boelan
jaarbeurs	pasar raja		Djanôewari
jaardag	hari tahoen,	Japan	negeri Djepang
	hari lahir	japon	badjoe njonjah
jaargetijde	moesim	jarenlang	bertahoen tahoen
jacht, vaartuig	kitji	jarig	hari tahoen
jachten, haasten	boeroe boeroe	jas	djaş, badjoe
jagen	berboeroe	Java	tanah Djawa
jager	pemboeroe	Javaan	orang Djawa
jak, rok	badjoe	Javaans, taal	bahasa Djawa
jakhals	serigala	je	engkau, kamoe,
jaloers	tjemboeroean		kowé
jam	selei	jegens	bagi, akan
jammer	sajang		

jenever	sôpi	Jood	orang Jahoedi
jeugd	masa moeda	journaal	boekoe harian
jeuk	gatal	juffrouw	djipero, nona
jij	engkau, kamoe	juist	betoel, benar
	kowé	jukriem	tali daman
jokken	djoesta	Juli	boelan Djoeli
jol	sampan	Juni	boelan Djoeni
jolletouw	tali sampan,	Jupiter, planeet	moestari
	gatlin (?)	jurk	badjoe nona
jong	moeda	jury	djoeri, pemoetoes
jongeling	anak moeda	jus	kaldoe, saos
jongen	anak laki-laki	ustitie	pengadilan
huisjongen	djongos	juweel	ratna, pemata
jonk	djoeng	juwelier	toekang intan

K.

kaai, wering	toempoean	kabel,	
	haroes	een kink in de—	
aanlegplaats	pangkalan	(niet fig.)	tali saoe
veerkade	pangkalan		tersangkoet
	tambang	onderzeese —	kawat laot
kaaïman, krokodil	boeaja	kabelbaan	érétan kawat
kaak, —been	toelang rahang	kabelgaren	tali anak, benang
wang	pipi		tali saoe
kaal, van hoofd	goendoel, botak	kabelgat, hok	
kaap	tandjoeng,	b.d. voorstevén	tempat tali saoe
	oedjoeng	kabeljauw	ikan tenggiri
kaapstander	poetaran	kabelketting	rantai saoe
kaars, was	lilin	kabeltouw	tali saoe,
kaarsepit	soemboe dian		tali djangkar
kaart, tekening	péta, gambar, kar	kadaver	bangkai
zeekaart	péta laot,	kade	tepi toebir
	gambar laot	kadraaien	djoel-djoelan
speel—	kartoe		dikapal
kaartspelen	main kartoe	kadraaier	orang djoel-
kaartje, ticket	kartjis		djoelan dikapal
naam—	katjis nama	kajuit	koeroeng kapal
kaartkamer	kamar gambar	kakatoe	boeroeng
kaas	kédjoe		kakatoea
kabaal	hoeroe hara	kalefaathamer	pemoekoel pakal
kabbelen	meriak, berkotjak	kalefaterén,	
kabel, anker—	tali saoe,	breeuwen	pakal
	tali djangkar	kalender	almanak
de—vieren	oeloerkan	kalf	anak lemboe
	tali saoe	kaliber	besar, kadar
de—kleden	bebat tali saoe	kalk	kapoer
de—kappen	potong tali saoe	kalm, tevreden	senang hati
de—is onklaar	tali saoe	bedaard	
	berpoending	v. water	tenang

kalm,		kapot, gebroken	petjah, poetoës,
bedoord v.			patah
wind of golf	tedoeh	kappen	tebang, potong
kam	sisir, sikat	kapper, haar—	toekang meng-
kameel	oenta		goenting ram-
kamer	kamar		boet, pengandam
kameraad	teman, kawan	kapsel	ramboet
kamfer	kapoer baroës		perhiasan
kamp, buurt	kampoeng	kapsijzen,	ramboet
leger—	perhentian	kantelen	miring
wedstrijd	balatentera	kar	kahar, sado,
kampagne, tent	perloembaan		grobak
op een schip	tjetéri	karaat	matoe
kamperen	berkémah	karabijn	terkoel
kamrad	djentera bergigi	karakter	boedi
kanaal	parit, selokan	karavaan	kafilah
kanapé	bangkoe	karbonade	karmenatji
kandij	goela batoe	karbouw, buffel	kerbau
kaneel	kajoe manis	kardoes,	
kanker	pekoeng	v. geschut	bandela,
kano	djaloer, kolék		poendi-poendi
kanon	meriam	kardoeskist	peti bandela
kanonnier	soldadoe meriam	kardoesnaald	djaroem bandela
kanonschot	boenji meriam	kardoespapier	kertas bandela
kanonskogel	pélor meriam,	kardoeszak	kantong bandela
	peloeroe meriam	karnemelk	soesoe jang
kans	oentoeng		ditoemboek
kant, zijde	sebelah	karper	ikan geramih
boord	tepi, pinggir	karpét	permadani
v. e. wal	tepi darat	kartels	perioek peloeroe
speldewerk	rénda	karton	kertas djilid
kantelen,		karwats	tjemeti
tuimelen	soendjam,	karwei	pekerdjaan
	sedjam		jang soekar
kantoor	kantor	kas, geld —	tempat oeng
kantoor-		kassier	kasir, toekang
behoeften	perkakas kantor		oeng
kantoor-		kast	lemari
bediende	pegawai kantor	kastanje	boeah berangan
kapen, stelen	tjoeri	kastijden	siksa, adjari
zeeroof	membadjak	kat, poes	koetjing
kaper, zeerover	badjak	takel	kérék
kapitaal	moedal, pokok	katblok	kajoe kérék
kapitalist	orang hartawan	katoen, plant	kapas
kapitein	kapitan,	geweven stof	kain
	panglima	wit —	kain poetih
scheeps-	nachoda, kapitin,	lampepit	soemboe lampoe
	djoeragan	poets—	kain gosok,
kapmes	parang, golok		madjoen poetih
kapok	kapoek	katrol	kérék

kauwen	mamah	kibbelen	berbantahbantah
kaviaar	teloer teroeboek	kiel,	loenas, sagoer
kazemat	roemah dibawah	v.e. vaartuig	badjoe toro
	déwala	baadje	badji
kazerne	tangsi	wig	renggang
keel, strot	kerongkongan	kier	gigi geraham
keelholte	rahang	kies, tand	sakit gigi
keelgat	telak	kiespijn	insang
keer, maal	kali	kieuw	pilih
wending	peroebahan	kiezen	lihat
keerkring	sipat djalán	kijken	teropong, kéker
	matahari	kijker	tingkap
keerplaats	tempat balik	kijkgat	panggoengan,
keerzijde	sebelah	kijktoren	mertjoe
keet, loods	bangsal	kikvors	kodok, katak
keg, wigge	badji	kil, kolk	paloeh, aloer
kegel	pantjang	koud	sedjoek, dingin
kegelen	bermain pantjang	killen,	
kelder	goedang sepén	v. d. zeilen	kipas.
kellner	djongos	kim, horizon	tepi langit
kenmerk	tanda	kin	dagoe, djanggoet
kennen, weten	tahoe	kind	anak
elkaar —	kenal	kindermeid	baboe
kennis,		kink, verkeerd	
wetenschap	pengetahoean	gedraaid	terpoetar
bekende	kenalan	verhinderend	sangoeten
kennisgeving	pemberian tahoe	kinketting	rantai kekang
kenteren,		kinkhoest	batoek redjan
overladen	poenggahkan	kinnebak	toelang rahang
keren	balik	kip, hoen	ajam
omslaan	keleboe	kippen, iets	
kentering	moesim	omkippen	balik
	pantjaroba	kiptakel	lorah balik
kerk	gerédja	kist	peti
kerker	pendjara	klaar, gereed	sedia, siap
kerkhof	pekoeboeran	helder	terang
kermen	mengadoeh	klaarleggen	sediakan
kermis	keramaian	klacht	pengadoehan
ketel, stoom—	kétél	klamp, v. mast	
water—	tjérét	of roer	tokoh
ketting	rantai	klank	boenji
anker—	djangkar rantai	klant	langganan
kettingbak	tempat rantai	klaploper	benaloe
kettingknijpertje	penjepit rantai	klappen, in	
kettingsteek	kia	de handen	bertepoek tangan
keuken	dapoer	klapper, kokos	kelapa
keuren,		klasse, rang	pangkat
van metaal	padoeh, oedji	klauteran	pandjat, naik
onderzoeken	periksa	klauw, poot, arm	kaki, tangan
keus	pilih		

klauw, anker—	koekoe djangkar, koekoe saoeah melapis	klomp, kluit kloof, spleet ravijn kloppen, met hamer op de deur klopper, hamer	goempal belah djoerang poekoel, paloe ketoeak pemoekeol, gandén
kleden, bekleden kleding, bekleding	lapisan pakaian, kain sikat pakaian tanah pekat (lembék)	klos, van touw of garen	geléndong
kleed kleerborstel klei, leem	ketjil tjoetjoe oeang petjah barang ketjil, perkara ketjil tjoetjoe lekas rasa sakit apitan, pengapit apit, djepit (J) tekanan boenji anak lontjéng djoeroe toelis	klotsen, v. golven	berpaloeah, bertepoek lemari besi
klein kleindochter kleingeld kleinigheld		kluis, safe voor ankertouw	oengkak loebang oengkak rantai, belenggoe rantaikan
kleinkind kleinzerig klem klemmen klemtoon klepel klerk kletsen, onzin praten	omong kosong warna ragam, poes- paragam lekat, beléngkét sisa kelendjar belah, tjentjang, merimban	kluigat, kluister, keten kluisteren kluiver, driehoekig voor- en achterzeil	djib, lajar goesi, lajar tjoetjoer orang pertapa, adjar, resi
kleur kleurschakering		kluizenaar	adoek goeloengan anak moeda pandai, pinter boedak ramas tersepit koemis aniaja ikat loetoet kajoe sikoe-sikoe
kleven kliek, overschot klier klieven, kloven	adjoekan memboeka rahasia orang hawa tiang sigai naik, pandjat mata pedang kantjing pakoe soembat karang, batoe laoet	klutsen kluw knaap, jongeling knap knecht kneden knel knevel, snor knevelarij knevelen, binden knie, v. 't been kniehout kniehouten, i.e. vaartuig knielen knijpbindsel knijpen	
klikken, aanbrengen verklikken		knijpsteek knijptang, nijptang	djirat tjoebit
klimaat klimmast klimmen klink, lemmet slot klinknagel klip	batoe' mandi tanda karang tanah batoe berani, gagah genta djam lontjéng	knikkebollen knikken knipogen	kakatoea mengantoek menganggoek kedjapkan mata
even boven water			
klipbaken klipgrond kloek, dapper klok, bel uurwerk			

knippen,		komfoor	anglo
met schaar	menggoenting	komijn	djintan
knobbel, knoest	bonggol	komkommer	ketimoen
knoeien, slordig		kommandant	komandan
afwerken	karoet	kompass	pedoman
konkelen	sekongkol	kompassbeugel	tjintjin pedoman
knoop, a.e. jas	kantjing	kompassnaald	djaroen pedoman
in touw	simpoei	kompassroos	pinggan-pinggan
knopen,			pedoman
van netten	sirat	kompassstreek	mata pedoman
verbinden	samboeng	komplot	moepakat
knorrig	marah		orang djahat
knot	toekal	konfijt	manisan
knuppel, knots	gada	konijn	kelintji, terwéloe
knutselen	meromit	koning, vorst	radja
koddig	loetjoe	koningin	radja poeteri
koe	lemboe, sapi	koningschap	martabat radja
koek	koewéh	koningsdochter	anak radja
koekapan	tempat goréng		poeteri
	koewéh	koningszoon	poetera radja
koel, fris	sedjoek	koninkrijk	keradjaan
koelzeil	saroeng angin	kooi, v. vogels	koeroengan
koers, richting	toedjoe	v. grotere dieren	kandang
marktprijs	harga pasar	legerstede	petidoeran
koers nemen	ambil haloean	kook, woedend	didih
koestal	kandang sapi	kool, groente	koebis
koets	keréta	houts—	arang
koetsier	koesir	steen —	arang batoe
koervoet	linggis, toel.	koophandel	perdagangan
koffer	kopor, peti		orang saudagar,
koffie	kopi	koopman	orang berdagang
kogel	peloeroe, pélor	koopprijs	harga pembelian
kok	djoeroe masak,	koopvaardijschip	kapal perniagaan
	koki		kapal dagang
koken	masak	koord, touw	tali
kokend	berdidih	koorts	demam
koker, overtrek	saroeng	kop, kom	mangkok
kokosnoot	boeah kelapa,	hoofd	kepala
	b. njioer	kopen	beli
kolenhok	goedang arang	koper, klant	pembeli, jang beli
kolentrimmer	toekang angsoer	rood —	tembaga
	arang	geel —	koeningan
kolf, v.e. geweer	sikoe bedil	koperdraad	kawat tembaga
kolk	loeboek	koperen,	
kolonne	ladjoer	dubbeling	tembaga lapisan
kolossaal	besar sekali	koperwerk	barang ² tembaga
kom	mangkok	kopie, afschrift	salinan soerat
uitroep	mari	kopje	mangkok, tjangkir
kombuis	dapoer	ko p p e, aar	pasang
komeet	bintang berékor	koppig	keras kepala
komen	datang		

koraal	karang	kreek, inham	soeak
koraalbloem	karang boenga	beek	aloer air
koren, graan	gandoem	kreet,	
korf	bakoel	v. vreugde	sorak
korrel	bidji	krekel	djangkrik
op 't geweer	pedjéra	kreng	bangkai
korst	koelit	krenken	persakiti hati
kort	péndék	krent	kismis
korting	potongan	krentenbrood	roti kismis
kost, spijs	makanan	kreupel	pintjang
uitgaaf	belandja	krijg., oorlog	perang
kostbaar, duur	malal	krijgen,	
kosteloos, zonder		verkrijgen	dapat, beroléh
onkosten	tjoema ² , dengan	krijgsgevangene	orang tawanan
	tiada bajaran	krijgslist	tipoe hikmat
kosten	harga		perang
kostganger	orang menoem-	krijgsmacht	balantentera
	pang		perang
kostgeld	belandja makan	krijt	kapoer
kostvrouw	indoek semang	krimpen	keroet
koubeitel	pahat pating	kring	kalangan
koud	dingin	kris, dolk	keris
kous	kaos	krokodil	boeaja
gewelde—?	timeli mati?	krom	béngkok
ongewelde—?	timeli terboeka?	kromhout,	
kozijn, v.e. deur	iboe pintoe	v. e. vaartuig	kajoe sikoe ²
kraag,		kronkelen	melingkar
v. e. kleed	léhér badjoe	kroon	makota
v. e. mast	kraag tiang	kroonprins	poetera jang
kraai	boeroeng gagak		soeloeng
kraan, hijs—	tombak sagang	kroos, zeewier	agar-agar
tuit	tjerat, pantjoeran	eenden—	loemoet
kraanbalk, om		kroost	anak-anak
anker binnen	gantoegan	kruiderijen	rempah-rempah
te halen	djangkar	kruidnagel	tjengkéh
		kruier	orang koeli
krab	ketam, kepiting	kruik	kendi, tempajan
krabbel	garoek	kruipen	merangkak
kracht, sterkte	koeat	kruis	kajoe palang,
kram	kqkot		salib
krank	sakit	kruisen, v.	
kranké	orang sakit	vaartuigen	berlajar simpar
krankzinnig	gila		sioer
krans		kruisgoot	perahoe pair
v. bloemen	karangan	kruisweg	djalan simpangan
	boenga perhiasan	kruit	obat bedil
	boenga	kruitkamer	goedang obat
krant	soerat kabar		bed
krassen	menggaris	kruitkist	peti obat bedil
krater	kawah	kruitkleed	kain, obat bedil
kreeft	oedang	kruitvat	pipa obat bedil

kruiwagen	keréta sorong	kust	
krul	ikal	vlakke—	pantai tanah
krullebol	kepala bérikal		rata
kuchen, hoesten	batoek kering	kustbatterij	koeboe dipantai
kuil, gat	loebang	kuur, gril	tingkah
kuip	djambang	kwaad, slecht	djahat
kuit, v. t been	djantoeng betis	boos	marah
v. vis	teloer ikan	kwaal	penjakit
kunnen,		kwadraat	empat persagi
in staat zijn	dapat, bisa	kwal, zee—	ampai-ampai,
mogelijk	boléh		oboer-oboer
kunst	hikmat	kwart	seperempat
kurk, stop	soempel, soembat	kwartier, wijk	kampoeng,
kurketrekker	pentjaboet		toempangan
	soembat	kwartiermeester,	
kurkuma	koenjit, koenir	roerganger	djoeroemoedi
kussen		kwartje	setali
zoenen	tjoem	kwast	sikat
hoofd—	bantal	kwekeling	moerid
kussensloop	saroeng bantal	kwestie, zaak	perkara
kust	pantai	kwetsbaar	dapat diloe kai
hoge—	pantai tanah	kwetsen	loeka
	tinggi	kwijt	hilang
lage	pantai tanah	kwik	air rasa
	rendah	kwitantie	soerat bajaran

L.

la, laatje	kotak	ladderboom	iboe tangga
laadboot	perahoe	laddersport	anak' tangga
	toenggang	lade	kotak
laadboom	boem moeat	laden, inhouden	moeat
laadpoort	pintoe moeat	lading	moeatan
laadruim	pétak, rowang	lading	
laadstok		innemen	terima moeatan
v. e. geweer	pelantak	lössen	bongkar moeatan
laadschouw	tjoenia	v. 't geweer	isi bedil
laag, nederig	rendah	ladingnet	djaring
laag behandelen	hinakan	ladingsbrief	soerat moeatan
laag, v. water	soeroet	ladingsplaats	tempat moeatkan
laan	djalan	lafaard	penakoet
laars	setiweel, sepatoe	lafhartig	tjabar, takoet
	tinggi	laken, beddelaken	seperai, kain
laat,		lam, jong schaap	anak kambing
in de avond	malam malam	verlamd	loempoeh
te laat	kasip	lamp	lampoe, pelita
hoe laat is 't	poekoel berapa?	lampeglas	semprong
laatst, onlangs	baharoe 'ini,	lampepit	soemboe
	beloem lama	land,	
laatste, achterste	dibelakang sekali	bewoond—	negeri
lachen	tertawa	grond	tanah
ladder	tangga	wal	darat, daratan

landaard	bangsa	lap,	tampal
landbouw	peroesahaan	ergens opgelapt	menampal
	tanah	lappen, verstellen	diteer
landbouwer	orang tani	lapzalven	oelat
landeigenaar	toean tanah	larve	samboengan
landen, aan		las	samboeng,
— komen	toeroen kedarat	lassen	hoeboeng
landengte	genjing tanah		beban
landgenoot	orang senegeri	last, vracht	perintah
landhuur	séwa tanah	bevel	soesah
landhuurder	orang jang	zorg	moeatan
	menjéwa tanah	lading	petenah, oempat
landing	toeroen kedarat	laster	pengoempat,
landingsboot	perahoe tambang	lasteraar	penghoedjat
landingsplaats	pangkalan		soesah, soekar
landkaart	péta tanah,	lastig, moeilijk	
	gambar tanah, kar	laten, iets—	biarkan
landmacht	tentera didarat	zoals het is	tinggalkan
landstreek	djadjahan	achter—	
landtong	oedjoeng tanah,	laten doen,	soeroeh
	tandjoeng	bevelen	kemoedian
landverhuurder	orang jang	later, naderhand	daoen salam
	menjéwakan	laurierblad	
	tanah	lauw,	
landverraad	kianat	tussen koud'en	
landverrader	orang kianat	warm	redang
landvoogd	wakil radja,	onverschillig	tida perdoeli
	toean besar	laveren	berperai-perai,
landwind	angin darat		berpal-pal
landzijde	sebelah darat	lawaaï	hoeroe-hara
lang, van maat	pandjang	laxeermiddel	obat pentjahar
langdurig	lama	lazaret	roemah sakit
langs	sepanjang	ledematen	segala anggota
langs varen	menjoesoer		toeboeh
langsscheeps	boedjoer kapal	leder, leer	koelit
langwerpig	boedjoer	geloid—	koelit samak
langzaam	pelahan	ongeloid—	beloelang
langzamerhand	lama kelamaan	ledig	kosong, hampa
lankmoedig	sabar	ledikant	tempat tidoer
lans	tombak	leed, verdriet	soesah hati
lantaarn	lantéra, téng	spijt	sesal
lantaarn,		leeftijd	'oemoer
boord—,		leegscheppen	timba air roeang
zij—	lampoe lamboeng	leem, klei	'tanah liat
sein—	lampoe tanda,	leemte, gemis	'kekoerangan
	sembojan	leerboek	soerat penga-
top—	lampoe soear		.djaran,
lantaarnpaal	tiang lantéra	leerling	moerid
lantaarnplaat,		leeuw	singa
lichtbeeld	gambar bajang ²	leger, krijgsvolk	balatentera
lap, flard	pertja, lap, kain	legeraanvoerder	hoeloebalang

leggen	letakkan, taroeh	lettergreep	soekoe kalimah,
leguaan	biawak,		patah kata
	menjawab	leugen	doesta, bohong
lei	batoe toelis	leugenaar	pendoesta
leiden, geleiden	hantar	leunen	sandar, sèndér
leider	penghantar,	leuning	pesèndéran,
	pemimpin		soesoeran
leiding	pimpinan	leuvers, ijzeren	
leizeil	lajar dastoer	ring a.e. zeil	loebang ris
lek	botjor	leven	hidoep
lekker	énak	levendig,	
lelijk	boesoek	van aard	ramai
lemmet	mata	zeilen	kipas
lende, middel	pinggang	levenslang	seemoer hidoep,
zijde	lamboeng		selama hidoep
lenen,		levensmiddelen	penghidoepan,
v. iemand—	pindjam		redjeki
iets aan		levens—	
iemand—	pindjamkan	verzekering	asoeransi djiwa
leng, strop,		levenswandel	kelakoean
stevig touw	seléng pandjang	lever	hati, limpa
lengte	pandjang	leverancier	langganan
lenig, buigzaam	lemboet	leveren	kirim, bawa
lening	pindjaman	lezen, boek—	batja
bank van—	roemah gadai	lezen,	
lenzen,		opzamelen	poengoet
leegscheppen	timba sampai	lezer	pembatja
	habis airnja	lezing,	
	berkemarau	voorlezing	pembatjaan
m. d. storm		voordracht	sesorah
v. d. wind	berlajar dengan	licentie,	
wegzeilen	lajar topang	vergunning	idjazah
	séndok	lichaam	badan, toeboeh
lepel	goeroe	lichaamsoefening	peroesahaan
leraar			toeboeh
leren,		licht,	
onderwijzen	mengadjar	niet duister	terang
studerén	beladjar	niet zwaar	énténg, ringan
les	pengadjaran	gemakkelijk	gampang moedah
lessen,		van kleur	moeda
de dorst—	padamkan	lichten, optillen	angkat
	dahaga	lichting,	
lessenaar	médja toelis	oproeping van	kerahan
letsel,		volk	peloeroe api
verwonding	loeka	lichtkogel	soear
letten,		lichtsein	sinar
weehouden	tegahkan, tahani	lichtstraal	koerang pikir
acht geven op	tjamkan, ingat,	lichtvaardig	anggota
	djaga	lid	njanjian
letter	hoeroef, aksara	lief, aardig	manis

liefdadigheid	kemoerahan	lijnkoek	boengkil
liefde,		lijnolie, gekookt	minjak tjat masak
genegenheid	kasih, tjinta	ongekookt	minjak tjat
liefhebben	kasih akan		mentah
	tjinta sama	lijnwaad	kain
liefhebberij	kesoeekaan	lijst, rand	birai, birih,
liefst,			koemai
bij voorkeur	terlebih soeka	register	daftar
liegen	doesta, bohong	lijwaarts	dibawah angin
liever	lebih baik	lijzeil	lajar dastoer
ligdag	hari berlaboeh	lijzeilsra	peroean dastoer
liggeld	biā pelaboehan	likeur	sopi manis
liggen, zich		likken	djilat
neerleggen	berbaring	limoen	djeroek
aanwezig zijn	ada	limonade	air djeroek
ligplaats,			dengan goela
ankerplaats	pelaboehan,	liniaal	djidar
	moeara	links	kiri
lij	dibawa angin	linksom	balik kekiri
lijf	toeboeh, badan	linnen	kain rami
lijfwacht	pengawalan	bed—	seperai dan
lijk, dood mens	mait	tafel—	saroeng bantal
zoomtouw			kain hamparan
v. e. zeil	ris, aris		médja,
achter—	ris belakang	lip	tapelak médja
boven	ris atas	liquideren	bibir
onder	ris bawah		djelaskan
ra—	ris proean		kira-kira
staand—	ris lamboeng	list	'akal, daja
voor—	ris moeka	listig	banjak 'akal
lijken, zeil v.		literatuur	segala karang
zomenvoorzien	ariskan		karangan dan
lijkgaen	benang aris	litteken	hikajat
lijknaald	djaroem aris	loden, peilen	bekas loeka
lijm	lim, perekat, getah	loef	mendoega
lijmen	rekati, djaboeng	loefbras	atas angin
lijn, streep	garis		tali kelat dise—
koord	tali		belah angin
vis—	tali kail	loefgierig	soeka bélok
timmermans —	tali sipat	loefwaarts	disebelah angin
—in de		loefwal	pantai jang
handpalmen	radjah		diasat angin
jaag—	tali pentjemat	loefzijde	sebelah angin
lijn, bindsel—	ikatan, béngselan	loeien	
geteerde—	ikatan hitam	v. d. wind	berdengoeng
ongeteerde—	ikatan poetih	v. golven	menderoe
beslag—	tali kalis	loeren	mengintai
log—	tali topdal	loergaatje	loebahg
lood—	tali lood		mengintai
marl—	tali toekang lajar	loeven	bélok
portuur en rust	bosa djangkar?	loever, te—	diasat angin

lof, prijs	poedji	loslaten	lepaskan
log, meet-		losplaats,	
instrument	topdal	v. schepen	poenggahan
—boek	soerat topdal	losprijs	harga teboesan
—lijn	tali topdal	lossen,	
—glas	djam topdal	ontschepen	poenggah,
—plankje	ikan-ikan		bongkar
—rol	olak, poeteran	lostornen,	
	topdal	v. e. naad	retas
	goeloengan tali	loszitten	longgar
	topdal	lot, deel	oentoeng nasib
logé	orang	i. e. loterij	oendi
	menoempang,	loten	boeang oendi
logement	djamoe, tamoe	loven, prijzen	poedji
logeren	roemah makan	loyaal	toeloes
loggen	menoempang	lozen	lepaskan,
logies	boeang topdal		djaoechkan
lokaal	toempangan	lucht, de stof	hawa
lokaas	tempat, kamar	de hemel	langit, oedara
loket	oempan	luchtaanval	penjérangan
lomperd	kotak		mesin terbang
	orang koerang	luchtballon	balon
	adjar	luchtkoker	pompa angin
long	paroe paroe	luchten, i.d.	
lont	soemboe, tali api	wind drogen	anginkan, sidai
loochenen	sangkal,	i.d. zon drogen	djemoer
	moengkir	luchtig, fris	sedjoek
lood, metaal	timah hitam	luchtpijp	kerongkongan
diep—	batóe doega,	luchtpomp	pompa
	peroem	luchtpost	pos oedara
—lijn	tali doega	luchtreis	perdjalanan
—lijnbalie	pasoe tali doega		oedara
—lijnblokje	toeal tali doega	luchtschip	kapal oedara
loodrecht	tegak loeroes	luchtstreek	pihak boemi
loods, gids op		luchtstroom	djalan angin
zee	pandoe	luchtvaart	pelajaran kapal
loodsboot,			oedara
gidsboot	perahoe pandoe	luchtvloot	angkatan
peilboot	perahoe doega		mesin terbang
looiën	samak	lucifer	korek api,
loom, lui	malas		gérétan
loon	oepah, gadji	lui	malas
loop, gang	djalan, lakoe	lieden	orang
v.e. geweer	laras	luiaard	pemalas
loepgraaf	parit, temboesan	luid, helder	njaring
loopplank	lépér-lépér	luiden	boenjikan
loos, ledig	hampa, kosong	luidruchtig	gempar, rioeh
lopen	berdjalan	luier	kain lampin
los	lepas	luik, voor	
losdraaien	boek	toegang	pintoe
losgeld	oegang teboesan		

luik,		luisteren	dengar,
van een			mendengar
laadruim	pelekah, petakan	luisterrijk	moelia
groot—	pelekah besar	luiwagen, bezem	sapoe malang
voor—	pelekah moeka	lus, strop	kolongan
luipaard	matjan	lust, zin	soeka
	koembang	lusten,	
luis	koetoe, toema	gaarne eten	soeka
luisteraar	pendengar	luwen	tedoeh

M.

ma, mama	mak, emak,	macht	koeasa
maag	peroet	magazijn	goedang
maagd	anak gadis, kenja	magazijnmeester	penghoeloe
maaien	menjabit		goedang
maakloon	oepah memboeat	mager	koeroes
maaksel	perboeatan	magneet	besi berani
maal, keer	kali	magneetnaald	djaroem
maalstroom	poesaran air		pedoeman
maaltijd	makanan	mail	mél
maan	boelan	mais	djagoeng
volle—	boelan poernama	majestèit	baginda
le kwartier	boelan perbani	majoer	major
laatste kwartier	boelan	mak, tam	djinak
	perbani achir	makelaar	dalal, pengentara
halve—	boelan lengkoeng	maken, vervaar-	
donkere—	boelang gelap	digen	berboeat, bikin(J)
afnemende—	boelan kelam	makker	teman, kawan
lichte—	boelan terang	mal, gek	gila
—licht	terang boelan	model	tjontoh, teladan
—eclips	gerhana boelan	Maleis	Melajoe
maand	boelan	Maleier	orang Melajoe
Maandag	hari senén	mals	lemboet, empoe
maandelijks	tiap-tiap boelan	man	orang, orang laki ²
maar, doch	tetapi, tapi	mand	bakoel,
slechts	tjoema, sadja		kerandjang
maat	oekoeran	mandaat	soerat perintah
lengte—	oekoeran	maneschijn	terang boelan
	pandjang	manier	peri, adat
vlake—	oekoeran loeas	mank	pintjang
inhouds—	takaran	mankeren, niet	
zwaarte—	timbangan	aanwezig	tida hadir
—stok	kajoe oekoeran	tekort	koerang
maat, makker	teman, kawan	manschap	
maatregel	réka, oepaja	scheepsvolk	anak kapal
maatschappij	maskapai, kongsi	krijgslieden	soldadoe
machinaal	diperboeat	mantel	selimoet
	dengan mesin	marcheren	berdjalan berbaris
machine	mesin	markt	pasar
machinist	djoeroe pesawat,	manillatros	tali tros poetih
	orang masinis	marine-officier	opsir laoet

marinier	soldadoe kapal	medaille,	bintang
marlijn	tali toekang lajar	erepenning	kehormatan
marlpriem	poesoet		serta, sama,
	toekang lajar	mede, met	dengan
marmer	poealam,		
	batoe marmer	mede-aanwezig	sama hadir
mars, om de mast	doelang-doelang,	medearbeider	sama pekerdjaan
	koersi	mededelen	memberi tahoe
voetréis	djalan kaki	mededeling	pemberian tahoe
masker	topéng	mededingen	melawan
massief	pedjal, kimpal	deelnemen	toeroet ber-
mast	tiang	a. d. wedstrijd	loemba-loemba
grote—	tiang agoeng	mededoen	toeroet
fokke—	tiang hadap,	medegaan	berdjalan
	tiang toepang		bersama, ikoet
bezaans—	tiang belakang,	medegeven	beri akan
	tiang penjorong		dibawa serta
zonder steng	tiang goentoeng	medelijden	kasihan, belas
mast en steng		medeplichtig	sama berboeat
uit één stuk	tiang gandja iras		salah
met klampen	tiang bertoepai-	medevallen	boedjoer
	toepai	medevaren	menoempang
sloeps—	tiang sekotji		kapal
—uitzetten	dirikan tiang	medewerken	bantoe
—strijken	toeroenkan tiang	medicijn	obat
—betakelen	pasang tali	—drank	obat minoem
	tembérang	—fles	botol obat
mastbok	tjagak	—kist	peti obat
masthout	kajoe bakal tiang	medicijnmeester	toean dokter
mastklimmen	pandjat tiang	medicineeren	mengobati
mastkraag	tjintjin tiang,	meel	tepoeng
	sepatoe (?) tiang	meer, waterplas	tasik, danau,
mastworp,			telaga
soort knoop	djerat berdoea	vergr. trap	lebih
mat, zit—	tikar, goeteri (?)	nog meer	lagi
garnering—	kadjang	meerdere	orang berpang-
gespekte—	tikar kain		kat
plating—	tikar tali,		lebih tinggi
	goeteri senit(?)	meerderjarig	'akil balig
mat, afgemat	lelah, lesoe	meermalen	beberapa kali
dof	koesam, soeram	meerpaal	tiang pendarat
match, wedstrijd	perloembaan,	meertouw	tali tambatan
materiaal	bakal, perkakas		perahoe
matglas	katja soeram	meervoud	banjak
matig, middel-		meest	terbanjak
matig	sedang, oegahari	meestal	sebanjak kalinja
matras, bultzak	kasoer, geletja	meester	toean
matroos	orang kapal,	meesteres	njonjah
	anak kapal	meetketting	rantai
mazen	tisik	meetlijn	pengoekoer
			tali pengokoer

meetlood	batoe, doega	mest	tahi
meetroeide,		drek	serta, dengan.
v. 2 vadem	tombak	met	bersama
meetstok	kajoe		
	pengoekoer	metaal	logam
meeuw	boeroeng	metaaldraad	dawai, kawat
	tjamar	meten	mengoekoer
meid, diebst-	boedak	meter	méter
meisje	perempoean	metgezel	kawan, teman
meineed	soempah	metselaar	toekang batoe
	doesta	metterdaad	dengan se-
meisje	anak		soenggoehnja
	perempoean	meubels,	
mejuffrouw	nona, djipro	huisraad	perkakas
melden	seboet		roemah
melk	air soesoe,	mica	batoe tjermín
	soesoe	microscoop	teropong toema
		middag	tengah hari
gestrem-	dadih	middageten	makanan
de—	soesoe petjah		tengah hari
gehotste—	bimasakti	middel, —lijf	pinggang
melkweg	lagoe	v. bestaan	pentjaharian
melodie	laboe,	plan	ichtiar, oepaja
meloen	semangka	middellijn	baris
	soerat		menengah,
memoriaal	peringatan		sangkar
memorie	ingatan	middelmatig	sedang,
men	orang		oegahari
menen	sangka, kira,	middelpunt	poesat
	rasa	middelschip	pertengahan
mengelmoes	tjampoer-		kapal
	adoek	middelschot	dinding jang
mengen	tjampoer		ditengah
menie,		middelste	jang ditengah
vermiljoen	sedelinggam,	midden	tengah
	tjét mérah	middernacht	tengah malam
menigeen	banjak orang	midscheeps	ditengahnja
menigmaal	banjak kali		kapal
menigte	orang banjak	mier	semoet
mens	manoesia,	mij, pers. .vrnw.	saja
	orang	mijl	mil
Mercurius	Oetarid	mijn, bez. vrnw.	saja poenja.
meren	tambat, kepilkan		—koe
merendeel	kebanjakan	groeve	tambang,
merg	soengsoem		lombong
meridiaan	mistar rembang	bom	perioek api
	matahari	mijnheer	toean,
merk	tanda, tjap		toean hamba
merkbaar	kelihatan	mijnwerker	anak tambang
mes	pisau	mikken,	
mest	badja	op iets —	membjdik

mikken		moddergrond	lenar
richten		modderig	létjak, bétjék
mikpunt		moddermolen	kapal keroek
mikschijf		modderpoel	koebang
milicien		moddervis	ikan betoetoe
mililitair		mode, trant	tjara
millioen.	een—	model	teladan, tjontoh
milt		modern	baharoe—
min, minder			baharoe
minachten		moed	berani
minderen		moedeloos	tawar hati
minister		moeder	mak, emak, iboe
minnelijk		moedig	gagah berani
minnen		moedwil	angkara,
			dengan
minstens			sengadja
			kelelahan
minuut		moeheid	soesah, soekar
mis, verkeerd		moelijk	oesaha
misbruiken		moete	moer
misdaad		moer	rawa, rédang,
		moeras	bentjah
			lempoek
misdadiger		moes	sajoer
misdrijf		moeskruid	moesim
mishandelen		moesson	moesim
misleiden.		droge—	kemarau
bedriegen			moesim
mislukken		regen—	hoedjan
			mesti, patoet
mislukt		moeten	boléh djadi,
misschien		mogelijk	kalau-kalau
			boléh, dapat
misselijk		mogen	keradjaan
missen		mogendheid,	orang Islam
niet raken		staat	godam besar,
gebrek		Mohammedaan	martil besar
		moker	merengoet
aan iets			penggilingan,
missionaris			kisaran
			toekang
mist, nevel			penggilingan,
mistig			toekang
mistroostig			kisaran
misverstaan			djentera
misverstand			penggilingan
miszeilen			batoe kisaran
mitrailleur			abèk
mits			boeboek
mobiliseeren			Moloeboek
modder, slijk			
modderbank			

mond	moeloet	˘ morsen.	
mondeling	dengan lidah	vuilmaken	˘ kotorkan
mondig	'akil balig	mortier	˘ meriam tomong
monding	koeala, moeara	mos	˘ loemoet
mondvol	semoeloet.	moskee	˘ masdjid
	soeap	mossel	˘ remis, kidjing
mondvoorraad	perbekalan	mosselschelp	˘ koelit remis
mondwater,		mosterd, plant	˘ sawi-sawi
˘ gorgelwater	air koemoer	˘ toebereide	˘ moestardi
monster, staal	tjontoh	˘ mot, insect	˘ ngengat, gegat
monsteren.		˘ motif	˘ alasan
˘ inspecteeren	periksa	˘ motor	˘ motor
˘ monsteren,		˘ —boot	˘ kapal motor
˘ aanmonste-		˘ —fiets	˘ sepéda motor
˘ ren van		˘ —wagen	˘ keréta motor
˘ scheepsvolk	mengoepah	˘ motregen	˘ hoerdjan gerimis
	˘ awak kapal	˘ mouw	˘ lengan badjoe
monteren	lengkapkan,	˘ Mozes	˘ Moesa
	˘ pasang	˘ muf	˘ apak
monument	alamat	˘ mug	˘ njamoek
	˘ peringatan	˘ muggebeet	˘ bekas gigit
mooi	bagoes, indah,		˘ njamoek
	˘ elok	˘ muil, bek	˘ moeloet
moord	pemboenoehan	˘ muilsteek	˘ djirat oedjoeng
moordaanslag	senghadjakan	˘ muis, dier	˘ tikoes
	˘ matinja	˘ muiten	˘ mendoerhaka
moorden	boenoeh, amok	˘ mujter	˘ orang doerhaka
moordenaar	pemboenoeh.	˘ muiterij	˘ doerhaka
	˘ pengamoek	˘ munitie	˘ bekal pemasang,
moot	iris, potong		˘ bekal penémbak
mop, anecdote	˘ penggeli hati	˘ munt, geld	˘ oeang
˘ moraal	˘ 'ibarat	˘ muntbiljet	˘ oeang kertas
moreel, zedelijk	sopan	˘ mus	˘ boeroeng gerédja
˘ morgen,		˘ museum	˘ gedoeng
˘ de volgende			˘ muséoem
˘ dag	˘ ésoek hari,	˘ muskaat	˘ pala
	˘ bésoek	˘ muskiet	˘ njamoek
˘ ochtend	˘ pagi	˘ muts	˘ kerpoes
˘ morgenochtend	˘ bésoek pagi	˘ muur	˘ pagar témbok
˘ morgenmiddag	˘ bésoek tengah	˘ muziek	˘ moesik
	˘ hari	˘ muzikant	˘ toekang moesik

N.

N.N. (dinges)	˘ anoe	˘ na	
˘ na, nabij	˘ harnpir, dekat	˘ achter	˘ dibelakang
˘ nadat	˘ laloe, kemoe-	˘ naad	˘ djahitan
	˘ dian, habis	˘ naaien	˘ djahit

naaigaren	benang	nadrukkelijk	dengan
naaimachine	mesin menjahit		soenggoeh ²
naainaald	djaroem	nagaan,	
	mendjahit	onderzoeken	periksa
naaister	toekang	nagel, v. hand	koekoe
	mendjahit	spijker	pakoe
naaiwerk	barang ² djahitan	korvij—	keliti
naakt	terlandjang	nagelbank	tempat keliti
	terboeka	nagemaakt	tiroean, ditiroe
naald	djaroem	nagenoeg, bijna	hampir- hampir
lijk—	djaroem ris	nagerecht,	
zeil—	djaroem lajar	dessert	tamboel
naam	nama	nageslacht	anak tjoetjoe
naamlijst	daftar	naijver	tjemboeroean
	nama-nama	najagen	kedjar
naamloos-	tida bernama	nakijken	lihati, periksa
naäpen,		nakomen, v.	
navolgen	tiroe	verbintenis	sampaikan
naar, voorzetsel	ke, kepada		perdjandjian
— boven	keatas	halaten	tinggalkan
— binnen	kedalam	nalopen, volgen	ikoet, toeroet
— beneden	kebawah	namelijk	jaitoe
— buiten	keloear	namens	atas nama
— achteren	kebelakang	namiddag	petang, soré
— voren	kehadapan.	nareizen	berdjalan
	kemoeka		menjoesoel
— rechts	kekanan	narekenen	hitoeng poela
— links	kekiri	naschrift	hoeboengan
naarmate	sekedar		soerat
naast	disebelah, dekat	naschrijven	salin
nabij	dekat	nasmaak	rasa jang tinggal
nabootsen	tiroe	naspeuren	silidik
nabuur	orang setangga	nat	basah
nacht	malam	natie	bangsa, kaoem
nachthuisje,		nationaal	kebangsaan,
v. kompas	roemah		bangsa
	pedoman	nationaliteit	bangsa
nachtkwartier	tempat bermalam	natuur, heelal	'alam
nachtmerrie	ketindihan	natuurlijk	mémang
nachtronde	sambang pada	nauw	sempit
	malam	nauwelijks, pas	baharoe
nachtsein	soear	nauwgezet	tjermat
nachtwacht	djaga pada	navigatie	hal pelajaran
	malam	navolgen	tiroe, toeroet
nadat	setelah, soedah	nazetten	kedjar, oesir
nadeel	roegi	nazien	periksa
nadenken	berpikir	nederig,	
naderen	datang lebih	ootmoedig	rendah
	dekat	nederlaag	kealahan
naderhand	kemoedian	Nederland	negeri Belanda
nadoen	tiroe	Nederlander	orang Belanda

Nederlands	Belanda	nieuwsblad	soerat kabar
neef	anak saudara	nieuwsgierig	ingin
neen	tida, boeken		mengetahoei
neerdalen	toeroen	niezen	bersin
neerhalen	toeroenkan	nijdig	marah
neerleggen	letakkan	nijptang	kakatoea
neerliggen	berbaring	nijver, ijverig	radjin
neerschieten	témbak	nimmer	tida pernah
neervallen	djatoeh	noch	tidak, tida
neerzetten	letakkan	nodeloos	tida oesah
neerzitten	doedoek		tida perloe
negen	sembilan	nodig	perloe,
negentien	sembilan belas		maoe pakai
negentig	sembilan	nodigen	panggil,
	poeloeh		persilakan
neger	belanda hitam	noemen	katakan, seboet
nek	tengkoek	noest, in 't hout	mata kajoe
nemen	ambil	nog	masih
Neptunus	Baroena	nogmaals	lagi sekali
Neptunusvork	trisoela	nog niet	beloem
nergens	dimana-mana	nonsens	sia-sia, boeken ²
	poen tidak	nood	kesoekaran
nest	sarang	gevaar	bahaya
net, vis—	djala, djaring	noodlot	takdir, nasib
netjes	tjantik	noodlottig	tjelaka,
netto	bersih		ketéwasan
neus,	hidoeng	noodrem	rém penangkal
v. vaartuig	djoengoer	noodsein	sembojan
neutraal,		noodzakelijk	perloe
onzijdig	berdiri ditengah-tengah	noodzaken,	
		dwingen	paksa
nevel, mist	kaboet	nooit	tida pernah
nevelachtig	redoep	noord	oetara, lor (J)
	balam, balam	noordenwind	angin oetara
nicht	kemanakan	noorderbreedte	lintang oetara
	perempoean	nopens	tentang
niemand	seorang	nota	soerat
	poen tidak		peringatan
nier	boeah pinggang	nootmuskaat	pala
niet	tida, tidak	notitie	peringatan
niets	tida apa-apa	nu	sekarang
niettegen-		nul	noel
staande	kendati	nummer	angka, nomer
niettemin,		nummeren	boeboeh angka
evenwel	djoega	nut	goena, paedah
nieuw	baroe	nutteloos	tida bergoena,
nieuweling	orang baroe		sia-sia
nieuwerwets	tjara zaman	nuttig	bergoena
	baroe	nuttigen, eten	
Nieuwjaar	tahoen Baroe	of drinken	makan, minoem
nieuws	kabar		

O.

oase	waha (Ar.)	omheen	berkeliling
obligatie	soerat oetang	omheining	pagar
observatorium		omhelzen	peloek, dekap
astrono-		omhoog	naik, keatas
misch —	kantor bintang	omhulsel	seloeboeng,
meteorolo-			saroeng
gisch —	kantor hawa	omkeren	balik
ocean	laoetan besar,	omkijken	menoléh
	segara	omkomen,	
ochtend	pagi	sterven	mati
octant	kéker	omkopen	beri soeap
	mata-hari	omlaag	toeroen,
October	boelan Oktober		kebawah
odeur	minjak wangi	omlopen	berdjalan
oefenen	oesahakan,		keliling
	beladjar	ommezien	dengan
oefening	oesaha,		sekedjap mata
	peladjaran	omringen	kelilingi
oester	tiram	omroeren	
oever	tepi, pantai	mengen	katjaukan
of	atau	omsingelen	kepoeng
in vragende zin	apa	omslaan,	
offer	koerban	omvallen	toembang,
offeren	mengoer-		djatoeh,
	barkan	vouwen	lipat terbalik
officier	opsir	omspoelen	kóembah,
ofschoon	maskipoen		basoeh
oksel	ketiak	omstandigheid	hal, peri,
olie	minjak		keadaan
lijn—	minjak tjat	omstreeks	sekira-kira
oliën	minjaki	omtrek	lingkoengan
olifant	gadjah	omvaren	berlajarkeliling
olijf	boeah zaitoen	omwenden	palingkan
om, rondom	keliling	omwindsel	belitan, gandjal
om te	hendak	omzwachtelen	bebat
omstreeks	kira-kira	onaangenaam	tida énak
omarmen	berdekap,	onaanmemelijk	moestail
	peloek	onaardig	koerang manis
ombrengen,		onafgebroken	tida bersela
doden	boenoeh	onafhankelijk,	
ombuigen	djerongkéskan	vrij	bébas,
omdat	karena, sebab		tida ta'loek,
omdraaien	poetar,		merdika
	poesingkan	onbekend	tida terkenal
omelet	teloer dadar	onbekwaam	tida tjakap
omgaan	bertjampoer	onbeleefd	koerang adjar
omgekocht	makan soeap	onbeschaafd,	
omhakken	tebang	ruw	kasar
omhangen	kaloengkan	onbillijk	tida patoet

onbrandbaar	tida boléh	ondervragen	menanjai
onbreekbaar	menjala tida boléh	onderweg	ditengah djalan
onbruikbaar	petjah tida boléh	onderwerp,	zaak perkara.
ondankbaar	dipakai	onderwerpen	peri hal
onder	tida terima	zich —	taloekkan
onderbevel-	dibawah		ta'loek,
hebber	panglima	onderwicht	toendoek
	moeda		koerang
onderdaan	rajrak	onderwijl	timbangan
onderdanig	ta'loek	onderwijs	sementara.
onderdorpelen	selamkan		dalam pada itoe
onderdoor	laloe dari bawah	onderwijzen	pengadjaran
onderduiken	menjelam	onderwijzer	mengadjar
onderen			pengadjar,
naar —	kebawah	onderzeeboot	goeroe
van —	dari bawah	onderzoeken	kapal selam
ondergeschikte	orang jang	ondeugd	periksa
	dibawah	ondeugend	kedjahatan
	perintah	ondiep	nakal
onder-			dangkar,
getekende	jang menanda-	ondoorwaad-	tjéték (J)
	tangani	baar	tida dalam
ondergoed	pakaian dalam	ondraaglijk	tida teraroeng
onderhandelen	berhitjara	ondrinkbaar	tida tertahan
onderhoud,			tida boléh
levens—	redjeki,	onduidelijk	diminoem
	kehidoopan	oneenigheid	koerang terang
gesprek	pertjakapan	oneerbiedig	perbantahan
onderkoning	radja moeda	oneerlijk	koerang hormat
onderlaag	alas, pengalasan	oneetbaar	koerang benar
ondernemen,			tida dapat
beginnen	moelai	oneffen	dimakan
onderneming	pekerdjaan	onervaren	tida rata
onderpand	petaroehan	oneven	koerang biasa
onderricht	pengadjaran	ongangbaar	gasal, gandjil
onderschatten	mentjapak,	ongedekt	tida lakoe
	mentjoeaikan	ongedierte	tida bertoedoeng
onderscheid	béda, lain	ongeduld	kala
onderschei-		ongegrond	koerang sabar
ding, eer	hormat	ongehoorzaam	tida herdasar
onderschei-		ongehuwd	tida menoeroet
dingsteken	tanda		beloem berbini,
	kehormatan	ongeldig	boedjang
ondersteunen,		ongelegan	tida sah
stutten	sokong	ongelijk hebben	tida sempat
ondertussen	dalam pada itoe	ongeloof	salah
ondervinden	rasai, bertemo	ongeluk	koerang pertjaja
ondervinding	pendapatan	ongenen	tjelaka
			tida soeka

ongoorloofd	dilarang	ontferming	rahmat,
ongeregeld	tida beratoer		belas kasihan
ongerust	goendah, koeatir	ontglippen	loetjoet, loepoet
ongeschikt	tida patoet	onthalen	mendjamoei
ongesteld	sakit	onthouden	ingat akan
ongeval	tjelaka	onthullen	singkap
ongeveer, bijna	hampir,		seloeboeng
	kira-kira	ontijdig	salah waktoe
ongevoelig	tida berasa,	ontilbaar	tida terangkat
	keras hati	ontkennen	sangkal,
ongewapend	tida bersendjata		moengkir
ongewoon	tida biasa	ontkomen	berlepas diri,
ongezond			loepoet
ziekeliik	sering sakit	ontladen	keloearkan isinja
schadelijk	ta' baik kepada	ontlasten, van	
	toeboeh	last bevrijden	angkat
ongunstig	koerang baik		tanggoengan
onhandig	kékok	ontlasting,	
onheil	tjelaka	stoelgang	bérak, boeang air
onjuist	tida betoel, salah	ontmoedigd	tjabar hati
onkosten	belandja, ongkos	ontmoeten	bertemoe dengan
onlangs	baharoe ini,	ontmoeting	pertemoean
	beloem lama	ontnemen	ambil, rampas
onlusten	hoeroe hara	ontnuchterd,	
onmiddellijk	sebentar djoega	bijgekomen	sedar akan
onmogelijk	ta' boléh,		dirinja
	ta' dapat	ontploffen	meletoes
onneembaar	tida teralahkan	ontroerd	iba
onnodig	ta' oesah	ontrouw	tida setia
onraad	gempar, bahaya	ontruimen	tinggalkan
onrechtvaardig	tida 'adil	ontschepen	poenggah,
onregelmätig	tida beratoer		toeroen dari
onrein	nadjis		kapal
onrijp, rauw	mentah moeda	ontschieten	meroetjoet
onrustig	merajau, gelisah	ontslaan	lepaskan
ons, pers. vnw.	kita, kami	ontslag	lepas
onschuldig	tida bersalah	ontsluiten	boeka
onstuimig	ganas, gelora	ontsnappen	lari
ontbieden	panggil,	ontspannen	kendoerkan
	soeroeh datang	ontstaan,	
ontbijt	makan pagi	worden	djadi, adakan
ontbinden,			pasang
losmaken	orak, boeka	ontsteken	
ontbreken	koerang	ontsteld,	terkedjoet
ontdekken	dapat	geschrokken	toeroenkan
ontduiken.		onttakelen	talimali
v. 'belasting	melarikan tjoekai	onttrekken.	
ontelbaar	tida terbilang	zich —	djaoehkan diri
ontevreden	koerang	ontvangen,	
	senang, marah	krijgen	dapat, terima

ontvanger	v. belasting	pemoengoet	oog	mata
		padjak	ooggetuige	saksi
ontvlammen	menjela		ooghaar	boeloe mata
ontvoeren	larikan		oogmerk, doel	maksoed
ontwaken	sedar, bangoen		oogst	hasil, peroléhán
ontwapenen	tanggalkan		oogsten,	
	sendjata		v. rijst	toewai, ketam
ontwapening	penanggalan		v. vruchten	poengoet, petik
	sendjata		oievaar	boeroeng
ontwarren,				laklak (Ar.)
v. touw	oeraikan,			boeroeng
	selesaikan			bango (J)
ontwerp, concept	rentjana		ooit,	
ontwijken	mengélak.		i. t. verleden	pernah, tahoe
	menjelimpát		i. d. toekomst	barang, kala
ontwikkeld	tjerdas		ook	djoega, poela
ontzeggen,			oom	paman
verbieden	melarang		oor	telingá, koeping
ontzeilen	berlajar lepas		oord	tempat
	dari		oordelen	kira-kira,
ontzetten,				salahkan
verlossen	lepaskan		oorknop	soebang, keraboe
ontzettend	hébat		oorkonde	soerat oendang ²
onvast	tida tegoeih		oorlog	perang
onveilig	berbahaja		oorlogen	berperang
onveranderd	tida djoebahkan		oorlogsbuit	harta twanan,
onverant-				rampasan
woordelijk	tida boléh		oorlogskreet	sorak perang
	diampoeni		oorlogslist	tipoe perang
onverdiend	tida patoet,		oorlogsschip	kapal perang
	tida 'adil		oorlogstuig	perkakas perang
onverenigbaar	tida dapat		oorlogsveld	médán
	dipersatoekan			peperangan
onverhoopt	tida terkira		oorlogsvloot	angkatan perang
onverkrijgbaar	tida teperoléh		oorsprong	moela, pokok
onverlaat	orang doerdjana		oorspronkelijk	asal
onverschillig	tida perdoeli		ooryijg	tempéling
onverwacht	sekonjong ² ,		oorzaak	sebab, karena
	tiba ²		Oost	Timoer,
onverwijld	dengan segera			Wétan (I)
onvoldoende	tida tjoekoep,		oostelijk	disebelah timoer
	tida sampai		oosten	sebelah timoer
onvolledig	tida genap		oostenwind	angin timoer
onvoorzichtig	koerang hati-hati		Oosters	tjara orang
onweder, donder	goeroeh,			Timoer
	goentoer		Oost-Indië	tanah India
onzichtbaar	tida kelihatan		oost-noord-	
onzin, nonsens	sia-sia		oost	zie kompas-
ogenblik	kedjap mata,			streek
	ketika, bentar		oostwaarts	ketimoer
			ootmoed	rendah

op, boven	atas, diatas, di	opgeven,	
opbergen	simpan	overgeven	serahkan
opbeuren	angkat	strijd —	téwas, kalah
opbinden	ikat	opgewonden	gembira
opblazen	kemboengkan, emboeskan	opgraven	gali, korék
		ophaalbrug	djemabatan
opblijven	djaga		angkat
opbouwen	bangoenkan	ophalen	tarik keatas
opbreken	bongkar	ophangen	gantoeng
opbrengst,		opheffen, optillen	angkat
product	hasil	ophelderen	terangkan
opdagen	kelihatan	ophemelen	poedji terlaloe
opdat	soepaja, biar		amat
opdiepen	keloearkan	ophijsen	tarik keatas
	dari dalam	ophopen,	
opdraaien	poetar keatas	opstapelen	timboenkan
opdracht, last	pesan, perintah	ophouden,	
opdragen	soeroeh	stilhouden	berhenti
opdringen	berdesak, onjok	opinie, mening	sangka, rasa,
opdrogen	keringkan		pikiran
opeisen	toentoet	opium	tjandoe, madat
open	boek-	opjagen	halau
openbaar	njata, ketara	opkijken	pandang keatas
algemeen	'oemoem	opklaren	djadi terang
— maken	njatakan,	opklauteren	memandjat
	lahirkan	opklimmen	naik
openen	boek-	opknappen	baiki
openhartig	teroes terang	opkopen	beli tandang,
opening, begin	moela		borong
gat	lebang	oplaag, v. boek	tjtakan
openlaten	tinggalkan	opladen	moeatkan
	terboek-	oplappen	tampal
openlijk	dengan	opleggen	letakkan,
	bertalaran		tambahkan
operatie	dipotong,	opleiden, leren	adjari
	dibedah	opleiding	pengadjaran
opereren	potong, bedah	opletten	ingat-ingat,
opgaaf,			awas (J)
mededeling	pemberita-	opleveren	berhasil
	hoean	oplichten	
lijst	daftar	helder worden	djadi terang
opgaan		optillen	angkat
naar boven	naik	bedriegen	perdajakan,
van de zon	terbit		tipoe
opgelost	hantjoer, tjerna	oplichter,	
opgeruimd,		bedrieger	penipoe, pendaja
van hart	soeka hati	oplichterij	penipoean
opgeven		oplossen,	
bevelen	perintahkan	ontbinden	hantjoer
te doen	moentah	verklaren	artikan
spuwen		v. raadsel	terka

opmerking	peringatan	opsparen	koempoeikan
opnemen	angkat	ospelden	singsing, ikat
opnieuw,		osporen	tjahari
nog eens	sekali lagi	opspringen	melompat
opnoemen	seboet	opstaan	berdiri, bang-
opofferen	koerbankan		kit, bangoen
oponthoud	perhentian	opstapelen	timboenkan
oppassen,		opstel	karangan.
iemand			rentjana
bedienen	lajani	opstijgen	naik
bewaken	djaga, awas	opstoken,	
opperbevel-		v. vuur	opak, galakkan
hebber	laksamana,	optellen	bilang,
	komandan		djoemlahkan
opperhoofd	penghoeloe:	optillen	angkat
	kepala	optrekken	tarik naik
opperstuurman	djoeroe moedi	optuigen	lengkapkan
	besar	opvangen	tahan
oppervlakkig	dilahir sahadjä /	opvaren	berlajar moedik
oppervlakte	moeka, atas	opvarenden	awak kapal
opplakken	témpél	opvatten, menen	tampa
oppositie	peláwanan,	opvoeden	didik,
	penegahan		peliharakan
oprakelen,		opvoeding	pendidikan
v. vuur	opak api	opvolgen	gantikari
oprapen	poengoet	opwinden	geléndong,
oprecht	benar, toeloos		poetar
oprichten,		opzettelijk	dengan sengadja
zich —	berdiri,	opzetten,	
	berbangkit	oprichten	dirikan
oprichter	jang mendirikan	opziener	mandor
oprijzen	bangoen, bangkit	opzitten	doedoek
oprisping	serdawa	opzoeken	tjahari
oproeien	berdajoeng	opzuigen	isap
	moedik	oranje	djingga
oproepen,		orchideeën	anggerik
bijeeroepen	kerahkan	orde, regelmaat	atoeran
oproer	hoeroe hara	ordelijk	dengan atoeran
opdollen	goeloeng	ordenen	atoerkan.
opruien,			betoelkan
opstoken	mengasoet	order, bevel	perintah
oprukken	berangkat	ordeteken,	
opscheppen	kaoet, kaoep	decoratie	tanda
opschieten.			kehormatan,
v. touw	lingkar		bintang
opschikken	berhias	organisatie,	
opschilderen	mengetjat	regeling	atoeran
opschrijven	toeliskan	oriënteren	tentoekan
opsiuiten	toetoeop		tempatnja
opspannen,		origine	asal
v. doek	bidangkan	origineel	asal, mémang

orion	bintang belantik	overhellen	tjenderoeng , miring, séréndéng
orkaan	tofán, badai.		
os	angin riboet	overhemd	kemédja
oud, niet jong	lemboe, sapi	overhouden	
niet nieuw	toea	restant hebben	ada lebih
oudejaar	lama	bewaren	simpan
	kesoedahan	overigens	lain dari
	tahoen.		pada itoe
ouderdom.		overkant	seberang
leeftijd	oemoer	overkomen	datang dari
ouders	iboe bapa,	gebeuren	djadi, peristiwa
	orang toea	overladen	pindahkan
ouderwets	tjara dahoeloe-		moeatan
	dahoeloe,	te zwaar laden	moeatan
	tjara koeria		terlaloe banjak
oudroest	karatan	overland	berdjalan darat
oudste	jang toea	overlast	soesah
ovaal	boelat boedjoer	overlaten	tinggalkan.
oven	dapoer		serahkan
over, overkant	diseberang	overleden	mati, soedah
overige	lebih, sisa		meninggal
voorbij	laloe		doenia
nog eens	sekali lagi	overledene	orang jang mati
betreffende	tentang	overleggen	timbang
overal	dimana-mana		menimbang
overblijven	tinggal	overleveren	serahkan
overbodig	tida oesah	overlopen	bélot
overboord	djatoeh	overmacht	koeasa jang
	dalam air		ta dapat
overbrengen	bawa, sampaikan	overmaken	dilawan
overdekken	toetoep, boe-	overmatig	memboeat poela
	boeh tingkat		lebih dari
overdenken	pipirkan,		qekoeran
	timbang	overmeesteren	alahkan
overdragen	serahkan	overmoed	gembira amat
overgroot-			sangat
ouders	mojang	overmoedig	terlaloe berani
overhaast	dengan	overmorgen	loesa
	gopoh-gopoh	overnachten	bermalam
overhalen,		overnemen,	
tot iets		aannemen	terima
overreden	boedjoek, élon	overplaatsen	pindahkan
m. vaartuig	tambang	overrijden	gélék
overhandigen	oendjoek	overschatten	nilaikan lebih
	ketangan		dari harganja
overheen	laloei,	overschenken	toeang
	langkahkan	overschot, afval	hampas
overheersen	perintahkan	overschrijden	langkahahi
overheid	pemerintahan	overschrijven	salin

overslaan	langkau	overwēgen	timbang
telkens één —	berselang seling	overwegend	terlebih berat
overstag,		overweldigen	gagahi
zwenken	bélok	overwerk	basi
overstappen	langkahkan	overwinnaar	orang jang
in een			menang
andere trein	ganti keréta	overwinnen	menang
oversteken	menjeberang	overwinning	kemenangan
overstrooming	bandjir	overwinst	oentoeng
overtocht	pelajaran		jang lebih
overtreden	langgar	overwonnen	kalah, téwas
overtreffen	lebihi	overzeilen	berlajar
overtuigen	jakinkan		keseberang
overvaart	penjeberangan.	tegen elkaar	
	toempangan	aanzeilen	berlanggar
overvallen	datangi	overzetboot	tambangan
overvloed	kemoerahan	overzijde	seberang
overvol	terlaloe, penoeh		

P.

pa, vader	bapa, bapak	pakje	boengkoesan
paaien	senangkan	pakken,	
paal	tiang, tonggak	inpakken	boengkoes
paalgeld,		vatten	pégang, tangkap
ankergeld	biapelaboehan	pakstrop, sleng	tali pengikat,
paalhoofd.			seléng
havenhoofd	pangkalan	pal, pen	lidah roda, pal
paalworm	kapang,	onbeweeglijk.	tetap
	tembélok	paleis	astana
paar	pasang, djodoh	paling, vis	ikan lindoeng,
paard, ros	koeda		ikan beloet
balk		palmolie	minjak njioer
langscheeps	kajoe toendjang	palmwijn	toeak
paardrijden	naik koeda	pan	koeali
paars	warna oengoe	pandbrief	soerat gadai
Paasfeest	hari raja Fasah	pandhuis	roemah gadai
pacht	séwa	pannekoek	serabai
Pacific	laoetan tedoeh	pantalon	tjelana pandjang
pad, weg	djalan, lorong	panter	matjan toetoel
dier	kodok, kintal	pantoffel	tjenéla
paddestoel	tjendawan.	panterschip	kapal perang
	djamoer (J)		berlapis besi
padvinder	pawang	pap, brij	boeboer
pagaaien	mengajoe,	papegaai	bôeroeng noeri,
	berkajoe		boeroeng
pagina	moeka soerat		kakatoea
pakhuis	goedang	papier	kertas
pakhuismeester	djoeroe goedang		

parade	peragaan, oepatjara	peillood	batoe doega, peroem
paradijs	firdoes	peinzen	memikir-mikir
paragraaf	pasal	pek	loték, gala-gala
paraplú	pajoeng	pekel	air garam
parasol	pajoeng	pekelvlees	daging asin
pardon	ampoén, ma'af (Ar.)	pelgrim	hadji
pareren	tangkis	pellén	koepas
parel	moetiara	peluw	bantal
parelmoer	indoeng	pen, schrijfpén	kalam, péna
	moetiara	roerpen	tjelaga, tangán
parfum	baoe-baoean	penhouder	kemoedi
park	taman	penningmeester	tangkai kalam
parlement	madjelis	penseel	toekang oéang
	wakil ra'jat	pensioen	penjapoe ketjil
pas, schrede	langkah	peper	oéang djasa
schriftelijke	soerat	peperbus	lada, meritja (J)
verklaring	keterangan	pepermunt	tempat lada
Pasen	hari Fasah	perceel	poko, permén
pasgeld	oéang petjah, oéang ketjil	perfect	pétak
	soerat lepas	periode,	sempoerna
paspoort	djalan pergi	permissie	tijdperk
passage	datang	persén	kala, zaman
passage,		persoon	idjin, permisi
o. e. vaartuig	toempangan	persoonlijk	apit
passagier	penoempang	perspectief	orang
passeren	berdjalan laloe	pest	sendiri
passen,		pet	permandangan
aanpassen	tjoba, oekoer	petroleum	jang djaoeh
passer	djangka	photograaf	penjakit sampar
passief en actief	oetang dan pioetang	piek	kerpoes
pastei	épok-épok, penaram	piepen	minjak tanah
		v. dieren	toekang gambar, t. portrét
		v. deuren	tombak
pastoor	paderi		mentjitjit
patiënt, zieke	orang sakit		mengioet.
patrijspoort	tingkapan		menggerit
patroon,		pier, worm	tjatjing
meester	toean	hoofd in zee	pangkalan
voorbeeld	teladan	pierewaaian	melantjong
kogel	isi bedil.	pijl	anak panah
	pateroem	pijn	sakit
patroentas	kerpai pateroem	pijp	pipa
pauw	boeroeng merak	piket	kawal
pauze	perhentian, djeda	pikken	tjatoek, pagoet
		pilaar	tiang
peilen	doega	pil	poeloeng
		piloot	djoeroe moedi
			mesin terbang

pink	djarikelingking	plukken	petik
vaartuig	perahoe	pluksel, pluis	boeloe kain
	pemoekat	plunderen	djarah rajah.
Pinksterdag	hari Pantékosta		rampas
pion	bidak	plus	ditambah
pistool	kestoel	plus minus	lebih koerang
pit	bidji	pochen	bermegah-
plaag	bela, sengsara		megah
plaat, plat	papan	poeder, pulver	serboek
tekening	gambar	poetsen	gosok
plaatijzer	besi papan	pogen	tjoha
plaats	tempat	pokken	sakit tjatjar
plagen	ganggoe	polijsten	menggillap,
plakken	témpél		mengoepam
plakzegel	meterai témpél	polis	soerat polis
plan, schets	rentjana	politie	polisi
van plan zijn	berniat	politoer	politoer
plannen beramen	ichtiar	pols	nadi, perge-
planeet	bintang sajarah		langan, tangan
plank	papan	pomp	pompa
plant	tanaman	hoeg—	pompa air laoet
plantage	keboen	drinkwater—	
planten	bertanam		pompa air
planter	orang tanam		tawar
plas	lopak	pompkraag	sepatoe pompa
plat	rata, tjéper	pompleder	koelit pompa
plattegrond	dénah	pompstok, wissier	penggaboës
plecht	tingkat haloean	pompzuiger	kodok-kodok
plechtig	dengan oepatjara	pompen	tarik pompa,
pieegkind	anak angkat		mompas
plegen,		pond, gewicht	pon
gewoon zijn	biasa	pont	perahoe
bedrijven	berboeat		tambangan
plein	tanah lapang,	pontonbrug	djembatan
	aloen-aloen		perahoe
pleister	perekat	pook	pengopak api
plezier	kesoeakaan	pool, aspunt	koetoeb
plek, plaats	tempat	de Noord—	koetoeb Oetara,
plicht	kewadjiban		koetoeb
ploeg, werktuig	tenggala, loekoe		Sjamali (Ar.)
troep	regoe, kawan		koetoeb Selatan,
plooi	lipatan		koetoeb
plotseling	tiba-tiba,		Djanoebi
	sekondjong ²	Poolster	bintang Koetoeb
pluim	djamboel	poort, deur	pintoe
pluimgraaf		raam	djendéla
verzorgers v.		poos	djoeroes, djenak
badkamer		poot, been	kaki
en W.C.	topas, toekang	pop	bonéka,
	djamban		anak-anakan
pluimpje	poedjian		

porren		prestige	pengaroeh,
wekken	bangoenkan		koeasa
aansporen	adjak	pret	kesoeakaan
porselein	tembikar	pret. maken	bersoeaka-
portier	penoenggoe		soekaan
	pintoe	priem, naald	djaroem
portret	peta, gambar,	boor	penggérék
	portrét	priester	imam
Portugal	negeri Portoeagal	prijs, lof	poedji
Portugees	orang Portoeagis	waarde	harga
positie	keadaan,	prijscourant	daftar harga
	peri hal	prijsgieven	serahkan
post, wacht	pengawal,	prijzen, loven	memoedji
	pendjaga	prik, steek	tikam
	pos	prikkelend	pedas
posterij	opas pos	prikken	menikam,
postbode	gélang, krokot		menotjoik
postelein	kartoe pos	prima, 't beste	jang teroetama
postkaart	kantor pos	principe	asas
postkantoor	kepala radja,	prins	anak radja,
postzegel	perangko		poetera
pot	perioek	prinses	poeteri
potas	garam aboe	proberen	tjoba, mentjoba
potlood	potelot	probleem	masaalah
potvis	ikan paoes	procent	dalam seratoes
praaïen,		proces-verbaal	soerat
toeroepen	menjeroe		pemberitaan
praatje,		proef	pertjobaan
gesprek	pertjakapan,	proeven	rasai
	omong ²	profeet	nabi
prachtig	amat	profetie	noeboeat
	indah-indah	proletariaat	kaoem boeroeh
praten, spreken	berkata, bitjara	promenadedek	tjateri
praiw	perahoe	prqoi	rampasan,
voor verschil-			mangsa
lende soorten		prop, kurk	soembat, toetoeop
zie vaartuig		propgat	mata kakap
predikant	pendita, padri	propaganda	pekerdjaan
predikatie	pengadjaran		memasj-
prediken	masjhoerkan		hoerkan
	indjil	protesteren	melawan
prent	peta, gambar.	proviand	bekal
	pigoera	provoost	hoekoeman
prentbriefkaart	kartoe-pos	pruim, vrucht	idjas, boeah
	bergambar		pruim
prepareren	sediakan	tahaks—	soesoer
present, tegen-		publiceren	memberi tahoe
woordig	hadir, ada	publiek	
geschenk	hadiah, persén	openbaar	njata, ketara
presenteerblad	doelang	de menigte	orang banjak
pressie	paksa	pudding	goedir, poeding

puist
pul, kruik
punt, stip
scherpe —

bisoel, bintal
boeli-boeli
titik
oedjoeng

put
puts, emmer
pyramide
python

perigi, soemoer
timba
limas
oelar sawah

Q.

qua, als
qualiteit
hoedanigheid
rang

sebagai
sifat
pangkat

quantiteit,
aantal
quarantaine
banjak
karantina

R.

ra
raad, advies
beraad—
slaging
gemeente—
volks—
college
raadplegen

peroean,
andang²
nasihat
ichtiar, 'akal
sidang negeri
dewan ra'jät
madjelis
berbitjara
dengan

raadsel
raadsman
raadzaam
raaf

penerka
penolong bitjara
patoet, baik
boeroeng gagak,
boeroeng gaoek

raak, getroffen
raam
raar, vreemd
rabarber
rabat, korting
rad, wiel
snel
stuur—
radeloos
raden, gissen

kena
djendéla
'adjaib
kelembak
potong
roda, djentara
lantjar
tjakera kemoedi
poetoës harap
terka, kira,
sangka

raderboot

kapal
berdjentara
roemah djentara
segala djentara
lobak
bertiras
sarang laba-laba
sapoe sarang
laba-laba
daging toemis

raderkast
raderwerk
radijs
rafelen
rag
ragebol
ragout

railing
rak, strop
rakel, pook
rakelen
raken
ra-lijk
ram
rammeien
ramp
rand, zoom
rang, graad
rank, slänk
ransel, rugzak
rantsoen

rapport
ras, soort
gezwind
raspen
rat
rauw, ongekoekt
ravijn
razeil
razend
rebel
recept
recht,

niet krom
oprecht
iemands —
rechtaan
rechtbank
recht achteruit
recht vooruit

pagar, roedji
kelandara
péngopak api
opak
kena
ris peroean
kambing djantan
toemboek
tjelaka, béla
tepi, pinggir
pangkat
langsar
boentil
pelaboer,
ransoem
pemberi tahoean
bangsa, djenis
tjepat, segera
paroet
tikoës
mentah
djoerang
lajar paboean
gila
orang, doerhaka
soerat obat

loeroes
benar
hak
teroes
madjelis bitjara
tepat kebelakang
tepat kemoeka

recht in de	wind	angin tepat	regenput	perigi air
		dari moeka		hoedjan
recht voor			regenscherm	pajoeng
't lapje	angin tepat	dari belakang	regentijd	moesim hoedjan
recht Noord	tepat Oetara		regeren	perintahkan
rechter	hakim		regering	pemerintahan
rechthoek	sikoe		register, lijst	daftar
rechttop	tegak		reglement	peratoeran
rechts	kanan		reiger	boeroeng bangau
rechtsaf	kekanan		reiken	mentjapai
rechtsom	balik kekanan		rein	soetji
rechtspraak	kepoetoesan		reinigen	soetjikan
	hoekoem		reis, te land	perdjalanan
rechtstreeks	teroes, langsoeng		te water	pelajaran
reclame	masjhoerkan		reisgeld	belandja didjalan
reçu	soerat tanda		reizen	berdjalan.
	terima			berlajar
redacteur	pengarang	rek, kapstok		sampiran
redactie	karangan	rekenen		hitoeng, kira ²
reddeeloos	tida tertolong	rekening		soerat bilangan,
	lagi			rekening
redde	tolongi, lepaskan	rekken		regang
redder	penolong	rem		rém
reddingboot	sampan	remmen		mengagar,
	penolong			berhentikan
rede, toespraak	pidato,	rennen		lari
	perkataan	rente		boenga oeng
ligplaats	pelaboehan	renteloos		tida berboenga
reden, oorzaak	karena, sebab	rentenieren		makan boenga
reder	nakoda,	repareren		oengnja
	djoeragan	repatriëren		baiki
redetwisten	berbantah-	reputatie		poelang
	bantah	request		kenegerinja
reeds	soedah, telah			nama
reef	pias	reserve		soerat permin-
reeks, rij	djédjer, baris	reservefonds		taan, rekés
reep, touw	tali			tjadang
boei—	tali boei	respecteren		oeng modal
stuur—	rantai kemoedi	rest		tjadang
reet, spleet	sela			hormati
regelen	atoerkan	reuk, geur		sisa lebih,
regeling	atoeran	reus		peninggalan
regelmatig	beratoer	reven, v. zeilen		baoe, ganda
gelrecht	teroes ke,			bota, raksasa
	langsoeng ke	revolutie, oproer		andak, sing-
regen	hoedjan	rheumatiek, jicht		sing, kelatkan
regenboog	koewoeng	rib		pemberontakan
	pelangi	richten		penjakit sengal
		richting, kant		roesoek
				toedjoe
				pihak

richting		roep, 't, roepen	seroe,
v. geschut	mitar		penjeroean
v. vaartuig	haloean	tijding	kabar, warta
ridderorde	bintang, tanda	roepen	panggil
	kehormatan	roer	kemoedi
riem, roeispaan	dajoeng	aan lij het —	kemoedi
riembank,			dibawah angin
roiebank	sengkar	stuurboord —	kemoedi kekanan
riemblad	papan dajoeng	aan boord	
riemgat, spuitgat	érong-érong	het —	kemoedi
riët	boeloeh rantik		toekar kiri
rif, koraalbank	karang	midscheeps	
zandbank	beting, gosong	het —	kemoedi
i. e. zeil	singsing		ditengah
rij, reeks	djadjar	bakboord	
rijden	naik	het —	kemoedi kediri
rijgdraad	benang	roerganger	djoeroe moedi
	djeloeedjoer	roerloos,	
rijgen	djait, djeloeedjoer	bewegingloos	tida bergerak
rijk	kaja, berharta	roerpen	keliti, tangan
staat land	keradjaan, negri		kemoedi,
rijksdaalder	ringgit		tjelaga
Rijnwijn	anggoer asam	roerstevan	tjanda kemoedi
rijp	matang, toea	roertouw	tali kemoedi
rijst, in de aren	padi	roest, v. metaal	karat, tahi
ongepelde —	gabah	roesten	berkarat
gepelde —	berás	roestvlek	bekas dimakan
gekookte —	nasi		karat
rijtuig	keréta	roet	djelaga
rijwiel	sepédá	rog	ikan pari
rijzen, stijgen	naik	roggebrood	roti hitam
rimpel	kisoet keroet	roken, v. vuur	berasap
ring	tjintjin	sigaar —	minoem rokok
risico	oentoeng roegi		seroetoe
rivier	soengai, kali (J)	rol	goeloengan
rivierafwaarts	hilir	rolkussens	goeling
rivieropwaarts	oedik	rollen	goeloeng,
rob	andjing laoet		bergoeling
robijn	manikan, mirah	rolpaard, affuit	pedati meriam
roef	beranda	romp, lichaam	toeboeh
roeibank	sengkar	rond	boelat, boendar
roeiboort	sampan	ronddolen	mengembara
	pendajoengan	ronddraaien	berpoesing
roeidol	kili-kili dajoeng	ronde	kawal, sambang
roeien	berdajoeng	rondgaan	berdjalan
roeipen, dol	keliti		keliling
roeistrop	kalas	rondgang	perédaran
roeiriem	dajoeng	rondkomen	tjoekoepkan
roem, glorie	kemegahan	rondleiden	hantar,
lof	kepoedjian		berkeliling
		rondom	keliling

rood	mérah	ruimnaald	pesoemboe
roof	rampasan	ruimschoots	limpah
rook	asap	ruimte	kelapangan, lebar
rookvlees	daging salai		
room	kepala soesoe	ruïne, puinhoop	kerobohan
roos, bloem	boenga mawar	ruit, figuur	tjorak tjatoer
roosten.		glas—	katjak
roosteren	panggang	rukken	sentak,
rose, kleur	warna perang		sendal (I)
roskam	geroek koeda	rukwind	bajoe
rots	karang batoe	rumoer	gègér,
rotten	djadi boesoek		hoeroe hara
rouw	berkaboeng	rund	lemboe, sapi
roven	rampas, rompak	rup	oelat
rover, op zee	perompak	rust, stilte	perhentian.
op 't land	penjamoen		peloeng
rozijsbrood	roti kismis	v. d. wind	tedoeh
rubber	karét, para	rusten	berhenti
rug	belakang	rustig, kalm	senang
ruiken	tjoem	rustplaats, halte	perhentian
ruiker	boenga	graf	koeboer
	sedjambak	rustpunt,	
ruilen	toekar	steunpunt	toempoean
ruim, wijd	lébar, lapang	ruw, grof	kasar
v. e. vaartuig	timbaroeng,	ruzie	perbantahan
	petak		

S.

saai, vervelend	bojak	samenkomst	perkoem-
sabel	pedang		poelan
sabelbajonet	samsir	samenspreken	bertjakap-
sabelgevest	pégangan		tjakap,
	pedang		omong-omong
sabelhouw	tetak pedang	samentreffen	kebetolan
sabelkling	mata pedang	samenvaren	bersaing
sabelkwast	djamboe ²	samenvoegen	hoeboeng,
	pedang		samboeng
sabelpunt	oedjoeng pedang	sandaal	tjerpoe, tjapal
sabelschede	saroeng pedang	sandelhout	kajoe tjendana
salade	selada, selat	sarcastisch	dengan sindiran
salaris	gadji	Saturnus	bintang
saldo	sisal, lebih		zoehal (Ar.)
salpeter	garam menisoe,	saucijs	soësis
	sendawa	saus	saos, koeah
salueren	beri hormat	savoyekool	kobis teloe
saluut	salam	schaaf	ketam, seroet
samen, tezamen	bersama-sama,	schaafbeitel	mata ketam
	serta	schaak	
samenbinden	ikat bersama	v. d. koning	sah
	sama	v. d. koningin	mar
		schaakbord	papan tjatoer

schaakspel	permainan	scheepsbeno-	keperloean kapal
schaakspelen	tjatoer	digdheden	nakoda,
schaakstuk	bermain tjatoer	scheepskapitein	kaptein kapal
koning	boeah tjatoer		timboelan
koningin	radja	scheepsboei	tjanggah
'raadsheer	menteri	scheepsboom	badan kapal
paard	gadjah	scheepsbuik	dokter kapal
kasteel	koeda	scheepsdokter	
pion	tir	scheeps-	soerat pas
schaal, dop	bidak	papieren	kapal
schotel	koelit		alat kapal
	tjerana bidoek,	scheepstuig	anak kapal
	basi	scheepsvolk	awak kapal
schaamte	maloe		pelajaran kapal
schaap	kambing	scheepvaart	pisau tjokoer
schaar,		scheermes	bertjerai, pisah
knipschaar	goenting	scheiden	pertjeraan
schaars	djarang	scheiding	pengantara,
schade, nadeel	roegi	scheidsrechter	djoeara
schadeloos-			'ilmoe kimia
stellen	mengganti roegi	scheikunde	genta, lontjeng
schaduw	bajang	schel, bel	
schaften, eten	makan	helder	klinkend
schafttijd	waktoe makan		njaring, resik
schakel, schalm	tjintjin rantai,	schelden	maki-maki
	halkah	schelen	
schakelen	hoeboengkan.	ontbreken	koerang
	tjengkelingkan	verschillen	berbeda
schaken		schelp	koelit kerang
e. vrouw	larikan	schelpdier	kerang-
	perempoean		kerangan
schallen	berboenji	schemer	remang
schalm	tjintjin, gelang	schemeravond	samar moeka,
schamel	miskin		sendja
schamen	maloe	schenden,	
schampschot	témbak melotjot	bederven	roesakkan
schandaal	perkara kedji		paha,
schande	maloe	schenkel	
schandelijk, laag	kedji, hina	schenken,	toeang
schare,	kawan	gieten	beri, kasih (J)
scharnier	sendi, sekiri	geven	gajoeng, siboe
schat	harta	schep	papan roda
schatten		schepbord	djentera
waarde	hargakan	schepeling	orang kapal
gissen	kira-kira	scheplepel	tjédok
schede, overtrek	saroeng	schepmand	tangoek, ambai
scheef	sérong, béngot	schepnet	saoek-saoek
scheel, loens	djoeling	scheppen	soedoe,
scheep, te	naik kapal		mentjédok
scheepsballast	tolak bara	doen ontstaan	djadikan, adakan

schepad	kintjir, roda djentera	schildwacht	pengawal sekilwak, orang djaga
schepriem	kajoeh, kelibat	schillen	koepas
scheren	tjoekoer	schim	bajang-bajang
in —	kentjangan	schimmel,	
uit —	kendoerkan	uitslag	lapoek, loemoet
scherf	petjah-petjahan tembéring	schip	perahoe, kapal belakang kapal
scherm, regen- of zonne—	pajoeng	achter—	
schermen	bersilat, main pedang	diep	kapal sarat
scherp.	tadjam	geladen—	kapal makan
scherp bij de		diepgaand—	dalam
wind	rapat angin	gestrand—	kapal kandas
schets	rentjana	koopvaar dij—	kapal dagang
scheur, opening	rekah	ledig—	kapal kosong
scheuren	soék, robék	lek—	kapal botjor
schieman	toekang agoeng	loefgierig—	kapal soeka bélok
schiemansgaren	benang toe- kang agoeng	oorlogs—	kapal perang
schier, bijkans	hampir	rank—	kapal ramping
schieten	témbak, pasang	scheef—	kapal miring
schietlood	batoe doega, oenting ²	snelzeilend —	kapal ladjoe
schietschijf	sasaran, sekép	stoom—	kapal api
schiften	tjeraikan	vlot—	kapal timboel
schijf, katrol	kérék	wacht—	kapal djaga
schijfschieten	menémbak sasaran	zinkend —	kapal tenggelam
schijn, glans	tjahaja, sinar	Gouvern.—	kapal setengah koempeni
bedrog	poera-poera, semoe	schipbreuk	karam kapal
schijnaanval	atjah	schipbreukeling	orang jang kena keram kapal
schijnbaar	roepanja	schipbrug	djeboeng
schijndood	mati soeri	schipper	nakoda, djoeragan
schijnen,		schipperen	kira-kira dan kadarkan
schijnsel geven	bertjahaja, bersinar	schoeisel	kasoet, sepatoe
schijnheilig	moenafik	schoen	sepatoe
schijnsel	tjahaja	schoenborstel	sikat sepatoe
schik, genoegen	kesoekaan	schoener	kapal tengah doea tiang
schikken, regelen	atoerkan	schoenmaker	toekang sepatoe
schil	koelit	schoenveter	tali sepatoe
schild	perisai	schokken	membanting banting
schilder	toekang gambar	scholier	moerid
schilderen	menggambar	schommel	ajoenan
verven	mengetjat	schommelen	berajoen
schilderij	peta, gambar		
schildpad	koera-koera, penjoe		

school	sekolah	schrikken	terkedjoet
menigte	kelompok	schrobben	korék
schoon, fraai	élok, bagoes	schroef	sekeroep
rein	bersih, soetji	schroefdraad	oelir-oelir
schoonmaken	bersihkan	schroeien	hangoes
schoonmoeder	mentoea	schroeven-	pemoetar
schoonzoon	anak mantoe	draaiër	sekeroep,
schoonzuster	ipar		obéng
schoorsteen	tjorong asap,	schroom	takoet
	semprong	schub	sisik
schoorsteen-		schudden	bergojang
want	temberang	schuien	sikat
	tjorong	schuilen	bersemboenji
schoot, v. e. zeil	tali daman, kelat	schuilplaats	tempat
v. e. mens	pangkoe		semboenji
schootblok	blok daman	schuim	boeih
schoothoorn	kaki lajar	schuin	miring
schootsteek	djirat daman	schuit	perahoe
schoep; spa	sekop	schuiven	sorong
schoppen	sépak	schuld, fout	salah
schor	serak	lening	oetang,
schoren, stutten	sokong		pindjaman
schorpioen	kaladjangking	schuld	
schors	koelit kajoe	vorderen	tagih oetang
schorsen,		schuren	gosok
uitstellen	pertang-	schurft	koedis, goedik
	goehkan	schurk	orang djahat
ontzetten	perhentikan	schut, schot	dinding
schot		schutting	pagar
geweer—	boenji bedil	schuur, pakhuis	goedang
beschot	dinding	schuw, wild	liar, takoet
schotel	pinggan, basi	seconde	detik, sekon
schoteltje	piring	sedert	semendjak
schouder	poendak, bahoe	sein	tanda
schouwburg	komédi	seinboek	soerat lambai
schoverzeil	lajar agoeng	seinen,	
schram	paroet, tjorék	wenken	melambai
schrapen,	kikis	met een	
schreden	langkah	noodsein	beri sembojan
schreeuw	teriak, djerit	met vuur- of	
schreeuwen	berteriak,	lichtsein	beri soear
	mendjerit	seinschoten	bedil sembojan
schreeuwerig	banjak moeloet	seinvuur	soear, romba
schreien	menangis	seinvlag	bendéra bitjara
schrift	toelisan	seizing	selampit
schriftelijk	dengan soerat	seizoen	moesim, masa
schrijven	menoelis,	selectie	pilihan
	menjoerat	sensatie	héran
schrijver	penoelis.	sensationeel	jang menghé-
	djoeroe toelis		ranken
schrikkeljaar	tahoen kabisat		

September	boelan	slaghoedje	penggalak
servet	September	slagorde	peratoeran
servies	serbèt		perang
	selengkap	slagzij	mendjerba,
	pinggan		séngét, miring
sextant	kéker mata hari	slak	sipoet
sieraad	perhiasan	slakken, sintels	terak
	dandan	slakkenhuis	koelit sipoet
sigaar	rokok seroetoe	slang	oelar
sigarenkoker	tempat	brandspuit—	pipa pompa
	seroetoe	slank	lampai, ramping
sigaret	rokok sigarét	slap	lemah, lembék
signaal	tanda 'alamat	slapen	tidoer
voor onraad	sembojan	slecht, lelijk	boesoek.
signalement	keterangan		boeroek
	roepa	boos	djahat
sik, kinbaard	djanggoet,	slecht water,	air tedoeh
	djénggot	stil water	
simuleren,		slechts,	alleenlijk
veinzen	mengopak		sadja, hanja,
	poera-poera		tjoema
sinaasappel	djeroek manis	sleepboot	kapal penoenda
sintels	bara api, terak	sleephaak	mata kail
situatie	keadaan		toenda
sjaal	seléndang	sleephelling	galangan
sjerp	saboek, ikat	sleeplijn	kail toenda
	pinggang	sleepnet	poekat
sjorren	ikat dengan tali	sleepouw	tali penoenda
sjouwen	pikoel barang	sleepzeil	lajar sérét
	berat	slepen, voort-	
sjouwerman	koeli	trekken	sérét
skelet	rangka	op. sleepouw	toenda
slaaf	sahaja, abdi	langsij	gandéng
slaan	poekoel	sleur	biasa
slaap	tidoer	sleutel	anak koentji
— hebben	mengantoeke	sleutelgat	loebang koentji
slachten	sembeléh,	slib, slijk	loempoer
	potong	slijm	dahak, lendir
slachtoffer	koerban	slijpen	asah
slag		slikken	telan, oental
v. touwwerk	poental	slim	tjerdik, ber'akal
soort	djenis, matjam	slingeren	mengoemban.
geluid	boenji keras		balangkan
ramp	tjelaka	slinken,	
slagen		minderen	soesoet
v. onderneming	hasil	slippen,	
zijn doel		uitglijden	gelitjik, gelintjir
bereiken	beroléh maksóed	sloep	sampan, sekotji
gelukken	djadi,	sloepdavit	gantoengan
	beroentoeng		sekotji
v. e. examen	dapat oedjian		

sloepshaak	gantjoe (gait)	smeken	memohon
sloepshoosvat	sektotji	smelten	hantjoerkan
sloep langszi	timba sektotji	smeren	oerapi, gosok,
komen	gantjor?	smerig, vuil	sapoekan
sloepsmaat	tiang sektotji	smid	kotor
sloepsra	perbean sektotji		toekang besi,
sloepsriem	dajoeng sektotji	smijten, gooien	pandai besi
sloepstakel	kérék sektotji	smoezen	lémpar, banting
sloeptent	tenda sektotji		berkoesoe-
sloepvieren	aria sektotji	smokkelen	koesoe
sloepswillen	dapera sektotji	smokkelwaar	larikan tjoekai
sloepzeil	lajar sektotji	smoren, stikken	barang gelap
sloep uithozen	koeras air	snappen,	mati lemas
	sektotji	begrijpen	mengarti
slok, teug	tegoeh	snappen,	
slokje, borrel	sopi	betrappen	dapati
sloop, overtrek	saroeng, oelas	snauwen	bertengking
sloot, gracht	parit, selokan	snavel	paroeh, soedoe
slop, steeg	djoerang	snede	potong, iris
slopen	rombak, bongkar	sneeuw	saldjoe
v. e. vaartuig	toetoe	sneeuwen	ada saldjoe
slot	koentji	snel	tjepat, lekas.
ende	soedah, achir.		segera
	tamat	snelzeiler	kapal jang
kasteel	astana		ladjoe
sluier	kaín seloeboeng	snetuvelen	mati dalam
sluipen	mengendap		perang
sluis	pintoe air	snijden	potong
sluitboom	palang pintoe	snikken	mengesak-ésak
sluiten	mengoentji.	snit	potongan
	menoetoe	snoeien	ranting, toetoe
slurf	belalai	snoepen	koedap-koedap
smaad	bentjana, maloe	snoeven, bluffen	menjombong
smaak	rasa	snoodaard	orang doerdjana
smachten	ingin, rindoe	snor, knevel	koemis
smakelijk	énak, sedap	snorken	mendengkoer
smakeloos	tawar, hambar	snor	ingoes
smal, eng	tjoet. sempit	snuffelen	mentjioem
smart, pijn	sakit, doeka	onderzoeken	menjelidik
smarten, touw		snuit	djoengoer
omwinden		snuiten	boeng ingoes
met geteerd		snuiven	mengemboes
zeildoek	boeláng paslin?		napas.
smarting, ge-		soep	sop
teerd zeildoek	paslin?	soepbord	piring dalam
smeden, hameren	poekoel, tempa	soja	kétjap
smederij	dapoer	sok	kaoes,
	pandai besi	soldaat	saroeng kaki
smeer, vet	lemak, minjak		soldadoe,
	gemoek		pradjoerit

solderen	patri		
soldij	gadji	bak—	
solide, degelijk	baik benar	sleng, gijk	soeloer tiang
som, getal	djoemlah	spies, lans	tombak, lembing
— reken—	bilangan	spijker	pakoe
somber	soeram	spijs	makanan
sommige	beberapa	spijsvertering	ketjernaan
soms	kadang kala	spijt, berouw	sesal
soort	roepa, matjam,	spijten	sajang akan
	djenis	spil, as	poros
sorteren	pilih matjam	spin	laba-laba
souvenir	tanda peringatan	spinazie	bajam
spaak,		spinneweb	sarang laba-laba
hefboom	oengkil	spion	penjoeloeh.
v. e. wiel	anak djentera		mata-mata
spaaklopen	tersangkoet	spionneren	menjoeloeh,
spaan	soedip		menghintip
spaander	tatal, bilah	spiraal	soeloer batang
Spaanse peper	tjabé, lombok	spiraalveer	pegas lingkar
spaarpot	taboeng,	spiritualiën	minoeman keras
	tjéléngan	spit, i. d. rug	sengal toelang
spaarzaam,			belakang
zuinig	hémat-hémat	spits, top	poentjak,
spalk	bidai		oedjoeng
span	djengkal	spleet, opening	lekah, rekah
spannen		splijten, kloven	belah
touw —	regangkan,	splinter	soeban
	rentangkan	splitsen	
strak aanhalen	kentjangan	zich —	berbelah
spanriem	tali regang	touw	
sparen	hémat—	verbinden	samboeng tali
	hématkan	verdelen	bahagi
spatten	meretjik	scheiden	tjeraikan
specerij	rempah,	spoed, spoedig	segera, lekas,
	boemboe		tjepat
speciaal	istiméwa,	spoelen	bilas, tjoetji
	hoebaja ²	spoken	berhantoe
specificeren	terangkan	spongat	mata tong,
	satoe ²		mata kakap
speeksel	air loedah	spons	boenga karang
speeltafel	médja main	spook	hantoe
spek	lemah babi	spoor.	
spekkoek	koeh lapis	v. e. haan	tegil, djaloe
speld	peniti	voet—	bekas
spelen	bermain	—baan	djalan
spie, wig	badji		karéta api
spiegel	katja, tjermin	sport,	
achterstevan	boeritan	ladder—	anak tangga
spiegelgevecht	bermain perang	—wedstrijd	perloembaan
speer,			sport
v. h. lichaam	oerat	spotnaam	nama sindiran

spotten	mengolok- olok, menjindir	stagzeilleider	dahi lajar boeboetan
spraak, taal	bahasa	stagzeilneer- haler	tarikan lajar boeboetan
spreekwoord	peribahasa	stagzeilval	tali kérék lajar boeboetan
spreken	bertjakap	staken	berhenti
springen	melompat, melontjat	niet willen werken	mogok orang mogok
springlans	belantik	staker	pemogokan
springpaard	palto tani?	staking	kandang
springplank	papan toem- poean kaki	stal	batang pohon, togok
springteugel	tali sara	stam, boom—	bangsa, kaoem sedjarah, silsilah
springtij	pasang poernama	volks— —boom	toemboek penoeh sesak
sprinkhaan	belalang, walang (J)	stampen	goesar, marah
sproeien	siram	stampvol	tempat diam
sproet,	zomer—	standje,	rimbat
sprookje	tahi lalat	berisping	baoe boesoek
spuien	tjeritera	standplaats,	langkah
spuigat	alirkan air	verblijfplaats	galangan
spuit	érong-érong	stang, van	toeroenkan
spuiten	semprot	vaartuigen	dari galangan
spuwbak	lantjoer	stank	soesoen
spuwen	tempolong	stap, tred	berdjalan
staal, hard ijzer	berloedah	stapel, hoop	berlangkah
monster	wadja	helling	perlahan-lahan
staan	tjontoh	van stapel	merenoeng, pandang
staander	berdiri	doen lopen	setasioen
staart	pasoeng, kiap	stapelen	selaloe, selamanja
stad	ékor	stappen, gaan	tikam
staf, stök	kota, negeri	passen maken	mata
stag, steun-	tongkat	stapvoets	djirat, sirat
touw v. mast	boeboet, tali	staren, turen	djirat setengah
bezaan—	tahantoeroet	station	djirat tjoebit
boeg—	tali penjorong	steeds	djirat oedjoeng
fokke—	tali pengang-	steek, stoot	simpoele toeroes
groot—	goek	brei—	djirat daman
stenge—	teringket	steek, v. touw	djirat papan
stagfok	boeboet	halve—	
stagnatie,	soeloer tiang	knijp—	
stremming	teringket	mui—	
stagzeil	boeboet	paal—	
	sangkoetan	schoot—	
	lajar boeboetan	timmer—	

steek,		sterrenbeeld	noedjoem
trompet—	simpoel	sterrenkijker	teropong
	selompret	sterven	mati mening-
steekbeitel	pahat		gal doenia
	penjoesoer	steun, stut	sokong, sangga
steekboust	matawar?	steunpilaar	toeroes
steekpenning	oëang soeapan	steunsel	tekan, sokong
steel, van		steven, voor —	halcean,
gereedschap	gagang,		djoengoer
	pégangan	achter —	boeritan, linggi
steen	batoe		belakang
steenachtig	berbatoe-batoe	stevenen	berlajar
steenbok	bintang djadajat		menoedjoe
steenkool	arang batoe	stevig, sterk	koeat, tegoeih,
steenpuist	bisoel		tetap
steiger, landings-		stichten,	
plaats	djambatan,	bouwen	berboeat,
	pangkalan		bangoenkan
steil	tjoeram, topés.	stiefmoeder	iboe tiri
	terdjat	stier	lemboedjantan
steken	tikam	stijf,	
in zee —	berangkat,	onbuigzaam	kakoe
	berlajar	hard	keras
van wal —	moelai	strak	kentjang tegang
vieren	aria	stijfhalen	tarik kentjang
stel		stijfsel	kandji
compleet —	selengkap,	stijgbengel	sanggawedi
	sepasang	stijgen	naik
stelen	tjoeri,	stikken, smoren	mati lemas
	tjolong (J)	stiklijn	béngselan ketjil?
stem	soeara	stil, zonder	
stembiljet	soerat pilihan	beweging	
stemmen	boeang oendi	of geluid	diam
stempel, zegel	tjap	van regen	
stemvork	denala	of wind	tedoeh
steng, verleng-			perlahan-lahan
stuk v. e.		stilletjes	berhenti
mast	soeloer tiang,	stilstaan	berbae boesoek
	samboengan	stinken	betoel, tjermat
	tiang	stipt, juist	koersi, krosi
topmast	tiang pengapoeh	stoel	djoli
stengewant	temberang	bootsman—	tangga
	soeloer	stoep, trede	kain
	laberang soeloer	stof, weefsel	aboe
	bintang	vuil	oensoer
ster	bintang berékor	grond—	hal, perkara
staart —	bintang teralih	onderwerp	tongkat
vallende —	kematian	stok, steun	galah
sterfgeval	koeat	lang stuk hout	tiang bendéra
sterk	air keras	vlagge—	opak api
sterk water		stoken, v. vuur	atjoem
		opruien	

stoker	toekang api	streep, lijn	garis
opruier	pengasoet	streven	toedjoe
stollen	djadi bekoe	strijden	berperang
stom, sprakeloos	keloë, bisoe		berkelai
stomp,		strijken,	
niet scherp	toempoel, ketoel	over iets	sapoe
stoom	oeap, asap	met lucifer	mentjorék
stoomafblaas-		rakelings	
pijp	tjorong asap	passeren	gésér
stoom afblazen	boeang asap	roeriemmen	riang, gélés?
stoomboot	kapal api	neerhalen	toeroenkan
stoomfluit	soeling asap	strijkgoed	barang ² seterika
stoomketel	kétél asap	strikken	djerat
stoomlier	dérík	stro	merang
stop, prop	soempèl, soembat	stroef	koerang litjin
stoppen,		stromen	mengalir
met naald	djeroemat, tisik	strooien	hamboer
ophouden	berhenti	stroom	aliran, aroes
lek —	djedjal botjor	afwaarts	hilir, milir
stopverf	dempoel,	opwaarts	oedik, moedik
	gala-gala	stroop	seteroep
storen, plagen	ganggoe	strop	djerat
storm	angin riboet	aan de ra	kelandara
stormen,		waarín	
hard waaien	ada angin riboet	sloep hangt	andoehan
losstormen	serang		sekotji.
storten	toempah	struikelen	tersandoeng
stoten	tolak, langgar	struisvogel	boeroeng oenta
stout,		studerén	beladjar
ondeugend	nakal	studie	peladjaran
dapper	berani, gagah	stuiten	tahan
straal,		stuiven, v. stof	berleboe
v. e. cirkel,	djarak	stuiwer	setengah oeang
straal, licht—	sinar	stuk, deel	potong
straat, weg	djalan, lorong	kapot	pitjah, patah.
zeeëngte	selat		poetoes
straf	hoekoeman	sturen, zenden	kirin
strafbaar	pattoet	i. d. richting	
	dihoekoem	brengen	toedjoekan
straffen	hoekoemkan	sturen, a. h.	
strak, stijf	kentjang	roer staan	pégang kemoedi
straks,		stut	sokong, sangga
aanstonds	sebentar, nanti	stuurboord	kanan kapal
strand	pantai, tepi laoet	stuurman	djoeroemoedi
stranden	kandas	stuurlast hebben	sarat dibelakang
streek, wind—	mata angin	stuurrad	poeteran
kompas	mata pedoman		kemoedi
koers	toedjoe	stuwén	padjat
sturen op		succes, geluk	oentoeng
het kompas	soenting	suf, in de war	bingoeng
land—	djadjahan	suiker	goela

suikerpot
suikerriet

tempat goela
teboe

sympathie, kasihan
medelijden
systeem, regeling atoeran

T.

taai
taak
taal
tabak
tabel
tachtig
tactiek
tafel
tafelkleed
tafellaken
tak
takel, katrol
touw
takeien

talisman
talk
talmien, dralen
talrijk
tam, mak
tamarinde
tamelijk
tand
tandarts
tandenborstel
tandenstoker
tang, nijptang
tante
tapijt
tappen
tarief
tarwe
tas, buidel
tasten
taxeren
te (voorzetsel)
teakhout
teen
teer
kool—
teder

teerkost
teerkwast

lioet, liat
tangoengan
bahasa
tembakau
daftar
delapan poeloeh
ilmoe perang
médja
kain médja
tapelak médja
dahan, tjabang
kérek, lorah
tali oelang
kenakan

tali mali
djimat
lemak, gemoek
lambat
amat banjak
djinak
asam
sedang
gigi
dokter gigi
sikat gigi
tjoengkil gigi
sepit, soepit
bibi, bibik
permadani
tjerat, sadap
daftar harga
gandoem
poendi-poendi
meraba
nilai, taksir
di, pada
kajoe djati
djari kaki
tér
belangkin
rapoeh hati,
lemboet
bekal didjalan
penjapoe
belangkin

teerpot
tegel
tegelijk
tegemoet gaan
tegen, naar
— het westen
bijna
walgen
tegen de wind in
tegendeel
tegengaan,
beletten
tegenhouden.
verhinderen
tegenkomen
tegenover
tegenpartij
tegenspoed
tegenspreken
tegenwerken
tegenwind
tegenwoordig,
present
nu
tegenzin
teken
tekenaar
tekenen,
schilderen
tekening
tekort
telefoneren
telegraaf-
kantoor
telegraferen
telegrafist
telegram
telescoop
tempat
belangkin
oebin
sama rata
temoei, pergi
bertemoe
ke, arah ke
kesebelah barat
hampir
djemoe
menjongsong
angin
lawan, lainnja
tjégah
tahankan
bertemoe
berhadapan
lawan, moesoeh
oentoeng
malang, tjelaka
berbantah
rintangi, dagi
angin sakal
ada, hadir
sekarang
bosan, segan
tanda
penoelis gambar,
peloekis
meloekis,
menggambar
loekisan,
gambar, peta
koerang
menilpoen
kantor kawat
ketoek kawat
toekang ketoek
kawat
soerat kawat
teropong
bintang

teleurstellen	beri ketjéwa	tijding	kabar
telkens	sebentar ² , tiap ² kali	tijdschrift	soerat berkala
tellen	bilang, hitoeng	tijdsomstan- digheden	hal ihwal
temperatuur	sedjoek		zaman itoe
tenger, slank	panasnja hawa	tijger	harimau,
tent	ramping		matjan (J)
tenue	ténda, tjeteri	tikken, kloppen	ketoek
groot —	pakaian	timmerman	toekang kajoe
	pakaian	tin	timah
tenzij	kebesaran	tobbe, teil	pasoe.
	djikalau tidak,		moendam,
	asal		émber besar
terechtstaan	menghadap kadi	tobben	pikir-pikirkan
terechtwijzen	nasihatkan	toch	djoega
tering	sakit batoek	tocht, reis	perdjalanen
	kering	toebereiden	sediakan
terloops	sambil-sambil	toedoen,	
terpentijn	tarbantin	dichtdoen	toetoep
terstond	sebentar djoega	toeëigenen	ambil akan
terug	kembali		dirinja
terugbrengen	bawa kembali,	toefluisteren	bisiki
	kembalikan	toegang	tempat masoek
terugtrekken	moendoer	verboden —	dilarang
terugvaren	berlajar balik		masoek
terwijl	sedang,	toegeven	sabarkan
	dalam antara	toejuichen	soraki
terzijde	disebelah	toekomst	masa jang.
testament	soerat wasiat		akan datang
teug, slok	tegoek	toelage	gadji
tevens	serta, sambil	toelaten	beri idjin,
tevergeefs	tjoema ² , sia ²		biarkan
tevreden	senang,	toelichten	terangkan
	sedjoek hati	toen	ketika itoe
thans	sekarang	toenemen	bertambah-
thee	téh		tambah
theorie	téori	toereiken	soelang
thermometer	pengoekoer	toereikend	tjoekoep, sampai
	panas	toeropen	menjerioe, roeah
thuis	diroemah	toeschouwer	orang penonton
thuisreis	pelajaran	toeschreeuwen	seroekan
	poelang	toespijs	laoek
tien	sepoeloeh	toespraak	tegoer sapa,
tiende	jang kесе-		pidato
	poeloeh	toestaan	idjinkan
breuk	persepoeloehan	toestand	keadaan, peri
tijd	waktoe, kala,	toestel	perkakas
	masa, tempo	toestemmen	loeloeskan.
tijdens	pada masa,		kaboelkan
	tatkala		
tijdig	pada waktoenja		

toestemming,	idjin	traan, vis—	minjak ikan
vergunning	lengkapkan	uit het oog	air mata
toetakelen	gasak	trachten	tjoba
afranselen	aral	tractement	gadji
toeval	tiba ² ,	tracteren	mendjamoe, beri
toevallig	sekonjong ²		makan minoem
		traditie	'adat
toevertrouwen	serahkan	transport	pembawaan
toevlucht	perlindoengan	transporteren	bawa
toevoegen	tambahkan	trap, ladder	tangga
toevoegsel	berdjandji	trapleuning	soesoeran
toezeggen	kirimi		tangga
toezenden	pemeriksaan	trappen	tendang, pidjak
toezicht	dadah	trapsgewijze	berpangkat-
toiletartikelen	bia, tjoekai		pangkat
tol, recht	gasing	trechter	tjorong
speeltuig	pemoengoet bia	tred, gang	djalan
tolbaas	djoeroe bahasa	trede, schrede	langkah
tolk	tahang, tong	v. e. ladder	anak tangga,
ton, vat	toendjoek		tingkat
tonen, wijzen	lidah	treffen, raken	kena
tong	ikan lidah	treil, treklijn	tali toenda
vis	hiasi, dandani	trein, spoor—	keréta api
tooien	kendali,	trek, begeerte	kehendak, soeka
tooin	tali kang	trekken	tarik, hêla
		trekker,	tjandit
toon, klank	boenji	v. e. geweer	
toonbeeld	teladan	treknet	poekat, kisa,
toorn	marah		pajang
toorts, fakkel	soeloeh, damar	trekpleister	poepoek
top	poentjak	trekpot	téko
toplantaarn	lampoe	trens	tali kantjing,
	poentjak tiang,		sosok
	lampoe soear	trensen, touw-	
topzeil	lajar	vlechten	menjosok,
	pengapoeh,		mengelabang,
	lajar gawai		raksi?
topzwaar	oléng, oling	treuren	berdoekatjita
tor	koembang		'akan
toren	menara	treurig	moeroeng, sajoe
tornen	retas, boeka	trillen, beven	getar
torpederen	témbakkan	triomf	kemenangan
	torpédo	troebel	boekak, keroeh
tot	sampai, kepada	troep, bende	pasoekan,
totaal, som	djoemlah		ambalan
totdat	sehingga,	kudde	kawan
	sampai	troepen-	
touw	tali	afdeling	ketoempoekan
neven—	tali anak	troepsgewijze	berpasoek-
traag,	langzaam	trog	pasoek
	lambat		paloeng

trom	gendang,	tuit	tjerat, tjorot
trommelen	kendang	tumult	hoeroe hara
tromp	bergendang	tunnel	temboesan
trompet	moeloet	turen, fixeren	amat-amati
troonopvolger	selomperét	uitkijken	menindjau
troost	bakal radja	Turk	orang Toerki
	penghiboeran,	Turkije	negeri Toerki
	pengli-	tussen	diantara
	poeran (J)	tussendeck	tingkat jang
trophee	'alamat'		ditengah, pétak
	kemenangan	tussenkomst,	
tros, bos	rangkai, goegoes	door — van	dengan
rol	lingkar		pengantaraan
touw	tali	tussenruimte	selang
van arén-		tussenschot	dinding
vezels	tali doek,		ditengah
	tali gemoetoeh	twalf	doea belas
trots,		twalfde	jang kedoea
hoogmoed	aga, sombong,		belas
	kepala besar	twee	doea
ondanks	meskipun,	tweede	jang kedoea
	kendati	tweedekker	mesin terbang
trotseren	tegak, redah,		bersaja' doea
	abaikan		pasang
trouw	setia	tweedracht	pertjederaan
trouwen	kawin, nikah	tweeën	bahagi doea
tuberculose	batoek kering	tweegevecht	perang
tucht	siasat		tandingan
tuchthuis	pendjara, boei	tweeling	kembar
tuchtigen	siasatkan	tweemaal	doea kali
	perkakas	tweemaster	käpal doea
oorlogs—	alat perang		tiang
tuigage,		twijfel	sjak, bimbang
v. e. vaartuig	tali mali	zonder —	nistjaja
tuigen,	lengkapkan	twist	perbantaan
v. e. vaartuig	kapal dengan	twisten	berbantah-
	segala tali		bantah
	malinja	typhoon	topan
tuur	keboen	typhus	demam panas
tuinman	toekang keboen		

U.

u, 2e pers.	toean, kamoe	uitdelen	bahagi-
ui	bawang		bahagikan
uil	boeroeng	uitdelgen	toempas,
	hantoe		binasakan
uit, naar buiten	keloear	uitdoen,	
vandaan	dari	uittrekken	boeka
afgelopen	habis	uitdoven	padamkan,
uitbetalen	bajar		boenoeh
uitdagen	adjak berkalai		

uitdrijven,		uithongeren	laparkan
wegjagen	oesir	uithoren	djolok, pikat
uiteinde, punt	oedjoeng	uithozen	timba, koeras
uiten	lahirkan	uithuizig	djarang
uiterlijk	lahir		diroemah
uiterst	terlebiĥ djaoeh	uitjouwen	nĳénjén,
uitgaan.			memekis
naar buiten	keloear	uitkeren, betalen	bajar
van vuur	padam mati	uitkiezen	pilih
uitgang	pintoe,	uitkijk ,	
	tempat keloear	in torentje	toengkap,
uitgegleden	tergelintjir,		mertjoe
	keplését (J)	op stelling	panggoengan
uitgeput	tenat, péréh	op de	
uitgerust,		voorsteven	tindjau karang
toegerust	lengkap, siap	de man	
uitgerust,		op de —	penindjau
van ver-		de plaats	
moeienis	soedah	van — a. b.	penindjauan,
	berhenti lelah		tjalang
uitgeven,		uitkijken	menindjau
van geld	belandjakan	uitkijker	penindjau
in druk	keloearkan	uitkijktorentje	toengkap,
uitgeven,			mertjoe
• zich — voor	boeat dirinja	uitkleden	boekā pakaian
uitgezonderd	ketjoeali,	uitkoken	reboes
	melainkan	uitkomen	keloear
uitgieten	tjoerahkan	uitkomst,	
uitglijden	gelintjir,	redding	kelepasan,
	keplését		pertolongan
uitglippen	loetjoet	uitkrabben	keroek
uitgooien	boeang keloear	uitlachen	tertawakan
uitgraven	menggali	uitladen	poenggah
uithalen,		uitlaten,	
kurk—	tjaboet	uitgeleiden	hantar kelóear
met een		laten	
vaartuig —	bélokkan	heengaan	lepaskan
	perahoe	zich —	boekā rahsia
schoenerzeil	pasang goesi	vertellen	keloearkan
tent —	pasang tēnda		tjakap
uithangbord	papan 'alamat	uitleggen,	
uithangen	gantoeng diloear	verklaren	terangkan
uithelpen	lepaskan	uitlegger,	
	daripada	v. e. vaartuig	tjadik,
	kesoekaran		penggandoeng
uithijsen	tarik keloear	uitlekken	tiris
uithoek, een-		uitlenen	pindjamkan
zaam oord	tempat	uitleveren	serahkan
	jang soenji	uitlikken	djilat
uithollen	mendodos,	uitlokken	boedjoek
	korok		

uitloopen, ten einde lopen v. e. vaartuig	kesoedahan keloear, belajar djandjikan	uitspreken uitspuwen	katakan, seboet moentahkan, loedahkan
uitloven uitmaken, beslissen	tentoekan koeala teroetama persilakan persilaan lakoekan bongkar	uitstappen uitsteken, iets — reven — vlag — uitstekend uitstel	toeroen tjoengkilkan boeká rébang pasang bendéra teroetama pertanggunghoen, tanggoh
uitmonding uitmuntend uitnodigen uitnodiging uitoefenen uitpakken uitpluizen, naspeuren v. pluksel	selidik oesaikan djarahí bahagikan, beri djalan pergi hitoengkan regangkan lakoekan, kerdjakan	uitstorten uitstrekken	toempah rentangkan, oendjoerkan
uitplunderen uitreiken uitreis uitrèkenen uitrekken uitrichten	toempas, binasakan seroe, teriak berseroe, berteriak	uitstrooien uittrekken uitval, aanval uitvegen uitverkoop	hamboerkan tjaboet penjerangan sapoekan pendjoealan sampai habis oerloer, aria dapat, pikirkan pendapatan
uitroeien. verdelgen	toempas, binasakan seroe, teriak berseroe, berteriak	uitvieren uitvinden uitvinding uitvlucht, voorwendsel uitvoer	dalih pembawaan keloear
uitroep uitroepen	berteriak	uitvoeren, naar buiten voeren	bawa keloear
uitrusten, van vermoeienis toerusten	boeang lelah sediakan, lengkapkan	bewerk- stelligen	kerdjakan. lakoekan
uitscheiden, ophouden	berhenti maki-maki soedoe, tjédok tjerih penghabisan lapoek, loemoet koetjilkan tjoema, melainkan	uitvoerig, omstandig	landjoet makan meroeap basoehkan, tjoetji
uitschelden uitscheppen uitschot uitslag, afloop schimmel uitsluiten uitsluitend, enkel	boeang keloear	uitvreten uitwasemen uitwassen	djadinja boeang keloear tahi simpang toekar boeang, hilangkan
uitsmijten uitspanning, vermaak	kesoekaan langit koembah, goerah	uitwerken uitwerking uitwerpen uitwerpsel uitwijken uitwisselen uitwissen	gaboos gosok
uitspraak. rechtelijke — uitspreiden	kepoetoesan hamparkan	uitwissen v. e. geweer uitwrijven	

uitwringen	poelas, ramas	uitzuigen	isap
uitzeilen	berlajar keloear	urine	air seni
uitzenden	soeroehkan	urineren	kentjing
uitzetten		uur	djam
van netten	pasang	klokslag	poekoel
buiten zetten	keloearkan	uw	toean,
uitzicht	pemandangan		kamoe poenja
uitzoeken	pilih		(zie regel)
uitzonderen	ketjoealikan		

V.

vaak, dikwijls	sering, atjap kali	van,	
vaandel	toenggoel,	afkomstig —	dari
	bendéra	toebe-	
vaart,		horend aan	poenja
scheep—	pelajaran	vandaag	hari ini
kanaal	parit	vandaar	dari sebab itoe
snelheid	ladjoe	vangen	tangkap
vaartuig	perahoe, kapal	vanille	panili
vaarwater,		vannacht	
vaargeul	aloer	deze nacht	malam ini
vaarwel	selamat tinggal	a.s. nacht	nanti malam
vaas	djambang	verleden nacht	tadi malam
vaatwerk	perioek belanga,	varen, met een	
	piring	vaartuig	berlajar,
	mangkoek		naik perahoe
vacantie	waktoe témpoh	varens-gast	orang
vacht	beloelang, koelit		berpelajaran
vadem	depa	varken	babi
vader	bapa, bapak	wild —	babi hoetan
vak, afgeschoten	tanah air	vast	tetap
afdeling	pétak	vastbinden	ikat, tambat
hokje	kotak	vastdraaien	poetar mati
ruim	roeang	vasteland	darat
beroep	pekerdjaan	vasten	berpoeasa
onderdeel	bahagian	vastenmaand	boelan poeasa
vakvereniging	perserikatan	vastgeklemd	tersepit
	sekerdja	vastgespen	katjikan
val, v. e. touw	andja	vastgrijpen	berpégang,
een knip	rangkap		berpaoet
het vallen	djatoeh	vasthaken	kait
vallei, dal	lembang	vasthechten	sangkoetkan
vallen	djatoeh	vasthouden	pégang
valreep	tali soesoeran,	vastkleven	lekat
	toepai	vastleggen	tambat
vals, niet echt	seloengkang,	vastmaken	ikat, pasang
	tiroean	vastraken	tersangkoet
van gemoed	kéroh	vat, ton	pipa, tempajan
van spelen	sengélat	vatten, grijpen	tangkap
valwind	angin goe-	begrijpen	mengarti
	noeng ² an		

vechten	berperang, berkelai	verbleekt	poetjat
væder	boeloe	verblijden	soeka hati
vederbos, pluim	djamboel	verblijven	tinggal, diam
vee	héwan, kéwan	verbod	larangan
veearts	dokter héwan	verbogen	béngkok
veel	banjak	verbolgen	sangat marah
veer, spring—	pégas	verbrand	angoes, terbakar
spiraal—	pégas lingkar	verbranden	bakarkan, angoéskan
aanlegplaats	pangkalan	verbrassen	boroskan
veerboot	tambangan	verbreiden	lébarkan
veertien	empat belas	verbreiden	siarkan
veertig	empat poeloeh	verbreken	poetoekan, petjahkan
vegen	menjapoe	verbrijzelen	hantjoerkan
veilig	selamat	verbruik	jang dipakai
veinzen	poera-poera	verbuigen	béngkokkan
	koelit	verdampen	meroeap,
veld, land	tanah	verdedigen	melawan
open vlakte	padang	verdelen	bahagikan
veldheer	penglima	verdelgen	binasakan,
	perang		toempas
veldleger	balatentera	verdeling	pembahagian
	peperangan	verdenken	sangka,
veldmaarschalk	sardar (Perz.)		taroeh sjak
veldslag	peperangan	verder	lebih djaoéh
venkelolie	minjak adas	verdienen	makan oeapah,
venster	djendéla		makan gadji
ver	djaoeh	verdienstelijk	berdjasa
veracht	kehinaan	verdoofd,	
verachten	hinakan	gevoelloos	serban
verafschuwen	geli akan	verdord	lajoe, kering
veranderen	ganti	verdrag	perdjandjian
verandering	peroebahan	verdriet, smart	doekatjita
verantwoor-		verdrijven,	
delijk	tanggoeng	wegjagen	oesir
verantwoorden	beri djawab	verdringen,	
verbaasd	héran	elkaar —	berasakasakan
verbanddoek	bedoeng, bebat	verdrinken,	
verbannen	boeang keloear	omkomen	mati lemas
	negeri	verdrukken	tindih
verbazen	hérankan	verduubelen	pergandakan
verbeelden,		verduisteren	gelapkan
zich —	sangkakan	verdwáald	sesat
verbergen	semboenjikan	verdwijnen	hilang
verbeteren	baik	vereffenen,	
verbeurd-		in orde	
verklaren	rampas	brenge	selesaikan
verbieden	larang	afdoen	djelaskan
verbinden	hoeboengkan,	verenigen	persatoekan
	samboeng	vereniging	perkoempoelan
verbintenis	perdjandjian		

veren	melenting	verhalen	tjemat
verf	tjat	v. e. vaartuig	
grond—	tjat dasar	vergoeding	
loodwit	tjat poetih timah	vorderen	minta ganti
menie	tjat mérah		roeg:
	sedelinggam	verheffen	angkat
zwarte —	tjat hitam	verhelen	semboenjian
gele —	tjat koening	verheugd	soeka hati
bruine —	tjat mérah	verhinderen	tegahkan,
	sawo matang		sangkak
witte —	tjat poetih	verhinderung	alangan
verfkwest	sikat tjat	verhogen	tinggikan
verfpot	tempat tjat	verhoren	bertanjakan,
verfraaien,			periksa
versieren	hias	verhuren	séwakan
verfraaiing	perhiasan	verjaardag	hari tahoen
vergaan,		verjagen	oesir
v. e. schip	keram	verkeerd, fout	salah
verteerd	repoet, boeroek	verkennen	soeloeh
vergaderen	berkoempoel	verkenner	penjoeloeh
vergadering	koempoelan,	verkiezen	pilih
	perhimpoean	verklappen	boekah rahasia
vergaderplaats	tempat	verklaren	terangkan
	koempoelan	verklaring	keterangan
vergeefs	sia-sia,	verkleiden	
	pertjoema	zich —	bersalin pakaian
vergelden	balas	verkleuren	loentoer, be-
vergelijken	bandingkan		toebah warna
vergen	toentoet	verknoeien	roesakkan
vergeten	loepa	verköndigen	kabarkan,
vergeven	beri ampoen		wartakan
vergezellen	iring, temani	verkopen	djoeal
vergieten	toempahkan	verkoper	pendjoeal
vergifenis		verkorten	péndékan
vragen	minta ampoen	verkouden	sakit hatoek,
vergift,			kena dingin
dierlijk —	bisa	verkrijgbaar	boléh dapat
delfstof-		verkrijgen	beroléh
felijk —	ratjoen	verkwikken	segarkan
vergissen,		verkwisten	boroskan
zich —	salah	verlamd	loempoe
vergoeden	ganti	verlangen	hendak, ingin
vergrootglas.		verlaten	tinggalkan
microscop	tjermin toema	verleden	soedah laloe,
vergrooten	besarkan		jang soedah
vergunning	idjin	verlegen	maloe
verhaal.		verleggen	pindahkan
vertelling	tjeritera, hikajat	verleiden	boedjoek
verhaasten	lelaskan	verleiding	penggoda
verhalen,		verlengen	pandjangan,
vertellen	bertjeritera		landjoetkan

verlichten.		verontrusten	haroekan
licht geven	terangkan	verontschul-	
minder zwaar		digen	minta ma'af
maken	ringankan	verontwaar-	
verlies	roegi	digd	bérang hati
verliezen,		veroordelen	hoekoemkan
verloren	kehilangan	veroorzaken	sebabkan
hebben	tjoeti	verordening	perintah
verlof, vrijaf	idjin	veroveren	alahkan
toestemming	pas tjoeti,	verpachten	séwakan
verlofpas	soerat idjin	verpakken	boengkoes
	sangkal,	verpanden	gadaikan
verloochenen	moengkir	verplaatsen	pindahkan
	bertoenangan	verplegen	djagai, bela
verloofd	toenangan	verplichten	tanggoengkan,
verloofde	laloe		wadjibkan
verloren	hilang	verpozing,	
verlossen	loepoetkan,	pauze	djeda
	lepaskan	verraad	chianat, bélot
vermaak	kesoekaan	verrader	orang chianat
vermaard	masjhoer	verrekenen	djelaskan
vermakelijk	jang menjoe-	verrekijker	teropong
	kakan hati	verrekt	salah oerat
vermakelijk-		verrichten	kerdjakan,
heid	keramaian		lakoekan
vermalen	giling	verroeren	bergerak
vermanen	ingatkan,	verroest	berkarat
	nasihatkan	vers, nieuw	baharoe
vermeederen	tambahi, lébihi	verschansing	koeboe, déwala
vermeesteren	alahkan	verscheidene,	
vermelden	seboet	enige	beberapa
vermenen	sangka	verscheiden-	
vermengen	tjampoerkan	heid	roepa-roepa
vermenig-		verschepen,	
vuldigen	perbanjakkan	laden	moeatkan
vermijden	djaehkan diri		dalam kapal
verminderen	koerangkan	verscherpen	keraskan
vermoedelijk	kira-kira	verscheuren	kojak, robék
vermoed	tjapai, lesoe	verschieten,	
vermolmd	dimakan boe-	v. kleur	loentoer,
	boek, boeroek	verschijnen	toeroen warna
vermoorden	boenoeh		hadap, timboel
vermorzelen	hantjoerkan	verschillen	berbéda,
vernederen	rendahkan,		berlainan
	hinakan	verschonen	ganti pakaian
vernemen	dengar,	verschrikkelijk	hébat
	dapat tahoe	verschrikken	kedjoetkan
vernielen	roesakkan	verschroeid	angoes
vernis, verlak	sampang	verschuilen	bersemboenji
veronderstellen	mengira	versieren	hiasi

verslag	soerat	vervangen	ganti
versnelling,	pemberitaan	vervelend	memberi bosan
v. stroom	riam	verven.	schilderen
versperren	tebat, rebat,	vervloeken	mengetjat
	sekat	vervoegen,	la'natkan
verspieden	soeloeh	zich —	dapatkan
verspillen	boroskan	vervoeren	bawa, hantarkan
verstaan	mengarti	vervolg	hoeboengan,
verstand	boedi		samboengan
verstellen	betoelkan, baiki	vervolgen.	
verstoppen.		voortgaan	teroeskan,
verbergen	semboenijikan		langsoeng
dichtdoen	boentoe	najagen	kedjar, boeroe
verstoren	haroe kan	vervolgens.	
verstrooid,		voorts	kemoedian,
verspreid	terhamboer		laloel, lantak
in de war	bingoeng	vervroegen	dahoe loekan
vertalen,	salin, pindahkan	vervuld	sampai
vertaler, tolk	djoeroe bahasa	v. e. wens	
vertaling	salinan	verwaand	sombong, katjak
verte	djaoe h	verwaardigen	soedi
vertegen-		verwaarlozen	alpakan, tida
woordiger	djadi wakil		diperdoelikan
vertellen	bertjeritera	verwachting	pengharapan
verteren,		in blijde—	boenting, hamil
verbruiken	pakai habis	verwanten	sanak saudara
opeten	makan habis	verward,	
van spijs	tjerna	v. garen	koesoet.
oplossen	hantjoerkan		boedjoet
invreten	dimakan	v. zaken	bertjampoer
vertoeven	berhenti, tinggal	v. zinnen	ragoe, bingoeng
vertonen	mainkan,	verwarmen	panasi
	perlihatkan	verwelkomen	beri selamat
vertragen	lambatkan		datang
vertrappen	pidjak, indjak	verwend	mandja
vertrek, kamer	kamar	verwerpen	tolak, boeang
vertrekken	berangkat,	verwerven	beroléh
	berlajar	verwezen-	
vertrouwen	pértjaja	lijken	soenggoehkan
vervaardigen	perboeat,	verwijderen	djaoe hkan.
	bikin (J)		keloearkan
vervaarlijk	hébat	verwijten	membangkit
vervallen,		verwijzen, naar	poelangkan
v. h. lichaam	lajoe	verwisselen	gantikan
v. gebouw	djadi boeroek	verwoesten	roesakkan
vervallen,		verwonden	loekai
niet meer		verwonderen	hérankan
van kracht	tida lakoe lagi	verzachten	lemboetkan
vervalst	lantjoeng,	verzadigd	kenjang
	seloeng kang	verzamelen	koempoelkan

verzekerd, tegen schade	masoek	viskuit	teloer ikan
	asoeransi	vislijn	rawai
verzekering, levens—	asoeransi djiwa	vismarkt	pasar ikan
verzenden	kirinkan	visnet	djala
verzender	pengirim	vissen	tjari ikan,
verzending	kiriman	visser	tangkap ikan
verzetten,			penangkap
verplaatsen	pindahkan	vis-à-vis	ikan
zich —			berhadap—
	tegen		hadapan
verzinken	melawan	vlaag, wind —	bajoe
verzinnen	tenggelam	vlag	bendéra
verzoeken	pikirkan, réka	vlaggen	pakai bendéra
verzoenen	minta	vlaggedoek	kain bendéra
verzorgen	damaikan	vlaggeschip	kapal
verzuimen	peliharakan		laksamana
	lalai akan,	vlaggestok	tiang bendéra
	alpakkan	vlaggetouw	tali bendéra
verzwijgen	semboenjakan	vlaghijsen	pasang
vest	rompi		bendéra
vesting	bénteng	vlag neerhalen	toeroenkan
vet	gemoek, lemak		bendéra
vettig,		vlak, effen	rata
kleverig	lendir	vlam	njala
veulen	anak koeda	vlammen	bernjala
vezel	oerat, ramboe ² ,	vlas	rami
	miang	vlechtwerk	anjaman
vier	empat	vleermuis	kamprét,
vieren,			kalong
v. e. touw	landjarkan	vlees	daging,
	tali, aria		ikan daging
vies, vuil	kotor	vleien	boedjoek
vijand	seteroè, moe-	vlerk, vleugel	sajap
	soeh, lawan	v. e. vaartuig	tjadik
vijf	lima	vleugel	sajap
vijg	boeah ara	vlieg	latat, laler
vijl	ikir	vliegen	terbang
vijver	kolam, telaga	vliegenier	djoeroe
vijzel	loempang		terbang
vin	sirip	vlieger	lajangan
vinden	dapat	vliegmaschine	mesin terbang
vinger	djari	vliegtuig	mesin terbang
vingerhoed	saroeng djari	water —	mesin terbang
vinnig, scherp	tadjam		laoet
bits	bengis, kasar	vliegterrein	penerbangan
violet	oengoe	vltering	loténg
vis	ikan	vlies	selapoet
visaas	oempan	vlinder	koepoe-
vishaak	pantjing		koepoe
vishengel	djoran	vlo	koetoe andjing
		vloed, getij	air pasang

vloed		volkomen	sempoerna
spring —	pasang	Volksraad	déwan ra'jat
	pernama	volledig	genap
opkomen		volop	banjak sekali
v. d. —	boenga pasang	volstaan	tjoekoepp, sampai
vloeibaar	meléléh	volstoppen	toempatkan,
vloeien,			asak
stromen	mengalir,	volstrekt	ta' dapat tida
	meléléh	voltallig	genap
vloeipapier	kertas penatap	voltoeien	soedahkan,
vloeistof	barang jang		habiskan
	tjair	volvoeren	kerdjakan,
vloek	la'nat		lakoekan
vloer	dasar, tanah,	volwassen	'akil balig
	oebin	vonnis	kepoetoesan
vloot	kapal angkatan		hoekoem
	laoet	voor, vooraan	dimoeika,
vlootvoogd	laksamana		dihadapan
	penglima	voorafgaand	dahoeloe
	perang laoet	voordat	sebeloem
vlot	rakit, géték	ten behoeve	
vlug	lantjar	van	oentoeik,
vluchten	lari		boeat, bagi
vlug, snel	lekas, segera,	—de prijs	dengan harga
	tjepat	één — één	seorang demi
			seorang
vochtig	basah	—anker	
voeden	beri makan	liggen	berlaboeh
voedsel	makanan	danken —	terima kasih
voelen	raba, berasa		akan
voering	lapis	voor de wind	angin dari
voertuig	keréta		belakang
voet	kaki	van de wind	dari haloean
voetbankje	penoempoe kaki	vooral	hoebaja-
voetspoor	bekas kaki		hoebaja
vogel	boeroeng		
vol	penoeh	zoveel	
volbrengen	lakoekan,	te meer	terlebi poela
	habiskan	voorbaat, bij —	dahoeloe
voldaan,		voorbarig	lantjar
tevreden	senang	voorbeeld	teladan,
betaald	soedah dibayar		toeroetan
voldoende	tjoekoepp, sampai	voorbereiden	sediakan
volgen	toeroet, ikoet	voorbe-	
volgend,		schikking	takdir
hierna—	jang dibelakang	voorbij	soedah laloe
	ini	voorbijgaan	laloei
volgens	seperti,	voorbode	bakat
	menoeroet	voordat	sebeloem
volharden	bertekoen,	voordeel	oentoeng, laba
	bertoebi	voordoën	beri teladan
volk	bangsa		

voordracht, redevoering	pidato	voorzicht	pengharapan
voordragen, een zaak —	adoekan	voorwaarde	djandji
vooreb	gerak soeroet	voorwaarts	madjoe
vooreerst	dahoeloe,	voorwendsel	dalih
	pertama	voorzeker	nistjaja, tentoe
voorgaan	berdjalan	voorzichtig	awas, ati-ati
	dahoeloe	vorderen	toentoet
voorgemeld	jang terseboet	vorig	dahoeloe
	dias	vork	garpoe
voorhanden	ada, hadir	vorm	roepa
voorheen	dahoeloe kala	vorst	radja
voorhoede	haloean, pantjir	vouw	lipat
voorhoofd	dahi	vraag	pertanjaan
voorkomen,		vracht, lading	moeatan
verschijnen	hadap, datang	vracht, last	beban
	dimoeaka	vrachtbrief	soerat moeatan
		vragen	bertanja
uiterlijk	roepa	vrede	damai
beletten	tjegahkan	vreemd,	
voorlijk, tegen	sakal	uitheems	asing
voorlopig	dahoeloe	vreemdeling	orang asing
voorluik	pelekah moeka	vrees	takoet
voormast	teringkat tiaŋg	vreselijk	ngeri
voórnaam	nama ketjil	vreugde	kesoeakaan
voornaam	besar	vriend	sahabat, sobat
voornemen,		vriendelijk	manis
plan	niat, kehendak	vrij, onafhan-	
voorop	dimoeaka	kelijk.	bébas, merdika
voorouders	nénék mojang	van gevaar	lepas
voorover,		vrijaf, verlof	idjin
plat —	tiarap	vrijbuit	perompak
voorplecht	tingkat	Vrijdag	hari Djoema'at
	dihaloean	vrijgezel	boedjang
voorpost,		vrijheid-	kebébasan
uitkijk	mata djalan	vrijlaten	lepaskan
voorraad,		vrijmoedig	berani,
proviand	perbekalan		tidak takoet
voorschip	haloean kapal	vrijwaren voor	hindarkan
voorschot	pindjaman,	vrijwillig	daripada
	persekot		dengan
voorschrift	perintah		soeka hati
voerspoed	oentoeng,	vroeg, in	
	selamat	de morgen	pagi-pagi
voorsteven	haloean	vrolijk	soeka hati
voortaan	lain kali	vroom, braaf	saléh
voortdurend	selaloe	vrouw	orang
voortmaken	berlekas-lekas		perempoean
voorttrekken,		echtgenote	bini, isteri
slepen	hela	vrucht	boeah
vooruit	madjoe	vruchteloos	sia-sia
		vuil	kotor

vuilnis	sampah	vuren	témbak, pasang
vuilnisbak	tempat sampah	vuur	api
vuist	genggam	vuur	
vulkaan	goenoeng api	aanmaken	pasang api
vullen	isi	vuurschip	kapal lampoe
vulpenhouder	tangkai péna	vuur uitdoen	boenoeh api
	berdawai		

W.

waadbaar	dapat diaroeng	waarnemen,	tjamkan.
waaghals	orang jang	letten op	lihatkan
waagmeester	terlaloe berani	waarom?	sebab apa,
waaien,	djoeroe datjing		mengapa
v. d. wind	bertioep	waarop?	diasat apa
waaien,		waarover?	akan apa
het waait	ada angin	waarschijnlijk	barangkali
waaiër	kipas	waarschuwen	ingatkan
waakzaam	djaga-djaga	waartoe?	akan apa,
waaninnig	gila		boeat apa
waar, echt	benar, betoel,	waarvan?	dari apa
	soenggoeh	waarvoor?	akan apa,
			boeat apa
waar?		wacht,	
(vr. bijw.)	mana, dimana	't waken	djaga
waar,		de —	kawal
goederen	barang-barang	tijdrumte	waktoe djaga
waaraan	pada apa	de — houden	berkawal
waarachtig	soenggoeh	wachten	nanti,
waarbij	dengan apa		toenggoe (J)
waarborg	tjagar, tjagaran	wachthuis	roemah djaga.
waarborgen	tanggoeng		roemah kawal
waarde, prijs	harga	wachtkamer	kamar
waarderen	hargakan, nilai		menoenggoe
waardering,		wachttoeren	mertjoe,
schatting	nilaian		panggoeng
waardigheid	kebesaran,	wachtwoord	sembojan
	kemoeliam	waden	mengaroeng
waardoor?	oléh apa sebab	wagen, rijtuig	keréta
	apa kenapa	waken, wakker	
waarheen?	kemana	blijven	berdjaga
waarheid	kebenaran	waker	orang djaga
waarin?	dalam apa	wakker	bangoen,
waarlijk	sebenarnja, se-		djaga, melék (J)
	soenggoehnja	wal	darat
waarmede?	dengan apa	schans	koeboe
waarna	kemoedian	walgen	djemoe, moeak
	dari pada itoe,	walm	soelang
	setelah itoe	walvis	ikan paoes

walvistraan	minjak -ikan	wassen	basoeh, tjoetji
wan	paoes	wat?	apa
wapd	tampah, niroe	water	air
wandelen	dinding	brak —	air pajau,
	berdjalan-		air anta
	djalan	drink—	air minoem
wandluis	koetoe boesoek	helder —	air hening
wang	pipi	hol —	
wangedrag	kelakoean	(hooge zee)	ombak besar
	djahat	hoog —	air besar
wanhoop	poetoes harap	koud —	air dingin
wankelen	bertatih-tatih	kokend —	air mendidih
weifelen	goendah	laag —	air ketjil
wannéer?	apakala, kapan	lauw —	air angkat
indien	djika, kalau	ondiep —	air tjétjék,
wanorde	tiada teratoer		air dangkar
want, omdat	karena, sebab	regen —	air hoedjan
scheeps—	tembérang	rivier —	air soengai
zonder			air kali
touw ladder	laberang	slecht —	air tedoeh
bazaans—	laberang tiang	stilstaand —	air tenang
	belakang, labe-	troebel —	air boekat
	rang tiang	zee —	air laot
	kalmi?	zoet —	air tawar
fokke—	laberang tiang	zout —	air asin
	topang, lage-	waterleiding	saloean air
	rang tiang	waterpas	lépér
	teringket?	instrument	oenting ²
groot—	laberang tiang	waterpassen	mengoenting
	agoeng, labe-	waterplaats,	
	rang tiang	urinoir	tenpat kentjing
	baré?	waterput	perigi, soemoer
stenge—	laberang soeloer	watertoren	menara air
	tiang, laberang	waterval	djeram,
	gawé doel?		pantjoeran
wantrouwen	tjemboeroean	watervat	tempajan
wapen	sendjata	watervlak	moeka air
wapperen	berkibaran	watten	kabo ² , kapas
warm	panas	wedden	bertaroeh
warmen	panaskan	wedervaren	bertemoe
warmte	panas, hangat	wedloop	perloembaan
wartel,		weduwe	djanda
draaihaak	kili-kili	weegschaal	timbangan
was, groei	toemboeh	weegsteen.	
de stof	lilin	gewicht	batoe
de —	barang tjoetjian		timbangan
wasgoed	barang kotor	week, tijdperk	minggoe
wasman	toekang	zacht	lembik
	menatoe	weer, weers-	
wasem, damp	oeap	gesteldheid	hari
stoom	asap, koekoes	weerbaar	koeat melawan

weerhaak	roeit	wenden, zich	
weerhaan	boelang baling	— naar	
weerhouden	tegahkan, tahani	tegenover-	berpaling
weerkere	kembali	gestelde zijde	
weerklink, echo	gema, gaoeng	zich — een	
weerlicht	kilat	weinig naar	
weerloos	tida dapat	links of rechts	bélok
	melawan	wending,	
weerom	poela, sekali lagi	verandering	peroebahan
weerskanten	sebelah	wenen	menangis
	menjebelah	wenkbrauw	kening
weerspannig	bengkang, degil	wenken	beri isjara
weerspreken	bantahi	wennen	djadi, biasa
weerstaan	lawan	wens,, begeerte	kehéndak
weerzien	bertemoe poela	wensen	hendak
weezin	djemoe	wentelen	goelingkan
wees	anak piatoe	wenteltrap	tangga soeloer
weetgierig	ingin tahoe		batang
weg, straat	djalan, lorong	wereld, de aarde	boemi
verdwenen	hilang	als woonplaats	doenia
wegdoen	boeang	het heelal	'alam
wegdrijven	hanjoet	weren, tegen-	
wegen	timbang	houden	tjegahkan,
wegens, omdat	sebab,		tahankan
	oléh karena	werf,	
weggaan	pergi	scheeps—	galangan
weglopen	lari	werk, arbeid	pekerdjaan
wegnemen	ambil, angkat	werkelijk	soenggoeh,
wegwijzer	pandoe		benar
wegzenden	kirinkan	werken	bekerdja,
weken	rendamkan		beroesaha
wel, bron	mata air	werkgever	pemberi
goed	baik		kerdja, kaoem
welaan, komaan	mari		madjikan (J)
weldaad	kebadjikan	werkloon	oepah,
weldra	lekas		boeroehan
weledel	padoeka		bekerdja
welgevallen	soeka, réla	werkloos	lêngah, tida
welk	jang mana	werkman	orang beker-
welkom	selamat datang		dja, boeroeh
weliicht	moedah-	werknemer	kaoem
	moedahan,		pekerdja
	barangkali	werkstaking	pemogokan
welriekend	baoe haroem,	werktuig	perkakas
	wangi	werkver-	
		schaffing	adakan kerdja
welstand	selamat	werkvolk	orang bekerdja
weltevreden	senang hati	werpanker	saoeh tjemat
welvaart	selamat,	werpen	lémpar
	oentoeng baik	wervelwind	poesaran angin
welvarend	ma'moer	werven	séwa

weshalve	karena itoe	wijsvinger	djari
west	barat,		teloendjoek
	koelon (J)	wijzen	toendjoek
westenwind	angin barat	wijzer,	
westkant	sebelah barat	kompas —	djaroom
wet	oendang-	wijzigen	oebahkan
	oendang	wijziging	peroebahan
wetboek	soerat	wikkelen	bolot, bebat,
	oendang ²		poenta:
weten	tahoe	wil	kehendak
wetenschap	pengetahoean.	wild, schuw	liar
	'ilmoe	woest	galak, boeas
wettig	sah, setoedjoe	willen	hendak, maoe
	dengan	wimpel	oelar-oelar
	hoekoem	wind	angin, bajoe
weven	tenoen	land—	angin darat
wezen, zijn	ada	zee—	angin laeet
zelfst. nw.	keadaan,	woestijn—	angin samoen
	woedjoed	gunstige —	angin baik
wie	siapa	ongun-	
wiebelen	menggoeit	stige —	angin sakal
wiedaar	sapada,	verander-	
	siapa ada	lijke —	angin
wieg	boeaian,		berolah-alih
	ajoenan	idem met	
wiegen	goentjang	regenbuien	angin
	boeaian		pantjaroba
wiek, vlerk	sajap	ruk—	angin
wiel	roda		goenoeng-
rad	djentera		goenoengan
wielrijden	bersepéda,	vaststaan-	
	naik sepéda	de —	angin bidai
wier	loemoet	van	
eetbaar —	agar-agar	terzijde —	angin timba
wierook, benzoë	kemenjan,		roeang
	doepa	meegaande —	angin toeroetan
wig, keg	badji	voor de —	angin dari
wij	kami, kita		belakang
wijd, ruim	longgar	boven de —	diatas angin
wijdbeens	kangkang	beneden de —	dibawah angin
wijf	perempoean	bij de	
wijk, buurt	kampoeng	— zeilen	menjoesoer
wijken	moendoer		angin
wijlen	jang soedah	windas	poetaran
	meninggal	winden,	
wijn	anggoer	omwinden	poetar, boelang
wijs,		winderig	banjak angin
verstandig	berboedi	windgod,	
manier	tjara, lakoe	Aeolus	Bajoe
wijsheid	boedi	windhaan	gada-gada
wijsmaken	bohongi	windhoos	olak angin

windkant	sebelah angin	woestijn	goeroen
windsel,		wol	boeloe domba
zwachtel	bebat	wolk	méga, awan
windstilte	mati angin	wond	loeka
windstreek	mata angin	wonder	ma'djizat
winkel	kedai, toko	wonen	beroemah,
winnaar	jang menang		tinggal
winnen,		woord	perkataaan
overwinnen	menang	woordenboek	kitab logat
winst maken	berlaba, dapat	worden	djadi
	oentoeng	worm	tjatjing
winst, voordeel	laba, oentoeng	worst	sisis
winter	moesim dingin	worstelen	bergoemoel
wippen	oenggit	wortel	akar
wipplank	papan djoengkat	woud	rimba
	djangkit	wraak	pembalasan
wisselaar	toekang	wrak, v. e.	perahoe roeai,
	toekar oeng	vaartuig	bekas kapal
wisselen	toekar		karam
wissen	menjapoe	wrang	sepat
wisser	penggaboos,	wreed	bengis
	gerindjam	wrijven	gosok
wit	poetih	wrikken	oempil, oeit
witten	kapoeri	wringen	poelas, kilas
woede	bérang hati,	wuiven	melambai-
	geram		lambai
woedend	marah sekali	wurgen	tjekik léhér
Woensdag	hari rebo	wurm	oelat
woest, wild	galak		

Z.

zaad, v. planten	benih	zakken, dalen	toeroen
pit	bidji	zalf	palit.
zaag	gergadji		minjak kasai
zaagbank	pelanggaran	zaliger, wijlen	marhoem
zaaien	taboer, sebar	zaling, mars	doelang ² ,
zaak	perkara		koersi
zaakgelastigde	wakil	zand	pasir
zaal	kamar,	fijn —	kersik boelan,
	balairoeng		pasir haloes
zacht, week	lemboet, lembik	grof —	kersik,
zadel	penala, séla,		pasir kasar
	lapak (I)	wit —	pasir poetih
zak, baal	karoeng goeni	donker —	kersik loemat
jas—, geld—	kantoeng	zandbank	gosong,
zakdoek	sapoe tangan,		boesoeng laoet
	setangan	v. riviermond	alangan, beting
zakelijk	diringkas	zandgrond	tanah pasir

zandloper	djam pasir	zeildoek	kain lajar
zang	njanjian	zeilen	berlajar
zaniken	merépék	— aanslaan	pasang lajar
zat, verzadigd	kenjang	— afslaan	toeroenkan lajar
afkerig	djemoe	— bergen	ikat lajar
Zaterdag	hari Sabtoe	— bijzetten	pasang lajar
zee	laoet	— b. d. wind	berlajar rapat
grote oceaan	laoetan,		angin
	semedera	— losmaken	boeka lajar
open —	laoet rembang	— vastmaken	ikat lajar
hoge —	ombak besar	zeilgaren	benang lajar
kalm —	laoet tenang	zeilmaker	toekang lajar
zeeëngte	selat	zeilschip	kapal lajar
zeef	ajak	zeker, gewis	tentoe
zeekaart	gambar laoet	voorzeker	nistjaja
	peta laoet,	onwankelbaar	tetap
zeeman	orang kapal	zekere	soeatoe
zeeofficier	opsir kapal	zelden	djarang
	perang	zelf	sendiri
zeep	saboen	zelfbeheersing	tahan akan
zeepaardje	oendoek ²		dirinja
zeepas	soerat pas	zelfbehoud	pemiliharaan
	kapal		diri
zeepbakje	tempat saboen	zelfbewust	sedar akan
zeer, pijn	sakit		dirinja
uitermate	amat, sangat,	zeifde	djoega
	sekali	zelfmoord	
zeereis	pelajaran	— begaan	boenoeh diri
zeerover	perompak,	zels	lagi poela
	badjak	zelfstandig,	
zeeslag	perang dilaoet	niet onder-	
zeespiegel	moeka laoet	horig	tida ta'loek
zeewater	air laoet	zendbode	soeroehan,
zeewier, eetbaar	agar-agar		oetoesan
zeeziek	maboek laoet	zenden,	
zege	kemenangan	v. persoon	soeroeh
zegel	tjap	v. zaken	irim
zegelkosten	ongkos ségel	zending	iriman
zegen	berkat	zes	anam, enam
net	poekat	zesde, de —	jang keënam
zegewens	selamat	zestien	enam belas
zeggen	berkata,	zestig	enam poeloeh
	membilang (J)	zetel	tempat doedoek,
zeil	lajar		koersi
gaffel—	lajar goesi	zetmeel	pati
groot—	lajar agoeng	zetten, plaatsen	taroeh
koel—	lajar pompa	zetten, in de	
	angin	boeien —	masoekkan boei
ra	lajar peroean	aan land —	toeroenkan
lij	lajar dastoer		didarat
stag	lajar boeboetan	o. h. strand —	damparkan

zetten		zilverwerk	barang ² pérak
thee —	memboeat téh	zin, zintuig	pantjaindera
u. d. weg —	singkirkan	volzin	kalimat
zich —	doedoek	betekenis	arti
zeuren, zaniken	merépék	lust	kehendak, soeka
zeven, ziften	serkai, ajak	voornemen	niat
telwoord	toedjoeh	zindelijk	bersih
zevende	jang ketoedjoeh	zingen	menjanji
zeventien	toedjoeh belas	zink	timah sari, séng
zeventig	toedjoeh	zinkén	tenggelam
	poeloeh	zinklood.	
zich	dirinja	peillood	batoe doega,
zichtbaar	kelihatan, ketara		peroem
ziek	sakit	zinnebeeld	'ibarat,
zieke	orang sakit		oempama
ziekelijk,		zintuig	pantjaindera
sukkelend	sering sakit,	zitplaats	tempat
	ngoekngik		doedoek
ziekenhuis	roemah sakit	zitten	doedoek
ziekenver-		zo, aldus .	begitoe,
pleegster	nona pembela		demikian
ziekte, kwaal	penjakit	zoals	seperti
besmet		zodoende	dengan
telijke —	penjakit		demikian
	mendjangkit	zoek	hilang
ziel	djiwa, soekma,	zoeken	tjahari
	njava	zoen, kus	tjioem, ketjoep
zien	lihat	zoet	manis
zigzag	sikoe keloeang	zog, kielwater	air aloer kapai,
zij, pers. vrnw.	dia, ia		olakan
zij, zijlieden	mereka itoe,		kemoedi
	dia orang	zogenaamd	jang dinamai
zijde, kant	sebelah, sisi	zolang	selama
de stof	soetera	zolder	loténg, tingkat
zijdelings	sindir	zomer	moesim panas
zijn,		zomin	demikian
aanwezig —	ada		poen tida
v. hem —	—nja, dia	zon	matahari
	poenja	i. d. — drogen	djemoer
zijn huis	roemahnja	zonnehitte	panasan
zijrivier	anak soengai,	zondaar	orang berdosa
	sérok, soengai	Zondag	hari Ahad,
	simpang		hari Minggoe
zijtak	tjabang	zonde	dosa
zijwaarts	menjimpang	zonder	tida dengan
zijweg	djalan	zoneclips	gerhana
	simpangan	zonlicht	matahari
zilt	asin, pajau		terang
zilver	pérak	zonnenscherm	matahari
zilverdraad	benang pérak		pajoeng
zilvergeld	oeang pérak		

zonsondergang	masoek mata-	zuigen	hisap
zonsopgang	hari, magrib	zuigerstang	pelotjok
zool	terbit matahari	zuinig	tjermat, hémat ²
zoom, rand	tapak kaki	zuiver	soetji
v. naaiwerk	kelim	zullen	akan, hendak
v. e. zeil	aris	zundgat	pesoemboean
rand, kant	tepi, pinggir	v. e. kanon	mata meriam
zoon	anak laki ²	zuster	saudara
zorg, moeite	soesah	zuur	peroempoean
zorgeloos	alpa, lalai	zuurstof	asam
zorgen	peliharakan	zwaai	zat asam
zorglijn	tali air	zwaaien	balik, poetar
zot, dwaas	gila, sasar	zwaar	melambai
zout	garam	zwaard	berat
van smaak	asin	zwabber	pedang
zoveel	begitoe banjak	zwager	pengesat,
zowat	lebih koerang	zwak	selabar
zowel — als	baik ... baik ...	zwalken	ipar
zuchten	tarik napas,	zwart	lemah
	berkeloeh	zwavel	mengembara
zuid	selatan,	zweet	hitam
	kidoel (f)	zwemmen	belérang
zuiderkruis	bintang tohok,		peloeh,
	bintang pari		keringat
			bernang

WOORDENLIJST MALEIS—NEDERLANDS.

A.

abang	oudere broer	ambai-ambai	zeekrab
aboe	as, stof	ambil (meng-)	nemen, halen
achir	einde	amis	vislucht
ada	aanwezig,	amoek	woedend
	er zijn		aanvallen
adat	gewoonte, zeden	ampas	afval, pulp
adik	jongere broer	ampoen	vergifenis
adil	rechtvaardig	anak	kind
adjaib	wonderlijk	andjing	hond
adjak (meng-)	uitnodigen	andjing tanah	veenmol
adjar	studie, onder-	anéh	vreemd,
	richt		wonderlijk
adji (meng-)	reciteren v.	angan-angan	denkelijk
	godsdienstige	anggal	licht geladen,
	boeken		v. e. vaarttuig
adoe I	laten vechten	anggoer	wijn
adoe II	aanklagen	anggoet	stampen
adoeh	au! uitroep v.		v. e. schip
	smart	anggota	lid
adoek	roeren, klutsen	angin	wind, lucht
agak	raden, gissen	angin haloean	} tegenwind, bries
agama	godsdienst	angin sakal	
agar-agar	gelatine	angin toeroetan	
ahad	Zondag	angin sorong	
air	water	boeritan	wind v. achteren
ajam	kip	angin bidai	wind gedurende
ajér	water		enige dagen uit
ajo!	toe, kom aan!		zelfde hoek
	vooruit!	berangin	in de wind staan
akal	verstand,	angin	wind
	vernunft	timba-roelang	v. terzijde
akan	zullen, jegens	angka	cijfer
akar	wortel	angkat	optillen,
akoe	ik; mengakoe-		wegnemen
	bekennen	anglo	vuurpot
aksara	letter	angoes	verschoeid,
alam	wereld		aangebrand
alamat	kenmerk, adres	aniaja	mishandelen
alang-alang	rietgras	anjam	vlechten
alat	tuig, tuigage	anoe	een zekere,
allah	God		N.N., dingens
aloen	golf, deining	anoegerah	gunst
aloen-aloen	plein	antara	tussen
aloeran	vaargeul	antéro	geheel, gans
amat	heilig, erg		

anting-anting	oorhanger	asal II	mits
antjam	dreigen	asam	zuur, tamarinde
aoes	dorstig	asap	rook, damp
apa	wat?	asin	zoutig
apabila	wanneer	asing	afzonderlijk
apak	muf	asingkan	afschieden
api	vuur	astana	paleis
arang	houtschool	atap	dak
arit	grasmes	atas	op, boven
arlodji —	horloge	atau, atawa	of (niet in een vraag)
aroeng (meng-)	waden		voorzichtig,
arti	betekenis	ati-ati	zuur
	begrijpen	atjar	orde, regel
asa	hoop,	atoer	lichaam
	verwachting	awak	wolk
poetoes asa	wanhopig	awan	uitkijkend,
asah (meng)	slijpen	awas	oplettend!
asal I	oorsprong		

B.

bab	hoofdstuk	bajar	betalen
baba	aanspraak	bajoe	windvlaag,
	v. e. Chinees		rukwind
babi	varken, zwijn	bak	stromingen
baboe	kindermeid		in zee
badak	rhinoceros	bakal	grondstof
badan	lichaam, romp	bakar (mem-)	branden
badja I	staal	bakat	branding, golf-
badja II	mest		geklots
badjak	zeerover	bakat	voortekenen
badjau	visservolk in	baki	presenteerblad
	O. Borneo	baksi (mem-)	zeil tegenbrassen
badji	wig	bakti	dienstbetoon
badjing	eekhoorn	bala tentara	leger
badjoe	baadje, jasje	balai	open huis
badoet	potsenmaker	balang	kleine sloep
bagai	soort,		met één mast
	gelijk als	balik	omgekeerde,
bagaimana?	hoe (is het)?		achterkant
bagi	ten behoeve van	baloek	klein vaartuig
baginda	hare majesteit	balok	balk
bagoes	mooi, schoon	bam	dwarsbalk tot
bah	overstromend		steun v. 't roer
bahagi (mem-)	delen	bami	Chin. gerecht
bahaja	gevaar		macaroni
baharoe, baroe	nieuw, pas	bandang	vissoort
bahasa	taal, spraak	bandar	handelsstad
bahwa	dat (voegw.)	banding	weerga, gelijke
baik	goed, best	bandingkan	vergelijken
bajam	spinazie	bandjir	overstroming
bajang ²	schaduw	bangau	reiger

bangkai	kreng, lijk	begitoe	zo, als dat
bangkoe	bankje, rustbank	bekas	spoor, nagelaten
bangoen	opstaan		indruk
bangoenkan	wekken	bekoe	gestold,
bangsa	stam, volk		bevroren
bangsal	schuur	belah	spleet, kant,
bangsat	schurk, schavuit		zijde
bangsawan	edel, v. hoge	belaka	louter,
	afkomst		uitsluitend
banjak	veel, talrijk	belakang	achterzijde
bantal	hoofdkussen	belanda	hollands
banténg	wild rund	negeri-belanda	Holland
banting (mem-)	schokken,	orang belanda	Hollander
	neersmijten	belandja	huishoudgeld,
bantoe	bijstand,		uitgaven
	assisteren	belas	medelijden
baoe	reuk, stank	belérang	zwavel
bapa, bapak	vader	beli (mem-)	kopen
barang	goederen,	beliau	eerwaardige
	bagage		persoon,
barangkali	misschien		zijn edele
barat	west	beling	porselein
—barat daja	zuidwest	beloem	nog niet
barat laoet	noord-west	beloet	aal, paling
baring	liggen	benam, terbenam	inzinken
baris	rij, gelid		ondergedoken
baroe, baharoe	nieuw, vers, pas,	benang	garen, draad
	bezig	benar	juist, waar,
basah	nat		oprecht
basi	schaal, schotel	benara,	wasman
basoeh	wassen, spoelen	toekang	
batang	staaft, stam, stok	menatoe	
batas	grens	benda	ding, voorwerp
batja	lezen	bendahara	rijksbestierder
batjin	visstank	bendéra	vlag
batoe	steen	bèndi	tweewielig
batoek	hoesten		voertuig
sakit batoek	verkouden	bènggol, gobang	2½ centstuk
bawa (mem-)	brengen, dragen,	bengis	wreed, hard,
	bij zich hebben		streng
bawah	onder, beneden	bengkak	gezwel
bawang	ui, look	béngkok	krom, gebogen
beban	vracht, last	bening	helder
bébas	vrij, onbelem-	benoea	werelddeel
	merd	bentara	heraut
bébék	eend	bénténg	schans, vesting
béda	verschil	bentjana	belediging,
bedil	geweer		smaad
bégal	rover	bentji	haat, afkeer
begini	zo, als dit	bérak	poepen
		berandal	rekel, mouter

berani	durven, moedig	bini	echtgenote,
berapa	hoeveel		vrouw
beras	gepelde rijst	bintang	ster, ridderorde
berat	zwaar, gewicht	— beëkor	staartster,
bérés	afgedaan.	— beridar	komeet
	klaar	— belantik	dwaalster,
beri (mem-)	geven	— bidoek	planeer
— tahoe	bekend maken	(djoeng)	Orion
berik	brik,	— kala	Grote Beer
	tweemaster	— tohok	Scorpioen
berita	bericht, tijding	(pari)	Zuiderkruis
berkat	zegen	bintit	puistje, bultje
berkoeng	soort sloep	bintjang	mank
berniaga	handel drijven	biroe	blauw
perniagaan	koophandel	bisa	kunnen (J),
beroeang	beer	bisik	vergif (Sum.)
bersih	schoon, rein	bisoel	fluisteren
besar	groot,	bitjara	zweer
	omvangrijk	bodoh	spreken, raad
besi	ijzer	boeah	dom
bésok, bésoek	morgen	boeaja	vrucht
betah	uithouden,	boeang (mem-)	krokodil, boef
	volhouden	boeas	wegwerpen
betapa	hoe	boeat (mem-)	wild, woest
betawi	Batavia		maken,
bétét	parkiet		vervaardigen
betina	vrouwelijk,		voor, ten
	wijfje		behoefte van
betoel	juist, echt waar	boeat	houtworm,
bia	belasting, tol,	boeboek	klander
	cijns		brij, pap
biar	laat maar, opdat	boeboer	stag
biaca	gewoon, gewend	boehoet	bediende, jongen
bibi	tante	boedak	verstand,
bibir	lip, rand, zoom	boedi	beleid
bibit	zaailingen		verstandig, wijs
bidak	pion	boediman	ongehuwd
bidjaksana	schrande	boedjang	vleien, lokken
bidji	korrel, pit, stuk	boedjoek	gevangenis
bikin	maken, vervaar-	boei	schuim
	digen	boeih	openen, los-
bilah	spaander	boek (mem-)	maken
bilang (mem-)	op Sumatra:	boekan	niet, geen
	tellen	boekit	berg, heuvel
bilik	op Java: zeggen	boekoe	boek
binasa	kamer, vertrek	boelan	maan, maand
	verwoest,	— mati	donkere maan
	vergaan	— timboel	wassende maan
binatang	dier, beest	— soesoet	afnemende maan
bingoeng	verbijsterd,		
	in de war		

boelat	rond, bol	boeroeh	dagloner
boeloë	wol, veer,	boeroeng	vogel
	* lichaamshaar	boesoek	bedorven, lelijk
boeloeh	bamboe	boeta I	blind
boem	scheepsboom	boeta II	reus
boemboe	specerijen	bohong	leugen
boemboeng	bamboekoker	bola	bal
boemi	aarde	bolak-balik	heen en weer
— poetera	inlander	boléh	mogen, kunnen
boendar	rond	bonéka	pop
boenga	bloem	bongkar (mem-)	lossen,
boengkoës			uitpakken
(mem-)	inpakken	borong	in eens kopen,
boenji	geluid		een werk aan-
boenoeh (mem-)	doden,		nemen
	ombrenge	boros	verkwisten
boenting	zwanger	bosan	tegenzin hebben,
boentoe	verstopt, zonder		beu
	uitgang	botak	kaal v. 't hoofd
boerit	achterste	botjor	lek
boeritan	achtersteven	botol	fles
boeroe (mem-)	jagen, nazetten		

C.

chabar (kabar)	bericht, tijding	choerma	dadel
chalifah	kalief	(koerma)	
chatib	moskeebediende		

D.

dada	borst	dan	en, plus
dadar	ommelet	danau	't meer
dadoe	dobbelsteen	dangsa	dansen
daérah	omtrek,	daoen	blad
	omstreken	dapat	krijgen, kunnen
daftar	lijst, register	dapoer	keuken
dagang	koopman,	darah	bloed
(orang-)		darat	vaste land,
berdagang	handeldrijven		grond, wal
perdagangan	nering	dari	van, van af, uit
dagangan	koopwaren	dasar	grond, bodem
daging	vlees	dastoer, lajar —	lijzeil
dahoeloe	vroeger, eerst	datang	komen
daja I	list, bedrog	datoek	familiehoofd
daja II	zuid	dawai	metaal draad
— barat daja	zuid-west	dawat	inkt
dajoeng	roeiriem	dedak	zemelen
berdajoeng	roeien	dekak	dichtbij
da'wa	aanklacht	delapan	acht
dalam	diep, in, binnen	delapan belas	achtien
damai	vrede (na strijd)	delapan poeloeh	tachtig
damar	hars, fakkel	deman, sakit —	koorts

demikian	also, aldus	djangan	verbod, 't moet niet
dempoel	stopverf	djangkar	anker
denda	boete	djangkit	besmettelijk
déndéng	gedroogd vlees	djangkrik	krekel
dengan;	met	djantan	mannelijk bij dier
tida —	zonder		
dengar (mem-)	horen, vernemen	djantoeng	hart
depa	vadem	djaoh	ver
depan, di—	voor, voorkant	djara	boor
derma	aalmoes	djarah (men-)	roven, plunderen
désa	dorp	djarang	zeldzaam
desak, berdesak	dringen	djari	vinger
destar	hoofddoek	djaring	net, strik
déwan	raadsvergadering	djaroem	naald
di	te, in, op (plaatsaan- duiding)	djas	jas, baadje
dia	hij, zij, hem, haar	djati	houtsoort
diam	stil zijn, zwijgen	djatoeh	vallen
diam-diam	stilletjes	djawa	javaans
didih (berdidih)	koken, zieden	djawab (men-)	beantwoorden
dinding	wand, beschot	djedjal	volstoppen
dingin	koud, koel	djédjér	rij, reeks
diri	persoon, zelf, eigen	djelék	slecht, lelijk
djadi	worden, ontstaan, dus	djemoe	afkerig
djadjah (mem-)	'bereizen	djemoer, (men-)	drogen i. d. zon
djadjar	rij, gelid	diempol	duim
djaga (mem-)	bewaken, letten op	djendéla	venster, raam
djagat	wereld	djénderal	generaal
djagoeng	mais	djenis	soort
djahat	slecht, kwaad, misdadig	djentera	rad, wiel
djahé	gember	djepoen, djepang	japans
djaít	naaien	djerat	strop, strik
djala	werpnet	djerba (men-)	vaartuig aan lijzijde
djalan	weg, straat, pad	djerman	laten overhellen
djam	uur, klok	djernih	duits
djaman (zaman)	tijd, tijdperk	djeroek	helder, zuiver
djamban	privaat, beerput	djikalau	citroenachtige vrucht
djambatan	brug	djilat (men-)	indien, als
djamboe	vruchtsoort	djilid	likken
djamoe	gast	djimat	boekdeel
djanda	weduwe	djinak	amulet
djandji	afpraak, belofte	djintan	tam, mak
berdjandji	beloven	djiwa	komijn
		djoea	ziel
		djoéal (men-)	slechts
		djoelang	verkoppen
			tegen elkaar inlopen

djoebin	vloertegel	djongkok	hurken
djoedas	valsaard	djongos	huisbediende
djoedi	dobbelspel	doea	twee
djoega	ook, eveneens	doea belas	twaalf
djoema'at	Vrijdag	doea poeloeh	twintig
djoemlah	bedrag, som,	doedoek	zitten
	totaal	doega	peilen
djoempa	ontmoeten	doejoeng	zeekoe
	aantreffen	doeka	smart, verdriet
djoendjoeng	op 't hoofd	doeloe	vroeger, eerst
	dragen	doenia	wereld
djoeragan	schipper,	doeri	doorn
	gezagvoerder	doesoen	dorp
djoerang	ravijn	do'a	gebed
djoeroe	deskundige	dongèng	fabel
— moedi	stuurman	dosa	zonde, misdaad
djoli	jol, sloep		

E.

ékor	staart	enam, anam	zes
elo	el	engkau	gij
élok	mooi	éntèng	licht, niet zwaar
emas, mas	goud	èntjèr	dun, vloeibaar
émbér	emmer	eram	broeden
empat, ampat	vier	ésok	morgen
énak	lekker		

F.

fadjar	dägeraad	fasal	hoofdstuk,
faedah	nuttig		paragraaf
faham	verstand, begrip	firdaus	paradijs
fakir	arm, behoeftig	firman	woord

G.

gaboës I	licht hout, kurk	gandoem	koren, graan
gaboës II	vissoort	ganggoe	plagen, storen
gading	ivoor	gansa	gans
gadis	maagd	gantang	inhoudsmaat
gadjah	olifant		(1/20 pikol)
gadji	salaris, soldij	ganti	vervangen,
gagah	sterk, krachtig		vergoeden
gagang	steel	gantjoe	stok met haak
gaib	verborgen	gantoèng	hangen
gait	stok met haak	garam	't zout
gajoeng	waterschap	garis	lijn, streep
galak	vurig, woest	garoet	krassen,
gambar	tekening, kaart		schrappen
gamelan	Jav. muziek-	gatal	jeuk
	instrumenten	gedoeng	stenen gebouw
gampang	gemakkelijk	gegat	mot
gandjil	oneven	gégér	rumoer, getier

gelang	armband, ring	giling	malen
gelap	donker	gilir	aflossing, beurt
gelas	glas	giring	voor zich uit
geli	afkeer, afschuw		drijven
gembala	herder	goda	in verzoeking
gemetar	beven, trillen		brengen
gemoek	dik, vet	goea	grot, spelonk
genap	voltallig	goela	suiker
géndong	dragen op de rug	goeling	rollen, rolkussen
		goeloeng	oprollen
gerggam	vuist, handvol	goena	nut, belang
genténg	dakpan	goendoel	kaal v. hoofd
gerédja	kerk	goeni	jutevlas, zak
gergadji	zaag	goenoeng	berg
gerhana	verduistering	goenting	schaar
	van zon of maan	(menggoenting)	knippen
		goentjang	schudden
gerimis	motregen	goeroe	leraar
gerobak	vrachtkar	goesar	boos, toornig
getah	gom	goesi	tandvlees
gigi	tand	gojang	slingerend
gigit	bijten	gondok	kropgezwel
gila	gek, zot	gopoh	gehaast
main gila	gekeheid maken	goréng	bakken, braden
gilap	blinkend	gosok	wrijven, poetsen

H.

habis	op, afgelopen	haram	verboden,
hadap	front, voorzijde		vervloekt
hadir	aanwezig	harap	hopen,
hadji	Mekka-ganger		verwachten
hak	recht,	harga	kosten, prijs
	bevoegdheid	hari	dag, weder
hakim	rechter	harimau	tijger
hal	betreffende	haroem	geurig
halaman	voorerr	haroes	behoorlijk,
haloean	boeg, voor-		verplicht:
	steven	harta benda	goederen, boedel
haloes	fijn, zacht,	hartawan	rijk
	beschaafd	hasil	opbrengst, oogst
hamba	dienaar	hati	hart, gemoed
hampir	bijna	hawá	klimaat,
hanja	slechts		begeerte
hanjoet	wegdrijven	hébat	geweldig
	m. d. stroom	hémat	zuinigheid
hantar	geleiden	hendak	willen, wensen
hantem	slaan	héran	verbaasd
hantjoer	verbrijzeld,	héwan	dier, beest
	opgelost	hias	versieren, tooien
hantoe	spook	hidjau	groen
		hidoeng	neus

hidoep	leven	hoedjan	regen, regenen
hikajat	geschiedenis	hoekoem	straf, vonnis
hilang	verdwijnen,	hoeloebalang	legerhoofd,
	weggeraakt		bevelhebber
hilir	stroomafwaarts	hoeroe-hara	oproer,
hina	laag, gering		opschudding
hitam	zwart	hoeroef	letter, mede-
hitoeng	rekenen, tellen		klinker
hoebaja-hoebaja	vooral, in 't	hoetan	bos, wildernis
	bijzonder	hormat	eer, hulde,
hoeboeng	aanhechten,		eerbied
	verbinden		

I.

ia	hij, zij, ja	ini	deze, dit
iblis	duivel	insaf	billijkheid, besef
iboe	moeder	intan	diamant
idjin	verlof,	ipar	zwager
	toestemming	iri	benijden
ikan	vis	iring	vergezellen
ikat	binden	iris	sneetje, moot
ikoet	volgen	isa	Jezus
ilmoe	wetenschap	isi	inhoud
indah	fraai, kostbaar	berisi	bevatten
indjak	vertrappen	islam	moslim,
indjil	bijbel		Mohamédaan
indoek	moederdier	istana	paleis
ingat	aan iets denken,	isteri	echtgenote
	herinneren	itik	eend
inggeris	engels	itoe	die, dat, dat is
ingin	begeren		

J.

jahoedi	jood	jang	betrekk. vn.
jakin	ernst, zekerheid		wrđ. dat, die
ja' ini	dat is, namelijk	joeta	millioen
ja' itoe			

K.

kabar	bericht, tijding	kaja	rijk
kaboel	toestemmen	kajoe	hout
kaboet	nevel	kakak	oudere broer
kadang-kadang	soms, nu en dan	kakatoea,	kakatoe,
kadi, kali	rechter		nijptang
kadjang	mat voor	kaki	voet, been, poot
	bedekking	kakoe	stijf
kafir	ongelovig	kala I	tijd
kagét	verschrikt	kalah	schorpioen
kail	hengel	kalang	overwonnen
kain	doek	kalau	onderlaag, stut
kait	haak		indien, als

kaldoe	vleesnat	kasar	grof, onbe-
kaléng	blik, bus		schaaft
kali I	keer, maal	kasih I	toegenegenheid
kali II	rivier	kasih II	geven (Java)
kali III	rechter (kadi)	kasihan	medelijden
kalimat	volzin, woord	kasip	te laat, overtijd
kaloeng	halsketen,	kasoe	matras
	halsband	kata	woord, zeggen
kamar	kamer	katak	kikvors, padde
kambang	drijven op 't	kati	6 onsgewicht
	water	katja	glas, spiegel
kambing	geit, schaaft	katja mata	bril
kami	wij	katjang	boon, peulvrucht
kamoe	gij, jullie	katjoeng	jongetje
kamoes	woordenboek	kawah	krater
kampak	bijl	kawan	makker,
kampoeng	dorp, buurt		kameraad
kampret	vleermuis	kawat	metaaldraad
kanan	rechts	kawin	huwelijk
kandang	stal, hok	ke, ka	naar, aan, tot
kandas	aan de grond	keboen	tuin
	geraakt	keboer	omroeren
kandji	stijfsel	kedai	winkel, stalletje
kandoeng	zak, baarmoeder	kedjam	gesloten v. ogen
kantjil	dwerghert	kedjap	knippen m. d.
kantjing	knoop, grendel		ogen
kantoeng	zak, beurs	kedjar	nazetten,
kantor	kantoor		vervolgen
kaoem	volk, stam	kédjoe	kaas
kapal	schip,	kekal	bestendig
	(groot —)	kekang	gebit voor paard
kapan	wanneer	kelaboe	grijs
kapang	dobberen v. e.	kelak	weldra
	schip door		aanstonds
	windstilte	kelamarin,	gisteren
kapas	katoen als	kemarin	
	grondstof	doeloe	eergisteren
kapi	hijsblok, katrol	kelamboe	gordijn
kapoek	kapok	kelapa	klapper,
kapoer	kalk, kamfer		kokosnoot
kar	kaart	kelendjar	klier
karam	vergaan, schip-	kelintji	konijn
	breuk	keliroe	vergissing
karang I	koraalrif	keloe	stom
karang II	samenstellen	keloear	naar buiten gaan
karena	want, immers	keloearga	verwanten,
karét	gomélastiek		familie
karoeng	grove zak	keloeh	zucht
karoenia	gunst	kemarau	droge jaargetijde
kasap	ruw, ruig, grof	kemari	hierheen
		kemarin	gisteren

kembali	terug	ketjoeli	uitgezonderd
kembang	ontloken,	ketoa	oudste,
	bloem (Java)		voorzitter
kembar	tweeling	ketoek	kloppen
kemédja	overhemd	kidoel, selatan	zuid
kemis	Donderdag	kikir I	gierig
kemoedi	roer	kikir II	vijl
kemoedian	vervolgens,	kilat	bliksem,
	daarna		weerlicht
kena	getroffen,	kipas	waaiër
	geraakt	kira	vermoeden,
kenal	kennen,		menen
	herkennen	kira-kira	ongeveer
kenapa	waarom	kiri	links
kendaraan	rijdier	kirim	zenden, sturen
kendati	al is het ook,	kisar	ronddraaien
	niettegen-	kita	wij
	staande	kitab	(gewijd) boek
kendi	waterkruik	kodok	kikker
kendoer	slap,	koeasa	macht, volmacht
	niet gespannen	koet	kracht, sterk
kenjal	taai	koetir	ongerust,
kenjang	verzadigd		bezorgd
kental	dik v. vloeistof	koebang	modderpoel
kentang	aardappel	koebis	kool
kentjang	gespannen, stijf	koehoer	graf
kentjing	urineren	koeda	paard
kentoet	windje laten,	koekoe	nagel
	flatus	koekoes	damp, stoom
kepada	aan	koeli	dagloner
kepala	hoofd, kop,	koelit	huid, schil
	hoofdman	koelon, barat	west
keping	zeekrab	koempoel	verzamelen,
kepoeng	omsingelen		vergaderen
kera, monjët	aap	koenang-	vuurvliegje
kerandjang	mand	koenang	
kerap	dikwijls, vaak	koening	geel
keras	hard, stevig	koenjit	kurkuma
kerdja	werk, arbeid	koentji	slot, slentel
kérék	katrol	koepas	schillen
keréta	rijtuig, wagen	koeping, telinga	oor
kering	droog, dor	koepoe-koepoe	vlinder
keringet, peloeh	zweet	koera-koera	schildpad
keroet	rimpel	koerang	ontbreken,
kertas	papier		minder,
keti	honderdduizend		niet genoeg
ketiak	oksel	koerban	offer
ketika	tijdstip, toen	koerma	dadel
ketip	dubbeltje	koeroes	mager
kétjap	soya	koersi, krosi	stoel
ketjil	klein	koesam	dof, mat

koetang	onderlijfje	kosong	leeg
koetjing	kat	kota	stad
koetoe	luis, vlo	kotak	ruimte, lade
kolam	vijver	kotjok	schudden
korék-api	lucifer	kotor	vuil, smerig
kopi	koffie		

L.

laba	winst, voordeel	lébar	breed
laboeh	gezakt v. e.	lebi	meer, overschot
	anker	léhér	hals
berlaboeh	geankerd zijn	lekas	vlug, spoedig
pelaboehan	ankerplaats, haven	lekat	kleven
laboer	bestrijken	lelah	vermoeid, moede
lada	peper	lélang	veiling, openbare verkoping
ladang	veld	lemah	zwak
lagi	nog meer, weer	lemari	kast
lahir	geboren worden	lemas	verdrongen
lain	andere	lemboe, sapi	koe, rund
lajar	zeil	lémpar	gooien, werpen
berlajar	zeilen, op reis	lengan	de arm, mouw
laki	echtgenoot, man	lénggar	wijd, ruim, vrij
laki-laki	mannelijk	lengkap	voltallig
lakoe	gang, geldig, gangbaar	lengkoeng	gebogen
laksa	tienduizend	lenjap	verdwijnen, weg
laksamana	admiraal	lentéra	lantaarn
lalat, laler	vlieg	lepas	los, vrij
laloe	voorbijgaan	lepaskan	loslaten, vrij-laten, ontslaan
lama	lang van tijd	lepeng (J)	recht
lambat	langzaam	lesoe lelah	vermoeid, afgemat
lamboeng	zijde v. iets, flank	léstrik	electrisch
lampoe	lamp	letak	ligging
langganan	vaste afnemer	meletakkan	neerleggen
langgar (me-)	overtreden	lidah	tong
langit	hemel, zwerk	lidi	nerf van palmbiad
lantas	daarna, dadelijk	lihat	zien, kijken
laoet	zee	lilin	was, kaars
lapang	ruim, wijd	lima	vijf
lapar	honger, hongerig	lima belas	vijftien
lapis	onderlaag, voering	lima poeloeh	vijftig
larang	verbieden	limpa	lever
lari	hardlopen, vluchten	lindoeng, berlindoeng	zich beschutten, zich beveiligen
latji	lade	linggis (J)	breekijzer, koevoet
lawan	tegenstander, vijand	lintah	bloedzuiger
		lipat	dubbel, vouw

litjin	glad, glibberig	loentoer (J)	verkleuren,
lo! (J)	nitroep van		verschieten
	verbazing	loepa	vergeten
lobang, loebang	gat, opening	loeroes	recht
loear	buiten,	loesa	overmorgen
	buitenkant	loesin	dozijn
loedah	speeksel;	loetjoe	grappig, koddig
berloedah	spuwen	loetoet	knie
loeka	wond, gekwetst	logam	metaal-
loeloes	toestaan,	lombok	Spaanse peper
	inwilligen	lompot (me-)	springen
loemboeng	rijstschuur	longgar	ruim, wijd
loemoet	mos, kroos	lontjat (me-)	springen
loempang	vijzel	lontjeng	bel, klok
loempoer	modder, slijk	lor (J), oetara	noord
loenas (J)	afbetaald,	lorong	weg, pad, straat
	afgerekend	loteng	zolder

M.

maaf	vergeving, ver-	mampir (J)	aanloopen, kort
	ontschuldiging		bezoek
maboek	dronken		brengen
madjal,	bot, stomp	mampoe	in staat, zijn tot
ketoel (J)			iets, bij, machte
madjallah	tijdschrift		zijn
madjelis	vergadering,	mampoes, mati	dood
	raad	mana	welke? waar?
madjoe (J)	voorwaarts gaan	dimana-mana	overall
	vooruit	mandi	baden
madoe	honing	mandoer	opzichter
maha	groot	mangga	vruchtsoort
mahal	duur, zeldzaam	manggis	vruchtsoort
main (ber-)	spelen	mangkin	zie: makin
mak, ma	moeder	mangkok	kopje, kom
maka	daarom, toen, en	mangsi, tinta	inkt
makan	eten	manis	zoet, lief, aardig
makanan	spijs	manoesia	mens
maki (me-)	schelden	manteri	ambtenaar
makin, mangkin	naar gelang	mantjing	hengelen
makin..., makin	hoe..., hoe	maoe	willen, willen
makota	kroon		hebben
maksoed	bedoeling, plan	marah	boos, knorrig
ma'loem	bekend, geweten	marhoem	wijlen, zaliger
malaékat	engel	mari	hierheen, komaan
malam	nacht	martil	hamer
malang	dwars	mas, emas	goud
malas	lui, loom	masa I	tijd, tijdperk
maling, pentjoeri	dief	masa II	och kom! hoe is
maloe	beschaamd,		het mogelijk
	bedeesd	masak	koken
mamah	kauwen	maséhi	christelijk

masih, misih (J)	nog	milir	stroomafwaarts
masing-masing	ieder afzonder- lijk, een ieder	mimpi	droom
masihoer	beroemd, vermaard	minggoe	de week:
masoek	naar binnen gaan	hari minggoe	Zondag
mata	oog	minjak	olie
mata hari	zon	minoem	drinken
mata mata	spion	minta	verzoeken,
matang (J)	rijp, gaar	minta-minta	vragen om iets
mati	dood; uit van vuur, stilstaan van een klok, slecht van een pen enz.	mirah	bedelen
matjam	soort, type	miring	robijn
matjan, harimau	tijger	miskin	hellend, schuin
mawar	roos	modal	arm, behoeftig
médja	tafel	moeara	kapitaal, fonds
méga	wolk	moeat	riviermonding,
melajoe	Maleis	moeda	rede
melati	bloemsoort	moedah	inhouden, bevat-
mémang	van nature, van zelfsprekend	moedah	ten, beladen
menang	winnen, overwinnen	moedahan	jong, onrijp,
menara	toren, minaret	moedik	licht van kleur
menatoe	wasman	moedjoer	gemakkelijk, licht
mendjangan (J)	hert	moeka	allicht,
mendoeng (J)	bewolkt	moela	mogelijkerwijze
mengapa	waarom?	moelai	rivieropwaarts
méngot	scheef, niet recht	moelas	in de lengte;
menit	minuut	moelia	ook: gelukkig
mentah	rauw, onrijp	moeloet	in het spel
mentéga	boter	moengkir	aangezicht,
mentjak	zwaarddans	moentah	voorkant
mentoea	schoonouders	moepakat	begin, aanvang
mérah	rood, bruin	moerah	beginnen.
merak	pauw	moerid	aanvangen
merdéka	vrij, onafhankelijk	moerka	buikkrimp
merdjan	bloedkoraal	moesim	aanzienlijk.
meréka itoe	zijlieden	moeslim	groots
meriam	kanon	moesoeh	mond, muil
meritja (J), lada	peper		ontkennen
mesdjid	moskee		braken,
meski, meskipoen	hoewel, ondanks.		overgeven
	ofschoon		overeenstem-
	moeten		ming, eens-
			gezindheid
			goedkoop, over-
			vloedig, mild
			leerling
			toornig,
			verbolgen
			jaargetijde,
			seizoen
			mohammedaan
			vijand

moestahil	onmogelijk,	mohon	neen, beleefde
	ongelóoflijk		ontkenning
moesti, mesti (J)	moeten	mojang	overgrootvader
moga-moga	moge (wens)	nénék mojang	voorouders
mogok	werk staken	monjèt (J), kera	aap
		'mori	wit katoenstof

N.

nabi	profeet	negeri	land, staat, stad
nakoda	scheepskapitein	nénék	grootmoeder
nadi	pols	ngeri	huiveren,
nadjis	onrein		afschuw hebben
nafsoe, napsoe	begeerte, lust	niat	plan, voornemen
	(in ongunstige	nikah	huwelijk, echt
	zin)	nikmat, ni'mat	lekker,
naga	draak		aangenaam
naik	stijgen, klimmen,	nila	indigo
	naar boven	nistaja	stellig,
	gaan rijden,		ongetwijfeld
	varen	njai	Inl. huishoudster
nakal	stout, ondeugend	njala	vlam
nama	naam	njaman	gezond
nanah	etter	njamoe	mug, muskiet
nanti	straks,	njanji (ber-)	zingen
	toekomst; ook:	njaring	helder van stem
	wachten	njata	duidelijk,
napas	adem		blijkbaar
naraka	hel	njawa	ziel, leven
nasi	rijst (gekookte)	njonja (h)	mevrouw
nasib	lot, noodlot,	noedjoem	sterrebeelden
	fortuin	nomor	nummer
nasihat	goede raad,	nona (h)	juffrouw
	vermaning	nonton (J)	kijken naar

O.

obat	geneesmiddel,	oedik	bovenloop ener
	medicijn		rijver
obat bedil	buskruit	oedjar	het spreken, het
obor (J)	fakkel		gezegde
oeang, wang	geld	oedjoeng	uiteinde; op
oeap	damp, stoom,		Java ook: hoek
	wasem	oedoet	roken van tabak
oebah (meng-)	veranderen.		of opium
	wijzigen	oekir	graveren,
oeban	grijshaar		snijden
oebang (meng-)	omringen	oekoer	meten
oebi	knollen	oelar	slang
oebin	tegels, vloer	oelat	rups, worm
oedang	garnaal	oelir	schroefdraad
oedara	de lucht, het	oembah (J),	wassen
	luchtruim	tjoetji	

oemoem	algemeen	oerap (meng-)	besmeren,
oemoer	leeftijd,	oerat	bestrijken
oempama	ouderdom	oeroes (J)	ader, zenuw,
oendang (J),	bijvoorbeeld,	oesah	vezel
panggil	gelijkenis	oesaha	regelen, in het
oendang-	roepen	oesir	reine brengen
oendang	wet, bepaling	oesoes (J)	nodig,
oendi	het lot	oetama	noodzakelijk
oendjoek	aanbieden,	oetang	inspanning, ijver
(meng-)	aangeven	oetara, lor (J)	wegjagen,
oendoer	achteruit gaan	oetjap (meng-)	verdrijven
oenta	kameel	olah	darm
oentoek	bestemd voor,	oléh	uitstekend, de
	ten behoeve	beroléh	beste
	van, deel	ombak	schuld, crediet
oentoeng	voordeel, geluk,	omél (J)	het noorden
	winst	omong (J)	uitspreken
oepah	loon, beloning	ongkos	wijze van doen
oepaja (daja	hulpmiddel,	orang	door (hem);
oepaja)	maatregelen	otak	krijgen, bekomen
	nemen voor		golf
	iets		brommen,
oepama	zie: oempama		berispen
oepas	plantengif		praten
oepatjara	plechtigheid		onkosten
			mens, persoon,
			men
			hersen, brein

P.

pada I	aan, te	pajoe	af trek hebben,
pada II	gelijk, alle	pajoeng	gewild
	(meervouds-	pak	scherm, regen-
	vorm)	pakai (mem-)	of zonnescherm
padang	veld, vlakke		van: bapak —
paderi	zendeling,		vader
	priester		aandoen,
padi	rijst in de halm		gebruiken,
padjeg (J)	belasting		kleden
padoe (J)	redetwisten	pakoe	spijker
padoeka	aanduiding van	paksa	dwang, geweld
	hoge personen	pala	muskaatnoot
paédah	nut, nuttig,	palang	dwarsboom
	voordeel	paling (J)	het meest,
pagar, pager	omheining, heg	paloe	uitdrukking
pagi	morgen, ochtend	palsoe	van overtref-
paha	heup	paman	fende trap
paham	verstand, begrip		voorhamer,
pahat	beitel		stamper
pahit	bitter		vals, onecht
pajah	zwaar vermoed		oorn

panah	pijl	pateri	soldeersel
panas	heet, warm	pati	essence, fijn
panau	huidziekte, schimmelvlek		bestanddeel
pandai	knip, bekwaam, kundig	patil	van meel
pandang	aankijken,	patjat	soort dissel
pandita (mem-)	aanzien		kleine
pandita	geleerde in de	patjoel	bloedzuiger
	godsdienst	patjoel,	soort pikhouweel,
pandjang	lang, lengte	tjangkoel	hak, spade
pandjat (mem-)	de voet zetten	patoet	behoorlijk, gepast,
	op		betamen
pandji	vlag, vaandel	pedang	sabel, zwaard
Zie bendéra	en toenggoel	pedas	scherp van
panggang	roosteren, poffen		smaak,
			brandend
panggil (mem-)	roepen	pedati	kar, wagen
panggoeng	stelling op	pedoeli	zich bemoeien
	palen, hoge		met, zich be-
	verdieping		kommeren om
pangkat	rang, stand,	pedoman	kompas
	positie	pégang (mem-)	aanpakken,
pangkoe	schoot		vasthouden
pantak	vastspijkereu	pegawai	beambte,
pantas I	rap, handig		ambtenaar
pantas II (J)	behoorlijk, het	pegi, pergi, pigi	gaan, weggaan
	staat	pekan	markt
pantat	achterste	pelaboehan	haven
pantes (J)	behoorlijk, gepast	pelekoeh	gebogen, krom
pantjing (J)	vishaak, hengel	pelihara (mem-)	verzorgen,
pantjoer	uitspruiten		onderhouden
pantoen	Maleis gedicht	pelita	lamp
papan	plank, bord	peloek (mem)	omarmen,
parang	hakmes		omhelzen
paras I	aangezicht,	peloeroe	kogel
	gelaat	pélor	kogel
paras II	glad, effen	pemali	verboden voor
parit	gracht, sloot		gebruik of
paroe-paroe	de longen	péndék	betreding
paroe (J) se-	de helft	pendjara	kort, klein
paroe	rasp		gevangeniss,
pasal	hoofdstuk, artikel		kerker
pasang I	paar	pendjoerit	soldaat
pasang II	vuuraansteken,	pengantin	bruid, bruidegom
(mem-)	aanspannen, in	pengéran (J)	prins
	elkaar zetten	penghoeloe	hoofd van een
pasar	markt		moskee
pasir	zand	peniti	borstspeld
pasti	stellig, bepaald	penjoe	zeeschildpad
patah	gebroken, kapot	penoeh	vol, gevuld

penting	belangrijk, voornaam, gewichtlg	pésér pesisir (J) pésta peta	$\frac{1}{2}$ cent zeestrand feest tekening, afbeelding
pentjak	zwaarddans	petang	donker
péntjong	schots en scheef	peti	kist, koffer
pepaja	vruchtsoort	petjah	gebroken, stuk
pepak	voltallig	petjoet	zweep, karwats
perahoe	schip, vaartuig	piara	zie: pelihara
pérak	zilver;	pidjet (J)	masseren
sepérak	een gulden	pihak	zijde, kant,
perang	oorlog, strijd	pikir (mem)	lokken
pérang (J)	verdelen	pikat (mem)	denken, peinen
perantjis	Frans	pikoel (mem)	dragen met
perawan (J)	maagd		draagstox
perbahasa	spreekwoord, spreekwijze		neusverkoudheid
perdoeli	zie: pedoeli		uitzoeken, kiezen
perempoean	vrouw, vrouwelijk	pileg (J)	bij de hand
pergi, pegi, pigi	gaan, weggaan	pilih	leiden
peri	wijze, eigen- schap, manier	pimpin (mem)	palmssoort
periksa	onderzoek,	pinang	verhuizen, zich
perintah	navraag	pindah	verplaatsen
perioek	bevel, orde	pindjam (mem)	lenen van
perkakas	koffiepot	pindjamkan	iemand
	werktuig,	(mem)	ter leen geven
perkara	gereedschap	pinggang	lendenen, het
perlahan,	zaak, kwestie		middel
pelahan	langzaam,	pinggir	rand, zoom
perloe	bedaard	pingsan	in zwijm
	nodig,	pintar, pinter	knap
	noodzakelijk	pintjang	mank, kreupel
permaisoeri	dringend	pintoe	deur
	koningin,	pipa	pijp
	gemaal	pipi	wang
permata	edelgesteente	piring	bord, schoteltje
pernah	ooit	pisah (mem)	scheiden
perniagaan	koophandel	pisang	banaan
peroenggoe (J)	brons	pisau	mes
peroet	buik, maag	pita	lint
persèn	present, procent	pitjis	dubbeltje
pertama	de eerste	pléséd, kepléséd (J)	uitglijden
pertjaja	gelooven, vertrouwen	poeasa	vasten
pertjoema	te vergeefs,	poedji (mem)	prijzen, loven
	kosteloos	poekoel (mem)	slaan, klokslag
perwira	dapper	poela	wederom, nog
pesan	opdracht;		eens
berpesan	bestellen, opdragen		

poelang	huiswaarts gaan, thuis komen	poeser (J), poesat, poesing	draaien
poelas (J)	waterverv	poesing kepala	duizelig, hoofdpij
poelau	eiland	poetar (mem)	in de rondte draaien, klok opwinden
poeloeh	tiental	poetera	kind;
poeloet	vogellijn	boemi poetera	kind des land
poen	ook, zelfs, wel, nadrukwijzer	poeteri	prinses, vorstin
poengoet (mem)	oprapen, innen, inzamelen	poetih	wit, blank
poenja, poenjaj	bezitten, in eigen-	poetjat	bleek, flets
(mem)	dom hebben	poetjoek	uiteinde, punt
poentianak	een vrouwelijk spook	poetoes	afgebroken
poentjak	top, kruin	pohon I	boom, stam
poepoek	smeersel op het voorhoofd	pohon II (mem)	smeken, bidden
poepoer	gelaatspoeder	pokok	stam, oorsprong kapitaal
poera	burcht, tempel	pompa	pomp
poera-poera	veinzen, huichelen	pondok	tijdelijke verblijf plaats
poernama	volle maan	ponok	bult op de nek
poeroe	puisten, zweren	potong I	stuk, collo
poesaka	erfstuk, nalatenschap	potong II (mem)	afsnijden, kapper
poesar	in de rondte draaien	prahot (J)	korten op het loon
poesat	navel, middelpunt	prijaji (J)	gereedschap ambtenaar

R.

raba (me-)	tasten, bevoelen	raja	groot, voornaam
raban (me)	ijlen, wartaal spreken	rajap	witte mier
rabbi	mijn Here	rakit	stel, paar
raboe, rebo	Woensdag	rakoës (J)	gulzig
(J) hari-		raksa, ra'sa, air-	kwikzilver
raboeek	mest, zwam	ra'sasa	reus, demon
radja	vorst, koning	ra'iat, ra'jat	onderdanen, voll
radjah	lijnen op de hand	ramadan	de negende maand
radjawali	arend	ramai, ramé	druk, levendig, gezellig, vrolijk
radjin	ijverig, vlijtig; op Java: netjes	ramalan	zie: ramadan
radjoet	geldzak van gebreid net	rambat (me-)	zich verspreiden van slingerplan-
ragi	gist	ramboen	ten hagel (hoedjan air bekoe)
ragoem	bankschroef	ramboet	hoofdhaar
rahang	mondholte, keelholte	ramboetan	vrucht met harige schi
rahap	dekkleed		
rahasia, rahsia	geheim		

rami	soort vlas	rentjana	opstel, schets,
rampas (ne-)	met geweld afnemen, in beslag nemen	réntjong	bestek hakmes, soort sabel
rampoeng (J)	klaar	répot (J)	het druk hebben
rampok	roversbende	retja	beeld, afgodsbeeld
randa, djanda	weduwe, gescheiden vrouw	riboe	duizendtal
rangkap	dubbel, tweevoud	riboet	storm, rumoer
rangkoeng (me-)	hurken	rimba, rimboe	woud, bos
rantai	ketting, keten	rimboe	zie: rimba
ranting	twijg, dun takje	ringen	licht, niet zwaar
rantjang	puntige stok om in de grond te steken	ringgit	kartel, rijksdaalder
raoeng (me-)	brullen, huilen	ringkas	beknopt, verkort
rapat	dicht bijeen, goed aaneen- sluitend	robék	gescheurd
rasa I	gevoel, smaak, mening	robob	instorten van gebouwen
rasa II	kwik	roda	wiel, rad
rata	ylak, effen	rodjol (me-)	door een ope- ning er uit gerold
ratjoen	vergif	roeam	huid uitslag
ratna	juweel	roedjak	„rode hond” scherp gekruid
ratoe (J)	vorst, vorstin	roedji (J)	gerecht van onrijpe vruchten
ratoes	honderdtal:	roedjoek	hekwerk
beratoes-ratoes	bij honderden		verzoening, overeenge- komen
rawa	moeras	roegi	schade, verlies, nadeel
rebah	omvallen, neerstorten	roemah	huis, woning
rebo, hari-	Woensdag	roempoet	gras, onkruid
reboes (me-)	in water koken	roepa	vorm, uiterlijk, soort
reboet (me-)	grabbelen	roepa-roepa	allerlei soorten
redjeki	levensmiddelen	roepiah	gulden
réka	sijpelen	roesá	hert, hinde
rémbés	list, maatregel	roesak	beschadigd, vernield, stuk
remoek	vermorzeld, vergruisd		onlusten, opschudding
renang, berenang	zwemmen	roesoeh	sigaar, sigaret, strootje
rénda	kant, kántwerk	rokok	afgebroken, gesloopt
rendah	nederig, laag, onderdanig	rombak	vest
rendam (me-)	iets weken	rompi (Holl.)	dansmeid
renggang	ver uit elkaar, wijd uiteen	ronggèng	
rengoet (me-)	grommen		

rongkong	blaaspijp, luchtpijp	rotan roti	rotan broöd
S.			
sa, se sabar	één, enig geduld,	sama djoega sambal	dezelfde, eender fijn gemalen
sabil	lankmoedig de Weg tot Allah;	sambang	Spaanse peper de wacht, de
perang sabil sabit, air (J) saboe	heilige oorlog krom grasmis bui kriem.	sambat	klagen, om hulp vragen
saboen sabtoe, hari- sadap	bui kband zeep Zaterdag	sambil samboek samboeng (menj)	terwijl tevens zweep lassen, ver- binden, ver- lengen
sadja sagoe	mes om palmen af te tappen zie: sahadja merg van	samoen penjamoen sampai	struikgewas; struikrover tot, aangekomen, genoeg,
sah I	sagopalm deugdelijk, af- doende, geldig, wettig	sampar sampiran (J)	voldoende pest kapstok.
sah! II	Schaak! van den koning	sana sanak sanak saudara	kamerschut daar, ginds bloedverwant naaste bloed- verwanten
sahabat sahadja, sadja	vriend slechts, maar, steeds	sanding sandoeng	vlak bij met de voet tegen stoten
sahaja, saja	dienaar, slaaf, ik, ja	sangat, sanget	zeer, in hoge mate
sahib sahoet (menj) saja sajang	heer, eigenaar antwoorden zie: sahaja jammer, mede- lijden hebben met	sangga sanggoep	stut iets op zich nemen
sajap sajoer sakit sakit hati	vleugel, vlerk groente ziek, pijn ergernis, gekrenkt	sangka sangkal (menj)	mening, onderstelling ontkennen, tegenhouden
saksi salah	getuige fout, gebrek, schuld	sangkoet sangoe (J) santan sapa (menj)	aanhangen, aankleven leeftocht klappermelk vriendelijk toespreken
salam saldjoe salin (menj)	vrede sneeuw verwisselen, vertalen, ver- anderen	sapi, lemboe sapoe sarang	koe bezem, veger nest
sama	gelijk, mede, te samen, met		

sari	voornaamste be- standdeel van iets	sekolah	school
saring (J)	filtreren	sekop	schop
saroeng	schede, omhulsel	sela	tussenruimte
sasar, kesasar	verdwaald	selamat	heil, geluk, wel- vaart, voorspoed
(J)		selasa, hari- selatan, kidoel	Dinsdag
satai, saté	aan een pin ge- regen stukjes vlees	seléndang	het Zuiden
satoe	één, per	selimoet	sjaal
saudagar,	groothandelaar,	selindoeng	deken, dek
soedagar	bankier, koop- man	selisih	verborgen
saudara,	broeder, zuster	seloeroeh	onmin, geschil
sawah	nat rijstveld	semangka (J)	geheel
sebab	reden, oorzaak, omdat, want	sembah	watermeloen
sebarang	alledaags, ge- woon	sembahjang	hulde, eerbiedig gebaar met de handen
sebelah, di-	naast	sembelih (menj)	aanbidding van Allah
sebelas	elf	sembilan	slachten
seberang	overkant, over- zijde	sembilan belas	negen
seboet (menj)	melden, vermél- den, uitspreken, noemen	sembilan poeloeh	negentien
sedang I	middelmatig,	semboeh	negentig
sedang II	juist van pas	semboenji	genezen, weer beter
sedap	terwijl, aangezien aangenaam van smaak of reuk of gehoor	sementara	verborgen, verscholen
sedia	gereed, klaar, bereid	semesta	onderwijl, intus- sen, gedurende
sedih	bedroefd	semesta 'alam	geheel, alle, gans
sedikit	een weinig, gering, enigszins	semoe	de gehele wereld
sedjoek	koud, koel	semoea	schijn, list, bedrog
segala	alle, al, gehele	semoeat	alle, geheel en al
segar	fris, vers, gezond	sempat	mier
segara (J)	zee	sempat	tijd, gelegenheid
segera	spoedig, haastig, snel	semperong (J)	lampegas
séhat	gezond,	sempit	nauw, eng, smal
sehingga	gezondheid	sempoerna	volmaakt.
sekalian	totdat, zodat	sén	volkomen
sekarang	alle, allen geza- menlijk, beide nu; thans, tegen- woordig	senang	cent
		senapan	tevreden, aange- naam, prettig
		sendi	geweer
		sendiri	gewricht,
		sendjata	geleding
		séndoek,	zelf, eigen, alleen
		séndok	wapen
		sengadja	lepel
		sengat	opzettelijk
			angel v. e. insect

sengsara	ellende, kwelling, beproeving	siapa	wie?
senin, senén,		barang siapa	al wie
hari-	Maandag	siapapoen	wie ook
sentosa	veiligheid, rust	tiada siapa	niemand
sepat I	wrang van	siar, siarkan	verbreiden
	smaak	(menj)	
sepat II	vissoort	sifat, sipat	eigenschap,
sepatoe	schoen, laars	sikat	hoedanigheid
seperti	zoals, als, gelijk	sikoe	borstel, schuier
sepi (J)	eenzaam,	siksa	elleboog,
	verlaten	silap	rechthoek
sepit	nauw, eng; ook:	simpan	pijniging,
	tang	(menj)	foltering
serah (menj)	overgeven,	simpang	begoocheling,
	toevertrouwen		kunstgrepen
seraja	tevens, terwijl		bewaren,
serang (menj)	aanvallen.		opbergen
	bestormen		uitwijken, een
serani	Christen	sinar	zijweg inslaan
serdadoe	soldaat	sindir (menj)	lichtstraal
sérét (menj)	slepen, sleuren	singa	zinspelen
seriawan	spruw, aandoe- ning der slijm- vliezen	singkir (menj)	leeuw
	deelgenoot,	sini, disini	opzij zetten
serikat	vereniging	sinjo	hier
	dikwijls	sinsot	jongheer
sering	sigaar	siram (menj)	fluiten met de
seroetoe	benevens, mede,		mond
serta	zodra	sirih	begieten,
sesak	benauwd,	sisa	besproeien
	dicht opeen	sisik	plantsoort
sétan	duivel,	sisir	overblijfsel
	boze geest	sitoe, disitoe	schubbe
setangan	zakdoek	sjéch	kam
seteroe	vijand		daar
setia	trouw, getrouw	sjoekoer	Arab. titel voor
séwa	huur	soal	heer
si	aanwijzend	sobék, robék	goddank
	woord voor	(J)	vraagstuk
	eigennamen	sodor (menj)	gescheurd
sia-sia	vergeefs	soeami, laki	stoten
sial	pechvogel,	soeara	echtgenoot
	ongelukskind		stem, spraak,
siang	middag, lichtend	soeatoe	geluid
	gedeelte van	barang soeatoe	een;
	de dag	soebang	wat ook
siap	gereed, klaar	soeboeh	oorknop
		soeboer	dageraad
		soedah	gezond, welig
			al, reeds,
			afgedaan;

sesoedahnja	nadat, na dien	soepaja	opdat, ten einde
soedi	genegen zijn	soeram	verduisterd,
soeka	lust, genoegen,		beslagen, van
	verkiezen;		glans vermin-
soeka hati	blij		derd
soekatjita	blijdschap,	soerat	brief, boek
	vreugde	soerga	hemel, zaligheid
soekma	ziel, geest	soeroeh (menj)	bevelen, gelasten
soekoe	been, poot	soesah	moeite, zorg,
soelam (menj)	borduren		moelijk
soelap	goochelarij	soesoe	melk, vrouwe-
soeling	fluit		borst
soeloeh	fakkel, toorts	soesoek	pen om ergens
soeltan	sultan, vorst		in te steken
soemboe	lont, pit	soesoel (menj)	achterna gaan
soemoer	put	soesoen	stapel
soempah	eed;	soetera	zijde (stof)
bersoempah	zweren	soetji	rein, heilig
soengai, kali	rivier	sombong	trots, verwaand
	(J)	sopan	fatsoen,
soenggoeh	werkelijk, heus		bescheiden
soengsang	onderste boven,	sopi	jenever
	op de kop zetten	sorak (ber-)	juichen, jubelen
soenji	eenzaam,	soré (J)	avond
	verlaten, stil	sorong	duwen

T.

tabé, tabik	groet	talang (J)	dakgoot
tadah (men)	opvangen	tali	touw, koord
tadi, tahadi	zoeven	taman	lusthof, tuin
tadjam	scherp	tambah (men)	bijvoegen
tadji	kunstspeer, vlijm	tambak	dijk, dam
tagak (men)	het hoofd bieden,	tambal (J)	bijlappen
	trotseren	tambang (men)	overvaren
tagih (men)	manen om	tammat	voleindiging
	betaling;		volleerd
ketagihan	door sterke lust	tanah	land, aarde,
	bevangen		grond
tah	vraagwoord	tanam (men)	planten
tahan (men)	uithouden, ver-	tanda	teken, merk
	dragen, tegen-	tandak	dansmeid
	houden	tanding	vergelijking,
tahi	drek, vuil, roest		tegenpartij
tahil	goudgewicht	tandjoeng	kaap, uitsteken
tahoe, taoe	weten, ervaren		de landpunt
tahoen, taoen	jaar	tandoe	draagstoel
tak, ta	niet	tandoek	hoorn
takar	inhoudsmaat	tangan	hand, arm
takdir	voorbeschikking	tangga	buren
takoet	bang, vrees	orang tangga	huishouding
taksir	taxeren	roemah tangga	

tanggal (J)	datum	telan	inslikken
tangoeng (men)	waarborgen	telandjang	bloot, naakt
tangis (men)	borg staan voor	telandjoer	te ver gaan
tangkap (men)	wenen, huilen	telapak	voetzool,
tangkis (men)	grijpen, pakken	telédor	handpalm
tangsi	afweren		slordig in het
tanja (ber)	kazerne		werk
	vragen,	telinga,	oor
	informeren	koeping (J)	
tapa (ber)	boete doen	teloek	baai, inham
tapi	zie: tetapi	teloer, telor	ei
tarang	kippennest	teman	makker,
tarik (men)	trekken		metgezel
taroeh (men)	zetten, leggen,	tembaga	roodkoper
	plaatsen	témbak (men)	schieten
tasik	meer, binnenzee	tembakau	tabak
tatal	spaander	temboes	doorboord
tatkala	toen het	témbok	muur
	gebeurde	temoe,	ontmoeten,
taugé	ontkiemde	bertemoe	aantreffen
	groene boontjes	tempajan	groot aarden
tauké	Chinees hoofd		watervat
	v. e. handels- zaak	tempat	plaats, oord.
tawa, tertawa	lachen		plaats voor iets,
tawar (men)	krachteloos ma- ken van boze werking of vergif	témpél (men)	vat, doos, koker enz.
	afdingen, bieden		opplakken,
tawar (men) II	aluin	tempéling	aankleven
tawas	wesp, bij	tempoh (men)	oorveeg
tawon (J)	dik, (niet dun)	tempolong	aanvallen
tebal	vellen van	ténda	spuwbak
tebang (mem)	bomen	tendang (men)	tent
			schoppen,
tebas	weghakken	tengah	trappen
tebing	hoge kant v. e.	tenggelam	midden, half
	rivier of vijver		zinken,
teboe	suikerriet	téngok	verzonken
teboes (mem)	loskopen		omkijken, kijken
tegah (mem)	weerhouden,	tenoen (men)	naar iets
	afraden	tentang	weven
tegal (J)	droogrijstveld		aangaande,
tegoeh	stevig, vast		betreffende,
téh	thee		inzake
tekan	steunsel	tentera	leger
téko	trekpot	tentoe	stellig, zeker
teladan	voorbeeld, model	tepékong	Chin. afgods- beeld
telaga	meer, vijver	tepi	rand, kant
telah	reeds, al;	tepoeng	meel
setelah	nadat	tera, tjap	zegel, stempel,
setelah itoe	daarna		ijk

teradjoe	weegschaal	timbang (men)	wegen,
terang	licht, helder,		overwegen
	duidelijk	timboel	opduiken,
terbang	vliegen	timoen	bovenkomen
terbit	opkomen	timoer.	komkommer
	(v. zon)	wétan (J)	het Oosten
	opwellen,	tindih, tindas	drukken.
teriak, berteriak	ontspringen	(men)	verdrukken
	schreeuwen.	tinggal	blijven,
	gillen		achterblijven;
terima	ontvangen,	meninggal	sterven
	aannemen;	tinggi	hoog, lang van
terima kasih	dank;		gestalte, ver-
koerang	ondank		heven
teripang	eetbare zee-egel	tingkah	grillen, kuren
terka (men)	vermoeden.	tinta, mangsi	inkt
	raden,	tioep, bertioep,	blazen, waaïen
	beschuldigen	menioep	
terkam (men)	overvallen	tipis	dun
terpes	recht door, steeds	tipoe	bedrog, list
	door	tiram	oester
tertawa	lachen (zie:	tiroe (men)	nadoen,
	tawa)		nabootsen
terwéloe	konijn	titah	bevel, woord
tesmak	bril'		v. e. vorst
tetap	vast, standvastig	titik	druppel, stip,
tetapi	doch, maar,		punc
	echter	tjabang	tak
téték	borst v. zogende	tjabé	Spaanse peper
	vrouw	tjaboet (men)	uittrekken
tiada	niet, niet	tjahaja	glans, gloed
	aanwezig zijn	tjahari, tjari	zoeken
tiang	mast, paal	(men)	
tiap, tiap-tiap	elk, ieder,	tjakap	kunnen, in staat
	telkens		zijn tot iets
tiba	belanden	tjampoer	vermengd,
tiba-tiba	opeens,		dooreen
	onverwachts	tjandi	Hindoetempel
tidak, tida	niet, neen	tjandoe	opium
tidoer	slapen	tjangkir	kopje
tiga	drie	tjangkoel,	hak, houweel
tiga belas	dertien	patjol	
tiga poeloeh	dertig	tjantik	sierlijk, bevallig,
tikam (men)	steken,	tjap	stempel, merk,
	doodsteken		zegel
tikar	mat	tiapé (J)	vermoeid, moe
tikoës	muis	tjara	wijze, manier,
timah	lood, zink, tin		gewoonte
timba	emmer om mede	tjari, tjahari	zoeken
	te putten	tjat	verf

tjatjar (J)	pokken	tjoema	slechts, alleen
tjatjat	gebrek, fout		maar;
tjatjing	worm	pertjoema	kosteloos,
tjatoer	schaakspel		tevergeefs
tjébol	dwerf	tjoerah (men)	uitgieten,
tjela	blaam, smaad,		uitstorten
	gebrek	tjoeri (men)	stelen, bestelen
tjelaka	ongeluk, ramp,	tjoetji (men)	wassen, reinigen
tjelana	broek	tjoetjoe	kleinkind
tjeloep (men)	indompelen	tjoetjoep (men)	uitzuigen, slurpen
tjemboeroe	achterdochtig,	tjoetjoe (J)	haai
	jaloers	tjokelat	chocolade
tjemeti	zweep, karwat,	tjomél	babbelachtig
tjenéla	slof, pantoffel	tjorék	streep, kras
tjepat	vlug, gauw	tjorong	trechter, buis
tjépér	plat van borden	tjotjok, (J)	overeengekomen,
tjerdik	schrander, slim		het klopt
tjeréwét	veel praats hebben, mopperig, zeurig	tobat	berouw, bekering
	verhaal,	toea	oud, rijp
tjerita	vertelling	toeak	palmwijn
	vertelling	toean	heer, meester,
tjermat	nauwgezet,		mijnheer
	nauwkeurig,	toeang (men)	gieten, schenken
	zuinig	toeboeh	lichaam, lijf
tjerman	spiegel	toedjoe	doel, koers, richting, strekking
tjetak (men)	drukken, afdrukken	toedjoe	zeven
	afdrucken	toedjoe bel	zeventien
tjeték (J)	ondiep	toedjoe poeloeh	zeventig
tjetjak	huishagedis	toehan	Heer, God
tjikar	kar	toekang	baas, werkmán,
tjiná	Chinees		ambachtsman
tjinta	kommer, zorg, droefheid, in Java: liefde	toekar (men)	ruilen, wisselen, verwisselen
tjintjin,		toelang	been, bot
ali-ali (J)	ring	toeli	doof
tjioem (men)	ruiken, kussen	toelis (men)	schrijven
tjita	gedrukt katoen	toeloes	trouw, oprecht
tjitjak, tjetjak	huishagedis	toema	luis
tjoba (men)	proeven,	toemboeh	groeien, wassen
	proberen;	toemboek	
	ook: wil alsjebe-	(men)	stampen
	lieft	toempoek	hoopje, stapeltje
tjoeka	zijn	toenang	verloving
tjoekai, bia,	belasting, invoer-	toendjoe	tonen, aantonen,
padjeg	recht, tol	(men)	aanwijzen,
tjoekoep	genoeg,	toendoek	laten zien
	voldoende	toendoeng	bukken, buigen
tjoekoer (men)	scheren;	(men)	wegjagen,
bertjoekeer	zich scheren	toenggang (J)	bannen
			rijden

toenggoe	wachten,	toléh (men)	omkijken, omzien
toentoen (men)	verwachten	tolong (men)	helpen
toerki	leiden	tombak	lans, spies
toeroen	turks	tong	ton, vat
	dalen, naar be-	tonggak	boomstronk
	nedan gaan,	tongkat	staf, wandelstok,
	afstijgen		steun
toeroet	mededoen aan.	tongtong	seinblok
	mede gaan,	tonton (men)	kijken naar
	deelnemen aan,		
	volgen	topéng (J)	masker
toesoek (men)	steken	topi	hoed
toetoep (men)	sluiten, dekken	totok	volbloed
tokék	gekko-hagedis		Hollander,
toko	winkel		nieuweling
tolak (men)	afwijzen, afstoten		

W.

wadja	staal	waras (J)	hersteld,
wadjib.	verplicht, plicht		gezezen, gezond
wafat	de dood	waris	erfgenaam
wah	uitroep van	warna	kleur, tint
	verwondering	warta	tijding, bericht;
wajang	Jav. toneel	wartakan	berichten
wakil	plaatsvervanger.	wasiat	testament
	vertegenwoor-	watas, batas	grens
	diger	wedana (J)	districtshoofd
waktoe	tijd, tijdstip	welirang (J)	zwavel
wali	voogd, heilige	wétan (J),	
wa'llahoé	Allah weet het	timoor	het Oosten
	a'lam	woengoe,	
wang, oeang	geld	oengoe	paars
wangi (J)	welriekend	wolanda	Hollands
warangan (J)	rattekruid		

Z.

zakat, djakat	godsdienstige	zaman, djaman	tijd, eeuw
	belasting	zamroed	smaragd

INHOUD

	blz.
Uitspraak	7
Grammaticale behandeling	10
Woordschikking	13
Zinsbouw	13
Vragende zinnen	14
Gebiedende wijs	16
Verbiedende wijs	17
Passieve vorm	17
Voorvoegsel me-	18
Voorvoegsel ber-	19
Voorvoegsel ter-	19
ke-an	20
pe-	20
pe-an	21
achtervoegsel -an	21
achtervoegsel -i	22
achtervoegsel -kan	22
Telwoorden	23
Munten	25
Tijdaanduiding	26
In de eetsalon	27
In de rooksalon	31
Een haven binnenlopen	32
Luiken openen en laden	34
Lossen	37
Pelgrims	40
Scheepstermen	42
Kompasstreken	45
In de machinekamer	47
Wachtindeling	50
Vertrek	51
Luchtvaart	53
Reservering van plaatsen	53
Kortingen	55
Vervoer voor kinderen	57
Bagage	59
Verkeer op Indië	60
Materieel	62
Werktuigen	66
Woordenlijst Nederlands-Maleis	68
Woordenlijst Maleis-Nederlands	167

BANDONTWERP: H. MOLENAAR

Gaylord
PAMPHLET BINDER
Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

Cornell University Library
PL 5075.N71

Orang-kapal; Maleis leerboek voor zeeman

3 1924 020 365 494

ech

OLIN LIBRARY-CIRCULATION

DATE DUE

~~DEC 6 1990~~

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

